



รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
A Political Participation Model of the people in Dusit District, Bangkok.

โดย

ภูสิทธิ์ ชันติกุล

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีงบประมาณ 2553

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
A Political Participation Model of the people in Dusit District, Bangkok.

โดย

ภูสิทธิ์ ชันติกุล

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีงบประมาณ 2553

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้วิจัย : นายภูสิทธิ์ ชันติกุล
ปีที่ทำการวิจัย : 2553

.....

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีเทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบให้ความน่าจะเป็น(Probability Sampling) คือ แบบแบ่งชั้น(Stratified random sampling) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุมทุกแขนง ทุกชุมชน และ แบบง่าย(Simple Random Sampling) สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชน จำนวน 400 คน และใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ให้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) คือ แบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้นำชุมชน 44 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สถิติเชิงอนุมาน(Inductive Statistics) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content analysis) ผลการศึกษาดังนี้ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและ

เศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลางานทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีจำนวน 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะลำดับขั้นฐานเจตีย์ ซึ่งเปรียบเทียบได้ว่าเป็นฐานเจตีย์นั้นทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ก่อนส่วนอื่น ๆ มากที่สุดและเข้าถึงง่ายที่สุด โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่ากิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดและเข้าถึงง่ายที่สุด นั้นจะเป็นฐานของการสร้างประชาธิปไตย ซึ่งกิจกรรมที่ประชาชนเข้าถึงมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. นั่นเอง ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจคือประชาชนพร้อมที่จะเลือกไม่ เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ เลย หากกิจกรรมทางการเมืองนั้นไม่ได้มีการบังคับโดยกฎหมาย

ABSTRACT

Research Title : A Political Participation Model of the people
in Dusit District, Bangkok.

Author : Mr. Phusit Khantikul

Year : 2010

.....

The study aims: 1) to find the level of participation in politics, 2) to examine factors influencing participation in politics, 3) to create a model of political participation of people in Dusit District, Bangkok. This is a mixed method of quantitative and qualitative research. The instruments used to collect data were questionnaires and interviews. The technique of a probability sampling, a stratified random sampling is used to collect data. The samples were selected from every community in Dusit District. A simple Random Sampling was used to collect data with questionnaires for 400 people. The non-probability sampling or the purposive sampling was used for in-depth interviews with 44 community leaders. The researcher analyzed the data by using descriptive statistic, inductive statistics, and content analysis. The findings are that: Dusit people participate in politics as a whole but at low levels; there are only two groups of moderate and low income who participate in politics. The moderate level groups participate in voting, tracking the political news, and discussion forums, while the low level group participates in political gathering, dealing with politicians, and attending political activities with political parties. Other political factors that influence the political participation of Dusit people are: 1) personal factors, such as age, and social status, 2) economic factors, such as occupation, membership of social groups,

family role, and community role, 3) environmental factors, include political awareness and political news, and political development, 4) political psychological factors, such as political interest, political behavior, and Political Socialization. The predicted politic participation includes four chronological factors: political interests, the perception of politics, fundamental values of democratic politics, and political environment. A Model of Participation in Politics of People in Dusit District was that public participation in politics is a pagoda style, or sequence database. The people can easily access to the politics. The most accessible and simplest way to access to the activities includes local representatives or MPs election. The result also found one more issue is that the people will participate in politics once they are forced by law.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (A Political Participation Model of the people in Dusit District, Bangkok) สำเร็จได้ด้วย การสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนสุนันทา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนารายงานการวิจัยของคณาจารย์อย่างยิ่ง

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เสาวภา ไพทยวัฒน์, อาจารย์อัญชลี อติแพทย์ และคณาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร ที่กรุณาสละเวลาอันมีคุณค่ายิ่ง ในการให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัย ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาตลอด ขอขอบพระคุณคณะกรรมการชุมชนประชาชนของเขตดุสิตทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนด้วยน้ำใจที่งาม ในการอนุเคราะห์แก่นักศึกษาทีมงานวิจัยที่ลงไปเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชน และที่สำคัญขอขอบคุณนักศึกษาทีมงานวิจัยทั้ง 3 คน ของสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นอย่างมากที่มุ่งมั่นในการเป็นกำลังสำคัญในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ และขอขอบคุณความสำเร็จทั้งหมดจากการทำ งานวิจัยในครั้งนี้แด่คุณแม่สมร ชันติกุล คุณธิดารัตน์ จารุวัตและครอบครัว ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจและคอยเสริมสร้างกำลังใจขวัญในการทำ งานวิจัยให้กับผู้วิจัยอย่างดียิ่งมาโดยตลอด จนประสบผลสำเร็จด้วยความสมบูรณ์

ภูสิทธิ์ ชันติกุล

2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ (1)	
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ (5)	
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง (	9)
สารบัญภาพ (	22)
สารบัญแผนภูมิ (	23)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1	
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 1	2
2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	39
2.3 แนวคิดและวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองของประชาชน	48
2.4 ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง	109
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	126
บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินการวิจัย	147
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	147
3.2 หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	149
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	150
3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม	155
3.5 การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	156

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	158
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	159
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ	161
4.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	164
4.4 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	173
4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	182
4.6 การเปรียบเทียบปัจจัยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองในการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	193
4.7 ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	295
4.8 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	300
4.9 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	303
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	307
5.1 สรุปผลการศึกษา	307
5.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	319
5.3 อภิปรายผลการศึกษา	330
5.4 ข้อเสนอแนะ	334
บรรณานุกรม	336

ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	356
ภาคผนวก ข	372
ภาคผนวก ค	391
ประวัติผู้วิจัย	439

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

3.1	จำแนกจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละแขวง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	150
4.1	จำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	159
4.2	จำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ	162
4.3	ความถี่และร้อยละของประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	164
4.4	ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	165
4.5	ระดับความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	167
4.6	ระดับความคิดเห็นด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	169
4.7	ระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	170
4.8	ผลรวมปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	172
4.9	ระดับความสนใจทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	173
4.10	ระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	175
4.11	ระดับความคิดเห็นด้านการกล่อมเกลางานทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	177
4.12	ระดับความคิดเห็นด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	179
4.13	ระดับความคิดเห็นด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	180
4.14	ผลรวมปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	182

ตารางที่ หน้า

4.15	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม	183
4.16	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	184
4.17	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	185
4.18	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	187
4.19	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	189
4.20	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	190
4.21	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการชุมนุมทางการเมือง	192
4.22	การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	194
4.23	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	195
4.24	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	196
4.25	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	196

ตารางที่ หน้า

4.26	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่อง การเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	197
4.27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ	198
4.28	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม สถานภาพเป็นรายคู่	199
4.29	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสาร ทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	200
4.30	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	201
4.31	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่อง การเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	201
4.32	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับ นักการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	202
4.33	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษา	203
4.34	การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	205

ตารางที่ หน้า

4.35	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	206
4.36	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	207
4.37	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	207
4.38	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	208
4.39	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ	209
4.40	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	210
4.41	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	211
4.42	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	212
4.43	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษา	213

ตารางที่ หน้า

4.44	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่	214
4.45	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่	215
4.46	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะ สภาพแวดล้อมทางการเมืองจำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่	216
4.47	การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	217
4.48	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	218
4.49	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนก ตามอายุเป็นรายคู่	219
4.50	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทาง การเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	220
4.51	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกล ทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	221
4.52	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐาน ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	221

ตารางที่ หน้า

4.53	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่	222
4.54	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ	223
4.55	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	224
4.56	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	225
4.57	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	226
4.58	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	226
4.59	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่	227
4.60	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษา	228
4.61	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ความสนใจทางการเมือง จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่	229

ตารางที่ หน้า

4.62	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ	230
4.63	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	232
4.64	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	233
4.65	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	234
4.66	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	235
4.67	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	237
4.68	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการชุมนุมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	238
4.69	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	240
4.70	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	241

ตารางที่ หน้า

4.71	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว	242
4.72	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	244
4.73	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	245
4.74	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	246
4.75	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	247
4.76	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	248
4.77	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน	249
4.78	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ	250
4.79	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	252

ตารางที่ หน้า

4.80	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	253
4.81	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะ สภาพแวดล้อมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	255
4.82	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัย สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	256
4.83	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	257
4.84	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว	258
4.85	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	260
4.86	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นราย คู่	261
4.87	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัย สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน	263
4.88	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ	264

ตารางที่ หน้า

4.89	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	265
4.90	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	266
4.91	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	268
4.92	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	269
4.93	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่	270
4.94	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	272
4.95	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	273
4.96	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว	274
4.97	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	276

ตารางที่ หน้า

4.98	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	277
4.99	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	278
4.100	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	279
4.101	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่	280
4.102	การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน	282
4.103	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล	283
4.104	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล	284
4.105	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล	285
4.106	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ	286
4.107	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ	287

ตารางที่ หน้า

4.108	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ	288
4.109	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ทางการเมืองกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	290
4.110	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ทางการเมืองกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	291
4.111	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คาดว่าจะทรงอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	292
4.112	แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยการถดถอยพหุคูณแบบ ขั้นตอน(Multiple Regression Analysis : Stepwise Method)	293
4.113	แสดงความถี่และร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในบริบทสากล	296
4.114	แสดงร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ (ผู้นำชุมชน)	301
4.115	แสดงค่าความถี่และร้อยละปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	304
4.116	แสดงค่าความถี่และร้อยละข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	306

ภาคผนวก

ตารางที่ หน้า

1	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	373
2	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดปัจจัยทางจิตวิทยาทางการ เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	376
3	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	379
4	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม จำนวน 30 กลุ่มตัวอย่าง	382
5	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดปัจจัยทางจิตวิทยาทางการ เมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม จำนวน 30 กลุ่มตัวอย่าง	385
6	แสดงผลการทดสอบคุณภาพมาตรฐานวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม จำนวน 30 กลุ่ม ตัวอย่าง	388

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

2.1	ลำดับชั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล	28
2.2	ภาพเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516	31
2.3	ปัจจัยต่าง ๆ อันนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	43
2.4	ตัวแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	46
2.5	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	47
2.6	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน	51
3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	148
4.1	แสดงความถี่และร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครจัดเรียงลำดับชั้นตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล	297
4.2	แสดงลำดับชั้นฐานเจตีย์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามบริบทของความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมือง	299
5.1	แสดงลำดับชั้นฐานเจตีย์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามบริบทของความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมือง	320

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ หน้า

2.1	กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง	61
2.2	แสดงการรับรู้	95
2.3	แสดงกระบวนการรับรู้	96
5.1	แสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	323
5.2	แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	324
5.3	แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	325
5.4	แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	326
5.5	แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	327

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ถือเป็นปฐมฤกษ์ในการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศตัวเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนจะใช้อำนาจออกกฎหมายผ่านรัฐสภาใช้อำนาจบริหารผ่านรัฐบาล และใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล จนทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองในอุดมคติของหลาย ๆ ประเทศ (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2543 : 1-2) จนทำให้สะท้อนลักษณะที่เห็นได้อย่างชัดเจนของประชาธิปไตยที่ว่า รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมของประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ หรือให้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง และการกระทำของรัฐบาลทุกอย่างต้องรับผิดชอบต่อประชาชน (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543 : 33)

ถึงอย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว 77 ปี อำนาจอธิปไตยนั้นจะเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็ยังมีน้อยอยู่มาก การตื่นตัวทางการเมืองน้อย และประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับมากกว่าผู้กระทำ ดังนั้นอำนาจส่วนใหญ่ในการปกครองประเทศจึงไปตกอยู่กับชนชั้นนำของประเทศ ที่เรียกกันว่า “อมาตยาธิปไตย” จำพวกเจ้าขุนมูลนาย ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รวมถึงนักธุรกิจ พ่อค้า เป็นต้น ผลพวงของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นก็คือการมีรัฐธรรมนูญไว้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วจนถึงปัจจุบันจำนวน 18 ฉบับ โดยส่วนมากสาเหตุหลักที่ต้องเปลี่ยน

เนื่องมาจากผลพวงของการปฏิวัติรัฐประหาร จนกระทั่งการตื่นตัวของนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชน ในการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จึงทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมาเฟื่องฟูในสังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จนในที่สุดกระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน จนมีความรู้สึกประหนึ่งว่า “ การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549 : 562-563)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 อันเป็นกฎหมายที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศขนานนามว่า รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน นั้นหมายความว่า กำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน การที่ประชาชนมีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงประชามติและทำประชามติพิจารณาได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิลงนามเพื่อถอดถอนบุคคลากรระดับสูง รวมถึงเน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน (จักร์ พันธุ์เพชร, 2549 : 359-360) ซึ่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่ว่า มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 65 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 17-18) มาตรา 164 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้ มาตรา 165 ประชาชน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 61) รวมถึงยังมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ยิ่งรวมถึงที่ว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 115) เป็นต้น ถึงแม้ในปัจจุบันนี้กฎหมายจะกำหนดบทบาทของประชาชนไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตาม หากว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ในบทบาทของตนเองที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น ๆ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจะมากหรือน้อยนั้น ย่อมสะท้อนถึงผู้นำประเทศ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน รวมถึงสถานศึกษาด้วยว่ายังขาดการให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องให้กับประชาชน ส่วนผู้ที่เข้าไปเป็นตัวแทนประชาชนยังดำเนินแนวคิดในการผูกการเมืองติดกับทุนนิยม เอาวัตถุดิบของเพียงเล็กน้อยเพื่อแลกผลประโยชน์ของประชาชนทั้งชาติอยู่เช่นเดิม จะเห็นได้อย่างชัดเจนก่อนการเลือกตั้งทุกครั้ง นั่นก็คือ การซื้อเสียง จนกลายเป็นค่านิยมที่ผิด ๆ ของประชาชนไปโดยปริยาย ซึ่งก่อนการเลือกตั้งมักจะได้ยินคำพูดที่ว่า “เงินไม่มากไม่เป็น” ซึ่งโดยทั่วไปไม่ว่าในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทสรุปของประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หรือไม่ ไม่มีใครคาดการณ์ได้ ถึงอย่างไรทั้งปัจจัยด้านการศึกษา ด้านบทบาทของผู้นำ ทั้งปัจจัยด้านเงิน ย่อมไม่ใช่สิ่งชี้ขาดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยหรือมากได้ แต่ยังคงพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยังมีประเด็นด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ขาดสารและความสนใจทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การอาศัยอยู่ในเขตเมือง-ชนบท และความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลของประชาชนด้วย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548 : 66)

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองถือเป็นบริบทที่สำคัญยิ่งในการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นการสะท้อนอำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง และเมื่อรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่นตัวเอง โดยได้

การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นให้บทบาทกับประชาชนมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นมากขึ้น เขตดุสิต เป็นเขตหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่น่าสนใจในการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองเนื่องจากกว่า เป็นเขตที่มีสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของประเทศตั้งอยู่มากมาย เช่น รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล พรรคการเมือง รวมถึงกรมกองของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบทางการเมืองโดยตรงต่อประชาชนในเขตดุสิต ซึ่งที่ผ่านมากิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในการเรียกร้อง หรือการประท้วงต่าง ๆ มักจะเป็นคนที่เดินทางจากต่างจังหวัดมาเรียกร้อง ชุมนุมประท้วงแทบทั้งสิ้น ยังไม่พบว่าบทบาทของประชาชนในเขตดุสิตจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจน ยกเว้นกิจกรรมการเลือกตั้งทั่วไป หรือเลือกตั้งผู้นำชุมชนเท่านั้น อย่างไรก็ตามยังพบข้อมูลที่สะท้อนถึงความน่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ว่า จากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมา สถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต พบว่าเขตที่มีผู้มาใช้สิทธิน้อยที่สุด คือ เขตดุสิต มีผู้มาใช้สิทธิทั้งสิ้น 38,869 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิ 84,610 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.94 (หนังสือพิมพ์มติชน, 2552 : ออนไลน์) จึงเป็นคำถามทางทฤษฎีว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า ในบางชุมชนบทบาทสำคัญทางการเมืองมักจะอยู่กับผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบทบาทของประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่ปรากฏชัดเจนว่ามากนักน้อยเพียงใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเป้าประสงค์การวิจัยเชิงพื้นที่ชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้ นั่นก็คือ ประเทศใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง แต่ประเทศใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยต่ำไปด้วย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับท้องถิ่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ประชากร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 ผู้นำชุมชน หรือประธานกรรมการชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 44 ชุมชน (สำนักงานเขตดุสิต ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2552) ซึ่งทางเขตดุสิตได้แบ่งออกเป็น 3 โซน ได้แก่ โซนที่ 1 มี 16 ชุมชน โซนที่ 2 มี 17 ชุมชน และโซนที่ 3 มี 11 ชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง โดยกำหนดสัมภาษณ์ทั้ง 44 ชุมชน เฉพาะผู้นำชุมชน หรือประธานกรรมการชุมชน จำนวน 1 คน เป็นจำนวน 44 คน โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaires)
 - 1.2 ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 84,869 คน แบ่งออกเป็น 5 แขวง ได้แก่ แขวงดุสิต มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 9,737 คน แขวงวชิรพยาบาล มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10,535 คน แขวงสวนจิตรลดา มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 8,705 คน แขวงสีแยกมไหศวรรย์ มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 6,532 คน และแขวงถนนนครไชยศรี มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 49,360 คน (สำนักงานเขตดุสิต ข้อมูล ณ วันที่ 11 มกราคม 2552) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุมทุกแขวง โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และการศึกษา

2.2 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน บทบาทหน้าที่ในครอบครัว บทบาทในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

2.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมือง และการพัฒนาการเมือง

2.4 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลางานการเมือง ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง กับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สังเคราะห์ผลระหว่างเดือน มกราคม – กันยายน 2553

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญให้แก่ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานเขตดุสิต) ที่กำกับดูแลชุมชนเขตดุสิต โดยผลการวิจัยไปถ่ายทอดและวางแผนในการพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

2. จัดบริการวิชาการให้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนจะนำผลการวิจัยด้านข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เหมาะสมตามบริบทของชุมชนและสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

3. นำผลการวิจัยสู่เวทีชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนโดยสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และคาดหวังการเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย ทั้งนี้ผ่านการนำเสนอผลการวิจัยโดยผู้วิจัย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมากที่สุดของผู้วิจัย คือ ผลักดันผลการวิจัยเข้าสู่กระบวนการสร้างองค์ความรู้ให้ แก่ของประชาชน อันเป็นผลต่อยอดงานวิจัยที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนเขตดุสิตโดยผ่านกระบวนการจัดอบรม ทั้งนี้งานวิจัยจะเป็นพื้นฐานของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในบริบทแนวเดียวกันให้มีความลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

5. ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และเป็นพื้นฐานของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในบริบทแนวเดียวกันให้มีความลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

6. นำผลงานเผยแพร่ในวารสารอื่น ๆ ต่อไป

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ประชาชน หมายถึง ประชาชน กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทุกระดับ โดยมีบ้านเลขที่อยู่ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาท ยังผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้อง โดยสงบทางการเมืองของประชาชน การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมีผลทางใดทางหนึ่งต่อประชาชน การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต้องขึ้นอยู่กับการเข้าถึงข่าวสารในช่องทางใดมากที่สุดและเป็นไปตามสถานการณ์ที่น่าสนใจทางการเมือง หากในช่วงเวลานั้นสถานการณ์ทางการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

การแสวงหาในช่องใดอื่น ๆ ทั้งนี้สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการตัดสินใจ รวมถึงเกิดผลลัพธ์ทางความพึงพอใจของผู้รับสาร

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติและแนวคิดทางการเมืองที่สั่งสมมากับบุคคลแต่ละยุคแต่ละสมัยจนกลายเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติทางการเมือง โดยเป้าหมายคือการบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของปัจเจกบุคคลอย่างมาก แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แตกต่างกันได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมกล่อมเกลามาทางการเมือง กลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มชนชั้นรากหญ้า(ล่าง) กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นสูง จะมีแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง

สภาพแวดล้อมทางการเมือง หมายถึง สภาพการณ์ทางการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เป็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในสังคมที่สะท้อนสภาพการณ์ทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ โดยมีผลต่อการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐบาลและการดำรงชีวิตของประชาชน

การพัฒนาการเมือง หมายถึง กระบวนการที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ โดยมีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนที่ต้องตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม รวมถึงการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแกนสำคัญของการขับเคลื่อนระบบหรือองค์กรทางการเมือง และกระบวนการที่ดำเนินการไปนั้นสามารถตอบสนองประโยชน์ของส่วนรวมได้และมีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการแล้วนั้น ย่อมเป็นการพัฒนาทางการเมืองที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำทางการเมืองของประชาชนที่สามารถแสดงออกมาในทางลักษณะภายในของปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ เป็นต้น และแสดงออกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เป็นสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง ศาสนา การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น

การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง กระบวนการส่งผ่านการเรียนรู้ แนวคิด ค่านิยม การกระทำ พฤติกรรมทางการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีลักษณะของการถ่ายทอดหรือส่งผ่านไปยังสมาชิกในสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติกันอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและดำรงอยู่ได้

ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนเข้าใจในหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีเหตุผลในการกระทำของตนเองและ ต้องเป็นไปเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนอื่น ๆ รวมถึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมของศาสนา ยอมรับในความแตกต่างและความเสมอภาคระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องยึดหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย

อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง ระบบความเชื่อของกลุ่มคนในทางการเมืองที่กลุ่มคนนั้นยอมรับและใช้เป็นหลักเกณฑ์ทางการเมือง เพื่อการอธิบาย ตัดสิน และยึดถือปฏิบัติในทางการเมืองร่วมกัน อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นระบบความเชื่อที่มีลักษณะสำคัญคือเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคน เป็นสิ่งที่กลุ่มคนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญได้แก่ อำนาจอธิปไตยของประชาชน สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล อันตนาภูมิ การเป็นตัวแทน การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ สาธารณะประโยชน์

ความสนใจทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกรู้หาของบุคคลต่อเหตุการณ์บ้านเมือง ทั้งในเรื่องการรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง การรับฟังการอภิปราย การหาเสียง การไปลงคะแนนเสียง การติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกมาของความสนใจนั้นจะมากน้อยต่างกันออกไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว หมายถึง บทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นพ่อ แม่ และสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลัก หรือการรับผิดชอบต่อของกรกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว

บทบาทในชุมชน หมายถึง บทบาทในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน หรือสมาชิกในชุมชนที่เรียกว่า “ลูกบ้าน” ที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองภายในชุมชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ลักษณะกิจกรรมทางการเมืองของ

ประชาชนที่แสดงออกมา เช่น การไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นรวมพูดคุยเรื่องการเมือง ไปเลือกตั้ง เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น พยายามพูดคุยชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง ช่วยรณรงค์หาเสียง สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร่วมกิจกรรมของพรรคเช่นเข้าร่วมประชุม ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ได้ค้นคว้า รวบรวมแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยนำเสนอตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.4 กลุ่มพฤติกรรมต่าง ๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.5 ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดและวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองของประชาชน
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง
 - 3.4 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
 - 3.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
 - 3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
 - 3.7 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง
 - 3.8 แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

4. ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำว่า การเมือง หมายถึง ระเบียบปฏิบัติซึ่งกันจัดบ้านเมืองหรือสังคม หรือโลกให้มันหมดปัญหา หรือการช่วยแก้ปัญหาบ้านเมือง สังคมทั้งหมดนั่นเอง (พุทธทาสภิกขุ, 2546 : 21) การมีส่วนร่วมทางการเมือง นั้น เป็นแนวทางหรือกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือไม่ว่าการปกครองรูปแบบใดก็ตาม บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการรักษาความสมดุลระหว่างผู้บริหารประเทศ(รัฐบาล)กับผู้รับผลประโยชน์อันเกิดจากการบริหารประเทศ(ประชาชน) ซึ่งหากแม้ว่าระบบการเมืองใดก็ตามที่ละเลยในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเช่นกัน สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำกล่าวที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคน และทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้” คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลาย ท่านได้หันมาให้ความสนใจและ ศึกษาไว้อย่างมากมาย จนสามารถ สะท้อนแนวคิดต่าง ๆ ออกมาตามบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย เช่น ไมรอน วีเนอร์ ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่าง ๆ ใน 10 ประการ ได้แก่ (Myron Wiener, 1971 : 161-163)

1. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand)
2. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ พยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล

3. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate)
4. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation)
5. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น
6. ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึงผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่นผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง และการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชาติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน
7. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการกระทำที่เป็นครั้ง คราว ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจล การยกพวกตีกัน การรวมกลุ่ม และการลอบฆ่านักการเมือง
8. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy)
9. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น
10. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะเดียวกัน แต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของสังคมนั้น ๆ เช่นว่า ในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม หรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูก ต้องตาม

กฎหมายหรือไม่ก็ได้ ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการกระทำที่สมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การชุมชนทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ยังรวมถึงลักษณะที่กระตือรือร้นทางการเมืองพิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่นการเสียภาษี การเป็นทหารหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการ (Herbert Mc Closky, 1968 : 252-253) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กอฟเฟรย์ เค โรเบิร์ต ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง (Geoffrey K. Robert, 1971 : 145) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดัน หรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรวมบทบาทในการสร้างอิทธิพลผลักดัน ให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น ยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นที่สนับสนุนและให้เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติด้วย (ceremonial and support activities) ส่วนผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ไม่เห็นด้วยก็พยายามสร้างอิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาใหม่ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นทั้งการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียภาษี การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น (Lester W. Milbrath & M. L. Goal, 1977 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชามูเอล ฮันท์ตันและจอร์จ ไอ โดมินเกซที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการ

มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยที่การกระทำนั้นเป็นไปทั้งถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง ทั้งที่สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงกิจกรรมที่การร่วมมรดงค์หาเสียง การเลือกตั้ง การรวมตัวกันเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้ความรุนแรง (Samuel Huntington & Jorge I. Dominguez, 1975 : 33) อันหนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติ ใช้กับบุคคลทั่วไปไมใช่นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง เพราะเป็นอาชีพที่ถือว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง การจะตัดสินใจว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีบทบาททางการเมือง อาจถือว่าเป็นลักษณะของบุคคลนั้นกระทำอยู่ เช่น การเป็นสมาชิกพรรคไม่ได้ทำงานด้านการเมืองเป็นหลัก แต่มีหน้าที่เพียงการไปสวดมนต์หรือหาเสียงให้กับผู้สมัครบ้างเป็นครั้งคราวเท่านั้น จึงเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Samuel Huntington and Joan Nelson, 1982 : 5) และจะต้องสะท้อนลักษณะที่สำคัญที่ว่า 1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล รวมถึงผู้ที่เชื้อชาติต่อกฎเกณฑ์ แต่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง และพวกหัวคะแนน 2) เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และ 3) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่กลุ่มนั้นต้องการ (Norman H. Nie and Sidney Verba, 1975 : 1) สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจิต บุญบงการ (2542 : 36-38) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึกหรือความเชื่อทางการเมือง แต่ยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เป็นกิจกรรม 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไป ส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political role) 3) เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ และ 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลก็ตาม และบางครั้งการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองมีไม่มากและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุก ๆ เรื่อง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการไทยอีกหลายท่านได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังเช่นความหมายที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง(จรรยา สุภาพ, 2527 : 310) ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (จันทนา สุทธิจารี, 2544 : 410) สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523 : 23-24) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการทำงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ รวมถึงกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การถกเถียงปัญหาการเมือง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการกระทำอาจจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรง การกระทำต่าง ๆ อาจโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้เช่นกัน และต้องสะท้อนการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยตนเอง” (Autonomous Participation) การมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายโดยอ้อม เรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม” (Mobilization Participation) (ทิพาพร พิมพ์สุทธิ, 2521 : 204-205) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2518 : 117) ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า บุคคลที่สนใจทางการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง ตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคมและเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต รวมถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นพฤติกรรมในการกำหนด ตัวผู้ปกครอง การถอดถอนผู้ปกครอง การตัดสินใจในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐโดยการร่วมทำประชาพิจารณ์ การร่วมผลักดันการกำหนดนโยบายของรัฐ การวิพากษ์วิจารณ์และการเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมือง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549 : 570) นอกจากนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2541 : 156-157) ได้สรุปความหมายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ว่า กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย รวมถึง ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 8) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสมัครใจ ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับ มีการดำเนินการแบบจัดองค์กรหรือไม่ โดยจะเป็นการกระทำที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราวก็ได้ รวมทั้งจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของ นักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาท เป็นสำคัญที่ส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทางการเมือง การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมีผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

2.1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ 2 ประการ ดังนี้ (Barber J. David, 1972 : 3)

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง
2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ ส่วนแนวคิดของ เจมส์ อาร์ ทาวน์เซนด์ ได้มองภาพกว้างที่สะท้อนระบอบการปกครอง ที่ว่ารูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง

ประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยความสมัครใจอยู่เสมอ 2) ลักษณะแบบสังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการบริหาร (James R. Townsend, 1967 : 25-29) นอกจากนี้ อัลมอนด์และโพลล์ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ (Almond and Powell, 1976 : 145-146)

1. รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional Forms) สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อย ๆ ได้ดังนี้

- 1.1 การออกเสียงเลือกตั้ง
- 1.2 การสนทนาเรื่องการเมือง
- 1.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 1.4 การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
- 1.5 การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

2. รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional Forms) แบ่งเป็นรูปแบบย่อย ๆ ดังนี้

- 2.1 การยื่นข้อเรียกร้อง
- 2.2 การเดินขบวน
- 2.3 การเข้าประจันหน้ากัน
- 2.4 การละเมิดกฎหมายของสังคม
- 2.5 การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- 2.6 สงครามแบบกองโจรและการปฏิวัติรัฐประหาร

อนึ่งในการจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เด่นชัดอีกท่านหนึ่ง คือ เลสเตอร์ดับเบิลยู มิลบราธ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ (Lester W. Milbrath, 1971 : 12-16)

1. การเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบอบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำ

ตามความต้องการของตน เป็นการไปทำตามความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีมากกว่า ที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีผลทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึงการเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนการเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนขอ การลงสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activities) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงตลอดจนมีระดับความผูกพันทางจิตใจกับชุมชน

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Officials) เป็นกิจกรรมที่เน้นเฉพาะของบุคคลซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องการเสียภาษี โรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ เป็นต้น

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดจลาจล (ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงที่เปิดเผยต่อสาธารณะชน

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดต่อข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขากระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจแก่ทางราชการ และการเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้เข้าร่วมลักษณะนี้มักจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย การเป็นผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล มากกว่าเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของซามูเอล พี ฮันติงตัน และ โจแอน เอ็ม เนลสัน เช่นเดียวกัน ซึ่งได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ (Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, 1982 : 12-13)

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึงกิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
2. การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์
3. กิจกรรมขององค์กร (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้
4. การติดต่อในทางประตืน (Counteracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นส่วนตัว โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว เฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน
5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อการรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า นอร์แมน เฮช ไน และ ซิดนีย์ เวอร์บา ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูป ได้แก่ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชน หรืออาจจะเป็นแรงกดดัน เพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป 2) การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากกิจกรรมการรณรงค์ทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองได้ การรณรงค์หาเสียงยังเป็นวิธีการสื่อสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้

มากกว่า ด้วยเหตุที่ประชาชนที่ร่วมมรดงค์หาเสียงจะมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น เช่น การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง

3) การติดต่อกันของประชาชน คือการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลด้วยตัวเองและเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมายและเนื้อหาสาระการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง เป็นกิจกรรมที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อร้องเรียนในการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐบาล และ 4) การร่วมในกิจกรรมบางอย่างขององค์กร หรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจจะกระทำร่วมกันในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย (Norman H. Nie and Sidney Verba, 1975 : 9-12) ส่วนนักวิชาการของไทยได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้เช่นเดียวกัน และมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับนักวิชาการชาวต่างชาติ ดังเช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (จันทนา สุทธิจारी, 2544 : 412-414)

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมีลักษณะที่กฎหมายรองรับให้กระทำได้ หรือต้องกระทำ ได้แก่

- การเลือกตั้ง
- การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการนั้นจะมีลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้ ได้แก่

- การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง
- การก่อความไม่สงบทางการเมือง

นอกจากนี้ วรทิพย์ มีมาก และคณะ (2547 : 48-49) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มหรือองค์กรในสังคม จะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น สมัชชาคนจน ก็ จะเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนังสือของเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มผู้ประกอบการเอกชนก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้า และการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อนกาสิโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง เป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งผ่านนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม การเข้ามารวมตัวกันรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมติดตามและตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ

3) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของการบริหารในระบอบประชาธิปไตยแต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ ประเทศที่ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือประเทศที่ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างมากมายไม่ได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

- การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง
- การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กำบัตรเท่านั้นที่จะทราบ ว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้
- ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกำหนดหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสีย
- ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่าง ๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติแล้ว รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการเสมอ เช่น การสร้างท่าอากาศยาน การสร้างเขื่อน การสร้างสนามบิน ฯลฯ นอกจากนี้ การแสดงออกที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การชุมนุมหรือการประท้วงโดยสงบและปราศจากอาวุธ รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อจะได้แสดงความโปร่งใสในการทำงานออกมาให้มากที่สุด

สำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือ

เพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชนคือ การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

ดังนั้นเมื่อกล่าวโดยสรุปผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย และได้รับการตราไว้ในกฎหมายอย่างถูกต้อง อีกรูปแบบหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย เป็นการชุมนุมที่มีอุดมการณ์ล้มล้างสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะเป็นไปตามกลุ่มผลประโยชน์ และลักษณะของการแสดงออกได้เช่นกัน เช่น แสดงออกทางการเมือง การพูด การเขียน การโฆษณา การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

2.1.3 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนได้สามารถวัดความมากน้อยได้จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมไว้เช่น เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราธ ได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก ได้แก่ (Lester W. Milbrath, 1965 : 18)

1. การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง
2. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง
4. การพยายามพูดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง
5. การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
6. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนำทางการเมือง
7. การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
9. การสละเวลาเพื่อช่วยเหลือเลือกตั้ง

10. การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

11. การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง

12. การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง

13. การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

14. การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง

นอกจากนี้ไมเคิล รัสช์ ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 10 ระดับ เรียงจากสูงไปต่ำไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่ (Micheal Rush, 1992 : 112 อ้างถึงใน วัชรวิ ด่านกุล, 2541 : 16-17)

1. การดำรงตำแหน่งด้านการบริหารหรือการเมือง (Holding Political or Administrative Officer) ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. การเสาะแสวงหาตำแหน่งด้านการบริหารหรือทางการเมือง

3. การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง (Active Membership) ในองค์การทางการเมือง (Political Organization) ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์

4. การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ (Passive Membership) ในองค์การทางการเมือง ซึ่งหมายถึงการเป็นสมาชิกโดยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เพียงแต่เป็นการจ่ายค่าสมาชิกอยู่เป็นประจำเท่านั้น

5. การมีส่วนร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งขององค์การ ที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง (Quasi Political Organization) ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายที่มีหน้าที่ (Function) เกี่ยวกับการเมืองเป็นบางส่วนเท่านั้น

6. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ ขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง

7. การเข้าร่วมในรูปแบบการชุมนุมในที่สาธารณะหรือชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมเดินขบวนต่าง ๆ (Demonstration)

8. การเข้าร่วมในรูปของการอภิปรายถกเถียงข้อปัญหาทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal Political Discussion)

9. การเข้าร่วมในรูปของการให้ความสนใจทั่วไปต่อเรื่องราวทางการเมือง

10. การเข้าร่วมในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voting)

แนวคิดของแอนกัส แคมเบล ได้สรุปการจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3
ระดับ ได้แก่ (Angus Campbell, 1968 : 459)

1. ระดับสูง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเข้ามีส่วนร่วมอื่น ๆ
2. ระดับกลาง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
3. ระดับต่ำ แสดงถึงการไม่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าจะมีส่วนร่วมอื่น ๆ ก็ตาม

นอกจากนี้ยังพบว่า มีนักวิชาการของไทยได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
สตรีที่สอดคล้องกับแนวคิดของแอนกัส แคมเบลแต่มีรายละเอียดที่น่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับบริบท
ของคนไทยซึ่งได้จัดแบ่งไว้ 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูงและยังจำแนกระดับย่อย ๆ ได้ดังนี้
(ชัตติยา กรรณสูต, 2535 : 128-130)

1. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

- 1.1 ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 1.2 ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉย ๆ โดยไม่มีเหตุผล
- 1.3 ระดับต่ำ ๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง
- 1.4 ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่
- 1.5 ระดับต่ำสูง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตน คือพลังในการ
เปลี่ยนแปลงนโยบาย บุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองมาก

2. การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม แบ่งได้ดังนี้

- 2.1 ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไปโดยมีสิทธิ
ลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม
- 2.2 ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจใน
การตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่น
- 2.3 ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มที่
มีอำนาจในการตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับได้

3. การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน ซึ่งอาจจะเป็นผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ
ก็ตาม แบ่งได้ดังนี้

3.1 ระดับสูงต่ำ ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครให้เข้ารับการเลือกตั้งในนามของกลุ่มหรือพรรคได้

3.2 ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับการคัดเลือก คือ

3.2.1 ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาพเทศบาล สมาชิกสภาเขต

3.2.2 ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

3.2.3 ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

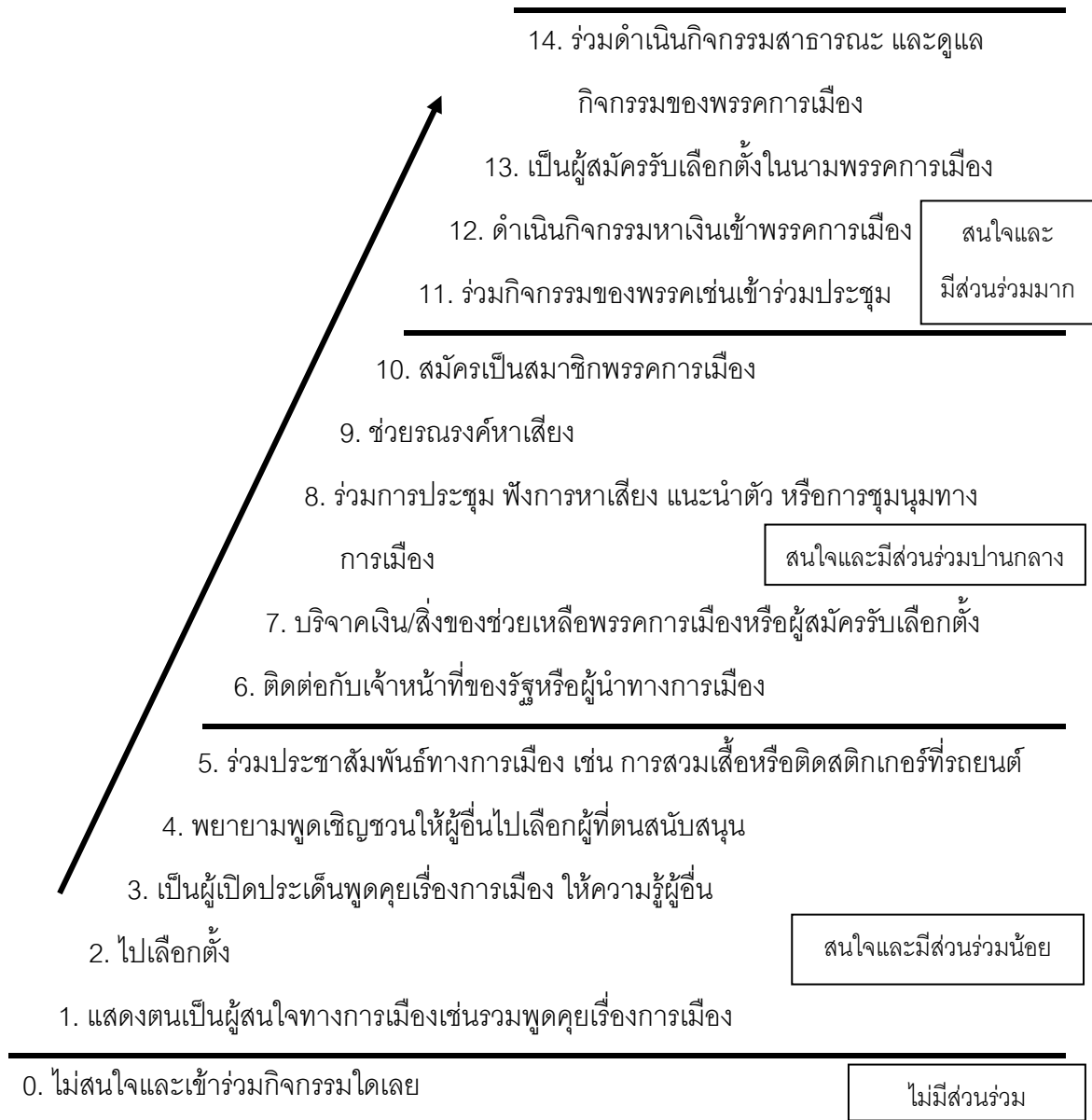
3.3 ระดับสูงสุด ได้แก่ ระดับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง และได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ตำแหน่งกรรมการ ตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น

นอกจากนี้ ธีรพงศ์ สันสวัสดิ์ (2527 : 10) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากรดับสูงไประดับต่ำ ดังนี้

1. ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี
2. ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น
3. การช่วยโฆษณาหาเสียง เช่น การแจกใบปลิว การวางแผนเลือกตั้ง
4. การเข้าร่วมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง การถกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง
5. ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
6. การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง

รวมถึงนักวิชาการไทยอีกท่านที่ได้สะท้อนระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ระดับ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปัจเจกบุคคล 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับองค์การหรือกลุ่ม และ 3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน (สมบัติ อารัง ธีรพงศ์, 2549 : 579) นอกจากนี้แล้วยังพบว่า บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 64) ได้สะท้อนแนวคิดการมีส่วนร่วมในมิติหนึ่งของประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลด้วย การวัดระดับการเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลจึงมักจะวัดที่ระดับของการมีส่วนร่วมด้วยปัจจัยหนึ่ง แต่ในที่นี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นมิติหนึ่งของการเป็นประชาธิปไตยโดยมี

ลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเมื่อปี 2543 ฅวืลวดี บรืฤกุล ได้ พัฒนามาจาก Milbrath (1965) และ Roth & Wilson (1980) พอสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 2.1 ลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล

ที่มา : ฅวืลวดี บรืฤกุล (2543 : 15) พัฒนามาจาก Milbrath (1965) และ Roth และ Wilson (1980)

ตารางดังกล่าวข้างต้นได้สรุปไว้ให้เข้าใจอย่างเป็นระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ตามที่ ฅวืลวดี บรืฤกุลและคณะ (2546 : 8-9) ซึ่งระดับของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งที่

เป็นการบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญโดยตรงและกิจกรรมที่เป็นผล โดยอ้อมจากการที่รัฐธรรมนูญได้เปิดกว้างไว้ เพื่อทำความเข้าใจระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้คำถามที่ถามถึงความถี่ของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

ก. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับต่ำ

1. พุดคุยเรื่องการเมือง
2. ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งท้องถิ่น
3. ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งระดับชาติ
4. พุดชักชวนผู้อื่น ให้ไปลงคะแนน
5. ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง

ข. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

1. มีการติดต่อกับนักการเมือง
2. เคยบริจาคเงินหรือสิ่งของ
3. ร่วมชุมนุมฟังการหาเสียง/แนะนำตัว
4. เข้าร่วมในเวทีสาธารณะ
5. มีการรวมตัวกับคนอื่นเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
6. ช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง
7. บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง
8. เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ค. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับสูง

1. ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมือง
2. ลงสมัครรับเลือกตั้ง

ดังแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายระดับตามแต่บริบทที่ผู้เขียนแต่ละท่านจะหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ เช่น บริบทเชิงพื้นที่ ก็จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ถึงอย่างไรก็ตามยังสามารถมองลงไปในระดับท้องถิ่นลงไปอีกมาก ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงความมากน้อยเป็นเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสามารถแบ่งอย่างกว้าง ๆ ได้ 3 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก ปานกลาง และน้อย

2.1.4 กลุ่มพฤติกรรมต่าง ๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของกลุ่มต่าง ๆ และเงื่อนไขของการเข้ามามีบทบาท ซึ่งประเภทของกลุ่มพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายประเภทดังนี้ (จรรยา สุภาพ, 2514 : 254-269)

1. ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับกลาง พิจารณาจากการใช้ตำแหน่งและชื่อเสียง
2. บุคคลระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมืองและมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมืองด้วยได้แก่
 - ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมที่สามารถใช้อิทธิพลทางการเมืองได้
 - ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมือง
3. เป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระดับเล็กหรือใหญ่
4. เป็นผู้ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
5. เป็นผู้ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองหรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือชี้แนะ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางการเมือง
6. เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป
7. กลุ่มผลประโยชน์
8. พรรคการเมือง

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับทั้งต่างประเทศและในประเทศ ซึ่งเด่นชัดที่สุดเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 หรือ วันมหาวิปโยค เป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษาและประชาชนในประเทศไทย มากกว่า 5 แสนคน ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลเผด็จการ จอมพลถนอม กิตติขจร ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.2 ภาพเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

แหล่งที่มา : www.oknation.net (2553 : ออนไลน์)

สาเหตุที่สำคัญในการทำให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (จิรโชค
(บรรพต) วีระชัยและคณะ, 2542 : 460-465) ได้แก่

- 1) จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น
- 2) แต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษามากขึ้น
- 3) สภาพความเป็นเมืองและที่ตั้งของมหาวิทยาลัย
- 4) การพัฒนาทางวิทยาการ

5) นักศึกษามีสภาพ “อยู่ระหว่าง” หรือ “อยู่ริมขอบ” หมายถึงการเข้ากับบทบาทหนึ่ง
ไม่ได้ถนัด สถานภาพมีลักษณะที่ไม่แน่ชัด อาจจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงที่ไม่อยู่คงที่ กล่าวคือ
นักศึกษาอยู่ในวัยที่ครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือที่ภาษาไทยเก๋านิยมเรียกว่า “สะเทิ้น” และใช้ว่า “สะเทิน
หนุ่ม สะเทินสาว” คือ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่มากนัก และก็ไม่ใช่เด็กนัก

6) สภาพทางจิตวิทยา : จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางหรือการยึดมั่นหลักการนั้นปลายทาง (Ethic of “absolute ends”) ซึ่ง แมกซ์ เวเบอร์ ได้กล่าวว่า นักศึกษามักยึดหลัก “จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางสุดขั้ว” (Ethic of “absolute ends”) หมายถึง การมีทัศนคติและค่านิยมในเชิงอุดมคติซึ่งเป็นการขาดการคำนึงถึงสภาพที่เป็นจริงหรือความรับผิดชอบในโลกที่เป็นจริง (ethic of “responsibility”)

7) อิทธิพลจากคณาจารย์ นักศึกษาย่อมได้รับอิทธิพลจากผู้สอนไม่มากนักน้อย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการเป็นปฏิปักษ์ทางปัญญา แนวคิดเชิงเสรีนิยม และบรรยากาศทางปัญญา

8) อิทธิพลจากเนื้อหาของวิชาการ ดังเช่นว่านักศึกษาสหามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทางด้านทฤษฎีมีแนวโน้มที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยเอนเอียงไปทางเสรีนิยมมากกว่าผู้ที่อยู่สาขาภาคปฏิบัติ หรือภาคทดลองที่ประกอบอาชีพได้ทันที สำหรับผู้ที่อยู่ในสาขาเภสัชกรรม, แพทย์, วิศวกรรม หรือบริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่สนใจเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเองโดยเฉพาะ จึงสนใจเรื่องทางการเมืองน้อย

9) อิทธิพลจากภูมิหลังทางสังคม นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีมักเลือกเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์หรือสังคมศาสตร์และมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม

10) ประวัติและประเพณีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยใดที่เคยมีประวัติเกี่ยวกับการเมืองมาแล้วในอดีตมักทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ ๆ เจริญรอยตามชื่อเสียงหรือกิตติศัพท์เดิม

11) บุคลิกภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะมีเงื่อนไขของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข ดังนี้ (สนั่น วงศ์พัฑฒ์, 2529 : 23-24)

1. ประชาชนต้องมีอิสระในการเข้าร่วม หมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะไม่เป็นไปโดยการบังคับหรือถูกชักจูง โดยให้ประชาชนได้ตระหนักว่า การเข้ามีส่วนร่วมนั้นจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. โอกาสหรือช่องทางที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ต้องมีหลากหลาย โดยเฉพาะกระบวนการวางแผนพัฒนาต่าง ๆ จะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนหรือ

ท้องถิ่นนั้น ๆ เท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึง ประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีอากร ซึ่งควรที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย

3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะเข้ามีส่วนร่วม การที่ให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการปกครอง ก็คือ การที่รัฐตระหนักว่าประชาชนเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้เกิดการยอมรับหรือให้ความร่วมมือในการวางแผนที่กำหนดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเต็มใจ

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่ากลุ่มพฤติกรรมใด ๆ ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเสมอคือเงื่อนไขที่เป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการเมือง ได้แก่ 1) ความเป็นอิสระของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ช่องทางในการเข้าร่วมทางการเมืองต้องหลากหลาย และ 3) กระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอนต้องเกิดจากการยอมรับของประชาชนด้วย

2.1.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีการจำแนกไว้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ (สมบัติ อารงธัญวงศ์, 2549 : 583-595)

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป

โดยความหมายที่เป็นรูปธรรมมักมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่

- 1) การกำหนดตัวผู้ปกครอง เป็นการแสดงออกทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นั่นหมายถึงผู้นำทางการเมืองจะมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองหรือไม่นั้น หรือจะดำรงอยู่ได้นานเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับหรือการให้ฉันทานุมัติจากประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
- 2) การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล ในสังคมประชาธิปไตยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นพหุสังคม คือเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มที่มีความหลากหลาย อาทิ ชุมชน สมาคม กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะของกลุ่ม การเคลื่อนไหวต่าง ๆ จะกันไปเพื่อผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ดังนั้น การผลักดันการตัดสินใจ

ของรัฐบาลโดยกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์มักจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

3) การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพของการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลทั้งในเรื่องนโยบายและการบริหารงาน ถือเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4) การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมือง การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมืองถือว่าการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาลและเพื่อแสดงการเรียกร้องให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการชุมนุมมี 2 ประเภท ได้แก่ การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างเพื่อสนับสนุนรัฐบาล และการชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างเพื่อคัดค้านรัฐบาล

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง

การพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราท ได้ดังนี้

- การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง
- การใช้สิทธิเลือกตั้ง
- การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
- การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
- การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์
- การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- การบริจาคเงิน
- การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง
- การร่วมรณรงค์ทางการเมือง
- การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง

- การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
- การร่วมระดมทุน
- การเสนอตัวเป็นคู่แข่งชั้นทางการเมือง
- การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเทศไทยยังได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เช่นเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 วรรค 5 ประการดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 28)

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่
5. ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

อนึ่งยังระบุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 อย่างชัดเจน ตามมาตรา 163-165 ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 61-62)

มาตรา 163 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญนี้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบรายชื่อ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นชี้แจงหลักการของร่างพระราชบัญญัติและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

มาตรา 164 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

การจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้

(2) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติการออกเสียงประชามติตาม

(1) หรือ (2) อาจจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมิชข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียง

ประชามติในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่ คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่ จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคล จะกระทำมิได้

ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่ เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการ ออกเสียงประชามติระยะเวลาในการดำเนินการ และจำนวนเสียงประชามติ เพื่อมีข้อยุติ

อนึ่ง สุจิต บุญบงการ (2542 : 45-51) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 พอสรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยที่เห็นได้ชัดเจนและมีความชอบธรรม คือการไป ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นการหยิบยื่นให้โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มิได้ เกิดขึ้นจากการเรียกร้องของมวลชนทั้งหลาย อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในขณะนั้นยัง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความตื่นตัวทางการเมืองยังไม่มี มากนัก
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้นมักมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมแก่การ ปกครองของผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การขยายการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นนอกจากจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองให้ เป็นสมัยใหม่แล้ว คณะผู้ก่อการยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังสามารถใช้เป็นที่มาแห่ง ความชอบธรรมของระบบใหม่ได้อีกด้วย

4. นอกจากการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการแสดงออกในลักษณะการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำทางการเมืองรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์กับนักการเมือง เพื่อหวังผลให้รัฐบาลตัดสินใจในทางที่เป็นคุณประโยชน์กับตน

5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ถือว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง ถือเป็นการใช้กำลังเพื่อมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การใช้กำลังอาจมุ่งเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือต่อชีวิตก็ได้ การใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แต่การใช้ความรุนแรงอาจมีสาเหตุต่าง ๆ กันออกไปตามประเภทของความรุนแรง เช่น มีการประท้วง การรัฐประหาร หรือการปฏิวัติ เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การเข้าไปมีบทบาทในการแสดงออกของกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประท้วง เป็นต้น และอีกลักษณะหนึ่งคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ถกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง เป็นต้น

2.1.6 ฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำว่า ฐาน หมายถึงกลุ่มหรือองค์กรที่บุคคลสังกัด โดยมีจุดมุ่งหมายตลอดจนวิธีการที่เป็นของตนเอง ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละองค์กรต่างก็มีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งผลอันเป็นที่ปรารถนาอาจคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน หรืออาจขัดแย้งกับของอีกกลุ่มหนึ่งหรือองค์กรหนึ่งก็ได้ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่ม หรือองค์กรนี้จะสร้างอิทธิพลในลักษณะที่กว้างขวางกว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคลมาก ฐานของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมี 4 รูปแบบ ดังนี้ (สิทธิพันธุ์ พุทธนุ, 2541 : 166-167)

1. ชนชั้นทางสังคม (Social Class) โดยปกติแล้วพวกที่ร่ำรวยกับพวกที่ยากจนจะมีผลประโยชน์แตกต่างกัน และความแตกต่างนี้เองที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง ผู้ที่นำเสนอแนวความคิดขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เด่นที่สุดคือ คาร์ล มาร์กซ์

2. กลุ่มชุมชน (Communal Groups) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และสัญชาติที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่นในสังคมที่มีระดับของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูง รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชุมชนจะอยู่ในรูปของสันติวิธี เป็นต้น

3. กลุ่มเพื่อนบ้าน (Neighborhood Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งบ้านเรือน หรือที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่นชมรมหมู่บ้านเสรี ชมรมหมู่บ้านสหกรณ์ เป็นต้น

4. กลุ่มขนาดเล็ก หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีความผูกพันต่อกันอย่างแน่นแฟ้น เช่น กลุ่มอุปถัมภ์ซึ่งเป็นการจับกลุ่มกันระหว่างบุคคลที่มีฐานะ ความมั่งคั่งและอิทธิพลไม่เท่าเทียมกัน และอยู่ในรูปของการใช้ประโยชน์ระหว่างกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงควรดำเนินกิจกรรมนั้นผ่านฐานทางการเมืองที่เป็นองค์กร หรือกลุ่มทางการเมือง ทั้งที่อยู่ในรูปแบบชนชั้นทางสังคม กลุ่มชุมชน กลุ่มเพื่อนบ้าน และกลุ่มขนาดเล็ก

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งนั่นก็คือ ปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นั้นหมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย ดังนี้ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549 : 595-604)

1. ระบบการเมือง

1.1 ระบบประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด กล่าวคือ

- การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน คือ การที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน

- การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน คือ ประชาชนเป็นผู้กำหนดผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นตัวแทนที่ได้รับมอบฉันทะจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่ในการปกครอง

- การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประชาชน คือ การที่ผู้แทนประชาชนที่ได้รับมอบฉันทะให้เข้ามาทำหน้าที่ปกครองจะต้องใช้อำนาจปกครอง กระทำการบริหารเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย กำหนดให้ประชาชนมีเสรีภาพในทางการเมือง ได้แก่ การใช้สิทธิในการกำหนดผู้ปกครอง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง การผลักดันการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล และการชุมนุมเคลื่อนไหวก่อตั้งการคัดค้านหรือสนับสนุนการตัดสินใจของรัฐบาล การเผยแพร่ข้อมูล ความคิด ความเห็นต่าง ๆ ทางการเมือง เป็นต้น

1.2 ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม เป็นระบบการเมืองที่กีดกัน หรือปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพราะอำนาจเด็ดขาดมีแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งมีลักษณะการปกครองดังนี้

- อำนาจการปกครองทั้งหมดเป็นของผู้ปกครอง อาจเรียกว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของผู้ปกครอง
- ประชาชนถูกตัดขาดออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าหากมีก็เกิดขึ้นเฉพาะเป็นคำสั่งของผู้ปกครองให้เพื่อสนับสนุนเจตนารมณ์ของผู้ปกครองเท่านั้น
- ประชาชนถูกปลูกฝังให้เชื่อว่าประชาชนที่ดีจะต้องเชื่อฟังยอมรับ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ผู้ปกครองกำหนด

2. วัฒนธรรมทางการเมือง

ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ต้องทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและความมุ่งมั่นอย่างจริงจังของผู้นำทางการเมือง และการเรียกร้องอย่างแข็งขันจากประชาชนอย่างกว้างขวาง หากปราศจากปัจจัยดังกล่าว การเสริมสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยคงต้องอาศัยเวลายาวนาน ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมือง การพัฒนาทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกันที่เป็นเอกภาพจนไม่อาจละทิ้งส่วนใดส่วนหนึ่งได้

3. โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ

ปัจจัยนี้มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ระดับการศึกษาของประชาชนในสังคมจะมีผลต่อลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของคนสังคมนั้น ๆ โดยการศึกษาทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนที่พึงกระทำต่อระบบการเมืองมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีฐานะทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย ประชาชนที่ยากจน จะไม่มีเวลามาสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะจะให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่า

นอกจากปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมแล้วยังมีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสามารถอธิบายปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ พฤติกรรมร่วมทางสังคม ระดับการพัฒนาหรือความทันสมัยทางสังคมและเศรษฐกิจ การกระทำหรือปฏิกิริยาตอบสนองต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผู้นำทางการเมืองหรือผู้แทนของประชาชน

นอกจากนี้ เดวิส เอฟ รุท และแฟรงค์ แอล วิลสัน ยังได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล (Influence) ต่อระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมืองของปัจเจกบุคคลมีอยู่ 3 ประการ คือ (David F. Roth & Frank L. Wilson, 1976 : 159-160 อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 38)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) ได้แก่ ทศนคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) และลักษณะบุคลิกส่วนบุคคล (Personality Traits) เช่น ความรู้สึกมีสมรรถนะส่วนบุคคล (Sense of Personal Efficacy) ทศนคติทางการเมือง การรับรู้หน้าที่ของพลเมือง (Civic Duties)
2. สภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) รวมถึงการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสารมวลชน (Mass Media) หรือการติดต่อส่วนบุคคล โครงสร้างของพรรคการเมือง การจัดการของกลุ่มการเมือง เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Factors)

สอดคล้องกับแนวคิดของชูเกียรติ ภัยลี (2536, 19-21) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้ 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ 3) ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกกำหนดไว้ 3 ตัวแปรด้วยกัน คือ (Herbert Mc Closky, 1968 : 256-262)

1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย

2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) เช่น แรงจูงใจ ลักษณะบุคลิกภาพ และความต้องการ เป็นต้น

3. ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) เช่น ระบบการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียงและประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ

ตัวแปรทั้ง 3 นี้ใกล้เคียงกันกับการแบ่งตามแนวคิดของ คอนเวย์ (Conway, 2000) ที่ได้แบ่งตัวแปรหรือแนวคิดที่มีผล มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาไว้ดังต่อไปนี้ (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2546 : 66)

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย

2. ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม การได้มาซึ่งแนวคิด (Orientation)ทางการเมือง บุคลิกภาพ และการแปลกแยกและการปรับตัวให้ลงรอยกัน (alienation and conformity)

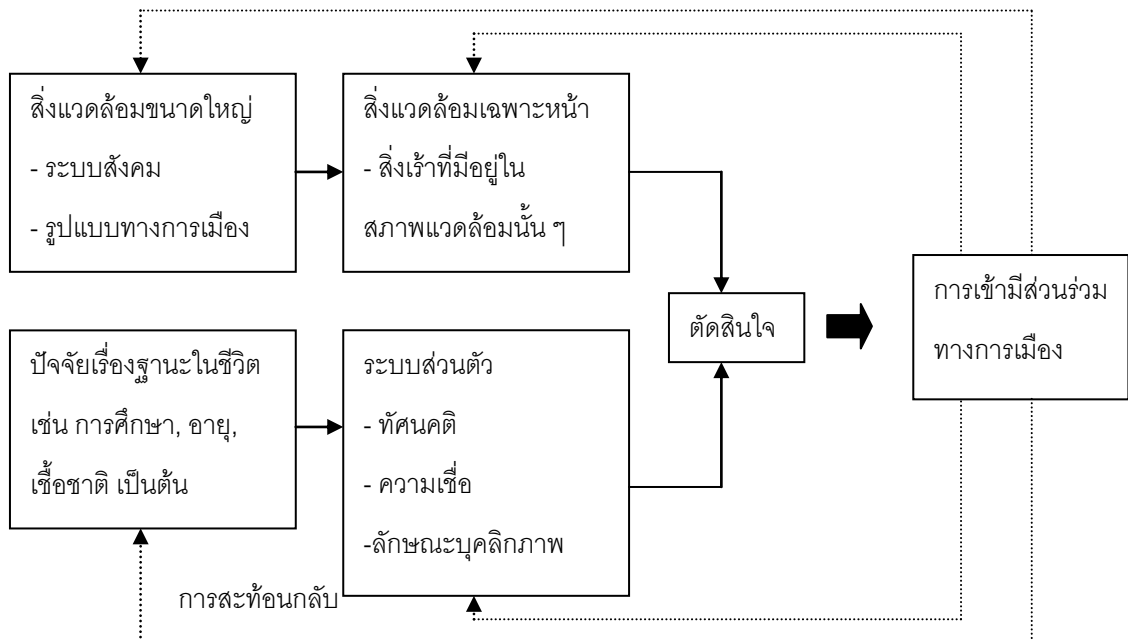
3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งได้แก่วัฒนธรรมทางการเมือง ระบบพรรคการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง วาระทางนโยบายและการรณรงค์ทางการเมือง สื่อมวลชน และองค์การ

4. โครงสร้างทางกฎหมาย ซึ่งรวมการทำบัญชีรายชื่อและกฎหมายเลือกตั้ง กระบวนการในการเลือกตั้ง รวมทั้งโอกาสในรูปแบบอื่นๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น สิทธิพันธุ์ พุทธน (2541 : 173-176) ได้สรุปถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะในแวดวงของการพัฒนาทางการเมือง มองกันว่าการเข้ามีส่วนร่วมเป็นลักษณะทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง

ของระบบการเมืองที่ทันสมัย และเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วด้วย

Lester W. Milbrath และ M.L. Goel ได้พยายามสรุปแง่มุมหรือปัจจัยต่าง ๆ อันนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเขียนเป็นภาพดังนี้



ภาพที่ 2.3 ปัจจัยต่าง ๆ อันนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

แหล่งที่มา : สิทธิพันธ์ พุทธหนุน (2541 : 173)

ทั้งนี้สิ่งแวดลอมเฉพาะหน้าในส่วนของสิ่งเรานั้น มิลบราท กับ โจเอล ได้รวบรวมข้อค้นพบจากการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ยิ่งบุคคลได้รับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากเท่าไร เขาก็จะมีแนวโน้มว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่ “ลึก” มากขึ้นเท่านั้น
2. บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการจะมีแนวโน้มว่าจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ มากกว่าพวกที่ไม่มีการพูดคุยทางการเมืองเลย
3. ชนชั้นกลางมักจะได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าชนชั้นกรรมกร

4. ในเมื่อบุคคลมีแนวโน้มว่าจะติดต่อเจรจากันกับบุคคลอื่น ๆ ที่มีระดับการศึกษาเท่าเทียมกัน และในเมื่อบุคคลที่มีการศึกษาสูงโดยทั่ว ๆ ไป จะยุ่งเกี่ยวและพูดคุยเรื่องการเมืองมากกว่า พวกนี้จึงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาดำด้วย

5. บุคคลที่พึงพอใจในพรรคหรือผู้สมัครใด ๆ มักจะมีสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่รู้จะเลือกใครหรือพรรคใดดี

ในเรื่องของปัจจัยส่วนตัวนั้น มิลบราท กับ โจเอล ได้รวบรวมข้อค้นพบไว้ดังนี้

1. บุคคลยังมีความสนใจและห่วงใยเรื่องการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม
2. บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง โดยเฉพาะมีระดับของการศึกษาสูงมีแนวโน้มในทางจิตวิทยาว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพต่ำ
3. บุคคลที่มีความจงรักภักดี หรือมีความพึงพอใจในพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองใด ๆ มีแนวโน้มว่าจะกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง
4. บุคคลที่รู้สึกในความสำคัญของตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูงกว่าบุคคลที่ไม่รู้สึกเช่นนี้
5. บุคคลที่สามารถเข้ามีส่วนร่วมในกิจการของครอบครัวในช่วงเยาว์วัย มีแนวโน้มว่าจะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญในช่วงเวลาแห่งชีวิตต่อ ๆ มา
6. พวกที่มีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบของการใช้ความรุนแรงหาได้เป็นเพราะถูกบีบคั้น ถูกสังคมเพิกเฉยหรือมาจากชนชั้นต่ำ แต่พวกนี้มักจะเป็นพวกที่ได้รับการศึกษาดี เป็นที่รู้จักกันในสังคม สนใจการเมืองและมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดี และยังเป็นพวกที่เชื่อในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถสร้างผลกระทบต่อการเมืองได้
7. บุคคลที่มีบุคลิกภาพชอบออกสังคม มักจะมีแนวโน้มว่าจะเข้าสู่การเมือง และมักจะมีบทบาทในตำแหน่งผู้นำด้วย
8. บุคคลที่เกิดจากชนชั้นกลางระดับสูงหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง ๆ มีแนวโน้มว่าจะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ

ในส่วนปัจจัยเรื่องของฐานะตำแหน่งทางสังคมนั้น มิลบราท กับ โจเอล ได้สรุปรวบรวมไว้ดังนี้

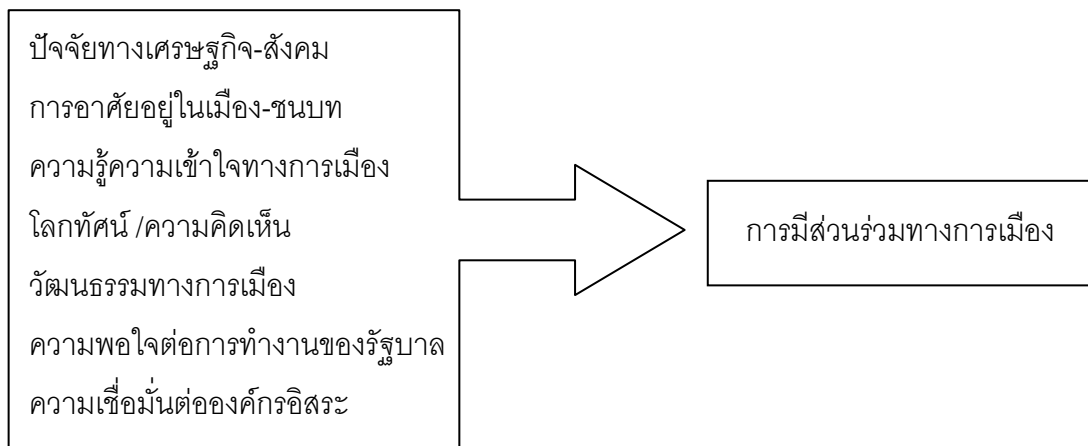
1. บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคมมีแนวโน้มว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่อยู่ห่างไกล
 2. เด็ก ๆ ที่เติบโตจากครอบครัวที่บ้านอยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคมมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อ และทัศนคติอันจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่าย
 3. ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูงจะมีระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าในประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำ
 4. บุคคลที่มีความกินดีอยู่ดีมาก มักจะมีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าพวกที่ยากไร้
 5. บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย
 6. บุคคลที่มีฐานะดีมีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยกว่า
 7. ชาวนามักจะมีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยกว่าชาวเมือง
 8. บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรมักจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง
 9. สมาชิกสหภาพแรงงานมักจะมีความสนใจการเมืองมีจุดยืนทางการเมือง และไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนมากกว่าพวกที่ไม่ได้เป็นสมาชิก
 10. ยิ่งบุคคลอาศัยอยู่ในชุมชนใด ๆ เป็นเวลานาน พวกนี้จะมีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก
 11. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามช่วงอายุจนกระทั่งถึงวัยกลางคนแล้วจะค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุมาก ๆ เข้า
- ส่วนตัวแปรผันของสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ ๆ เช่น ระบบสังคมและรูปแบบทางการเมืองนั้น มิได้แปรผันกับ โจเอล สรุปไว้ดังนี้
1. สังคมที่ยิ่งมีความเป็นทันสมัยมากก็จะมีระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง
 2. ยิ่งมีการแข่งขันกันระหว่างพรรคการเมืองก็จะมีแนวโน้มว่าระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงขึ้น

3. ยิ่งการเลือกตั้งเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่มีอำนาจมาก หรือเป็นการเลือกตั้งระดับชาติก็จะมีผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

4. ประชาชนมีแนวโน้มว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในคราวที่มีผู้สมัครให้เขาเลือกมากหรือมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่าในคราวที่มีผู้สมัครน้อยคนหรือไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้สมัคร

5. มีการโฆษณาชวนเชื่อมาก จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะสูง

ส่วนนักวิชาการไทยอีกท่านคือ ฤวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 5) ได้สรุปตัวแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้เป็นแผนภาพดังนี้



ภาพที่ 2.4 ตัวแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แหล่งที่มา : ฤวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 5)

นอกจากนี้ ฤวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 152-153) สรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ และความเชื่อมโยงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สามารถสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ดังภาพต่อไปนี้



* () standardized coefficient

ภาพที่ 2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แหล่งที่มา : ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 153)

ปัจจัยที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การอาศัยอยู่ในเขตเมือง-ชนบท สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ไปสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543 ในตัวแปรบางตัวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในครั้งนั้น โดยลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2546 : 67)

- 1) ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง
- 2) ความเข้าใจทางการเมือง
- 3) การเป็นสมาชิก กรรมการ ที่ปรึกษากลุ่ม
- 4) กิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง
- 5) การศึกษา (ระดับอนุปริญญาขึ้นไป)

6) ความรู้ (เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา)

7) อายุ

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีดังนี้คือ ปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางสังคม(The Social Environment) ปัจจัยด้าน จิตวิทยา (Psychological Variables) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง นอกจากนี้ยังต้องรวมถึง ปัจจัยที่เชื่อมโยงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอันได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม การอาศัยอยู่ในเมือง-ชนบท ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การสนับสนุนต่อระบบการเมือง ประสิทธิภาพทางการเมืองวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม การแบ่งแยกทางความคิด ความเชื่อมั่นต่อระบบรัฐสภา การตรวจสอบทางการเมือง ความเชื่อมั่นในวิถีทางประชาธิปไตย ค่านิยมดั้งเดิม ความสนใจทางการเมือง ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล และความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ

2.3 แนวคิดและวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองของประชาชน

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิดและวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองของประชาชน ซึ่ง คาดว่ามีผลต่อการชี้วัดทางการเมืองของประชาชนที่จะตัดสินใจในการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงอย่างแน่นอนเมื่อเปรียบเทียบกับ สถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน และผลจากการเมืองนี้เองที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้ แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา เช่น การประท้วงเมื่อไม่พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล การต่อต้าน และเรียกร้องเมื่อมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งมีผลกระทบทางลบกับประชาชน รวมถึง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประชาชนได้แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจนที่สุดและถูกต้องตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้นวิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมหนีไม่พ้นจากการเมือง เพราะการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญ สุภาพ (2514 : 1) ที่กล่าวว่า ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพล อำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าไปในลักษณะหรือกระบวนการ ในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้ ส่วนนันทนา วรรณะภูติ (2539 : 40) ได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง หมายถึงลักษณะการแสดงออกในการกระทำหรือการปฏิบัติที่มีผลก่อให้เกิดการพัฒนาร่วมมือหรือขัดแย้ง และวิถีทางที่ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม กลุ่มตนเองและสังคมส่วนใหญ่ซึ่งคนเราต้องมีการกระทำที่มีผลกระทบต่อตัวบุคคล สังคม และระบบการเมืองทางใดทางหนึ่งด้วย Lester W. Milbrath and M. L. Goel (1971 : 1) ได้ชี้ให้เห็นว่าในชีวิตประจำวันของเรานั้นจะเห็นว่าระบบการเมืองไม่รวมเฉพาะการเมืองที่เป็นทางการเท่านั้น แต่จะรวมถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย ดังนั้นระบบการเมืองจึงต้องเป็นองค์การที่แน่นอน เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และพฤติกรรมที่ควบคุมการตัดสินใจของรัฐบาล ฉะนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงหมายถึงพฤติกรรมซึ่งมีอิทธิพลหรือตั้งใจให้มีอิทธิพลต่อผลผลิตการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย นอกจากนี้ อนุสรณ์ ลิ้มมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ (2520 : 20-36) ได้ชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีด้วยกัน 5 ประเภท ดังนี้

1. อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งในระบบสังคมหนึ่ง ๆ จะมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมอื่น ๆ และทุกสังคมจะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของตนเอง เราแบ่งกลุ่มสังคมเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เช่น ครอบครัว และกลุ่มทุติยภูมิ สมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางด้านอาชีพและศาสนา ส่วนกลุ่มอ้างอิง สมาชิกมีความพยายามเลียนแบบอย่างกัน เช่น เลียนแบบค่านิยม และเป้าหมายการดำเนินชีวิต ดังนั้นการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มีความสำคัญ ดังนี้

- 1.1 กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรไม่ควร เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีความรู้สึกรับผิดชอบและรู้หน้าที่ควรปฏิบัติในฐานะพลเมืองดี ได้นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เป็นองค์การที่สำคัญในการถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติให้แก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย

- 1.2 กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองโดยการป้อนข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น

1.3 กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง เช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจสังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มชุมชน เป็นต้น

2. อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม หมายถึงสถานภาพและชนชั้น ซึ่งอาจวัดได้จาก อาชีพ รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับชนชั้นและพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ คนที่อยู่ในชนชั้นสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองคล้าย ๆ กับผู้ที่มีการศึกษาสูง ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ คือผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเมือง ซึ่งเหตุผลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ได้แก่ มีกำลังทรัพย์ และเวลาที่เกี่ยวเนื่องกับการเมืองทั้งโดยตรงและอ้อม

3. อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของบุคคล สืบเนื่องมาจากสถานภาพทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรม และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการควบคุมความต้องการอำนาจ มีความอดทนอดกลั้นต่อความไม่แน่นอน เป็นต้น

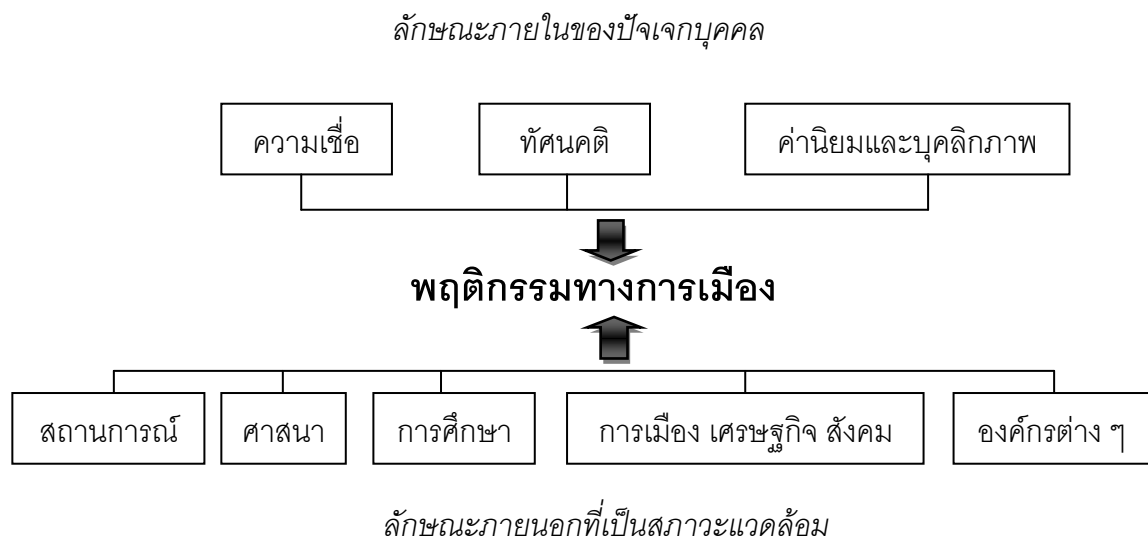
4. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึงพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตมนุษย์อันเป็นแบบแผนของสังคมที่ยึดมั่นถือปฏิบัติกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การทหาร และอื่น ๆ ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมนี้จะส่งผลที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงทางการเมืองด้วย

5. อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง คือการเข้าร่วมในทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลในการจำกัดการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีการศึกษต่ำ และสถานภาพทางสังคมต่ำด้วย

นอกจากนี้พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่แสดงออกมายังขึ้นอยู่กับ ลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและพลัง เช่นอาหาร เสี่ยงป็น เป็นต้น ทศนคติ และสถานการณ์ (ณรงค์ สินสวัสดิ์, 2518 : 24-36) ดังนั้นเมื่อต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองให้เข้าใจอย่างละเอียดลออจำเป็นที่จะต้องพิจารณาตรวจสอบสิ่งไว้ในปัจจุบัน ผลกระทบของบุคลิกภาพในการเลือกสิ่งเร้าตลอดจนข้อสมมติ 3 ประการ คือ ความเชื่อ

ทัศนคติ และความต้องการทางสรีรวิทยาและจิตวิทยา เพื่อจะช่วยให้เราเข้าใจถึงสิ่งซับซ้อนของกระบวนการซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดีและจะทำให้เข้าใจดียิ่งขึ้น (พีระศักดิ์ หินเมืองเก่า, 2537 : 25)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสามารถแสดงออกมาในทางลักษณะภายในของปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ เป็นต้น และแสดงออกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เป็นสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ ศาสนา การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนเป็นภาพประกอบดังนี้



ภาพที่ 2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

แนวปฏิบัติที่ได้วางเป็นแบบอย่างในการยึดมั่นของวิถีการดำเนินงานที่เรียกว่าวัฒนธรรม ถูกหยั่งรากลึกกลงไปในทางการเมือง อันเป็นแนวทางหนึ่งที่สะท้อนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนประเทศนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน จนกระทั่งมีการเรียกขานตามแต่ละประเทศ เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีประชาธิปไตยแบบไทย ๆ โดยมีวิถีการดำเนินแบบง่าย ๆ เชื่อผู้นำยอมรับที่มีการคอร์รัปชันแต่พัฒนาให้ประเทศเจริญได้ มีการปฏิวัติล้มล้างกฎหมายรัฐธรรมนูญ จนประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 18 ฉบับ เป็นต้น จนทำให้นักวิชาการหลายท่านหันมาให้ความสนใจ

สนใจและศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันในหลายประเทศแต่มีจุดร่วมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและกำหนดเป็นประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ดังนี้

2. 3.2.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์ (Almond, 1956 : 398) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) เป็นแนวทางในการอธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง โดยให้คำหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ของบุคคลต่อระบบการเมืองและส่วนอื่น ๆ ของระบบการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ ดูเชียล ดับเบิลยู พาย (Pye, 1968 : 218) ที่ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ว่า แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการ และมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมในระบบการเมืองนั้น ๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมือง และบรรทัดฐานในการดำเนินการของระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมทางการเมือง โดยระบบการเมืองแต่ละระบบจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของมิติทางจิตวิทยา และอัตวิสัยของการเมือง ส่วนมิลล์ ยิงเกอร์ (Yinger, 1962 : 380-381) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ว่าทัศนคติและการอบรมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้น ๆ อันได้แก่ ความรู้สึกและค่านิยมต่อระบบการเมือง และการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังมี โรเบิร์ต เอ ดาล (Dahl, 1966 : 352-355) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่าง ๆ อันแตกต่างกันของความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่นชัด ได้แก่ ความรู้สึกหรือการอบรมกล่อมเกล้าของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและบุคคลอื่น ๆ รวมถึงजारอล บี แมนไฮม์ (Jarol B. Manheim, 1975 : 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า แบบแผนของความเชื่อและทัศนคติที่เกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายที่ว่านั่นคือการมีผลประโยชน์ร่วมกันในชั้นมูลฐานและการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน และยังพบว่านักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้นิยามไว้เช่นเดียวกัน เช่น เวอร์บา (Verba, 1965 : 516) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ว่าระบบความ

เชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมือง และสถาบันทางการเมือง ไม่ได้หมายรวมถึงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแต่หมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งความเชื่อเหล่านี้ อาจจะอยู่หลายลักษณะ เช่น ความเชื่อในแง่ประจักษ์ในวิถีชีวิตที่เป็นจริงทางการเมือง หรืออาจจะ เป็นความเชื่อในเป้าหมาย หรือค่านิยมที่ควรจะนำมาปฏิบัติใช้ได้ และ วอลเตอร์ เอ โรเซนเบม (Walter A. Rosenbaum, 1975 : 4) ได้ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการสะสม บรรดาความโน้มเอียงของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเมือง ซึ่งสามารถ แบ่งศึกษาได้เป็น 3 ระดับ คือ

(1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อของสมาชิกในสังคมต่อ ระบบการเมือง เช่น ความชื่นชมการปกครองในระบบประชาธิปไตย การยกย่องเสรีภาพ และ ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นต้น

(2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการกระทำ เป็นแบบแผนวิธีการปฏิบัติในทาง การเมือง เช่น การเลือกตั้ง การหาเสียง และการชุมนุมประท้วง เป็นต้น

(3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งระบบสังคมได้จัดตั้งขึ้น ได้แก่ สถาบันการเมืองต่าง ๆ พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

นอกจากนี้นักวิชาการชาวไทยหลายท่านได้นิยาม วัฒนธรรมทางการเมืองไว้เช่นกัน ดังนี้ ลิขิต ธีรเวคิน (2529 : 116) ได้อธิบายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองในหลายประเด็น ดังนี้

(1) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบในการคิดเรื่องการเมืองหรืออำนาจของคนใน สังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยมทางการเมือง

(2) เป็นแบบในการกระทำหรือดำเนินการทางการเมือง

(3) เป็นส่วนที่เป็นวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์ และได้สรุปถึงวัฒนธรรมทาง การเมืองว่า ความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐานและสัญลักษณ์ รวมทั้งวิถีทางการ เมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง

สมบัติ อารังธวงค์ (2549 : 649) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคม (Social Culture) โดยวัฒนธรรมทางสังคมจะ ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งหมดในสังคมทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีมิติต่าง ๆ ทาง สังคมจะมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมนั้น

ดังนั้นในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมใดจึงต้องเข้าใจบริบท (Context) ของคนในสังคมนั้นด้วย เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการปลูกฝังอบรมหล่อหลอม กลุ่มเกลตาทางการเมือง (Political Socialization Process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ตามแบบที่ได้รับการปลูกฝังมา จนกระทั่งกลายเป็นระบบความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ของบุคคลในสังคม และเมื่อบุคคลในสังคมมีพฤติกรรมทางการเมืองจนเป็นแบบแผน (Pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น ส่วนวิชัย ตันศิริ (2548 : 475) ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ว่าควรจะเข้าใจแต่เบื้องต้นว่า “คน” และ “วัฒนธรรม” มิได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด วัฒนธรรมหล่อหลอมอุปนิสัย มารยาทและความคิด ค่านิยม ปทัสถานในการประพฤติปฏิบัติของคน คนก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมดังกล่าว ฉะนั้นเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีได้หมายถึงวัฒนธรรมทางศิลปวัตถุโบราณคดีในบริบทนี้ แต่หมายถึงอีกมิติหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนของปทัสถาน ค่านิยม อุดมการณ์ในวิถีชีวิตของสังคมการเมืองซึ่งเริ่มต้นที่คนเป็นสำคัญ นอกจากนี้สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2542 : 121) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมในทางการเมือง (Political Culture) ไว้ว่า แนวความคิดหรือทัศนคติในทางการเมืองของคนในสังคมเดียวกัน โดยปกติค่านิยม (Value) จะเป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรม (Behavior) ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์จะได้รับแรงกระตุ้นจากแนวความคิดทัศนคติหรือความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งวัฒนธรรมซึ่งถือว่าเป็นระบบค่านิยมของคนในสังคมจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมในทางการเมือง (Political Culture) จึงถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมหนึ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550 : 6) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ความคิดและความเข้าใจ (perceptions and ideas) ว่าอะไรคือทรัพยากรที่ต้องจัดสรรและแบ่งปันกัน จะต้องจัดสรรแบ่งปันแก่ใคร และในเงื่อนไขอะไร และเพื่อจะจัดสรรแบ่งปันกันได้ตามที่ทุกคนเห็นว่าชอบธรรม ยังมีความคิดความเข้าใจในเรื่องอื่นเป็นพื้นฐานอยู่ด้วย ได้แก่ ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับว่าอะไรคือส่วนรวมและอะไรเป็นส่วนตัวการกระทำอะไรที่ถือว่าดีแก่ส่วนรวม อะไรคือความยุติธรรม อะไรคือสิทธิเสรีภาพที่ทุกคนมีอย่างชนิดที่ลิดรอนไม่ได้ อะไรคือสิทธิ

เสรีภาพที่ทุกคนควรมี อำนาจและการใช้อำนาจอย่างไรจึงถือว่าชอบธรรม กลุ่มของเขาคือใครและสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ อย่างไร หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า “อัตลักษณ์” นั่นเอง นอกจากนี้ยังสรุปไว้ว่า เพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องเข้าใจมรดกที่คนไทยปัจจุบันรับสืบทอดมาจากอดีต รวมทั้งมีสำนึกถึงเงื่อนไขความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นภายในและสภาพโลกาภิวัตน์ที่เราต้องเผชิญอยู่ไปพร้อมกัน และพิชาย รัตนดิลล ญ. ภูเก็ต (2550 : 275-276) ได้ตอกย้ำถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยไว้ว่า วัฒนธรรมการเมืองของสังคมไทยมีลักษณะทวิลักษณ์ ซึ่งแสดงออกผ่านโครงสร้างทางความคิดเชิงปฏิบัติการทางการเมืองและการเลือกตั้งของกลุ่มชนสองกลุ่มใหญ่ในสังคม คือ กลุ่มชาวบ้านหรือชาวชนบท และกลุ่มชนชั้นกลางหรือชาวเมือง โครงสร้างทางความคิดเชิงปฏิบัติ เป็นการบูรณาการของระบบคิด ความปรารถนา ความเชื่อ การรับรู้ การเข้าใจ การตีความและการประเมินโลกทางสังคม ซึ่งแสดงให้ปรากฏโดยการกระทำทางสังคมของบุคคลหรือกลุ่มคน อย่างเป็นแบบแผนมีความต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็สามารถถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงได้

2.3.2.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond & Verba, 1965 : 17-23) ได้เปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มคนในสังคมต่าง ๆ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิม ซึ่งเป็นสังคมที่ยังไม่มีบทบาททางการเมืองในลักษณะของความชำนาญเฉพาะด้าน ความโน้มเอียงทางการเมืองของสมาชิกในสังคมไม่อาจแยกออกจากความโน้มเอียงทางศาสนา และสังคมได้ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจะพบได้ในกลุ่มคนที่ยากจนและไร้การศึกษา เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง

2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป ๆ ไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกที่ตนเองมีความหมายหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย บุคคลเหล่านี้จะไม่

เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลาง ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่มีความเชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจและบารมี โดยถือว่าตนเองอยู่คนละโลกกับการเมืองเป็นเพียงประชาชนซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชา และมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

2.3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อควบคุมกำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครอง เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน บุคคลในสังคมนี้จะมีความรู้สึกว่า เขาสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง

2.3.2.3 ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2540 : 154-155) ได้อธิบายความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 3 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ให้ระบบการเมืองอันเป็นผลทำให้ระบบการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ ประชาชนจะให้ความร่วมมือกับรัฐโดยการเชื่อฟังคำสั่งของประมุข และปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อเป็นการรักษาระเบียบของสังคมการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการริเริ่มทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงในแนวทางของวัฒนธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มประเทศตะวันตก เพื่อแก้ไขปัญหาของชาติ และสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการเมือง หากสังคมการเมืองใดที่ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมนั้น ก็สามารถนำอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมาขึ้นเป็นแนวทางปฏิบัติที่

สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน เพื่อบรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น

สมบัติ อารัมภ์วงศ์ (2549 : 662) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า การที่สังคมการเมืองของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแต่เพียงสถาบันทางการเมืองตามรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้สังคมการเมืองดังกล่าว พัฒนาการทางการเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ จำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนในสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องต้องกันมาสนับสนุนด้วย

23.2.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

Walter A. Rosenbaum (1975 : 6-7) ได้อธิบายองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระเบียบแบบแผนทางการเมืองของคนในประเทศชาติหนึ่ง ๆ ได้ ส่วนประกอบที่เป็นแกนของแนวโน้ม ทศนคติ หรือความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง ได้แก่

1. ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมือง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายความว่า การที่ “ปัจเจกชน”

ประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

1.2 ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยนำเข้า และปัจจัยส่งออก หมายความว่า ปัจเจก

ชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ และการตัดสินใจอย่างไร

2. ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง หมายความว่า ความรู้สึกเป็น

เจ้าของหน่วยงานการปกครอง (ชาติ รัฐ เมือง ชุมชน) และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองด้วย

2.2 ความไว้วางใจทางการเมือง หมายความว่า ขอบเขตทัศนคติของบุคคลที่

เกี่ยวกับความรู้สึกที่เปิดกว้าง ร่วมมือ และอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็นเมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองที่แสดงออกต่อความเชื่อของบุคคลว่า บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดีในการมีชีวิตการเมืองร่วมกัน

2.3 การยึดถือกติกา หมายความว่า แนวความคิดของบุคคลที่ยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของสังคม

3. ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ความสามารถทางการเมือง หมายความว่า บุคคลได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองบ่อยครั้งเพียงใด กล่าวคือ บุคคลได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่เขาถืออยู่เพื่อกิจกรรมทางการเมืองเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้ หมายความว่า การประเมินคุณค่าความรู้ความสามารถของเขาในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วย

3.2 ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีความรู้สึกว่าการดำเนินการทางการเมืองของปัจเจกบุคคลส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองหรือไม่ ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ สามารถทำให้สำเร็จได้โดยประชาชนซึ่งก็คือบุคคลมีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติและแนวคิดทางการเมืองที่สั่งสมมากับบุคคลแต่ละยุคแต่ละสมัยจนกลายเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติทางการเมือง โดยเป้าหมายคือการบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของปัจเจกบุคคลอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรวัฒนธรรมทางการเมืองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมกล่อมเกลารวมทั้งกลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มชนชั้นรากหญ้า(ล่าง) กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นสูง จะมีแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมือง ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองด้วย

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง

คำว่า “การกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง” ได้มีการใช้คำนี้ในหลายรูปแบบ เช่น “การเรียนรู้ทางการเมือง” “การขัดเกลารวมทั้งทางการเมือง” “กระบวนการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง” “การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง” “สังคมกรรมทางการเมือง” “สังคมประเพณีทางการเมือง” ซึ่งทั้งหมดนี้ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Political Socialization” ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงยกคำศัพท์ทั้งหมดไว้เป็น

แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลางานการเมือง โดยมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายและแสดงแนวคิดไว้ดังนี้

2.3.3.1 ความหมายของการกล่อมเกลางานการเมือง

ทินพันธุ์ นาคตะ (2517 : 16-18) ได้ชี้ให้เห็นว่าการกล่อมเกลางานการเมืองโดยทั่วไปเป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกันและเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ทั้งในสิ่งที่เกี่ยวกับกับการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง แต่สิ่งเหล่านั้นเป็นผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วยเช่นกัน ส่วนประทีป สยามชัย (2526 : 93) ได้อธิบายไว้ว่า การกล่อมเกลางานการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนในวิชาสังคมศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ รวมถึงพรรคดี ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2526 : 19-20) ได้อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองในการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้หรือความเชื่อ ทัศนคติและความรู้สึก ค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและส่งผ่านหรือแปลงรูปหรือสร้าง ความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้น

นอกจากนี้ วรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2544 : 158) ได้กล่าวถึง กระบวนการกล่อมเกลางานการเมือง ว่าเป็นกระบวนการที่มีจุดประสงค์เพื่อจะทำให้สมาชิกในสังคมนั้นรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่ง ๆ ไปใช้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมที่เป็นการอบรม สั่งสอน สืบต่อ ถ่ายทอด การศึกษา เรียนรู้ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคมอันหมายถึงการสั่งสอนสมาชิกในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านครอบครัว เศรษฐกิจ อนามัย ศาสนา นันทนาการ ภาษา และการสื่อสาร การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภูมิปัญญา รวมถึงเรื่องการเมือง และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2532: 204) แสดงในชื่ออื่น เรียกว่า การขัดเกลางานการเมือง โดยให้ความหมายไว้ว่า กระบวนการที่บุคคลได้มีความรู้หรือความคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนคุณลักษณะที่บุคคลมีปฏิกิริยาหรือความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง

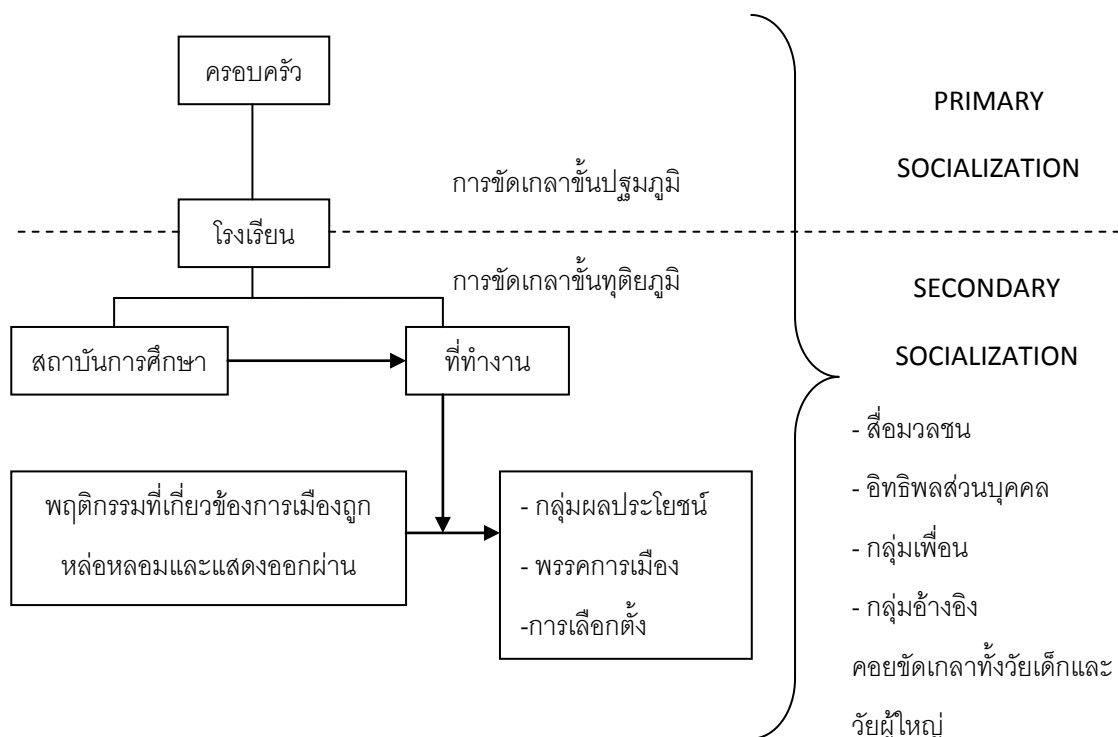
นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองไว้ดังนี้

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549 : 670-671) ได้สรุปว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอด สืบต่อ แนวคิด การกระทำ พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ ที่ส่งไปยังสมาชิกที่อยู่ในสังคมเพื่อให้เกิดการรักษา เรียนรู้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วน ประจิตร์ มหาหิง (2529 : 201) ให้ความหมายว่า สังคมกรรมหรือการเรียนรู้ทางการเมืองหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลหรือมวลชนได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง อันได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ โลกทัศน์ หรืออุดมการณ์ ความเชื่อและความรู้สึนึกคิดของบุคคลที่มีต่อการเมือง ระบบการเมือง และส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง จากคนยุคหนึ่งไปยังคนอีกยุคหนึ่ง โดยอาศัยสื่อกลางต่าง ๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ศาสนา พรรคการเมือง รัฐบาล สถาบันการศึกษา สมาคม และสื่อสารมวลชนต่าง ๆ สังคมกรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการช่วยสร้างเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมือง คือ ลักษณะประจำชาติหรือเอกลักษณ์ทางการเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่พลเมืองของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรרך กลินสวอน (2547 : 10) ที่ได้สรุป การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการถ่ายทอด ความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองจากกลุ่มบุคคลหนึ่ง ๆ หรือบุคคลหนึ่ง ๆ ไปสู่อีกบุคคลหนึ่งที่มีฐานะเป็นผู้รับการถ่ายทอด โดยมีผลให้ผู้รับการถ่ายทอดมีความโน้มเอียง ความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกับผู้ถ่ายทอด

นักวิชาการต่างประเทศหลายท่านได้ให้นิยาม แนวคิดไว้เช่นกัน คือ กาเบรียล เอ อัลมอนด์ และ จี บิงแฮม โพลเวล (Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Jr., 1980 : 36) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่า กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองช่วยส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยยังคงเดิมไว้ หรืออาจทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองได้อย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็วและฉับพลัน กระบวนการ กล่อมเกลา ทางการเมืองก็อาจเป็น กระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ได้ รวมถึงอีสตัน และ เดนนิส (Easton and Dennis, 1969 : 7-8) ได้อธิบายว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่ง

ได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งของสังคม หากไม่มีการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อความมีเสถียรภาพ หรือการคงอยู่ของระบบการเมือง นั้น ๆ ดังนั้น การกล่อมเกลாதทางการเมืองจึงเป็นตัวช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ และ ไมเคิล รัช และ ฟิลลิป อัธฮอฟฟ์ (Michael Rush and Phillip Athoff , 1971 : 16) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลรู้ตัวว่าตนอยู่ในระบบการเมืองและมีความเข้าใจ (Perception) หรือมีปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดจากกระบวนการที่มีบทบาทต่อกันในระหว่างบุคคลิกภาพและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้นอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า ญัฐพล พุกประเสริฐ (2545 : 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Robert E. Dowes and John A. Hughe (1972) ถึงกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของสังคมมีระบบขั้นตอนดังแผนภูมิต่อไปนี้



แผนภูมิที่ 2.1 กระบวนการกล่อมเกลาททางการเมือง

แหล่งที่มา : ญัฐพล พุกประเสริฐ (2545 : 7)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการส่งผ่านการเรียนรู้ แนวคิด ค่านิยม การกระทำ พฤติกรรมทางการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล หรือจากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ไปยังสมาชิกในสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติกันอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและดำรงอยู่ได้

2.3.3.2 องค์ประกอบของการกล่อมเกลາทางการเมือง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2532 : 205-207) ได้แบ่งองค์ประกอบของการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ดังนี้

1. ความรู้และประสบการณ์ทางการเมือง เช่น ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ บรรทัดฐานทางการเมือง องค์การทางการเมือง เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอด ผูกพันให้กับผู้รับการขัดเกลา
2. การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) หมายถึงบุคคลผู้ให้การขัดเกลากับผู้รับการขัดเกลาจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันก่อนเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ สอนอบรมทางด้านการเมือง
3. ภาษา (Language) เป็นเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ภาษานี้หมายถึงภาษาของสังคมและภาษาเฉพาะ หรือศัพท์เทคนิคทางการเมืองด้วย การถ่ายทอดจะได้ผลก็ต่อเมื่อรู้ภาษากัน เมื่อรู้ภาษากันแล้ว ก็จะช่วยให้ผู้รับการขัดเกลาสามารถรู้และเข้าใจความจริงอย่างเป็นระบบได้ รู้และเข้าใจแนวคิดที่สลับซับซ้อน เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองได้ และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมของตนกับผู้อื่นได้
4. ความรักความชอบพอ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ให้การขัดเกลาโดยเฉพาะ ผู้ให้การขัดเกลาจะต้องรักและชอบผู้รับการขัดเกลาอย่างแท้จริง ความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจจึงจะเกิดขึ้นในผู้รับการขัดเกลา ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญให้ผู้รับการขัดเกลายินดีที่จะประสานงานร่วมมือกับผู้อื่น พยายามเข้าใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น
5. สภาพแวดล้อม การขัดเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กัน สภาพแวดล้อมนี้ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิต เช่น บุคคลแวดล้อม มีพ่อ แม่ ญาติ เพื่อน หรือสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ อากาศ บรรยากาศ ช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.3.3.3 ตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลாதองการเมือง

ตัวกลาง หน่วยหรือองค์การ ที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่สมาชิกที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ บางตัวมีบทบาทต่อการสร้างการกล่อมเกลาทองการเมืองอย่างชัดเจน เช่น การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน แต่บางตัวกลางมีบทบาทในการกล่อมเกลาทองการเมืองทางอ้อม เช่นกลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ กลุ่มศาสนา เป็นต้น ซึ่งวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2544 : 162) ได้จำแนกไว้ดังนี้

1. ครอบครัว เป็นกระบวนการกล่อมเกลารู้ขั้นปฐมภูมิของบุคคล โดยในวัยเด็กบุคคลจะเริ่มเรียนรู้มาในเบื้องต้นซึ่งจะส่งผลต่อบทบาทและความคิดทางการเมืองของบุคคลต่อไป อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัวคือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวคือ ถ้าภายในครอบครัวมีลักษณะการตัดสินใจร่วมกัน จะส่งผลต่อความรู้สึก มีความสามารถทางการเมืองและนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต

2. สถาบันการศึกษา โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาสมัยใหม่ที่เด็กทุกคนต้องเข้าโรงเรียน รัฐบาลจะใช้โรงเรียนเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาทองการเมือง

ปฟานิ วิถีวัฒนา (2541: 69-78) ได้กล่าวถึงองค์การที่มีบทบาทให้การขัดเกลาทองสังคมไว้หลายประการได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน และองค์กรศาสนา ซึ่งสามารถกล่าวสรุปในแต่ละประเด็นได้ว่า

1. ครอบครัว

ครอบครัว ใช้วิธีการอบรมแก่เด็กทั้งโดยตั้งใจหรือทางตรงและทางอ้อม การอบรมทางตรงนี้ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจาหรือการกระทำให้เด็กได้รู้ว่า สิ่งใดถูกต้องเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับทฤษฎีของผู้ใหญ่ที่ถือว่าธรรมชาติของเด็กควรเป็นอย่างไร อาจทำอย่างกวดขันเข้มงวด หรือให้เสรีภาพแก่เด็กโดยผู้ใหญ่คอยแนะนำทางเท่านั้น ครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดที่สำคัญนี้แม้ว่าเด็กจะติดต่อกับกลุ่มอื่น ๆ ครอบครัวก็ยังสามารถมีอิทธิพลเหนือเด็กอย่างมาก การอบรมเด็กทางอ้อม ได้แก่ แบบอย่างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งแสดงออกทางด้านอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตที่เด็กเห็นได้จากพ่อแม่ พี่น้อง การพยายามรู้ และแก้ปัญหาของชีวิต หรือการพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาที่ควรแก้ เป็นต้น จะเป็นตัวอย่างที่ฝังใจของเด็กต่อไป ดังนั้นครอบครัวจึงนับว่าเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้

วัฒนธรรม และค่านิยมแก่งสามชิกของครอบครัว รวมทั้งกล่อมเกลापฏธิกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทงสังคม หรือกล่าวได้ว่า “บ้านเป็นศูนย์กลางของการขัดเกลาทงสังคมโดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้” ส่วน Almond and Powell (1980 : 38) เห็นว่า ครอบครัวเป็นตัวการในการกล่อมเกลาทงการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อเนื่องเป็นระยะยาว ทั้งโดยตรงและทางอ้อมอิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ คือภายในครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจร่วม (Collective Decision) ซึ่งเป็นลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่ (Authoritative) ในทัศนคติของเด็ก เนื่องจากการปฏิบัติตามหรือไม่เชื่อว่าจะนำไปสู่การลงโทษ หรือไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น ประสพการณ์ของเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัว จะส่งผลต่อความรู้สึก มีความสามารถทางการเมือง (Political Competence) สร้างทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอนให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับเชื่อฟัง อาจทำให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบนั้นในอนาคตได้

2. กลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญทางอ้อมในการขัดเกลาทงสังคมของบุคคลกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับบางอย่างบุคคลจำต้องทำ เพื่อให้กลุ่ม เพื่อนยอมรับ เช่น การเล่น กีฬา กลุ่ม เพื่อนสอนให้บุคคลรู้จักอะลุ่มอะหล่วยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้รู้จักรับผิดชอบร่วมมือในกิจกรรมร่วมกันนอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังมีสภาพเหมือนดาบสองคม กล่าวคือมีผลในการช่วยถ่วงทอดคุณค่าและวิธีการระเบียบกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ได้

ปัจจุบันชีวิตในเมืองใหญ่มีผลทำให้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากขึ้น เพราะประการที่หนึ่ง ครอบครัวสมัยใหม่มีขนาดเล็ก เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นกับเพื่อน ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรุ่นอายุได้ พ่อแม่หรือผู้ปกครองกลายเป็นคนสมัยหัวโบราณ ขณะที่เพื่อนๆ ทันสมัยกว่า และประการที่สาม โอกาสที่บุคคลจะทำการเคลื่อนย้ายทางสังคมโดยอาศัยการศึกษา ในปัจจุบันมีมากกว่าสมัยก่อน ทำให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการศึกษา ซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถให้คำแนะนำฟังพาได้ขณะที่กลุ่มเพื่อนช่วยเหลือได้

3. โรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถานศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คุณค่าและแนวความคิด ความเชื่อของบุคคล กล่าวได้ว่าประสพการณ์ทางการศึกษาช่วย

พัฒนาความสามารถ ทักษะและรูปแบบพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งมีคุณค่าทางบวกต่อสังคม ประสิทธิภาพที่บุคคลได้รับจากโรงเรียนอันเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกและควบคุม จะช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาและพิจารณาเพื่อรับคุณค่า ใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่วนพญทิสาน ชุมพล (2540 : 77-88) ได้อธิบายสรุปถึงบทบาทของโรงเรียนในการทำหน้าที่กล่อมเกลาก่อนการเข้าเมืองไว้ 3 ประการ คือ

1. โดยการจำลองรูปแบบสังคมเมือง อันาจที่ได้อพบในโรงเรียนมีความเป็น ส่วนบุคคล น้อยกว่าอำนาจของพ่อแม่ในครอบครัว เช่น ในรูปแบบของครู หัวหน้าชั้น หัวหน้าทีมฟุตบอล บทบาทที่แต่ละคนได้รับนั้นแสดงโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านความสามารถแทนที่จะเป็นโดย ธรรมชาติและสังคมยังประกอบไปด้วย บทบาทเฉพาะหลายบทบาทเห็นได้จากการจัดระบบของ โรงเรียน ได้จำลองสภาพของสังคมการเมืองออกมาให้เด็กได้เรียนมากกว่าครอบครัว
 2. ในทางตรง เด็กจะได้รับการกล่อมเกลาก่อนการเข้าเมือง โดยผ่านหลักสูตรการเรียนซึ่งมี การสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ซึ่งผลการวิจัยของกิตติ อมตะชีวิต พบว่า หลังการสอนทดลองความรู้ ในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียน กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกัน โดยนักเรียน กลุ่มทดลองมีความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมจากผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็น ว่า โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้การเมืองโดยตรงได้ โดยเฉพาะทางด้านการเรียนรู้กับความรู้ ในลัทธิประชาธิปไตย
 3. ในทางอ้อม การกล่อมเกลาก่อนการเข้าเมืองไม่ได้เกิดขึ้นในการเรียนการสอน เช่นการเล่น กีฬา เป็นการปลูกฝังให้เด็กเคารพกฎเกณฑ์และกติกา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่จะเคารพกฎหมาย ในอนาคต การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ ย่อมเป็นการกล่อมเกลาก่อนการดำรงชีวิต การเมืองแบบประชาธิปไตย ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่มีการรู้จักแพ้ รู้จักชนะ ก็จะเป็นพื้นฐาน สำหรับการดำรงชีวิตในระบอบอำนาจนิยม หรือเผด็จการได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่นการมี ส่วนร่วมในชมรม การเข้าเป็นสมาชิกสมาคม เหล่านี้ล้วนเป็นการฝึกฝนให้เด็กได้เรียนรู้ กระบวนการทางสังคมและกระบวนการบริหาร โดยได้สัมผัสและปฏิบัติจริง ๆ
- นอกจากนั้นสถาบันการศึกษายังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยมและทัศนคติของสังคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างทัศนคติเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และความผูกพันกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของระบบการเมือง เช่น ธงชาติ เพลงชาติ เป็นต้น และยัง พบว่า วรลภ ลำพวย (2534 : 20-21) ได้กล่าวถึงเด็กจะได้รับการถ่ายทอดความเชื่อและทัศนคติ ทางการเมืองจากโรงเรียน อาจจะอยู่ในลักษณะและวิธีการในการให้ความรู้ คือ ถ้าเป็นโรงเรียนที่ ครูเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นมาก ๆ แล้ว เด็กจะไม่มี ความกลัวที่จะแสดง

ความคิดเห็น และอาจเกิดจากการสอนโดยตรง เช่น วิชาที่สอนเกี่ยวกับการเมืองก็จะช่วยสร้างความเชื่อและค่านิยมบางอย่างให้แก่เด็ก เช่น อาจจะสอนความหมายของคำว่าประชาธิปไตย ลำดับชั้นของความเป็นมาหรือวิวัฒนาการระบบการเมือง เป็นต้น

4. กลุ่มอาชีพ

เมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากโรงเรียน จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง บุคคลจะพบเพื่อนร่วมงานตามแต่อาชีพของตน ซึ่งมีระเบียบวิธีการแตกต่างกันออกไป บุคคลจำต้องเรียนรู้และรับไว้หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้น ความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานาน อาจทำให้บุคคลผู้นั้นมีอุปนิสัยใจคอ ทักษะ ทักษะ ความต้องการของชีวิตแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการฝึกฝนอบรมมาในระยะต้นของชีวิตก็ได้

5. สื่อมวลชน

เป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยทั่วไปว่า หน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมมีอยู่ 5 ประการ คือ ประการแรก สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ประการที่สอง สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม

ประการที่สาม สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญาอันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

ประการที่สี่ สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้ความบันเทิง เพื่อการพักผ่อนทางด้านจิตใจผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน

ประการสุดท้าย สื่อมวลชนต่างๆ ทำหน้าที่ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์แก่การค้าขาย และเศรษฐกิจของสังคม

ทั้งนี้สื่อที่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ และภาพถ่าย เป็นต้น สื่อทั้งหลายเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของบุคคลมาก โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สื่อมวลชนจึงเป็นแหล่งที่ทำให้การขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีคุณค่าและมีโทษด้วย โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่ให้สาระและข่าวสารเพื่อประโยชน์แก่การดำรงชีวิต การตัดสินใจ การคาดหวังต่อชีวิตของบุคคล

6. องค์การศาสนา

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาอธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนากว้าง ๆ ไว้สองประการ คือหน้าที่ต่อบุคคล และหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนความต้องการ

ส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันทางศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคม และช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิตการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนาในสังคมไทยมีมาช้านานแล้วในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็น ครั่งคราว หรืออาศัยอยู่ในวัดที่เรียกกันว่าเด็กวัด โดยคอยปรนนิบัติพระและศึกษาเล่าเรียน อ่าน เขียน ทั้งภาษาบาลี ภาษาไทย ตามสติปัญญาและความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็น ความรู้ติดตัวต่อไป เช่น ยุทธวิธีป้องกันตัว กระบี่กระบอง วิชาอาคม เมตตามหานิยม ช่างฝีมือ หมอโบราณ เป็นต้น ขณะที่ใช้ชีวิตในวัดก็จะได้รับการขัดเกลาทางสังคมทั้งวิชาความรู้ ศีลธรรม จรรยา มารยาท ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ดิน แจโรส ยังได้เพิ่มเติมไว้ว่า นอกจากตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต้องมีสถาบันทางการเมือง เป็นตัวกลางที่ทำให้ประชาชนได้มีความรอบรู้เกี่ยวกับการเมือง มีความสนใจทางการเมือง และที่สำคัญคือบทบาทในการสร้างความโน้มเอียงที่จะเป็นผู้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant Orientation) ในสถาบันการเมืองต่าง ๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น (Dean Jaros, 1973 : 182)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ตัวกลางในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง มีตั้งแต่หน่วยขั้นปฐมภูมิ คือ ครอบครัว เช่นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เป็นต้น ขั้นทุติยภูมิ คือ โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ องค์กรศาสนา สื่อมวลชน รวมถึงสถาบันทางการเมือง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการกล่อมเกลาความรู้ แนวคิด ค่านิยม พฤติกรรมทางการเมืองให้แก่สมาชิกในสังคมอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการเมืองที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณย่อมสามารถสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมอันเป็นพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างหลากหลายเพื่อให้เป็นแนวทางการยึดปฏิบัติของคนรุ่นหลังตลอดมา ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของประชาธิปไตยอันสะท้อนถึงค่านิยมทางการเมืองได้ดังนี้

2.3.4.1 ความหมายของประชาธิปไตย

ธรรมเนียมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยที่กล่าวถึงกันทุกวันนี้เป็นการอ้างอิงของชาติตะวันตกที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากสมัยกรีกโบราณอีกต่อหนึ่ง กล่าวคือราว

2,500 ปีมาแล้วนั่นเองซึ่งแม้แต่คำว่าประชาธิปไตย ก็มาจากคำว่า “ประชา+อธิปไตย”

ภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Demokratia (demos คือประชาชน และ cratos คือการปกครอง) ความหมายดั้งเดิมตามอริสโตเติล (Aristotle) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประชาธิปไตยคือสภาวะที่คนที่เป็นไทยและคนยากจน ซึ่งมีจำนวนข้างมากในสังคมได้รับมอบหมายให้กุมอำนาจของรัฐไว้ในมือ ประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้นได้ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ในที่นั้นและกฎหมายของรัฐมุ่งรับรองความเสมอภาคนั้น และเพราะว่าคนยากจนจะไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่ำต้อยกว่าคนร่ำรวย หรือว่าอำนาจสูงสุดจะไม่ต้องอยู่ในกำมือของฝ่ายใด แต่ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนร่วมใช้อำนำนั้นด้วยกัน ถ้าตามที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเสรีภาพและความเสมอภาคจะมีอยู่ในประชาธิปไตยแล้วทุกแผนการของรัฐบาลก็ต้องเปิดประตูให้แก่ทุกคน ดังนั้นที่ใดที่เป็นประชาชนเป็นฝ่ายข้างมาก และสิ่งที่พวกเขาตกลงแล้วจะเป็นกฎหมาย จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าในสภาวะเช่นนั้นก็ควรจะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543 : 9-10) และทั้งนี้คนจำนวนไม่น้อยในโลกปัจจุบันที่เรียนรู้ความหมายของประชาธิปไตยจากสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ที่เกิดตติสเบอร์ก เมื่อ ค.ศ. 1864 ที่กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people and for the people) นอกจากนี้เอเลียต (Elyot) ได้นิยามไว้ในปี ค.ศ. 1531 ว่า ประชาธิปไตย คือ รูปแบบการปกครองประเภทหนึ่งซึ่งใช้กันในหมู่ชาวเอเธนส์ ซึ่งถือเอาความเสมอภาค (equality) เป็นลักษณะสำคัญของประชาชน การปกครองในลักษณะนี้เรียกในภาษากรีกว่า Demokratia ซึ่งเท่ากับความหมายในภาษาละตินว่า Popularis potential และในภาษาอังกฤษเรียกว่า การปกครองของสามัญชน (commonality) (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544 : 175-176) ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย หมายถึง “การปกครองเป็นของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและเสมอภาค”

2.3.4.2 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

การให้สัมภาษณ์ของท่าน ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์ วันที่ 26 เมษายน 2549 ซึ่งได้กล่าวถึงหลักการประชาธิปไตยไว้อย่างสนใจซึ่งหลักการนี้เหมาะสมกับนักการเมืองอย่างยิ่ง โดยมีใจความว่า (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553 : ออนไลน์)

หลักการประชาธิปไตย 12 ประการ ที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตย และมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชน จนมีคำกล่าวว่า เสี่ยงของประชาชนคือเสี่ยงของสวรรค์

2. สิทธิเสรีภาพ (rights and freedom) เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิดังกล่าวต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญและการบังคับกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำที่มีอำนาจตามกฎหมาย จะต้องยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดเจ้าของอำนาจอธิปไตย

3. ความเสมอภาค (equality) ความเสมอภาคภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมด หนึ่งในคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (one man one vote) ความเสมอภาคดังกล่าวนี้นี้หมายถึงความเสมอภาคทางการเมือง และความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (equality before the law) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตามถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

4. หลักนิติธรรม (the rule of law) ได้แก่ การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศ โดยกฎหมายดังกล่าวนั้นต้องผ่านกระบวนการร่างกฎหมายอย่างถูกต้อง และหลักของกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยกระบวนการยุติธรรม (due process of law) จะต้องเป็นไปตามครรลอง หลักนิติธรรม (the rule of law) จึงต่างจาก the rule by law ซึ่งหมายถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศโดยไม่คำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย และบ่อยครั้งก็กลายเป็นการบริหารงานโดยตัวบุคคล (the rule by men) มากกว่าหลักการ

5. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (the democratic ethos) ซึ่งหมายถึงค่านิยมที่ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา และทางสังคม ให้มีความเชื่อและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย มองคนอื่น

ด้วยสายตาที่เสมอภาค ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย

6. ความอดทนอดกลั้น (tolerance) ความใจกว้าง (open-mindedness) และความมีน้ำใจนักกีฬา (sporting spirit) ทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตย เพราะในสังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องยอมรับความแตกต่างทั้งในเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี จุดยืนและความคิดเห็นทางการเมืองของคนในสังคม การรู้แพ้รู้ชนะ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักปราชญ์ราชบัณฑิตและผู้มีประสบการณ์ เพื่อนำมาประมวลใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน ที่สำคัญอะไรที่ตนไม่ชอบและไม่พอใจแต่กราบเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิของตนก็ต้องยอมให้สิ่งนั้นปรากฏอยู่ เพราะเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้ระบบที่มีความเสมอภาค

7. ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือกรรมวิธี (means) เพื่อเป้าหมายทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันระบบประชาธิปไตยก็เป็นเป้าหมายอันสูงส่ง (noble end) ในตัวของมันเอง การมองว่าระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเฉพาะกรรมวิธีหรือ means จึงไม่ถูกต้อง ถึงแม้ว่า end คือผลประโยชน์จะตกต่อสังคมก็ตาม เพราะถ้าทำลายกระบวนการของความถูกต้องแม้จะส่งผลในทางบวกต่อสังคม แต่ถ้ามีผลกระทบในทางลบต่อระบบก็จะเป็นการทำลายเป้าหมายอันสูงส่งของระบบประชาธิปไตย อันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง ประชาธิปไตยจึงเป็นทั้งกรรมวิธี (means) และเป้าหมาย (end) ในตัวของมันเอง ทั้งสองส่วนนี้ต้องไปด้วยกัน

8. ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร และศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องตระหนักว่าตนเป็นผู้ซึ่งได้รับอาณัติจากประชาชน ดังนั้น ผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเป็นผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ การกระทำอันใดขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การนั้นย่อมไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องมีความรู้สึกว่าการที่ตนทำอยู่นั้นเป็นการประกอบภารกิจศักดิ์สิทธิ์ (sacred mission) หรือหน้าที่อันสูงส่ง (noblesse oblige) เพื่อประชาชน เพื่อชาติและแผ่นดิน

9. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ จำเป็นอย่างยิ่งต้องยึดถือหลักจริยธรรมทางการเมือง รวมตลอดทั้งมารยาททางการเมือง โดยจะต้องกระทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดต่อประชาชน ชาติ และบ้านเมือง

เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เพราะงานการเมืองเป็นงานอาสาศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

10. ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การกระทำอันใดก็ตามที่ต้องคำนึงถึงหลักการใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (decency) ความน่าเชื่อถือ (credibility) ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งานที่รับผิดชอบอยู่นั้นประสบความสำเร็จ การมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พอเพียง การกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรมทางการเมือง อันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในที่สุด

11. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งได้แก่ ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความโปร่งใส (transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) ความรับผิดชอบเปิดให้ไต่เบี่ยงได้ (accountability) และความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผลในทางบวกทั้งในแง่ผลได้ (output) และผลลัพธ์ (outcome)

12. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสามารถนำประเทศชาติและสังคมไปสู่ความเจริญ หรือไปสู่ความเสียหายในด้านต่างๆ ทั้งในแง่การเมือง สังคม เศรษฐกิจ อุดมการณ์ ศรัทธาและความเชื่อในระบบ ฯลฯ ต้องเป็นบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยคุณสมบัติอันได้แก่ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (political ideology) การมีจริยธรรมทางการเมือง (political ethics) การมีความรู้ทางการเมือง (political knowledge) การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (political mood) ของประชาชนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องบริหารประเทศโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและคุณสมบัติอื่นๆ ที่กล่าวมา 11 ข้อเบื้องต้น เพื่อจะธำรงไว้ซึ่งความชอบธรรมที่จะดำรงตำแหน่งบริหารและการใช้อำนาจอธิปไตย (moral authority) ผู้ใดก็ตามที่ขาดหลักการข้อที่ 12 ดังกล่าวมานี้ย่อมจะเสียความชอบธรรมทางการเมืองในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในหลักการทั้ง 12 ข้อนี้มีหลายข้อที่สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552 : 62) ได้สรุปหลักการของประชาธิปไตย คือ ประชาชนปกครองตนเอง ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพและ

ความเสมอภาค ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยจะยึดหลักเสียงข้างมากในการตัดสินใจ ปัญหาหรือลงมติในเรื่องต่าง ๆ แต่ก็ต้องรับฟังเสียงข้างน้อยหรือมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. เป็นอำนาจของปวงชน
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ
3. การปกครองต้องถือเสียงข้างมาก
4. ประชาชนต้องมีสิทธิและเสรีภาพ
5. หลักความเสมอภาค

นอกจากนี้ยังพบว่า วิชัย ตันศิริ (2548 : 302-319) ได้สรุปหลักการที่สำคัญของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วยหลักการดังนี้

1. หลัก “อำนาจอธิปไตย” เป็นของมวลชน หรือมาจากประชาชน
 2. หลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน
 3. หลักการที่สำคัญประการที่สาม คือ หลัก “การปกครองของกฎหมาย” (The Rule of Law)
 4. หลักของการรวมศูนย์อำนาจในรัฐสภา และหลักการแยกอำนาจการคานอำนาจ
- อนึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยยังมีลักษณะสำคัญในแง่ของหลักการและ

อุดมการณ์ไว้ดังนี้ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543 : 32-34)

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
2. รัฐได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยใหม่ที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้นจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง

6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
 7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง
 8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบ และถ่วงดุล หรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน
 9. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ ของพลเมือง
 10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
 11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมาย และความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น
 12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ
 13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร
 14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขังหรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิด และจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง ฯลฯ
- ในงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ของวัชร ด่านกุล (2541 : 26-27) โดยได้สรุปหลักการสำคัญของประชาธิปไตย มีดังนี้
1. เสรีภาพ (Liberty) คือความอิสระของบุคคลในสังคม ไม่ใช่อิสระเสรีภาพปราศจากสังคมครั้งหนึ่งเรามีความเข้าใจว่า อิสระเสรีภาพของบุคคลหมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำหรือประกอบกรใด ๆ ได้ตามใจชอบเมื่อการกระทำหรือการประกอบกรนั้นไม่ผิดกฎหมาย ไม่

กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และไม่ผิดศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามของสังคมนั้น การที่เราเข้าใจเช่นนั้นนับเป็นความเข้าใจที่ผิวเผินเท่านั้น บุคคลในสังคมประชาธิปไตยนอกจากที่เข้าใจเช่นนั้นแล้ว ยังต้องรู้ เข้าใจสิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่อีกด้วย เสรีภาพต่าง ๆ ในสังคมประชาธิปไตยอาจมีดังต่อไปนี้

- 1.1 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา
- 1.2 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย
- 1.3 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในเคหสถาน
- 1.4 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา
- 1.5 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการศึกษาอบรม
- 1.6 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการประชุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
- 1.7 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นสมาคม
- 1.8 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง
- 1.9 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการสื่อสารถึงกัน
- 1.10 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรไทยและ

ในการประกอบอาชีพ

2. สมภาพ (Equality) คือ ความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันของบุคคล ถ้าพิจารณาดูอย่างเป็นกลาง จะเห็นว่าบุคคลจะมีความเท่าเทียมกันทุก ๆ อย่างย่อมไม่ได้ เช่น ความโง่ ความฉลาด เพศ วัย ฉะนั้นการพูดถึงความเสมอภาพในระบบประชาธิปไตย จึงเท่ากับพูดถึงสภาพของความไม่เป็นความจริง แต่ในระบบประชาธิปไตย เราพยายามที่จะขจัดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันนั้นให้หมดสิ้นไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ภราดรภาพ (Fraternity) คือ ความรักฉันพี่น้อง มีการเห็นอกเห็นใจกันช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เปรียบเสมือนญาติพี่น้อง

นอกจากนี้ สมบัติ อารังญวงศ์ (2549 : 677-683) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าเป็นลักษณะสากลจะต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพราะฉะนั้นประชาชนจึงมีอำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ทั้งการแต่งตั้งและถอดถอน ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

2. หลักเสรีภาพ

2.1) เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยครอบคลุมทั้งเสรีภาพในทางการเมือง ได้แก่ การใช้สิทธิในการกำหนดผู้ปกครอง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

2.2) เสรีภาพในการนับถือศาสนา ระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่จะเชื่อหรือยอมรับนับถือศาสนาใดก็ได้

2.3) เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ระบอบประชาธิปไตยถือว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพสุจริตได้ตามความสมัครใจของตน หรือตามความถนัดของตน

2.4) เสรีภาพในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เมื่อประชาชนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ประโยชน์อันเกิดจากการประกอบอาชีพโดยสุจริตจึงควรเป็นของประชาชน

2.5) เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือว่า การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ประชาชนจึงสามารถเคลื่อนย้ายเพื่อเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยของตนได้อย่างเสรี

3. หลักความเสมอภาค ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยหมายถึง ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องของ “โอกาส” ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในเรื่อง “ความสามารถ”

4. หลักกฎหมาย

4.1) กฎหมายต้องมีที่มาที่ชอบธรรม นั่นคือ กฎหมายต้องมาจากการบัญญัติของตัวแทนที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชน

4.2) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ กล่าวคือ ถ้ามีผู้ใดละเมิดไม่ว่าผู้ละเมิดจะยากดีมีจนอย่างไร จะต้องได้รับโทษอย่างเดียวกัน

4.3) ประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

5. หลักเสียข้างมาก การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ในการตัดสินใจใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจของ

ประชาชนในการกำหนดตัวผู้ปกครอง หรือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกันให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจเหล่านั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ถ้าเป็นเรื่องสำคัญมากจะต้องพยายามให้มีเสียงข้างมากจำนวนมากจริง ๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องทั่วไปก็ให้ใช้เสียงข้างธรรมดา (Simple Majority) เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

จากหลักการดังกล่าว วรทิพย์ มีมาก และคณะ (2547 : 47-49) ได้นำเสนอหลักการของประชาธิปไตยไว้อย่างน่าสนใจอย่างมาก เช่นเดียวกันดังนี้

1. หลักความเสมอภาค ได้แก่

1.1 ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึงประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น การไปสมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด สามารถไปลงสมัครรับเลือกตั้งได้ หรือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนที่มีสิทธิออกเสียง 1 คนไม่ว่าจะรวยจะจน ไม่ว่ามีหรือไม่มียศฐาบรรดาศักดิ์ ไม่ว่าจะมีสีผิวใด ก็สามารถเลือกผู้แทนราษฎรได้ 1 คนเหมือนกัน ไม่มีคนใดมีสิทธิออกเสียงได้มากกว่า 1 เสียง หรือออก 1 เสียง แต่เลือกผู้แทนราษฎรได้มากกว่า 1 คน

1.2 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ หมายถึง บุคคลไม่ว่าจะรวยหรือจน ไม่ว่ามีหรือไม่มียศฐาบรรดาศักดิ์ ไม่ว่าจะมีสีผิวใด ต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ไม่มี การให้อภิสิทธิ์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ และการแข่งขันในการประกอบการค้าต้องเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม ไม่มีการผูกขาดทางการค้าหรือให้ประโยชน์เฉพาะพวกพ้องของคน

1.3 ความเสมอภาคทางโอกาส หมายถึง บุคคลสามารถจะได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาลและการให้บริการต่าง ๆ จากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักสิทธิและเสรีภาพ สิทธิเป็นเรื่องของประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับตามกฎหมาย เช่น สิทธิในทรัพย์สิน การศึกษา และการรักษาพยาบาล เป็นต้น เสรีภาพ จะเป็นเรื่องของความเป็นอิสระในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่บุคคลต้องการ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เช่น การเขียน การพูด การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งสมาคมและพรรคการเมือง เป็นต้น

3. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้กฎหมายเป็นหลักในการบริหารประเทศ บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้กฎหมายต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการ

เลือกปฏิบัติ การดำเนินคดีกับบุคคลต้องกระทำผ่านทางกระบวนการยุติธรรม ไม่ใช่ “ศาลเตี้ย” และ “กฎหมาย” ต้องอยู่เหนือ “กฎหมาย” ผู้กระทำผิดต้องได้รับการลงโทษตามความผิดที่ได้กระทำลงไป

4. หลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่และเคารพเสียงส่วนน้อย ความคิดเห็นของบุคคลในสังคมย่อมแตกต่างกันได้ แต่เมื่อมีการตัดสินใจเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หลังจากการอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นกันแล้ว บุคคลจะยอมรับมติของเสียงข้างมากที่มีพื้นฐานของเหตุและผล มิใช่ “พวกมากลากไป” แต่ขณะเดียวกัน ก็ยอมรับในเสียงส่วนน้อย โดยไม่มองว่าความเห็นของเสียงส่วนน้อยเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเยาะเย้ยถากถางหรือถือว่าสมาชิกเสียงส่วนน้อยเป็นศัตรู

5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถทำได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งดังนี้

5.1 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์

5.2 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง

5.3 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

- การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง
- การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กาบัตรเท่านั้นที่จะทราบว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้
- ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสีย
- ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

5.4 การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่าง ๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ

สำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชนคือ การส่งเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง นอกจากนี้ บุญเสริม นาคสาร (2549 : 524) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ

1) การแสดงประชามติ (referendum) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ประชาชนสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

2) การริเริ่มเสนอแนะ (initiatives) เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทน หรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของผู้แทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3) การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่ง (recall) เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน หากปรากฏว่าผู้แทนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยทุจริต ประชาชนสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่งได้

4) การประชาพิจารณ์ (public hearings) เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดู ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ก็ตามอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิเสรีภาพ ประชาชนสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วย หลักความเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเคารพซึ่งกันและกัน หลักของการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการยอมรับอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การแสดงประชามติและหลักการยอมรับเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย นอกจากนี้ต้องยึดหลักของการร่วมรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของประเทศของทุกคน

2.3.4. 3 ค่านิยมทางการเมืองที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย

ค่านิยมในทางการเมืองของแต่ละบุคคลย่อมส่งผลต่อการดำเนินการทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย และค่านิยมในระบอบการปกครองประชาธิปไตยก็ย่อมส่งผลต่อแนวคิดทัศนคติของคนในสังคมประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน ดังที่ วัชร ด่านกุล (2541 : 31) ได้นำเสนอไว้ ได้แก่ ความเสมอภาค ความรักอิสระเสรี โลกที่มีสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่น ความมั่นคงของประเทศ การบังคับตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง การมีความสามารถสูง การมีความสามารถสูง ความกล้า ความรับผิดชอบ การคิดสร้างสรรค์ ความมีน้ำใจเมตตาอารี และความมีแนวคิดกว้าง นอกจากนี้ ทรรศน สุขโต (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของนิสิตนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีผลการศึกษาว่าค่านิยมของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วม กิจกรรมทางการเมือง มีค่านิยมจุดหมายปลายทางที่แสดงถึง จุดยืนทางสังคม ได้แก่ อยากเห็นโลกที่มีสันติสุข มีการช่วยเหลือเผื่อแผ่ รักอิสระเสรีและความเสมอภาค ส่วนค่านิยมวิถีปฏิบัติซึ่งเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่ เป้าหมาย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้า ความเป็นตัวของตัวเอง ความรับผิดชอบ และความมีน้ำใจเมตตาปราณี เป็นค่านิยมที่มีศูนย์รวมอยู่ที่สังคม จัดอยู่ในกลุ่มที่ก้าวหน้า มีวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมประชาธิปไตย รวมทั้ง ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2518 : 58-60) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในสังคมไทย ให้มีความเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

- 1) การแก้ไขค่านิยมในสังคมเสียใหม่ด้วยการที่ตัวเองละเว้นการแสวงหาทรัพย์สิน ยศศักดิ์ และอำนาจ ด้วยวิธีการอันไม่ชอบธรรมทั้งหลาย จักละเว้นการเคารพนับถือ หรือยกย่องผู้ที่ได้ ทรัพย์สิน ยศศักดิ์และอำนาจมาด้วยวิธีการอันไม่ชอบธรรม จักตั้งข้อรังเกียจเหยียดหยามต่อตัว บุคคลเหล่านั้นด้วย และจักปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างภายในกรอบของกฎหมายและศีลธรรม
- 2) ช่วยกันสร้างค่านิยมในระบบประชาธิปไตยขึ้นใหม่ กล่าวคือ ประการแรก จักถือเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดของเราที่จะแยกเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากเรื่องของส่วนรวมอย่าง เด็ดขาด ประการที่สอง จักยึดถือหลักธรรมอันสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เป็นสรณะคมนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าในส่วนบุคคลหรือในส่วนรวม ผลดีจะบังเกิด ก็ย่อมอยู่ที่การ ทำดีนั่นเอง ประการที่สาม การปกครองบ้านเมืองจะราบรื่นและรุ่งโรจน์ได้นั้น ไม่ใช่ด้วยการที่คน ประพฤติดี ประพฤติชอบ และซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานเท่านั้น หากแต่ผู้บริหารนั้นต้องเป็นผู้ที่มี ความรู้ ความสามารถสูงด้วย คือ มีความสามารถในการทำงานกับหมู่คณะได้ เคารพในสิทธิและ หน้าที่ของผู้อื่นและเป็นผู้นำในงานที่ตนมีความรู้ ความสามารถได้ดี ประการที่สี่ ถ้าได้คนดี คนเด่น สามารถบริหารงานให้เสร็จลุล่วงไป ถ้าวานหนึ่ง ๆ แต่ละคนกระทำแต่กิจวัตรประจำวัน การพัฒนา ประเทศย่อมจะมีไม่ได้ เท่ากับย่ำเท้าอยู่กับที่ดังที่เห็นอยู่ เราต้องมีผู้ริเริ่มงานใหม่ ๆ งานที่เป็น ประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยแท้ นอกจากนี้ท่านธานินทร์ กรัยวิเชียรยังได้กล่าวสรุปไว้ว่า ในสังคม ประชาธิปไตยผู้นำจะต้องมีค่านิยม คือการให้ความสำคัญแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวมีความ ซื่อสัตย์และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางการเมืองที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตยดังกล่าวมา ข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ค่านิยมทางการเมืองที่จำเป็นในระบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมมากกว่าส่วนอื่น และ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมของศาสนาด้วย

2.3.4. 4 ข้อวิฤติหรือจุดอ่อนในสังคมประชาธิปไตย

ภยันตรายใหญ่หลวงจะคุกคามเป็นบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตยให้สูญสลายไปได้ ดังที่เคยเป็นมาแล้วในอดีตที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการใหญ่ ดังนี้ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543 : 47-56)

1. ความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวม ประเทศประชาธิปไตยสมัยนี้มีขนาดใหญ่ขึ้น พลเมืองมากขึ้น มีความมั่งคั่งมาก ประชาชนรู้สึกมีความปลอดภัย ด้วยเหตุนี้จึงประมาทมองไม่เห็นภัยจากการคุกคามของฝ่ายอื่น เมื่อมีอิสรเสรีมากขึ้นทำให้แต่ละคนพากันแสวงหาทรัพย์และแก่งแย่งชิงดีกันคนที่อ่อนแอและโง่เขลากว่าก็ยิ่งเสียเปรียบ จะเห็นได้ชัดเจนว่าปัจจุบันประเทศมหาอำนาจกำลังตกอยู่ในสภาพที่เหมือนตอนมหาอาณาจักรโรมันโบราณจะสลายตัวเพราะต่างคนต่างเรียกร้องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ไม่มีใครคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลไม่อาจจะดมผลทำสงครามจะไปสู้รบที่ใดก็มีปัญหาว่าถูกกฎหมายหรือไม่ ถูกศีลธรรมหรือไม่ เป็นการบ่อนทำลายพลาณภาพและขวัญของฝ่ายตน ส่งเสริมฝ่ายตรงข้าม ทำให้กลุ่มก่อการร้ายไม่ก็คนก็สามารถทำให้รัฐบาลเป็นอัมพาตไปได้เช่นกัน

2. ข้อบกพร่องของสถาบันประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนราษฎร อุดมคติของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนได้มามีส่วนรวมมีเสียงในการปกครองบ้านเมืองโดยตรง แต่การปฏิบัติตามอุดมคตินี้ไม่เคยทำได้เลยแม้แต่ในสมัยกรีกโบราณเพราะประชาชนส่วนน้อยเท่านั้นได้มีส่วนเสียงในการปกครองโดยตรง ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนราษฎรในปัจจุบันนี้ยังไม่เคยมีใครคิดว่า ใครกันเป็นคนที่มาสมัครรับเลือกตั้ง ใครกันเป็นคนเลือกให้เขามาสมัคร เขาเป็นคนดีที่สุดหรือยัง ซึ่งประเด็นนี้สำคัญมา เพราะตราบไคที่การคัดเลือกคนสมัครอยู่ในกำมือของนักการเมืองอาชีพ นักอุตสาหกรรม นายทุน นักเลงการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นแล้ว การที่ประชาชนอุตส่าห์ไปเลือก หรือจะปรับปรุงวิธีการเลือกสักปานใดก็ไม่มีความที่จะได้คนดีมากเป็น ส.ส. แทนประชาชนได้

3. การควบคุมฝ่ายบริหารและฝ่ายราชการประจำเพื่อให้เป็นรัฐบาลเพื่อประชาชนที่แท้จริง ประเทศที่จะเป็นประชาธิปไตยได้จะต้องพยายามให้ฝ่ายการเมืองสามารถควบคุมฝ่ายราชการประจำให้ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ฝ่ายการเมืองเองก็ไม่มีโอกาสจะควบคุมฝ่ายราชการประจำได้มากนัก เพราะจะต้องคอยระวังสถานภาพทางการเมืองที่มีการเรียกร้อง คุกคามต่อฐานะความมั่นคงของคณะรัฐมนตรีอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยสมัยนี้จึงเกือบไม่มีเวลาจะควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการของข้าราชการประจำได้อย่างจริงจังเลย นี่คือนัยสำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตยที่ควรหาทางแก้ไข

4. การต่อสู้กับลัทธิเผด็จการแบบฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์ ในแง่ของอุดมการณ์ ประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่เป็นธรรม มีความชอบธรรม มีการให้เกียรติประชาชนพลเมือง ในฐานะเจ้าของประเทศ แต่ระบอบประชาธิปไตยมิได้เป็นระบอบที่สร้างขึ้นเพื่อคิดจะขยายอาณาเขตหรือแม้แต่ป้องกันการรุกรานของลัทธิอื่น เพราะรัฐบาลแม้จะมีหน้าที่คอยรับใช้ประชาชนเสียหมด ซึ่งในโลกของความเป็นจริงยังมีประเทศอื่น ๆ ที่มีลัทธิการเมืองอย่างอื่นที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลครอบงำรัฐประชาธิปไตยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมหรือแม้แต่ในแง่จิตใจ จึงทำให้รัฐประชาธิปไตยไม่ได้เตรียมตัวไว้ต่อการรุกรานเหล่านั้น อย่างเช่นในสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 แต่ในปัจจุบันการรุกรานมิได้เป็นไปด้วยแสนยานุภาพที่เปิดเผยแต่จะเป็นลักษณะของการโฆษณาความดีของฝ่ายตน และให้ร้ายป้ายสีระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นนายทุนนิยมเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม เป็นต้น

ในบทความของ วิโรจน์ วงษ์ทน อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือพิมพ์มติชน เมื่อวันที่ 29 เดือนพฤศจิกายน 2552 โดยกล่าวถึงจุดอ่อนของระบอบประชาธิปไตยในไทยไว้ดังนี้ (วิโรจน์ วงษ์ทน, 2552 : ออนไลน์)

1) การทำผิดระเบียบหรือกฎกติกาของการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็น การใช้เงินซื้อสิทธิซื้อเสียงในการเข้าสู่ตำแหน่ง อันเป็นต้นเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันและเหตุการณ์อื่นๆ อันนำมาของการสิ้นสุดของระบอบประชาธิปไตยของไทย หลายต่อหลายครั้ง การใช้อิทธิพลหรือการใช้ระบบอุปถัมภ์ อันก่อให้เกิดการเสื่อมศรัทธาต่อการเมืองของไทย ทั้งในเมืองไทยเองและในสังคมโลก การทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งดังกล่าวมาแล้วและอื่นๆ แต่ละพรรคการเมืองพยายามหาวิธีการที่เหนือกว่ากันและกันในการทำผิด ทั้งนี้เพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และการถอนทุนคืน แทบจะเรียกได้ว่าไม่มีใครที่ไม่ทำผิด จะผิดมากหรือน้อยเท่านั้น

2) การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของการเมืองไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ปัญหาของการทุจริตนั้นเริ่มต้นมาจากการใช้เงินเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและ ทุจริตคอร์รัปชันเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองแล้วเพื่อถอนทุนคืน หรือหาเงินไว้เลือกตั้งในวาระหน้า เป็นที่ทราบกันดีว่านักการเมือง คือผู้กำหนดนโยบายและควบคุมให้การดำเนินการเป็นไปตามนโยบายนั้นๆ โอกาสที่นักการเมืองจะทุจริตคอร์รัปชันจึงมีค่อนข้างสูง กอปรกับการตรวจสอบนักการเมืองก็มีสูงเช่นกันไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองด้วยกัน แล้วยังมีองค์กรต่างๆ

ประชาชน สื่อสารมวลชน แม้ว่านักการเมืองจะโกงเพียงเล็กน้อยก็ถือว่าผิดจรรยาบรรณอย่างมากมาย การทุจริตคอร์รัปชัน ในสถาบันอื่นก็มีการคอร์รัปชัน หากแต่ไม่มีการตรวจสอบหรือไม่กล้าที่จะตรวจสอบ การทุจริตคอร์รัปชันนั้นดังได้กล่าวมาแล้วว่านักการเมืองเป็นฝ่ายควบคุมดูแลเรื่องงบประมาณ และจัดงบประมาณเพื่อการกินดีอยู่ดีของประชาชน ถ้านักการเมืองคอร์รัปชันเสียเองก็เหมือนทรยศต่อประชาชนและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ ถ้านักการเมืองผู้ควบคุมนโยบายไม่ทุจริตคอร์รัปชัน คนที่ปฏิบัติงานรองลงมาคงไม่กล้าที่จะทุจริตซึ่งมักจะมีคำเอ่ยอยู่เสมอว่า "ถ้าหัวไม่ส่าย หางก็ไม่กระดิก" การทุจริตคอร์รัปชัน นับได้ว่าเป็นปัญหาที่แพร่หลายและสำคัญที่สุดในวงการเมืองไทย และในสถาบันอื่นของไทย จนกลุ่มอำนาจเผ่า นำมาเป็นข้ออ้างในการทำลายล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลายต่อหลายครั้งที่ผ่าน

3) การขัดแย้งกันในการเมืองและในทางอื่นๆ เป็นที่ทราบกันดีว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นแต่ละคนสามารถแสดงความเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ความคิดเห็นไม่ตรงกันจึงเป็นเรื่องธรรมดา การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีการถกเถียงกันเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่อง มีฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ฝ่ายเสียงข้างน้อยต้องฟังฝ่ายเสียงข้างมาก และฝ่ายเสียงข้างมากต้องเคารพหรือให้เกียรติเสียงข้างน้อย ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มิใช่มีฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน เหมือนอย่างที่เป็นอยู่ ทุ่มเทกเถียงเอาชนะกัน แกรมมีการเมืองนอกกระบวน การเมืองภาคประชาชน การเมืองข้างถนน ยึดท้องถนน ยึดทำเนียบ ยึดสนามบิน สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างคณานับ ตลอดจนสร้างความเบื่อหน่ายให้กับบุคคลทุกหมู่เหล่า จนบางครั้งเกือบจะใช้กำลังเข้าโรมรันกัน จนทำให้ฝ่ายที่ไม่ปรารถนาดีต่อระบอบประชาธิปไตย นำมาเป็นข้ออ้างในการยึดเมืองมาแล้ว

4) ขาดความรับผิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันส่วนมากขาดความรับผิดชอบงาน ในหน้าที่ของตน คือ หน้าที่นิติบัญญัติ เป็นเหตุให้ที่ประชุมไม่ครบองค์ ประชุมทำกิจกรรมต่อไปไม่ได้ สร้างความเอือมระอาให้กับประชาชนอย่างมาก เป็นจุดอ่อนให้ฝ่ายอำนาจเผ่าและฝ่ายที่ไม่นิยมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนำไปโจมตี สร้างความเสื่อมเสียให้กับระบอบประชาธิปไตย และนักการเมืองโดยรวม

5) อำนาจอธิปไตยไม่ได้เป็นของปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง จาก 24 มิถุนายน 2475 ถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าอำนาจอธิปไตยมิได้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริงเป็นเพียงแต่ในนามเท่านั้น อำนาจอธิปไตยเป็นของกลุ่มคน ของบุคคล หรือกลุ่มผลประโยชน์เสียเป็นส่วนมาก

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า จุดอ่อนของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ที่ความบกพร่องในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสถาบันการเมืองทั้งหลาย และที่สำคัญฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองบนประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง

2.3.4.5 ประชาธิปไตยแบบไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานพอสมควร วิวัฒนาการของสถาบันต่าง ๆ ค่านิยม ความเชื่อ รวมทั้งชนชั้นปกครองซึ่งสืบทอดกันมาโดยไม่ขาดช่วงนั้น ย่อมจะคงไว้ซึ่งมรดกตกทอดในอดีต ระบบประชาธิปไตยที่นำมาใช้ในสังคมไทยนั้นมิได้เข้ามาในช่องว่าง หากแต่ในสภาพแวดล้อมซึ่งมีมาแต่ดั้งเดิม และสภาพแวดล้อมดังกล่าวนั้น ในหลายส่วนก็มีลักษณะขัดกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย เช่น ความเชื่อเรื่องคนเรามีสถานะทางสังคมแตกต่างกัน เพราะคนเราย่อมมีกรรมหรือกุศลที่สร้างสมไว้ต่างกัน เพราะฉะนั้นความเสมอภาคกันในแง่ประชาธิปไตยย่อมเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ยาก นอกจากนี้ ความอดกลั้น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมประชาธิปไตย ก็ยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง วัฒนธรรมการเคารพอาวุโส ห้ามเด็กเถียงผู้ใหญ่ ยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก การที่จะให้มีความอดกลั้นเกิดขึ้นฉับพลัน กระบวนการยื่นเถียงตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือยื่นเถียงอธิบดีกรมใดกรมหนึ่งนั้นคงยากที่จะเป็นที่ยอมรับ ทั้งตัวอธิบดีเองและทั้งตัวกรมกร ยิ่งเป็นชาวนาในชนบทยิ่งไปกันใหญ่ จากวัฒนธรรมการเมืองซึ่งยังขาดความเข้มข้นในแง่วัฒนธรรมประชาธิปไตยนี้ ได้นำไปสู่ความคิดที่ว่าประชาธิปไตยแบบตะวันตกนั้นเปรียบเสมือนต้นไม้ที่นำมาปลูกในดินและภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ไม่สามารถออกผลและมีรสชาติที่กลายไป ดังนั้นทางสังคมและวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและค่านิยมด้วยการศึกษาอบรม หรือการกล่อมเกลารึเรียนรู้ หรือรอให้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไป เช่นประชากรเพิ่มขึ้นฐานะเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น ช่องว่างคนรวยคนจนแคบลง ก็อาจจะส่งเสริมเรื่องความเสมอภาคมากขึ้น หรือโดยการปฏิบัติประชาธิปไตยแบบครึ่งใบนี้สืบทอดไปเป็นระยะเวลานานพอสมควร จนการปฏิบัติดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคมไทยและกระบวนการเมืองไทย ก็

จะช่วยแปรเปลี่ยนประชาธิปไตยครึ่งใบหรือแบบไทย (อันเป็นความพยายามประสานค่านิยมเก่าและค่านิยมใหม่) ให้กลายเป็นประชาธิปไตยแบบเต็มใบหรือเต็มสมบูรณ์ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องใช้เวลาและโอกาสในการที่ระบบและวัฒนธรรมดังกล่าวจะเจริญเติบโตวิวัฒนาการ ไม่ใช่ถูกขัดจังหวะ ดังวันที่ 24 มิถุนายน 2475 (ลิขิต ธีรเวคิน, 2548 : 159-160)

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

คำว่า “อุดมการณ์” (Ideology) ถูกกำหนดขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรกโดยนักคิดชาวฝรั่งเศส ชื่อ Antoine Destutt de Tracy (1754-1836) ในช่วงปี 1796-8 ซึ่งตามความหมายดั้งเดิมของ De Tracy คำนี้เกิดจากการประกอบด้วยคำภาษากรีก คือ “eidos” และ “logos” เข้าด้วยกันโดยหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความคิดของมนุษย์ De Tracy ก็เหมือนกับนักปราชญ์ในยุคแห่งความรู้แจ้ง (Enlightenment) คนอื่นๆ อีกหลายคน ที่เชื่อมั่นว่าเหตุผล (Reason) จะเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์แทนที่ความศรัทธาทางศาสนา (Faith) ที่เคยครอบงำความคิดจิตใจของมนุษยชาติมาก่อนเป็นเวลายาวนาน ยิ่งกว่านี้เขามีความมั่นใจถึงขนาดที่ว่าศาสตร์ที่ชื่ออุดมการณ์นี้ โดยเนื้อแท้แล้วก็เป็นสาขาหนึ่งของวิชาสัตววิทยา (Zoology) นั่นเอง กล่าวคือเป็นวิชาที่เราสามารถศึกษาค้นคว้าได้ในเชิงประจักษ์ (Empirical Study) เพราะความคิดอ่านของมนุษย์ก็มีพื้นฐานมาจากลักษณะทางสรีระของมนุษย์นั่นเอง ในเมื่อเราสามารถวิจัยหากฎเกณฑ์ทางสรีรวิทยาได้เราก็ควรจะหากฎเกณฑ์ในการก่อกำเนิดและเติบโตของของความคิดได้เช่นกัน กล่าวในเชิงเทียบเคียงได้อีกอย่างหนึ่งว่า ถ้า ไอแซก นิวตัน (Isaac Newton, 1642-1727) สามารถค้นพบกฎแห่งความโน้มถ่วงซึ่งเป็นกฎแจ่มสำคัญในการไขไปสู่ความลึกลับของจักรวาลได้ ทำไมมนุษย์เราจะค้นพบกฎที่บ่งการความคิดของมนุษย์บ้างไม่ได้ สิ่งที่ De Tracy ต้องการและเขามองว่าตัวเขาเองกำลังแบกรับภารกิจอันนั้นอยู่ก็คือ “นิวตันในทางศาสตร์แห่งความคิด” และนี่คือความใฝ่ฝันและความหมายดั้งเดิมของคำว่า “อุดมการณ์” ซึ่งหมายถึงศาสตร์แห่งความคิดที่ศึกษาได้ในเชิงประจักษ์ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544 : 1)

2.3.5.1 ความหมายของคำว่าอุดมการณ์ทางการเมือง

สมเกียรติ วันทะนะ (2544 : 4) ได้กล่าวอ้างแนวคิดของเซลิเกอร์ (Seliger) ไว้ว่า อุดมการณ์คือ ชุดของความคิดที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งใช้เป็นรากฐานให้กับกิจกรรมทาง

การเมืองที่เกิดขึ้นโดยผ่านการจัดตั้ง (a coherent set of ideas that provides a basis for organized political action) อุดมการณ์ตามความหมายนี้จะมุ่งคุ้มครองรักษาระบบการเมืองที่ดำรงอยู่ หรือจะมุ่งแก้ไขปรับปรุง หรือแม้กระทั่งมุ่งโค่นล้มทำลายระบบนั้น ๆ ก็ได้ กล่าวอีกในหนึ่งว่า อุดมการณ์ทุกชนิดจะต้องมีลักษณะพื้นฐานร่วมกัน บางประการดังนี้ คือ

1) ต้องให้คำอธิบายได้ว่าสภาวะแห่งสังคมการเมืองที่ดำรงอยู่นั้นเป็นอย่างไร คำอธิบายนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “โลกทัศน์” (world view)

2) ต้องเสนอตัวแบบ (model) ของสังคมที่พึงปรารถนาในอนาคตว่าเป็นเช่นไร นั่นคือ ต้องให้ญาณทัศน์ (vision : วิสัยทัศน์) ว่าสังคมที่ดีในอนาคตควรเป็นสังคมแบบไหน

3) ต้องชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปใดจึงจะสามารถพาไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาได้

4) ในตัวของมันเอง อุดมการณ์ไม่ใช่ระบบความคิดที่ปิดตายแน่นอน แต่มีความยืดหยุ่นเคลื่อนไหวได้ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ในระดับ “พื้นฐาน” อุดมการณ์ทางการเมืองจึงมีความคล้ายคลึงกับปรัชญาการเมืองในแง่ของการแสวงหาและอธิบายกฎเกณฑ์ทั่วไปทางการเมือง แต่ในระดับ “ปฏิบัติการ” อุดมการณ์ของการเมืองปรากฏตัวในรูปของความเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งมีความหลากหลายตามกาลเทศะ นอกจากนี้ สมเกียรติ วันทะนะ ยังได้สรุปคำว่า อุดมการณ์ทางการเมือง คือ ระบบคิดที่อธิบายถึงการดำรงอยู่ของสังคมการเมืองปัจจุบัน สังคมการเมืองที่พึงปรารถนาและวิธีการในการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งสังคมการเมืองอันพึงปรารถนานั้น

อุดมการณ์นั้นยังหมายถึงความเชื่อ แต่ความเชื่อโดยทั่วไปไม่ใช่อุดมการณ์ ความเชื่อที่จะเรียกว่า อุดมการณ์ได้นั้นจะต้องเป็นความเชื่อที่ยึดถือร่วมกัน และนำความเชื่อนั้นมาเป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตัวในหลายโอกาสและกรณีจากความหมายดังกล่าวพอจะทำให้เข้าใจได้ว่า อุดมการณ์มีลักษณะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและการเมืองเป็นอย่างมาก เพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้นจึงสรุปเป็นประเด็นไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2523: 8-10)

1. เป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับร่วมในกลุ่มชน
2. ความเชื่อนั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตัวและการดำเนินชีวิต
3. ความเชื่อนั้นจะต้องเป็นความเชื่อที่คนหันเข้าหาและใช้เป็นแนวทางในกำหนดการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอและในหลาย ๆ โอกาส

4. ความเชื่อนั้นต้องช่วยยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มไว้ด้วยกัน หรือช่วยสนับสนุนหรือให้คนนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนั้น ในพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530 : 613) ยังอธิบายความหมายของ อุดมการณ์ หมายถึง อุดมคติอันสูงส่งที่มุ่งใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง ส่วนอุดมคติ หมายถึง จินตนาการที่ถือเป็นหลักแห่งความดี ความงาม และความจริงที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิต รวมทั้งความหมายของอุดมการณ์ที่หมายถึง ความเห็น ทศนคติ และค่านิยมที่เกี่ยวกับสังคมและมนุษย์ในสังคม อันมีความหมายกว้างขวางรวมไปถึงวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา เป็นต้น (Adorno and associates, 1964 : 2) และคำว่า อุดมการณ์ยังเป็นระบบความคิดและวิถีชีวิตที่อธิบายสถานะที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และคนในสังคมขณะนั้นไม่คัดค้านหรือยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม” (กระมล ทองธรรมชาติ, 2515 : 144) นอกจากนี้ ญัฐพล ชันธไชย (2519 : 152-90) ได้สรุปความหมายของอุดมการณ์ไว้ว่า อุดมการณ์เป็นลัทธิความเชื่ออันเป็นที่ยอมรับนับถือและปฏิบัติร่วมกันของบุคคล ความเชื่อดังกล่าวอาจเป็นความเชื่อในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างคนกับสังคมหรือความเชื่อเกี่ยวกับโลกและจักรวาลก็ได้ ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีต่อสภาพความเป็นจริง ความเชื่อนั้นอาจมีข้อเท็จจริงและไม่จำเป็นต้องเป็นไปด้วยหลักเหตุผลหรือความเป็นจริงเสมอไปได้แต่ผู้ที่มีความเชื่อนั้นถือว่าเป็นความจริงหรือมีความเชื่อว่าเป็นความจริง ส่วนพจนตร พึ่งหลวง (2544 : 34-35) ได้สรุปความหมายของอุดมการณ์ คือระบบความคิดของบุคคลหนึ่ง ๆ หรือกลุ่มหนึ่ง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพสังคมของตนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (อาจคาบเกี่ยวทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต) ในหลาย ๆ ด้าน คือวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อาจแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับกรยอมรับซึ่งยากจะพิสูจน์ได้ว่าอุดมการณ์แบบไหนดีกว่ากัน อุดมการณ์ต้องเป็นสิ่งที่คนในสังคมใช้บ่อย ๆ ในหลายโอกาสโดยผู้ใช้จะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม อุดมการณ์มีทั้งแบบชัดเจนที่เป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรและแบบที่ไม่ชัดเจนซึ่งมักแฝงอยู่ในการแสดงออก ดังนั้น ในสังคมหนึ่ง ๆ อาจมีอุดมการณ์อยู่ร่วมกัน อาจเป็นอุดมการณ์ที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันก็ได้ อุดมการณ์มีลักษณะที่ไม่แน่นอน (สามารถปรับเปลี่ยน/เปลี่ยนแปลงได้) จึงเป็นสิ่งจำกัดในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง(ไม่เป็นสากล) และในคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ส่วนคำว่า “อุดมการณ์ทางการเมือง” นั้นมีความหมายว่า ระบบความเชื่อที่มุ่งอธิบายและสนับสนุนให้เห็นว่า ระเบียบทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่พึงประสงค์สำหรับสังคมที่มีอยู่แล้วหรือเสนอให้มีขึ้นใหม่ โดยมีแนวทางหรือวิธีการในการไปสู่วัตถุประสงค์ของอุดมการณ์นั้นไว้ด้วย นั่นคืออุดมการณ์ทางการเมืองมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่วางไว้เป็นแบบแผนเพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะให้มีการปฏิบัติตาม โดยมีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุด้วย (วิสุทธ์ โพธิ์แทน,

2524 : 55) นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523 : 235-236) ได้อธิบายไว้ว่า อุดมการณ์ทางการเมืองต่างกับทฤษฎีหรือปรัชญาทางการเมืองในสองลักษณะใหญ่ ๆ ด้วยกัน กล่าวคือ ในระดับการจัดระเบียบความคิดและในความมุ่งหมาย ทั้งนี้ทฤษฎีหรือปรัชญาทางการเมืองนั้นมีความสลับซับซ้อนและกว้างขวางกว่าระดับความคิดของอุดมการณ์ และมุ่งที่จะศึกษาลักษณะของระบบการเมือง ความเป็นมาทางการเมืองในแง่ของการเสนอแนวความคิดที่เกี่ยวกับรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐและบทบาทของรัฐ ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมีเป้าหมายในการที่จะนำเอาบางส่วนของทฤษฎีหรือปรัชญาทางการเมืองมาใช้เป็นข้ออ้างแนวทาง เป็นการนำวิธีที่จะก่อให้เกิดการกระทำทางการเมือง ซึ่งพฤติกรรมถูกกำหนดโดยหลักเกณฑ์ของอุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองจึงเป็นระบบความเชื่อ หรือระบบความคิดที่อธิบายถึงบทบาทของคนในสังคม อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม คนกับรัฐ และอธิบายสภาพความเป็นไปทางสังคมว่าเหตุใดจึง เป็นเช่นนั้น สภาพเช่นนั้นพึงปรารถนาหรือไม่ ในความเห็นความเชื่อของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมีว่าอย่างไร ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนแปลงจะมีวิธีการอย่างไร และมีการวาดภาพพจน์ของสังคมในอนาคตภายหลัง การนำอุดมการณ์นั้น ๆ มาใช้แล้วว่าจะเป็นไปในวิธีทางใด ดังนั้นอุดมการณ์จึงมีข้อเรียกร้องที่จะให้คนยอมรับ เชื่อมศรัทธาเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มชนที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังที่มุ่งไว้ และแดน สว่างวัฒน์ (2546 : 9) ได้สรุปคำว่าอุดมการณ์ทางการเมืองไว้ว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นระบบความเชื่อของกลุ่มคนในทางการเมืองที่กลุ่มคนนั้นยอมรับและใช้เป็นหลักเกณฑ์ทางการเมือง เพื่อการอธิบาย ตัดสิน และยึดถือปฏิบัติในทางการเมืองร่วมกัน อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นระบบความเชื่อที่มีลักษณะสำคัญคือเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคน เป็นสิ่งที่กลุ่มคนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและช่วยให้กลุ่มคนนำมาเป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้สมเกียรติ วันทะนะ (2544 : 178-179) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยว่ามีพื้นฐานสำคัญมากที่สุด 7 ประการ คือ

1. อำนาจอธิปไตยของประชาชน (Popular Sovereignty)
2. สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (Individual Rights, Liberty, Equality)
3. ฉันทานุมัติ (Consent)
4. การเป็นตัวแทน (Representation)
5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (Majority Rule)
6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (Open and Accountable Government)

7. สาธารณะประโยชน์ (Public Interest)

ทั้งนี้อุดมการณ์ทางการเมือง ยังหมายถึงลัทธิทางการเมืองที่อธิบายความเป็นมาของระบบสังคมมนุษย์ในอดีต สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน และแนวโน้มต่อของอนาคต วางแนวทางการประพฤติปฏิบัติสำหรับสมาชิกในปัจจุบัน และสำหรับการบรรลุถึงความมุ่งหวังของอนาคต พร้อมทั้งให้ความหมายแก่ชีวิตแก่ความประพฤติ และความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสังคมทั้งมวล (ลิขิต ธีรเวคิน, 2548 : 209) นอกจากนี้แล้วต้องให้ความสำคัญอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ต้องยึดหลักความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพ หลักสิทธิประชาธิปไตยเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคนว่ามีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน คนทุกคนอย่างน้อยที่สุดก็มีความสามารถในการปกครองตนเอง ด้วยเหตุที่ถือว่าความเสมอภาคเป็นเรื่องสำคัญ ประชาธิปไตยจึงยึดมั่นในสิทธิเสรีภาพ เพราะถ้าขาดสิทธิเสรีภาพแล้วก็ย่อมขาดหลักประกันในเรื่องความเสมอภาค อุดมการณ์ประชาธิปไตยจึงเน้นเรื่องความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพควบคู่กัน (สุชุม นวลสกุล, 2543 : 12)

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึงความเชื่อที่มีระบบแบบแผนในการกำหนดแนวทางทางการเมืองของบุคคล สามารถใช้เป็นหลักการในการดำเนินงาน ตัดสินใจแต่่มมนุษย์ได้เพื่อเชื่อมความศรัทธาให้กับมนุษย์จนทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในอนาคต

2.3.5.2 ประโยชน์ในการมีอุดมการณ์ทางการเมือง

ลิขิต ธีรเวคิน (2548 : 210) ได้อธิบายอุดมการณ์ทางการเมืองมีประโยชน์และทำหน้าที่ไว้ดังนี้

1. มนุษย์ต้องการหลักเกณฑ์ที่จะอธิบายปรากฏการณ์พัฒนาสังคม และมนุษย์จำเป็นต้องมีเหตุผลอ้างอิงสำหรับความประพฤติและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และมนุษย์ยังต้องมีภาพอนาคตและจุดหมายปลายทางของชีวิต มนุษย์อาจหาคำตอบเหล่านี้ได้จากศาสนา ความพอใจในทางโลกของมนุษย์ได้แก่ความยุติธรรมทางสังคม ได้แก่ การแจกแจงรายได้ที่เป็นธรรม การแจกแจงสถานะทางสังคมตามหลักเกณฑ์ใหม่ และการมีส่วนร่วมในกลไกของระบบการเมือง เหล่านี้จะอาศัยคำสอนทางศาสนาแต่อย่างเดียวน่าพอน่าไม่ ต้องอาศัยอุดมการณ์ทางการเมืองเพราะให้คำตอบที่เห็นชัดและใกล้เคียงกว่า(ในภาพนี้) คำสอนทางศาสนา อุดมการณ์ทางการเมืองยังกำหนดบทบาทของบุคคลในระบบสังคมและการเมืองพร้อมทั้งวางแนวทางประพฤติปฏิบัติในวิถีของระบบด้วย นอกจากนี้อุดมการณ์ทางการเมืองยังทำหน้าที่นำมาซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration) ของมวลสมาชิก

2. อุดมการณ์ทางการเมืองทำหน้าที่ให้ระบบการเมือง สังคมและเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของสมาชิก (Legitimization of the social system) การคงอยู่ของระบบสังคมอยู่ที่การยอมรับของมวลสมาชิก อุดมการณ์ทางการเมืองจึงทำหน้าที่ดังกล่าว
 3. อุดมการณ์ทางการเมืองทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการระดมพล (Mobilization) เพื่อจุดมุ่งหมายในทางการเมือง หรือการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันก็อาจเป็นข้ออ้างการปฏิบัติ หรือการพยายามให้นโยบายของระบบการเมืองบรรลุผล เช่น การระดมพลให้พลเมืองทำงานล่วงเวลา เพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างบูรณาการเพื่อให้มีฉันทานุมัติในจุดมุ่งหมายและวิธีการ
 4. อุดมการณ์ทางการเมืองชี้ให้เห็นแนวโน้มสำหรับอนาคตของระบบการเมืองและสังคม ซึ่งอาจเป็นไปได้จริงหรืออาจมีลักษณะยูโทเปีย (utopia) เช่น มาร์กซกล่าวถึงสังคมที่อุดมไปด้วยวัตถุและปราศจากชนชั้น เป็นต้น พร้อมกับการมีสภาพและความมุ่งหวังของอนาคตนี้ อุดมการณ์ทางการเมืองยังวางแนวไว้สำหรับการบรรลุถึงเป้าหมายด้วย
- นอกจากนี้ยังได้อธิบายอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแนวคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งอยู่ด้วยตัวของมันเองได้ยาก เช่นเดียวกับศาสนาที่จะต้องมีสถาบันหรือองค์การ เช่น วัด โบสถ์ และพระคอยถ่ายทอดและกำหนดการปฏิบัติ อุดมการณ์ทางการเมืองจึงต้องควบคู่กับองค์การทางการเมืองด้วย เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยก็มีรัฐสภา พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2541 : 211)

2.3.5.3 อุดมการณ์ทางการเมืองกับนักการเมืองไทย

อุดมการณ์ทางการเมืองในสมัยโบราณของไทย คือ การใช้ความเชื่อทางศาสนาเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง เช่น สมัยสุโขทัย ใช้ไตรภูมิพระร่วง สมัยอยุธยาใช้มหาชาติคำหลวง พระมาลัยคำหลวง เพื่อการกล่อมเกลาริเริ่มรู้สำหรับพลเรือน นอกเหนือจากนี้ยังเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครองและชนชั้นสูงของสังคม โดยใช้หลักของกรรมและการสร้างสมบารมี ทำให้เกิดการยอมรับว่าผู้อยู่ในอำนาจคือผู้ซึ่งมีกุศลบารมีมากพอ และจากความเชื่อในแง่นี้เอง กล่าวกันว่าการยึดอำนาจในสังคมไทยกลายเป็นสภาวะที่ปกติ โดยเฉพาะถ้ากระทำสำเร็จ เพราะความสำเร็จในการยึดอำนาจจะเป็นการบ่งชี้ในตัวเองว่าผู้กระทำมีบารมีพอ ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้ตำแหน่ง ผลก็คืออำนาจเป็นธรรม ถ้ากระทำสำเร็จ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2548 : 41-42)

การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเพื่อให้อำนาจดังกล่าวแจ่มแจ้งสิ่งซึ่งมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแจ่มแจ้งฐานะทางสังคม และการกำหนดที่มาของอำนาจการปกครองบริหารรวมตลอดทั้งการควบคุมการใช้อำนาจและการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ เป็นที่ยอมรับว่ากันแล้วว่าอำนาจทำให้ผู้อยู่ในตำแหน่งอำนาจเกิดความหลงใหลและอาจุ๊กกะอำนาจได้ถ้าไม่ระมัดระวัง ดังนั้น ระบบการเมืองการปกครองจึงต้องมีกลไกที่ควบคุมไม่ให้มีการใช้อำนาจกันอย่างผิด ๆ แต่ขณะเดียวกันการควบคุมด้วยระบบอย่างเดียวยังไม่พอ จำเป็นต้องมีการสอดส่องตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่สิ่งซึ่งมีความสำคัญ ๆ พอกับการควบคุมดังกล่าวก็คืออุดมการณ์ ซึ่งบางครั้งก็มีการพูดถึงจริยธรรมทางการเมือง แต่ในความเป็นจริงอุดมการณ์ทางการเมืองจะครอบคลุมทุกอย่าง ตั้งแต่ความชอบธรรมของระบบการเมือง วิสัยทัศน์ของการปกครองบริหาร จริยธรรม และคุณธรรม ฯลฯ ความรู้ในทางวิชาการและทางเทคนิคไม่สามารถจะประกันได้ว่าการกระทำหน้าที่ในฐานะผู้บริหารจะดำเนินไปด้วยดี ซึ่งต้องอาศัยอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเหมือนกับการสร้างวิญญูณให้กับผู้ปกครองบริหารให้เกิดความมีชีวิตจิตใจและมีชีวิตชีวา ดำเนินการปกครองบริหารไปในทางที่ถูกต้อง ทำให้การปฏิบัติตามหน้าที่นั้นเป็นไปในลักษณะของคนซึ่งมีจิตวิญญูณ มีน้ำหล่อเลี้ยงด้วยปณิธานอันสูงส่งและความปรารถนาแรงกล้าที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ดังนั้นผู้ปกครองบริหาร ซึ่งได้แก่นักการเมืองและข้าราชการจึงเป็นบุคคลที่ควรมีความรู้ทั้งในแง่การเมืองการปกครองบริหาร เศรษฐศาสตร์ อันรวมถึงเศรษฐกิจและธุรกิจทั้งภายในและต่างประเทศในระดับกว้างมีความรู้ทางสังคมวิทยาการเมือง และจิตวิทยาสังคม โดยความรู้ทั้งหมดนั้นต้องอยู่ภายใต้การชี้แนะชี้ทางการปฏิบัติด้วยปรัชญาทางการเมือง ซึ่งทำหน้าที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง หรือเป็นส่วนของดวงวิญญูณของนักปกครองบริหาร ซึ่งในประเทศไทยรอบ 20 ปีที่ผ่านมา มีนักการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นน้อยมากนี้คือช่องว่างที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องปิดช่องว่างดังกล่าวเพื่อให้อุดมการณ์ทางการเมืองอันมีพื้นฐานมาจากปรัชญาทางการเมืองและจริยธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (ลิขิต วีรเวทิน, 2548 : 425-427) นอกจากนี้ พรรคการเมืองก็ต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองด้วยเช่นกัน ซึ่ง ปฐม มณีโรจน์ ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง ปัญหาพรรคการเมืองไทย(2): บทปริทัศน์ ที่ว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญ นอกจากบทบาทโดยตรงในการ

ดำเนินการทางการเมือง ยังมีบทบาทโดยปริยายในการให้ความรู้ความเข้าใจ หรือการศึกษาใกล้มเกลทางการเมือง (political socialization) ให้ประชาชนได้รับทราบอุดมการณ์ ค่านิยมและแนวทางที่ถูกต้องได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง พรรคการเมืองทุกพรรคควรมีอุดมการณ์ และอุดมการณ์ควรปรากฏอย่างชัดเจนในชื่อของพรรค พรรคการเมืองไม่ควรใช้นโยบายตั้งชื่อโดยอาศัยลำพังให้เด่นสะดุดตาทำนองเดียวกับการตั้งแบรนด์สินค้าตามหลักการตลาด ชื่อสะดุดตาแต่ไม่สื่อความหมายด้านอุดมการณ์ใดๆ เพื่อเป็นสารสนเทศอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสงค์จะเข้ามาร่วมพรรค หรือใช้ชื่อที่บ่งบอกอุดมการณ์แบบหนึ่ง แต่ความจริงมีอุดมการณ์การเมืองอีกแนวทางหนึ่ง เหล่านี้นอกจากจะไม่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ยังอาจจะเป็นการสร้างควมสับสนแก่สมาชิกในระบบการเมืองทั้งร่วมพรรคและต่างพรรค ซึ่งกลุ่มอุดมการณ์การเมืองที่ใช้เป็นกรอบในการจำแนกพรรคการเมืองไทยมี 11 กลุ่ม ได้แก่ (ปฐุม มณีโรจน์, 2552 : ออนไลน์)

เสรีนิยม: ประชาธิปัตย์, เสรีประชาธิปไตย, อิสระ, เสรีมันคงคศิลา, อิสระธรรม, แนวประชาธิปไตย, สหพันธ์ประชาธิปไตย, ประชาธิปไตย, เสรีชน, ประชาธรรม, พลังประชาชน, พลังราษฎร, แนวร่วมประชาธิปไตย, พลังเสรี, ไทยอิสระ, ประชาเสรี, สหประชาธิปไตย, เสรีนิยม, เสรีธรรม

สังคมนิยมและรัฐสวัสดิการ: สังคมนิยม , สังคมนิยมแห่งประเทศไทย, แนวร่วมสังคมนิยม, กรรมกร, สังคมประชาธิปไตย, เศรษฐกร, สงเคราะห์อาชีพและการกุศล, แรงงาน, แนวร่วมเศรษฐกร, กสิกรรมกร, สังคมประชาธรรม, สังคมนิยมเสรีประชาธิปไตย, แรงงานประชาธิปไตย, พลังสังคมนิยมประชาธิปไตย

อนุรักษนิยม: แนวรัฐธรรมนูญ , สยามประเทศ, ปิตุภูมิ, สยาม, แหลมทอง, แผ่นดินไทย, อธิปัตย์, พัททกะไทย, กรุงสยาม, พลังสยาม, สามัคคีธรรม, เอกภาพ, เพื่อแผ่นดิน, ประชาราช, มัชฌิมาธิปไตย

ชาตินิยม: ชาตินิยม , ชาติประชาธิปไตย, พลังสังคมชาตินิยม, ชาติไทย, พื้นฟูชาติไทย, ไทยรวมไทย, สังคมชาตินิยม, ชาติสยาม, นิยมไทย, ชาติประชาธิปไตย

ธรรมนิยม: ธรรมาธิปัตย์ , คนดี, รัฐบุรุษ, ธรรมสังคม, ธรรมาธิปไตย, สังคมประชาธรรม, พลังธรรม

ภาคส่วนนิยาม: กรรมการ , ชาวนา, สหพันธ์เกษตรกร, เศรษฐกร, ไทยมุสลิม, อิสาน, ชาวนาชาวไร่, แรงงาน, สัมมาอาชีพช่วยชาวนา, กสิกรรมกร, พัฒนาจังหวัด, เกษตรกร, เกษตรสังคม, กิจประชาคม, ถิ่นไทย, สนับสนุนนโยบายเกรียงศักดิ์

สังคมโดยรวม: ประชาชน , ราษฎร, ประชาราษฎร, สหประชาไทย, ไทปัตย์, ไท, พลังสยาม, พลังราษฎร, พลังประชาชน, ไทยรวมไทย, รวมไทย, ประชาชน, ประเทศชาติประชาธิปไตย, ประชากรไทย, ปวงชนชาวไทย, ไทยรักไทย, รวมใจไทยชาติพัฒนา

พัฒนานิยาม: ก้าวหน้า , สยามใหม่, ประชาพัฒนา, ประชาก้าวหน้า, กิจสังคม, สังคมพัฒนา, สังคมก้าวหน้า, พลังใหม่, นำไทย, กิจประชาธิปไตย, สยามปฏิรูป, ความหวังใหม่, ชาติพัฒนา

สันติภาพ: แนวสันติ , สันติชน, ประชาสันติ, ไทยสันติภาพ

มวลชน มหาชน: ขบวนการมวลชน , มหาชน, มวลชน

อื่นๆ: หนุ่มไทย, สหพรรค, สหภราดร, สหชีพ, ขบวนการไฮด์ปาร์ก, สหภูมิ, ขบวนการสหพันธ์รัฐสากลนิยม, ศรีอารียเมตไตร, ศรีอารียะ, ไทสังคม, สนับสนุนนโยบายเกรียงศักดิ์

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า อุดมการณ์ทางการเมืองของนักการเมืองไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและจิตวิญญาณใหม่ เนื่องจากปัจจุบันอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากในอดีตของประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งในอดีตอุดมการณ์อยู่บนพื้นฐานของศาสนาเห็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันอุดมการณ์กลับเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง อุดมการณ์ของนักการเมืองไปอยู่ที่วัตถุและผลตอบแทนอันเป็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองจะเปลี่ยนได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวนักการเมืองและพรรคการเมืองนั่นเอง

2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการมีบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เช่นกัน เนื่องจากอีกแนวทางการอบรมด้านการเมืองให้กับผู้รับเป็นอย่างดีหากการรับรู้ข่าวสารมากก็จะทำให้คน ๆ นั้นมีความรู้ด้านการเมืองได้มากขึ้น ด้วยการจะตัดสินใจทางการเมืองก็อาจเกิดขึ้นได้บนฐานข้อมูลที่ได้รับนั้น ๆ

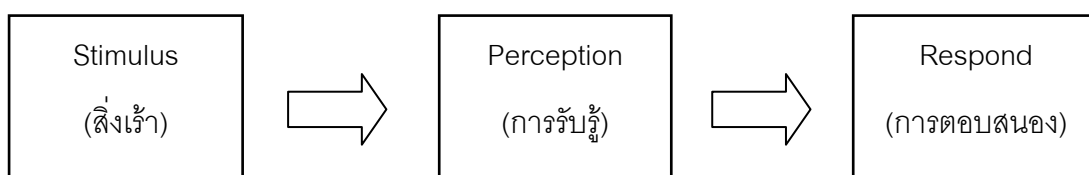
2.3.6.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ (Perception) มีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายสอดคล้องกันดังนี้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เรารู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกการจัดระบบระเบียบและการแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ จากความรู้สึกสัมผัส กากัน และเซกัล (Kagan and Segal, 1992 : 130) ซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของ เสรี ชังภัย (2541 : 9) ที่อธิบายว่า การรับรู้ เป็นการรับทราบต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบซึ่งอาจจะเป็นสิ่งแวดล้อม ความรู้ความคิด หรืออารมณ์ความรู้สึก ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือนำเอาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเข้าสู่สมองซึ่งจะมีการตีความหรือแปลความหมาย แล้วเก็บรวบรวมสิ่งต่าง ๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยประสบการณ์และความรู้เดิมเป็นเครื่องช่วย นอกจากนี้การรับรู้เป็นกระบวนการตีความสิ่งที่เห็นสิ่งที่ได้ยินและสิ่งที่รู้สึกด้วยประสาทสัมผัสอื่น ๆ เพื่อให้รู้ว่าคืออะไร สิ่งที่รับรู้มีทั้งที่เป็นวัตถุ มนุษย์ด้วยกัน และความเป็นไปภายในจิตใจของเราเอง (ชัยพร วิชาเวช, 2525 : 188) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย ไตรสารศรี (2539 : 11-12) ที่กล่าวว่าร่างกายของมนุษย์มีทางรับรู้หรือรู้สึกสัมผัสอยู่หลายทาง และจากการที่ร่างกายถูกปลุกให้ตื่นตัวจากการเฝ้าของสิ่งแวดล้อมทั้งปวง โดยผ่านทางประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งหรือรวมกันหลายทาง และเกิดเป็นการรับรู้ขึ้น นอกจากการรับรู้ในเฉพาะสิ่ง ร่างกายจะก่อเป็นรูปแบบของสิ่งนั้นขึ้นมาจากประสบการณ์ในสิ่งนั้นหลายแง่มุม กลายเป็นความคิดความเข้าใจในสิ่งนั้นขึ้นมาจากประสบการณ์ในสิ่งนั้นหลายแง่มุมด้วย จนกลายเป็นความคิดความเข้าใจในสิ่งนั้นกว้างขวางขึ้น จนเกิดภาพในสิ่งนั้นแจ่มชัดขึ้น เรียกว่าความคิดรวบยอด (Concept)

ทั้งนี้ สุขชา จันทรโสม (2541 : 128) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายที่สุด ถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่ความเข้าใจ ซึ่งนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป เช่น

1. การรับรู้ คือ การตีความหมายจากการรับสัมผัส (Sensation) ในการรับรู้ นั้น เราไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่ เรารับรู้ นั้นคืออะไร มีรูปร่างอย่างไร อยู่ทิศใด ไกลกว่าเรามากน้อยแค่ไหน เป็นต้น ทั้งหมดที่เราบอกได้นี้เป็นการใส่ความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในการรับสัมผัส

2. ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ดังแผนภูมิข้างล่างนี้



แผนภูมิที่ 2.2 แสดงการรับรู้

ที่มา : สุชา จันทรโสม (2541 : 128)

ทินกร เงินอ่อน (2547 : 22) ได้สรุปความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแปลความหมายจากสิ่งเร้าจากการสัมผัส โดยอาศัยความจำ ความรู้ ประสบการณ์เดิมช่วยในการแปลความหมายสิ่งเร้านั้น ๆ ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541: 88) การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการซึ่งบุคคล จัดระเบียบและตีความรู้สึที่กระทบใจของตนเองเพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การรับรู้ที่ แตกต่างกันของบุคคลเกิดจาก 1) ผู้รับรู้ (Perceiver) 2) ความมุ่งหมายหรือเป้าหมาย (Target) ที่ รับรู้ 3) ลักษณะสถานการณ์ (Situation) รวมถึงวาสนา สุวรรณศรี (2548 : 17) ได้สรุปความหมาย ของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเข้าใจความหมายสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัย ประสบการณ์เป็นเครื่องช่วยในการตีความ หรือแปลความ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง การแปล ความหมายที่เป็นระบบของสิ่งเร้าที่มาจากสัมผัสทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดย การรู้มีตั้งแต่ระดับที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ถึงระดับที่ยาก ซับซ้อน หลายเงื่อนไข โดยการรับรู้จำเป็นต้อง อาศัยความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงความจำมาช่วยแล้วทำการสะท้อนพฤติกรรมออกมา อาจจะนิ่งเฉย หรือกระทำการบางสิ่งบางอย่างก็ได้

2.3.6.2 กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้

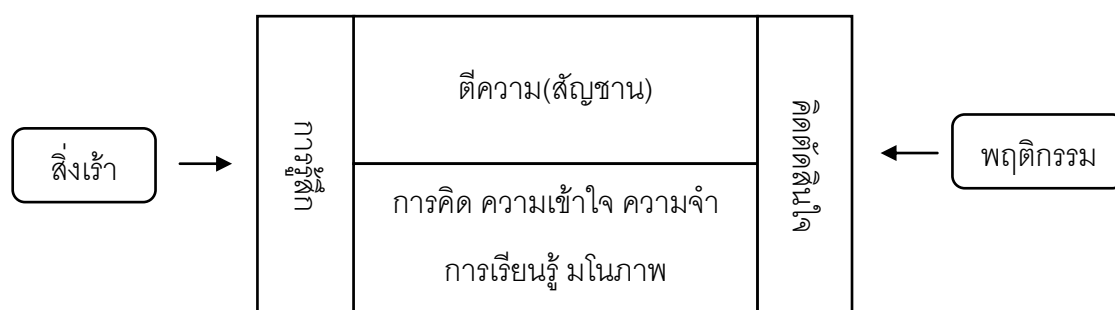
มานะ อ่อนท้วม (2542 : 30) อธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้ เกิดการทำงานขึ้น และส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัส เพื่อส่งต่อไปยังสมองกระบวนการนี้ เรียกว่า การสัมผัส (Sensation)

ประการที่สอง การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลและรายละเอียดต่างๆที่มนุษย์ได้รับและนำมาประสมกับข้อมูลอื่นๆกระบวนการนี้เรียกว่า การรับรู้(Perception)

ประการที่สาม การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้รับรู้อันหมายถึง ประสบการณ์เดิม แรงขับ ทศนคติ บุคลิกภาพ และอื่นๆของผู้รับรู้ เช่น การเอาใจใส่ (Attention)

นอกจากนี้ กันยา สุวรรณแสง (2532 : 129) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการรับรู้ ว่าเป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวระหว่างความเข้าใจ (Understand) การคิด (Thinking) การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision Making) การแสดงพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งเป็นแผนภูมิได้ดังนี้



แผนภูมิที่ 2.3 แสดงกระบวนการรับรู้

ที่มา : กันยา สุวรรณแสง (2532 : 129)

นอกจากนี้ วาสนา สุวรรณศรี (2548 : 18) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทำให้การรับรู้ของบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ถูกรับรู้สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และประสบการณ์ของผู้รับรู้ ทำให้คนเรามีการรับรู้ที่แตกต่างกัน และพรรณราย ทวีพยะประภา (2532 : 23) อธิบายไว้ว่า การที่คนเรามีการรับรู้ต่างกันเป็นเพราะคนมีเครื่องกรองการรับรู้ คือ การรับรู้ของเรามีอคติหรือถูก “กรอง” ด้วยการปรับที่จะเลือกรับรู้จากสภาพแวดล้อมของเรานั้นคือ เราเลือกรับรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่เราพอใจตามองค์ประกอบทางด้านประสบการณ์เดิม และความต้องการของเรา รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ อารมณ์และทัศนคติของเรา ซึ่งวนิดา เสนิเศรษฐ และชอปปินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 5-6) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลมี 3 ประการได้แก่ คุณลักษณะของวัตถุ คือระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า การเคลื่อนไหว และขนาดของสิ่งเร้านั้น ประการต่อมาได้แก่ ลักษณะของสภาพการณ์ของการทำงาน หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น แสง สี เสียง ระยะเวลา เป็นต้น และประการ

สุดท้าย ได้แก่ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งเป็นแหล่งอิทธิพลที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็นแรงจูงใจ การเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม การคาดหวังจากงาน และบุคลิกภาพ นอกจากนี้ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 50-51) ได้แบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลดังต่อไปนี้

1. ความตั้งใจ หมายถึง การเอาใจใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขณะนั้นเพียงสิ่งเดียว ดังนั้นการรับรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของคนเรา อาจแยกได้ดังนี้

1.1 สิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่า สิ่งที่มีขนาดเล็ก ระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า เช่น เสียงดัง ย่อมได้รับความสนใจมากกว่าเสียงเบา สิ่งเร้าที่เคลื่อนที่ไปมาย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสิ่งเร้าที่อยู่กับที่ หรือสีเข้มย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสีอ่อน

1.2 สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการหรือความหวัง เช่น เราเกิดความต้องการและความหวังที่จะรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อสิ่งนั้นเป็นที่สนใจ

2. การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ หมายถึง สภาพจิตใจที่สงบและแน่วแน่ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพียงสิ่งเดียว การรับรู้ก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้

3. ความต้องการ หมายถึง สภาพระของจิตใจที่อยากได้สิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อเป็นความอยากได้ การรับรู้ที่เกิดขึ้นก็จะมีประสิทธิภาพ

สุชา จันทรโสม (2540 : 122-125) ได้กล่าวว่า คนเรามักจะรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเราไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบประสาทสัมผัสและสภาพระของจิตใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนลักษณะของวัตถุที่เราจะรับรู้ องค์ประกอบของการรับรู้สามารถแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. การจัดหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า

1.1 ความใกล้ (nearness or proximity) คือ คนเรามีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งที่ใกล้กันให้เป็นภาพเดียวกันหรือหมวดหมู่เดียวกัน

1.2 ความเหมือน (similarity) คือ ภาพของเส้นหรือจุดที่เหมือนกัน เราจะรับรู้มันเป็นภาพเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน

1.3 ความต่อเนื่อง (continuity) การรวมกลุ่มเกิดจากสิ่งเร้ามีทิศทางไปทางเดียวกัน

1.4 Closure คือ ภาพที่ใกล้จะสมบูรณ์ หรือขาดความสมบูรณ์ไปเพียงเล็กน้อย เรามีแนวโน้มที่จะต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ได้

1.5 ภาพและพื้น (figure and ground) การที่มองเห็นสิ่งต่างๆเป็นรูปได้ เพราะเส้นต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นรูปนั้นตัดกับพื้นสรุป figure ก็คือวัตถุที่เด่นขึ้นมา และทำให้เราได้รับรู้ก่อน อย่างเช่น กระดานดำ ตัวหนังสือที่เด่นขึ้นมานี้เป็น figure ในขณะที่กระดานดำเป็น ground

2 คุณลักษณะของผู้รับรู้

2.1 ประสบการณ์ ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล จะทำให้บุคคลรับรู้ภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือรูปที่มีการรับรู้ได้เป็น 2 แง่มุม

2.2 ความต้องการทางร่างกาย ถ้าสภาวะทางร่างกายของบุคคลใดต้องการสิ่งใดมาก ก็จะรับรู้สิ่ง ๆ นั้นได้ดี อย่างเช่น บุคคลที่กำลังหิวจะรับรู้ป้ายร้านอาหาร

3 อิทธิพลของสังคม สภาพความเป็นอยู่ของวัฒนธรรมและสังคมก็ทำให้คนแต่ละคนรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดดังกล่าวมาข้างต้นไว้ว่า กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้จำเป็นต้องประกอบด้วย สภาวะแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้า เกิดความรู้สึก แปลความหมายจากประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ความจำ เกิดการตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำบางสิ่งบางอย่างออกมา โดยคน ๆ หนึ่งเกิดการรับรู้สิ่งต่าง ๆ และแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามระดับการรับรู้และองค์ความรู้ที่อยู่ภายในตัวเอง

2.3.6.3 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองสามารถนำแนวความคิด เรื่องการใช้และความพึงพอใจที่ผู้รับสารมีต่อสื่อมวลชน (Uses และ Gratifications Model) เพื่อเป็นดัชนีชี้ถึงการเปิดรับข่าวสารตามความพอใจของผู้รับสาร โดยแนวความคิดนี้เน้นที่ผู้รับสารว่ามีกระบวนการอย่างไรในการเปิดรับสื่อหนึ่งๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างสรรค์ความพอใจให้กับตนเองโดยอาศัยสื่อ ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิหลังด้านตัวแปรทางประชากรศาสตร์ จิตวิทยา และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้รับสาร (สุรพงษ์ โสธนเสถียร, 2533 : 113-117) ในกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารในสังคมนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารครบทั้ง 3 ประการ คือมีแหล่งกำเนิด (Source) ข่าวสาร (Message) และจุดหมายปลายทาง (Destination) แหล่งกำเนิดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรม คือที่มาของข่าวสารที่มีสื่อมวลชนทำหน้าที่บันทึกหรือหีบ (Encode) หรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมาเปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสารไปสู่จุดหมายปลายทาง คือผู้รับสาร เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการจึงสามารถพิจารณาได้เสมือนระบบหนึ่ง ดังนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526 : 13-14)

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึงแหล่งกำเนิดของสารหรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร บทบาทของผู้ส่งสารมี 3 ประการ คือเลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสารสร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไป

2. สาร (Message) หมายถึงสิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับเป็นเรื่องราวสาระที่ส่งออกไปจากผู้สื่อสารถึงตัวผู้รับสาร ในการวิเคราะห์ตัวองค์ประกอบของสารมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ รหัสหรือสัญลักษณ์ของสาร (Message code หรือ Symbol of Signal) เนื้อหาของสาร (Message content) และการทำข่าวสาร (Message treatment) แต่ในความหมายทั่วไปที่ใช้นักหมายถึง “เนื้อหาข่าวสาร” ซึ่งหมายถึงข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อความหมายที่ต้องการ

3. ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (Channel or Medium) เป็นสิ่งที่พาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึงผู้รับข่าวสารจากแหล่งสารบทบาทของผู้รับสารมี 3 ประการคือ รับสาร ถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมายและตอบโต้ความหมาย

จากกระบวนการข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์กับระหว่าง ผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่อีกรวมชนต่าง ๆ เนื้อหาข่าวสาร คือ “ข่าว” (News) ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และผู้รับสารคือผู้บริโภคข่าวสารจากสื่อตนเอง นอกจากนี้ยังข้อมูลที่เป็นการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ไว้ดังนี้

สครัม วิลเบอร์ (Schramm Wilbur, 1969 : 197-200) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารทางการเมืองมาก นั้นพบว่า คนที่มีการศึกษาสูงไม่ว่าจะมีอาชีพหรือฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร จะมีความสนใจในข่าวสารทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับบุคคลที่มีการศึกษาดำเนินการมีอาชีพที่ได้รับการยกย่องหรือมีเกียรติ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้บุคคลนั้นเพิ่มความสนใจในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นด้วย ซึ่งพรคักดี ผ่องแผ้ว (2526: 71-79) ได้อธิบายในการวิจัยมีผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ระดับการศึกษารายได้ และอายุ โดยระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจข่าวสารทางการเมืองสูงสุดจากสื่อต่างๆ ทั้งการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ รวมทั้งการสนทนาในประเด็นปัญหาทางการเมือง ผู้ที่มีรายได้สูงจะติดตามข่าวสารทางการเมืองในความถี่ที่สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี และ 31-40

ปี จะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจข่าวสารทางการเมืองสูงกว่า ผู้ที่มีอายุระดับอื่น ๆ นอกจากนี้ศุภวัธ มีบุญธรรม (2547 : 73-74) ได้อธิบายไว้ว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ในระดับต่ำ โดยที่การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จากการชมรายการข่าวทางโทรทัศน์ มีมากที่สุด และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จากการรับชมการถ่ายทอดรายการนายกฯ ทักษิณ คุยกับประชาชน ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในวันเสาร์เวลา 8.00 น. มีน้อยที่สุด และยังพบว่าเพศ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของนิสิต สาขาวิชาที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึงผลการวิจัยของเสรี ชังภัย (2541 : 84) ได้สรุปไว้ว่า ครูผู้สอนติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาเป็นหนังสือพิมพ์และวิทยุ ส่วนใหญ่มีการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เป็นประจำทุกวันครูผู้สอนรู้จักนักการเมืองในระดับท้องถิ่นผ่านทางสื่อมวลชน ผ่านการสนทนากับบุคคลอื่น และผ่านทางเอกสารใบประกาศตามลำดับ ครูผู้สอนเห็นว่ามี ความจำเป็นอย่างมากที่ต้องติดตามรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทุกระดับ และมีความรู้สึกต่อการเมืองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองช่วยให้ครูผู้สอนรับรู้ทันต่อเหตุการณ์ และเข้าใจสถานการณ์ทางการเมือง และ ผลการวิจัยของสรณะ อรุณรัตน์ (2534 : 102) ยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จากสื่อประเภท หนังสือพิมพ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่จะอ่านทุกวันหรืออ่านเกือบจะทุกวัน แต่เมื่อเจาะจงลงไปพิจารณาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับพบว่า มีความสนใจในระดับปานกลาง โดยการติดตามอ่านเป็นบางวันเป็นส่วนใหญ่ตามความเป็นจริงแล้วผู้ที่เปิดรับข่าวสารสื่อ หนังสือพิมพ์ทุกวันก็จะได้รับข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ปรากฏอยู่ในข่าวหน้าแรกอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่เป็นข่าวทุกวันเท่านั้น เพราะตามหลักการจัดระเบียบวาระสาร (agenda setting) ข่าวที่ถูกจัดอยู่ในหน้าแรกจะเป็นข่าวที่มีความสำคัญ หรือเป็นข่าวที่สนใจของผู้อ่าน ในขณะที่ข่าวที่มีความสำคัญรองลงไปจะถูกจัดให้ไปอยู่ในหน้าถัดไป เช่น หน้าพิเศษที่จัดขึ้นเฉพาะการเสนอข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมทั้งบทความต่าง ๆ ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่สนใจของผู้อ่านเท่าที่ควรในการจะติดตามอ่านทุกวันนอกจากจะเป็นผู้ที่สนใจจริง ๆ เท่านั้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงข่าวสารในช่องทางใดมากที่สุดและเป็นไปตามสถานการณ์ที่น่าสนใจทางการเมือง หากในช่วงเวลานั้นสถานการณ์ทางการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ก็จะทำให้ประชาชน

เกิดความสนใจและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และสิ่งสำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้รับสารเป็นสำคัญด้วย

2.3.7 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง

สภาพแวดล้อมทางการเมืองในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ รวมถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา รวมถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคมด้วย ซึ่ง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของเหตุการณ์ไว้ว่า เรื่องที่เกิดขึ้น ส่วนคำว่า ปรากฏการณ์ หมายถึง การสำแดง ออกมาให้เห็น และมีคำที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เช่น สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ที่กำลังเป็นไป เช่น สถานการณ์บ้านเมืองเป็นปกติดี และคำว่า สภาวะการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น บ้านเมืองตกอยู่ในสภาวะการณ์เดือดร้อนเพราะภัยธรรมชาติ

ทั้งนี้ได้สะท้อนถึงลักษณะความเป็นจริงทางสังคม ดังเช่นว่ามนุษย์มีพฤติกรรมสังคม เช่น แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เดินขบวนประท้วง ถือว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์สังคม ซึ่งจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2549 : 7-9)

1. มีความหมาย โดยปกติปรากฏการณ์สังคมมีความหมายซึ่งเกิดขึ้นจากการตีความของผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์หรืออยู่ในสังคมนั้น เมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้นในแต่ละสังคม สมาชิกในสังคมหรือบุคคลแต่ละคนที่เกี่ยวข้องต่างก็ให้ความหมายต่อพฤติกรรมสังคมนั้น สำหรับหญิงสาวชาวจีน การแต่งงานอาจหมายถึงการเกี่ยวข้องเป็นญาติกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ญาติของสามี และการคลายเกลียวความสัมพันธ์กับญาติกลุ่มเดิมของตน สำหรับชายหนุ่มในประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ การแต่งงานอาจหมายถึงการลดภาษีเงินได้ส่วนบุคคลและการได้สวัสดิการสังคมบางอย่างเพิ่มขึ้น ฉะนั้นความหมายของพฤติกรรมนี้ก็ต่างกันไปแล้วสำหรับแต่ละคนหรือแต่ละสังคม ระบบวัฒนธรรมจะเป็นตัวสำคัญที่กำหนดแนวทางการตีความหมายปรากฏการณ์สังคม

2. มีความสลับซับซ้อน ปรากฏการณ์สังคมมีความสลับซับซ้อน เพราะพฤติกรรมของมนุษย์มีทั้งพฤติกรรมที่ปรากฏและพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกมาให้เห็น สุดแต่แต่ความต้องการของเจ้าของพฤติกรรม เมื่อไม่ต้องการให้ผู้อื่น (ซึ่งก็คือสังคม) รู้เห็นพฤติกรรมของตนก็ไม่แสดงออกมา แต่ในใจยังมีความรู้สึกนึกคิดในเรื่องนั้น ๆ อยู่ ความซับซ้อนของปรากฏการณ์สังคมมีมากกว่า

ปรากฏการณ์ธรรมชาติก็เพราะมีเรื่องของจิตใจเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเกิดมีพฤติกรรมที่เรียกว่า “ปากอย่างหนึ่งใจอย่างหนึ่ง” หรือ “ปากว่าตาขยิบ” ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่มีในธรรมชาติ

3. มีความเปลี่ยนแปลงไม่อยู่ในระดับสูง ลักษณะเช่นนี้เรียกโดยศัพท์วิชาการว่ามีพลวัต (dynamic) ปรากฏการณ์สังคมจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และคาดคะเนได้ยากหรือคาดคะเนไม่ได้ ซึ่งต่างจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่เมื่อปรากฏการณ์สังคมจะเกิดและเปลี่ยนแปลงนั้นบ่อยครั้งที่เราไม่มีโอกาสรู้ล่วงหน้า เราไม่รู้ว่าจะมีการเหยียบกันตายในการทิ้งกระแสดังนั้น เราไม่รู้ว่าทงผมที่เปียกน้ำของดาราสจะกลายเป็นแฟชั่นหรือไม่ฉะนั้นเราจึงถือว่าความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์สังคมเป็นในลักษณะพลวัต

4. มีความเกี่ยวพันระหว่างกันและกัน มนุษย์ที่อยู่ในสังคมย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์ ปรากฏการณ์สังคมซึ่งเป็นเรื่องของมนุษย์หลาย ๆ คนจึงมีลักษณะเกี่ยวพันกัน

สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เป็นเหตุการณ์บ้านเมือง รวมกระทั่งเหตุการณ์ทางการเมืองสังคม และเศรษฐกิจอันมีผลต่อสังคมประเทศชาติ ดังเช่นว่า

เหตุการณ์ทางการเมือง เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต่อต้านและสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งวิกฤตการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับเสรีภาพสื่อ เสถียรภาพทางการเมืองในไทย เหตุการณ์ที่สะท้อนภาพความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท การละเมิดอำนาจ การก่อรัฐประหาร การสลายชุมนุมผู้ประท้วง คดียุบพรรค การปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ย่อมส่งผลกระทบต่อการเมืองอย่างชัดเจนและหลีกเลี่ยงไม่ได้อย่างแน่นอน

สถานการณ์การเมืองในอนาคตของไทยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้วิเคราะห์ และสรุปไว้ดังนี้ (ฉัตรเฉลิม เฉลิมชัยวัฒน์, 2552 : ออนไลน์)

1. การต่อสู้ทางการเมืองมีความเข้มข้นขึ้น ภายหลังการประกาศยุบพรรคการเมืองกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ประกาศสลายการชุมนุมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองไทย แต่การเปลี่ยนขั้วทางการเมืองก็ไม่สามารถนำไปสู่ความสงบ และดำเนินไปตามวิถีแห่งรัฐสภาได้อย่างที่คิด เนื่องจากเกิดการต่อต้านจากกลุ่มคนที่สนับสนุนทักษิณหรือกลุ่มคน

เสื้อแดง และนับวันยิ่งจะมีปริมาณกลุ่มและสถาบันของสังคมเข้าสู่สนามการต่อสู้ทางการเมืองมากขึ้น และจะเกิดขึ้นในทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

2. การเสื่อมศรัทธาต่อสถาบัน ในระยะสี่ถึงห้าปีที่ผ่านมาผู้คนในสังคมเกิดการเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางการเมือง สถาบันการบริหาร สถาบันองค์กรตรวจสอบอิสระ สถาบันทางสังคม ซึ่งสถาบันต่างๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะสถาบันทางการเมือง บริหาร และองค์กรอิสระนั้นได้ถูกแทรกแซงและทำลายความเที่ยงธรรมโดยระบอบทักษิณ การรื้อฟื้นศรัทธาขึ้นมาอีกครั้ง จึงไม่ใช่เรื่องง่าย

3. ความอ่อนแอทางการเมืองของภาคประชาชน การจัดตั้งรัฐบาลใหม่ภายใต้ระบบ “เสนาภิวัฒน์” กล่าวคือ อำนาจการควบคุมกระบวนการทางการเมืองจะอยู่ภายใต้กองทัพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การจัดตั้ง รัฐบาลใหม่ภายใต้ระบอบปกครองหลังระยะเปลี่ยนผ่าน จะเป็นไปตามความต้องการของกองทัพและชนชั้นนำ ส่งผลให้การเมืองภาคประชาชนอ่อนแอลง

ส่วนเหตุการณ์ทางสังคม เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ภาวะโลกร้อน ไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 2009 ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กเร่ร่อน ความไม่เท่าเทียม ด้านการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความยากจน ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหามลภาวะ ความแห้งแล้ง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยหรือใหญ่โตก็คือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท สมัครงการ (2538 : 4) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือใหญ่โตเพียงไรก็ตามย่อมถือได้ว่าเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น

เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นผลทางเศรษฐกิจ หมายถึง ปัญหาที่เป็นเรื่องของปากท้องของประชาชน ปัญหาการส่งออกข้าว อัตราดอกเบี้ย การลงทุนจากต่างประเทศ ปัญหาเรื่องของที่ดิน ค่าจ้างขั้นต่ำ ค่าครองชีพที่ต่ำของคนไทย แรงงานต่างด้าวหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ แนวโน้มของสถานการณ์แรงงานต่างด้าวในอนาคต (อุดมเดช สีสบุตร, 2553 : ออนไลน์) สถานการณ์แรงงานต่างด้าวในอนาคต ไทยยังคงมีความต้องการแรงงานต่างด้าวอย่างมากในงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ และภาคการเกษตร ซึ่งยังคงมีการ

หลังไหลของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องหากไม่มีการจัดการที่เป็น
รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาและการขาดความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้าน จะก่อให้เกิดปัญหา
ต่อไทยทั้งปัญหาเรื่องชุมชนที่อยู่อาศัย , การสร้างอิทธิพลในพื้นที่ , การก่อการร้าย , การกระทำความ
ผิดกฎหมายต่าง ๆ ทั้งยาเสพติด การพนัน มื้อปั่น การค้าประเวณี การลักเล็กขโมยน้อย รวมทั้งการ
ทะเลาะกับคนไทยที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ชุมชนในอนาคต ซึ่งสภาพทางเศรษฐกิจเป็นเหตุผลสำคัญใน
การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย ซึ่ง Samuel P. Huntington (1968 : 49-50) ได้ชี้ให้เห็นว่าการ
เติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจะเกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองดังนี้

1) การรวมกลุ่มแบบดั้งเดิมสลายไป คนขาดสิ่งยึดมั่นและจะเป็นเงื่อนไขให้เกิดการมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติได้

2) เกิดพวกเศรษฐกิจใหม่ขึ้นมาและไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับระเบียบสังคมเก่าได้ ยัง
ต้องการอำนาจทางการเมืองและสถานภาพทางสังคมที่เหมาะสมกับตำแหน่งในทางเศรษฐกิจอยู่

3) มีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้นซึ่งเป็นการทำลายความผูกพันแบบเก่า ๆ โดยเฉพาะการย้าย
จากชนบทเข้าสู่เมือง จะก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และความรุนแรงทางการเมืองขึ้นได้

4) มีคนมีค่าครองชีพต่ำลงเพิ่มขึ้น เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากยิ่งขึ้นด้วย

5) คนบางคนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเกิดความไม่พอใจต่อระเบียบสังคมที่มีอยู่
เพิ่มขึ้น

6) สังคมจำเป็นต้องจำกัดการบริโภคเพื่อส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะเกิดให้เกิดความไม่พอใจ
ในภาคประชาชน

7) การศึกษา การอ่านออกเขียนได้และการได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงทำให้คนมีความ
ทะเยอทะยานสูงขึ้นมากกว่าเดิม

8) ก่อให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของการแบ่งส่วนปันส่วนการลงทุน และเครื่องอุปโภค
บริโภคในระหว่างท้องถิ่นหรือกลุ่มเชื้อชาติได้

9) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับกลุ่มองค์กรในการเรียกร้องจากรัฐบาลในขณะที่รัฐบาล
เองไร้ประสิทธิภาพในการสนองตอบได้เช่นกัน

ทั้งนี้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของประเทศ
ตามไปด้วย เมื่อประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลง
ตามมา คือ (นที ธีระโรจนพงษ์, 2551 : 30-31)

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและระดับกลาง
จะมีมากขึ้น

2.ประชาชนส่วนใหญ่จะหลั่งไหลเข้ามาอยู่ในชุมชนเขตเมือง

3.สถานะเศรษฐกิจจะมีลักษณะซับซ้อนและมีความสำคัญมากขึ้น ตลอดจนจะเกิดองค์การระดับทุติยภูมิเพิ่มมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย ประชาชน เมื่อพิจารณาจะสภาพแวดล้อมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมถือว่า สภาพแวดล้อมทางการเมืองนั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ไม่ได้สนับสนุนการขยายตัวการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้กว้างขวาง สภาพการเมืองเช่นนี้คือ สภาพที่มีการต่อสู้กันระหว่างผู้นำสองกลุ่มซึ่งมีความเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน คือผู้นำพลเรือนซึ่งต้องการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพราะนั่นคือฐานอำนาจทางการเมืองของพวกเขา กับผู้นำทางทหารซึ่งไม่นิยมให้มีการขยายตัวทางการเมืองของประชาชน และเนื่องจากผู้นำทหารเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมือง และครอบงำทางการเมืองได้มากกว่าผู้นำฝ่ายพลเรือน ดังนั้น ผู้นำทหารจึงสามารถขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามความยินยอมของผู้นำทหารและอยู่ในการควบคุมของผู้นำทหาร (สุจิต บุญบงการ, 2542 : 59) นอกจากนี้แล้วการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมอาจนำมาซึ่งความไม่สงบในสังคมและจะกระทบกระเทือนเสถียรภาพของระบบการเมืองหรือรัฐบาลด้วยเหตุผลดังนี้ (ดิทธิพันธ์ พุทธิพน, 2541 : 74)

1) กระบวนการสร้างความแตกต่างซับซ้อน (Differentiation) จะก่อให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ มีค่านิยม ปทัสถานแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นซึ่งมักจะขัดแย้งกับค่านิยม หรือปทัสถานเก่า ๆ ซึ่งมีระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์ ระบบอาวุโส ตลอดจนศาสนาเป็นสถาบันที่คอยควบคุมอยู่

2) ความไม่เท่าเทียมกันในการเปลี่ยนโครงสร้าง และการไม่กลมกลืนกันของการเปลี่ยนแปลงเองก็เป็นสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เป็นต้นว่ามีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไปสู่ระบบที่ทันสมัย แต่ผู้นำยังเป็นคนหัวเก่า หรือมีการเปลี่ยนแปลงเร็วจนเกินไปจนสมาชิกบางส่วนไม่สามารถรับไว้ได้ทัน ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

3) มีสมาชิกรุ่นเก่า ๆ จำนวนมากที่มองว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมแบบเก่า ๆ ซึ่งตนเคยชินนั้นดีอยู่แล้ว และได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงอะไร อย่างน้อย ๆ พวกตนก็อยู่กับระบบเหล่านั้นมานานับหลายชั่วอายุคน พวกเหล่านี้จะพากันต่อต้านสิ่งใหม่ ๆ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงความไม่สงบในส่วนหนึ่งก็จะปรากฏขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม สุขุม นวลสกุล และคณะ (2543 : 25) ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องศึกษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อันจะส่งผลต่อการเมืองการปกครองไว้ว่า การศึกษาเรื่อง

การเมืองและการปกครองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสภาพแวดล้อมทางประชากร, เศรษฐกิจ และสังคมด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลทำให้บรรยากาศการเมืองและการปกครองของประเทศหนึ่งแตกต่างไปจากอีกประเทศหนึ่ง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีส่วนกำหนดอุปนิสัยและลักษณะของคนในสังคมมีใช้น้อย และอุปนิสัยและลักษณะของคนในสังคมมีส่วนในการที่จะวิเคราะห์ได้ว่าทำไมการเมืองและการปกครองของประเทศนั้นจึงเป็นเช่นนั้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปสั้น ๆ ได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเมืองทั้งนี้ รวมถึงเหตุการณ์บ้านเมืองอันเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในสังคมที่สะท้อนสภาพการณ์ทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ โดยมีผลต่อการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐบาล การสะท้อนสภาพแวดล้อมทางการเมืองเหล่านี้เองจะทำให้เข้าใจลักษณะการเมืองการปกครองของประเทศได้อย่างเข้าใจถ่องแท้มากขึ้น เพราะสภาพแวดล้อมจะสะท้อนอุปนิสัยและลักษณะของวิถีชีวิตในสังคมออกมาให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างชัดเจน

2.3.8 แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

ความสนใจนั้นเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญในการค้นหา ความหมายและแสดงแนวคิดต่าง ๆ ต่อความสนใจไว้ดังนี้ สวัสดิ์ เรืองฉาย (2518 : 16) คมเพชร ฉัตรสุณกุล (2521 : 104) และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524 : 2) ได้อธิบายไว้ว่า ความสนใจความรู้สึกของบุคคล ซึ่งบ่งลักษณะออกมาเป็นความเอาใจใส่ไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแรงผลักดันอันหนึ่งที่กระตุ้นให้ทำการ หรือมีความโน้มเอียงที่จะทำสิ่งที่ตนเองรู้สึกชอบมากกว่าสิ่งอื่น การที่ตนได้มีโอกาสทำงานที่ตนชอบหรือมีความสนใจย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ และรักงานอาชีพนั้น ความสนใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จไปด้วยดี โดยความสนใจนั้นอยู่ในระดับความรู้สึก สอดคล้องกับแนวคิดของวัชร ทรัพย์มี (2523 : 8) วิไลพร คำสะอาด (2542 : 25) และอดิศร เหลาแก้ว (2547 : 27) ที่ให้ความหมายไว้ว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกจดจ่อ อยากรู้ อยากเห็น อยากกระทำ สิ่งที่ตนสนใจนั้น ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน หรือการทำงาน และเป็นความรู้สึกที่โน้มเอียงในการที่จะเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะเสาะหาสิ่งสนใจด้วยความตั้งใจและยอมรับในคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ

ส่วนความหมายต่อความสนใจทางการเมืองนั้น ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2518 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า ความสนใจทางการเมืองนั้นเป็นพื้นฐานของความโน้มเอียงพื้นฐานทางการเมืองประเภทอื่น ๆ เช่น ความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง ฯลฯ จากการศึกษาวิจัยของพบว่า บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า

บุคคลทั่ว ๆ ไป นอกจากนั้นยังได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองไว้ดังนี้
(ถนงศ์ สิ้นสวัสดิ์, 2522 : 111)

1. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง
2. ผู้ที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้อื่น
3. ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มักจะสนใจทางการเมือง และมีความปรารถนาทางการเมือง คืออยากจะทำให้การเมืองเป็นไปในรูปแบบนี้ด้วย
4. คนที่มีการศึกษาสูงมักจะรู้ความเป็นไปหรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมืองดีกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า
5. เด็กอาจเปลี่ยนความนิยมพรรคการเมืองที่เคยนิยมได้
6. ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้เข้ามหาวิทยาลัยจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้ง ช่วยผู้สมัครบางคนหาเสียง หรือเข้าร่วมโดยวิธีอื่นๆ

ทั้งนี้ วัลลภ ลำพาย (2534 : 59-60) ได้สรุปความหมายของความสนใจทางการเมือง หมายถึง การให้ความสนใจต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การเปิดรับข่าวสารการเมือง ข่าวราชการ ข่าวอื่น ๆ การสนทนาพูดคุยในประเด็นทางเศรษฐกิจและการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การชุมนุมทางการเมือง การฟังอภิปรายหรือชนิพนธ์ทางการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การสมัครรับเลือกตั้ง การช่วยเหลือเลือกตั้ง เป็นต้น เช่นเดียวกับ คันธรส แสงวงศ์ (2539 : 20) ที่ได้สรุปความสนใจทางการเมือง (political interest) ไว้ว่า เป็นการสื่อความหมายหนึ่งซึ่งหมายถึงความสนใจที่บุคคลมีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การเมือง เศรษฐกิจและสังคมทั้งหลาย นักรัฐศาสตร์โดยทั่วไปมักจะนำไปโยงเข้ากับความรู้สึทางจิตวิทยาในด้านตัวบุคคล คือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ดังกล่าวแล้วเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองคือระดับความสนใจทางการเมืองจะมีความเกี่ยวพันกับระดับความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง นอกจากนี้แล้ว อติสร เหลาแหว (2547 : 29-30) ได้อธิบายถึงความสนใจทางการเมืองของแต่ละบุคคลไว้ว่า บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะเป็นผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงมีความตื่นตัว และจะพยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองหรือไม่ก็เข้าไปมีอิทธิต่อการตัดสินใจทางการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. กลุ่มที่แสวงหาอำนาจ (Power seekers) กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยบุคคลที่พยายามใช้ทรัพยากร หรือสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่ทุกชนิดเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ โดยสรุปแล้วพวกนี้จะใช้ข้ออ้างของการแสวงหาอำนาจของตนเองดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวม

1.2 เพื่อประโยชน์ส่วนตน

1.3 เป็นการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นจากจิตใต้สำนึก เช่นต้องการให้ได้มาซึ่งอำนาจเพื่อใช้อำนาจนั้นเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองถูกกีดกันในตอนวัยเยาว์

2. กลุ่มผู้นำ ที่มีอำนาจ (Powerful elites) ในที่นี้หมายถึงกลุ่มบุคคลที่สามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชำนาญกว่าในการให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ส่วนบุคคลที่ไม่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะมีลักษณะ ไม่ยินดียินร้าย ไม่มีความตื่นตัว กระตือรือร้นทางการเมือง ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บุคคลไม่สนใจทางการเมืองนั้นพอจะสรุปได้ 6 ประการได้แก่

1. พวกนี้มีความคิดว่าในเชิงเปรียบเทียบแล้ว ถ้าเขาดำเนินกิจกรรมอื่นที่มีใช้กิจกรรมทางการเมืองจะได้ผลประโยชน์หรือได้รับการตอบแทนที่มีคุณค่าสูงกว่ากิจกรรมทางการเมือง

2. พวกนี้คิดว่าข้อเลือกหรือทางเลือกที่นำไปให้พวกเขาเลือกนั้น ไม่มีความแตกต่างอะไรมาก ถึงไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งก็ไม่เป็นไร

3. พวกนี้คิดว่าแม้พวกเขาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ก็ไม่ได้ช่วยให้ผลที่ออกมาผิดแผกไปจากเดิมเลย

4. พวกนี้เชื่อว่าผลที่จะออกมาจากการเลือกตั้ง หรือจากกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ จะเป็นไปตามที่คนปรารถนา สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับคนชั้นข้างบน แม้ว่าตนจะไม่ไปใช้สิทธิหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม

5. พวกนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ต้องมีความเชี่ยวชาญชำนาญในทางนี้หรือไม่ก็ต้องมีการศึกษามีความรู้ ส่วนพวกตนที่มีความรู้น้อยเกินไปที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

6. กระบวนการทางการเมืองตลอดจน วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ซับซ้อน หยุ่มหิมนเกินความจำเป็นกีดกันเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้บุคคลเพิกเฉย ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเสียเลย

ความสนใจทางการเมืองนั้น มีความสำคัญมากต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะว่าถ้าประชาชนมีความสนใจทางการเมืองมากก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วยเช่นกัน

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า ความรู้สึกของบุคคลต่อเหตุการณ์บ้านเมือง ในเรื่องความรู้ข่าวสารบ้านเมือง การรับฟังการอภิปราย การหาเสียง การไปลงคะแนนเสียง การติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการตัดสินใจสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกมาของความสนใจนั้นจะมากน้อยต่างกันออกไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งความสนใจนั้นนักรัฐศาสตร์จัดเป็นพฤติกรรมทางจิตวิทยาส่วนบุคคล

2.4 ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง

การพัฒนาทางการเมืองเป็นแนวคิดที่มีจุดเริ่มต้นของนักรัฐศาสตร์ได้ใช้กันในช่วงปี 1960 ซึ่งคำว่า การพัฒนาทางการเมือง มีลักษณะที่สะท้อนถึงความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัยทางการเมืองให้มากขึ้น นี่จึงเรียกว่าพัฒนาทางการเมือง ซึ่ง Samuel P. Huntington (1969 : 34-39) ให้ความหมายคำว่า ความทันสมัย หมายถึง การพัฒนาทางการเมืองทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ

1.1) ในด้านทฤษฎี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบการเมืองสมัยใหม่ซึ่งอาจจำแนกอธิบายได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

- เป็นระบบการเมืองที่ใช้อำนาจอธิปไตยอย่างมีเหตุผล กิจกรรมทางการเมืองที่พัฒนาจะเปลี่ยนแปลงไปจากแบบดั้งเดิมที่ผูกพันติดอยู่กับความเชื่อทางศาสนาของระบบเครือญาติ หรืออำนาจของเผ่าพันธุ์ไปสู่รัฐบาลแห่งชาติ

- มีการจำแนกแจกจ่ายหน้าที่ทางการเมืองออกไปสู่สถาบันต่าง ๆ ตามความสามารถ และความชำนาญเฉพาะด้าน

- เป็นการเปิดโอกาสให้มวลชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ

1.2) ในด้านปฏิบัติ ความทันสมัยทางการเมือง ฮันติงตัน (Huntington) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่สถาบันทางการเมืองแบบเก่าถูกทำลายลง และสถาบันทางการเมืองแบบใหม่ถูกสร้างขึ้นแทนที่ แต่ระบบการเมืองใหม่คำนึงถึงการมีเสถียรภาพ รัฐบาลของหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศโลกที่สาม เมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมือง ก็จะมีการถ่ายเทอำนาจ

ทางการเมืองโดยการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ซึ่งฮันติงตัน (Huntington) เรียกว่า เป็นความเสื่อมทางการเมือง (political decay) มากกว่าการพัฒนาทางการเมือง ส่วนวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2553 : ออนไลน์) ได้สรุปความทันสมัยทางการเมืองไว้ว่า หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากระบบสังคมที่ก้าวหน้าน้อยไปสู่ระบบสังคมที่ก้าวหน้ามาก โดยส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์การวัดความทันสมัยจากประเทศทางตะวันตกเป็นตัวชี้วัดว่าทันสมัยมากน้อยเพียงใด

2.4.1 ความหมายของการพัฒนาทางการเมือง

ลูเซียน ดับเบิลยู พาย (Lucian W. Pye, 1966 : 33-48), จีโรโซค (บรรพต) วีระชัยและคณะ (2542 : 402-403) สรวาณิ แซ่เตี่ยว (2546 : 15-17) ได้แสดงแนวคิดในการพัฒนาทางการเมืองที่หลากหลาย(หรือวิภาษนาการ) ได้กำหนดไว้ 10 ข้อหรือทศมิตินี้

1. การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการเมืองอันจำเป็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นสภาพทางการเมืองอันช่วยสนับสนุนความเจริญทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม หรือ “บุพลักษณะ”(prerequisites) หรือรากฐานแห่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
2. การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการเมืองในสังคมอุตสาหกรรม โดยมีความเชื่อว่าการพัฒนาการเมืองไม่ว่าจะเป็นแบบประชาธิปไตย หรือเผด็จการจะมีมาตรฐานของพฤติกรรมและการดำเนินงานทางการเมืองที่มีลักษณะของการพัฒนาทางการเมือง อันเป็นตัวอย่างแก่ระบบอื่น ๆ เช่น การปกครองมีลักษณะที่มีเหตุผลมีความรับผิดชอบ เน้นการให้สวัสดิการและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างน้อยในระดับหนึ่ง หรือการเมืองแบบที่มีอยู่ในประเทศอุตสาหกรรม
3. การพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ เป็นความเชื่อที่ว่า การพัฒนาการเมืองเป็นลักษณะการเมืองในสังคมอุตสาหกรรมทั้งหลายเป็นผู้วางแผนและเป็นผู้กำหนดความช้าเร็วของชีวิตทางเศรษฐกิจและทางสังคม รวมถึงขอบข่ายชีวิตทางการเมืองก็มีลักษณะเดียวกัน หรือเท่ากับว่าการปฏิบัติของสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมตะวันตกเป็นมาตรฐานสากลสำหรับการเมืองทุกระบบ หรือ “นวมัย หรือความทันสมัยทางการเมือง”
4. การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการดำเนินงานของรัฐบาล มีลักษณะที่รัฐบาลมีอำนาจครอบคลุมทั้งประเทศ ประชาชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอิทธิพลของรัฐธรรมนูญและมีความเป็นพลเมืองของรัฐอย่างแท้จริง สถาบันของรัฐจะต้องสามารถดำเนินนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงลัทธิชาตินิยมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่ง

คือ การพัฒนาทางการเมืองก็คือการสร้างชาติ หรือสังคมเข้าสู่สภาพแห่งความเป็นรัฐประชาชาติ หรือเป็นชาติ-รัฐ

5. การพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของการพัฒนาระบบบริหารและกฎหมาย ในความหมายที่หมายถึงการพัฒนาระบบราชการ และระบบกฎหมายให้มีความก้าวหน้าทันสมัยกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งดูจากประวัติศาสตร์จะพบว่าการสร้างองค์การหรือระบบราชการเป็นยุทธวิธีที่ชาญฉลาดของระบบอาณานิคม โดยเน้นที่ความเป็นระเบียบทางกฎหมาย และความเป็นระเบียบทางการปกครองหรือการจัดการเรื่องสาธารณะอย่างได้ผล หรือการพัฒนาทางด้านบริหารและกฎหมาย

6. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของการระดมประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่จำกัด อยู่แต่เฉพาะชนชั้นนำตามแบบของสังคมจารีตประเพณีผู้มั่งคั่ง โดยให้เห็นว่าในระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือการเร่งระดมสรรพกำลัง (mobilization) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชนคนจำนวนมาก

7. การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ความคิดอันนี้คือ มองว่า การพัฒนาการเมืองเหมือนหรือควรเหมือนการสร้างสถาบันและการปฏิบัติประชาธิปไตย เป็นแนวความคิดที่ถือว่ารูปแบบของการพัฒนาการเมืองนี้ ถูกโจมตีว่าลำเอียงเพราะเท่ากับเห็นระบบการเมืองในรูปแบบในรูปอื่นที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยไม่เป็นระบบที่พัฒนาหรือเป็นการมองการเมืองอย่างวัตถุนิยมให้คุณค่าส่วนตัว ซึ่งนิยมตะวันตกเข้าไป จึงไม่เป็นกลางอย่างแท้จริง หรือการสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย นั่นเอง

8. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของความมีเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบหลายคนมีความเห็นว่าประชาธิปไตยขัดกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถรักษาเสถียรภาพทางการเมืองได้ ฉะนั้นการพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของความสามารถของระบบการเมืองในการรักษาเสถียรภาพและดูแลให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีระเบียบ ไม่วุ่นวายไม่ควรเป็นเรื่องของการพัฒนาการเมือง แต่ควรเป็นเรื่องของความเสื่อมทางการเมืองมากกว่า หรือการที่บ้านเมืองมีเสถียรภาพ และการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย (stability and orderly change)

9. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของการระดมกำลังและอำนาจ ความหมายนี้เป็นการเน้นถึงประสิทธิภาพของระบบการเมืองในการทำงาน ระบบการเมืองใดสามารถระดมสรรพกำลังในการแก้ปัญหาของประเทศได้ มีอำนาจในการดึงประชาชนให้ปฏิบัติตามความต้องการของระบบได้ ถือว่าเป็นระบบที่มีการพัฒนา ซึ่งความสามารถในการระดมสรรพกำลัง รวมถึงความสามารถใน

การแบ่งสรรทรัพยากรและสิ่งที่มีคุณค่าทั้งหลายให้กับสมาชิกในระบบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย หากพิจารณาในแง่นี้อาจสร้างดัชนีของการพัฒนา เพื่อวัดระดับการพัฒนาได้ เช่น จำนวนและขอบเขตของสื่อมวลชนอันประกอบด้วย จำนวนหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง พื้นฐานทางภาษีสังคม สัดส่วนของทรัพยากรที่จัดสรรเพื่อการศึกษา เพื่อการป้องกันประเทศและเพื่อสวัสดิการของสังคม หรือการเร่งระดมพลังและการมีประสิทธิภาพ

10. การพัฒนาการเมืองเป็นแง่หนึ่งของการเปลี่ยนแปลงสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นประกอบด้วยการเปลี่ยนในหลาย ๆ ด้านของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะอันหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย และถือว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดรวมทั้งทางการเมืองด้วยกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน การศึกษาเรื่องการพัฒนาของสังคม หรือการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ จะต้องพิจารณาทุกด้าน การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคมคือ ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ต่างมีความสัมพันธ์กันทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงในด้านหนึ่งย่อมกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ได้ หรือ มิติ หรือด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยทั่วไปนั่นเอง นอกจากนี้ ลินดา สมประสงค์ (2549 : 20) กล่าวอ้างอิงแนวคิดของ Samuel P. Huntington ที่ได้สะท้อนความหมายของการพัฒนาทางการเมืองเอาไว้ดังนี้

1. การมีเหตุผล (rationalization)
2. บูรณาการแห่งชาติ (national integration)
3. การปกครองแบบประชาธิปไตย (democratization)
4. การระดมพลังหรือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (mobilization or participation)

นฤมล รัตนภิบาล (2540 : 12) ได้นำเสนอแนวคิดของ Samuel N. Eisenstadt ซึ่งได้ให้ความหมายของการพัฒนาทางการเมือง ไว้ว่า ความสามารถของระบบการเมืองที่จะสามารถสนองตอบหรือปรับตัวได้เสมอกับความต้องการทางการเมืองหรือองค์การทางการเมือง และความสามารถสนองตอบหรือปรับตัวได้เสมอกับความต้องการทางการเมืองหรือองค์การทางการเมือง และความสามารถอันนี้ย่อมจะมีความคล่องตัวเมื่อเกิดปัญหาขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาของภายในระบบการเมืองเองหรือจากภายนอกกระบวนการเมือง นอกจากนี้ นฤมล รัตนภิบาล (2540 : 16) ได้สรุปแนวคิดเรื่องการพัฒนาทางการเมืองว่าเป็นศูนย์รวมของนานาพรรณนะ เป็นการยากที่จะใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างครอบคลุมสมบูรณ์ ประกอบกับการพัฒนาทางการเมืองของแต่ละสังคมก็แตกต่างกันไปตามอิทธิพลของปัจจัยด้านวัฒนธรรม ค่านิยม โครงสร้างทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แต่ท่ามกลางความแตกต่างยังมี ความคล้ายคลึงกันอยู่ เช่น การจำแนกโครงสร้างของสถาบันเฉพาะด้าน ความสามารถของระบบ

การเมืองในการสนองตอบความต้องการของสังคมความเสมอภาคทางการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น และยังมีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยหรือเงื่อนไขของการพัฒนาทางการเมืองว่ามีหลายลักษณะ ดังนั้นความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตยย่อมต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เป็นอันมาก และอาจกล่าวได้ว่าในทางกลับกันเสถียรภาพหรือความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยก็ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาทางการเมือง หรือการมีจิตใจแบบประชาธิปไตยร่วมทั้งต่อความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยประกอบให้เกิดเสถียรภาพของการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (นฤมล รัตนภิบาล, 2540 : 20) รวมทั้ง สิทธิพันธุ์ พุทธหนู (2541 : 48-49) ได้กล่าวอ้างถึงแนวคิดของ Fred R. Von der Mehden ศึกษาลักษณะร่วมของประเทศที่ได้ชื่อว่าพัฒนาทางการเมืองแล้ว และสรุปออกมาว่าภาวะของการพัฒนาทางการเมืองนั้นจะต้องมีปัจจัยรวม 15 ประการด้วยกัน ได้แก่

1. ความเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมายพื้นฐานทางสังคมและการเมืองของชาติ
2. กลุ่มผู้นำกับประชาชนมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
3. มีบูรณภาพแห่งชาติของชนกลุ่มน้อย
4. มีความเป็นเหตุเป็นผลทางการเมือง
5. อัตราการอ่านออกเขียนได้ของพลเมืองอยู่ในระดับสูง
6. จำนวนประชาชนที่สำเร็จการศึกษาขั้นสูงมีมาก
7. มีระบบข้าราชการพลเรือนที่มีประสิทธิภาพได้รับการฝึกฝนอย่างดี
8. มีระบบการเมืองที่มีการแข่งขันกัน
9. มีลักษณะความแตกต่างซับซ้อนในสถาบันทางการเมืองสูง
10. มีกิจกรรมทางการเมืองที่แพร่หลายไม่เฉพาะอยู่ในเขตเมืองหลวง
11. มีการนำเอาค่านิยมทางสังคมและการเมืองแบบตะวันตกมาใช้ในสังคม
12. มีกลุ่มผลประโยชน์ในลักษณะของสมาคมมากมาย
13. เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง
14. มีระบอบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญและปราศจากอุปสรรคสำคัญ ๆ มาก่อน
15. พลเรือนสามารถควบคุมทหารได้

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2519 : 103-104) ได้อธิบายการพัฒนาการเมืองไว้ว่า การพัฒนาการเมืองไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศใด มีการปกครองระบบใด(ประชาธิปไตย สังคมนิยม ประชาธิปไตย สังคมนิยมมาร์กซิสต์) นั้น หมายถึงการที่สถาบันทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ มี

ความคล่องตัว และมีความสามารถและอำนาจพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างเสมอจากประชาชนภายในประเทศนั้น ได้รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ จำต้องมี ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่และภารกิจใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเอง ให้ลุล่วงไปด้วยดี อนึ่งความสามารถ เช่นว่านี้จะต้องมีเพิ่มมากขึ้นเป็นปฏิภาคกับความต้องการหลาย ๆ ด้านของประชาชนด้วย การ เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นในทางใดนั้นจะเกิดขึ้นภายในกรอบของระบบการเมืองนั้น ๆ โดยระบบ การเมืองสามารถดำเนินไปได้โดยมีความต่อเนื่องหรือชะงักงันน้อยที่สุด ส่วน ชามูเอล ฮันติงตัน และจอร์จ ไอ โดมินเกซ (Samuel P. Huntington and Jorge I. Dominguez, 1975 : 3-5) ได้ รวบรวมความหมายของการพัฒนาการเมืองที่บรรดานักวิชาการไว้เป็น 4 นัยที่สำคัญ ได้แก่

1. พัฒนาการเมืองโดยคำนึงเฉพาะปัจจัยเรื่องภูมิภาคเป็นหลัก กล่าวคือ มองกันว่า การศึกษาการเมืองในประเทศเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา เช่น ศึกษาโครงสร้าง ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองในประเทศในแถบนี้ จะถือว่าการศึกษาพัฒนาการเมือง แต่ถ้านำ ทฤษฎีและแนวการศึกษาเดียวกันไปศึกษาการเมืองในประเทศแถบอเมริกาเหนือและยุโรปจะไม่ ถือว่าการศึกษาพัฒนาการเมือง โดยสรุปการพัฒนาการเมืองในความหมายนี้ก็คือ สภาพ การเมืองและทิศทางของการเมืองในประเทศกำลังพัฒนานั่นเอง

2. การพัฒนาการเมือง เป็นการทำให้การเมืองทันสมัยจึงเป็นผลประการหนึ่งจาก กระบวนการเปลี่ยนแปลงให้สมัยใหม่ (Modernization) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่กว้างขวาง ครอบคลุมไปทั้งสังคม เช่น การทำให้เป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrialization) การขยายตัวของ เมืองมากขึ้น (Urbanization) การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) และการระดม สรรพกำลังทางสังคม (Social Mobilization) เป็นต้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็น ทันสมัยนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมืองอย่างมากมาย เช่น อาจนำไปสู่ความวุ่นวายทาง การเมือง ทำให้เกิดสภาพไร้เสถียรภาพทางการเมือง มีการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งปรากฏการณ์ ทางการเมืองเหล่านี้ถือเป็นประเด็นที่สำคัญในการศึกษาการพัฒนาการเมืองด้วย

3. การพัฒนาการเมือง เป็นกระบวนการที่จะนำสังคมไปสู่เป้าหมายใด ๆ ของระบบ การเมือง ซึ่งอาจจะมีหลายเป้าหมายและขัดแย้งซึ่งกันและกันได้ เช่น ถ้าเป้าหมายของสังคมถือ อุดมการณ์ประชาธิปไตยรัฐบาลจะต้องส่งเสริมเสรีภาพ และความเสมอภาคให้เกิดขึ้นอย่าง กว้างขวางในหมู่ประชาชน ในการนี้รัฐบาลก็ต้องยอมเสียสมรรถภาพของระบบไปบ้าง ส่วน เป้าหมายอื่น ๆ ที่นักวิชาการมักจะอ้างถึงบ่อย ๆ เช่น ความชอบธรรมของระบบ การเข้ามีส่วนร่วม

ทางการเมือง เสถียรภาพทางการเมือง สมรรถภาพของระบบการเมือง การสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) เป็นต้น

4. การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของกระบวนการที่จะนำไปสู่ลักษณะการเมืองตามแบบอย่างของประเทศอุตสาหกรรม นั่นคือนักวิชาการพากันมองว่ากระบวนการทางการเมืองในสังคมอุตสาหกรรม วัฒนธรรมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการดำเนินการทางการเมืองของประเทศอุตสาหกรรม มีลักษณะที่มีเหตุมีผลผลิตไปจากลักษณะการเมืองในสังคมอื่น ๆ เช่น สังคมอุตสาหกรรมมีพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในขณะที่สังคมอื่น ๆ ไม่มี หรือมีแต่ไม่ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549 : 698) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเสริมสร้างให้ระบบการเมืองเอื้อหรือส่งเสริมต่อการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ก็คือ ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการควบคุม กำกับและตรวจสอบผู้บริหารอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจต่าง ๆ ทางการเมืองจะต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชน และเราอาจสรุปได้ว่า ระบบการเมืองที่มีคุณลักษณะดังกล่าวคือ “ระบอบประชาธิปไตย” อนึ่ง สุจิต บุญบงการ (2542 : 21-22) ได้อธิบายว่า เรื่องการพัฒนาทางการเมืองนั้นได้ก้าวหน้ามากขึ้นจนเป็นที่ยอมรับกันในวิชารัฐศาสตร์และแม้จะมีปัญหาในด้านการให้คำจำกัดความอันใดได้รับความนิยมนมาก พอควรอย่างเป็นต้นว่า ความหมายของการพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของผลของการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ การพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของความสามารถของระบบการเมืองในการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง ในขณะที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นสถาบันให้กับระบบการเมือง (Institutionalization) เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาทางการเมือง หมายถึงกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ โดยมีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนที่จำต้องตอบสนองความต้องการของสังคมด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม รวมถึงการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแกนสำคัญของการขับเคลื่อนระบบหรือองค์กรทางการเมืองด้วย และกระบวนการที่ดำเนินการไปนั้นสามารถตอบสนองประโยชน์ของส่วนรวมได้และมีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการแล้วนั้น ย่อมเป็นการพัฒนาทางการเมืองที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

2.4.2 ลักษณะและองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง

ลูเซียน ดับเบิลยู พาย (Lucian W. Pye) ยังได้สรุปลักษณะกว้าง ๆ ของการพัฒนาทางการเมืองไว้ใน 3 ประการ ได้แก่ (สุจิต บุญบงการ 2547 : 7-8)

1. ความเสมอภาค (equality) หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชนโดยร่วมกันกระทำกิจกรรมทางการเมือง ระบบการเมืองจะต้องมีความครอบคลุมทั่วถึง เช่น การใช้กฎหมายกับทุกคน โดยเสมอหน้ากัน การรับคนเข้าไปปฏิบัติงานของระบบการเมืองต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถในการทำงานให้สำเร็จผล

2. ความสามารถ (capacity) หมายถึง ระบบการเมืองจะต้องสามารถกำหนดนโยบายหรือบัญญัติกฎหมายให้ได้เหมาะสมถูกต้อง สามารถบริหารหรือควบคุมการบริหารได้ ดำเนินงานตามนโยบายจนบรรลุผลสำเร็จ

3. ความแตกต่างในบทบาทตามความรู้เฉพาะด้าน (differentiation-specialization) หมายถึง มีการกำหนดโครงสร้างและต้องทำงานให้มีความแตกต่างหรือแบ่งงานออกเป็นส่วน ๆ ตามความรู้เฉพาะด้าน ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการรวมงานที่แบ่งเข้าด้วยกันในรูปของการประสานงานเพื่อให้การทำงานเป็นกระบวนการตั้งแต่ต้นจนสำเร็จออกมาเป็นผลงาน

ทั้งนี้ จอห์น ดี มอนท์โกเมรี และ วิลเลียม เจ ซิฟฟิน (John D. Montgomery and William J. Siffin, 1966 : 23) ได้นำเสนอแนวคิดของ ซามูเอล เอ็น ไอเซนสแตดท์ (Samuel N. Eisenstaedt) ไว้ว่าการพัฒนาการเมืองมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1. มีการทำให้เกิดโครงสร้างทางการเมืองที่มีความแตกต่างในบทบาทและสถาบันการเมืองมากขึ้น มีจุดหมายทางการเมืองที่ชัดเจน เป็นศูนย์กลางที่คนส่วนใหญ่ยึดถือและขึ้นตรงต่อรัฐบาลเดียวกัน
2. มีขอบข่ายของกิจกรรมทางการเมือง การบริหาร และการรักษาความสงบเรียบร้อย รวมถึงความปลอดภัยของประชาชนต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงกัน
3. อำนาจทางการเมืองจะต้องขยายไปยังกลุ่มชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง
4. มีผู้นำสมัยใหม่เข้าไปแทนผู้นำสมัยเก่าและเป็นที่ยอมรับอันถูกต้องตามกฎหมาย

นอกจากนี้ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549 : 692-693) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทางการเมือง (Political Development) มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การพัฒนาทางการเมืองจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้นเป็นสำคัญ สังคมที่ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมกระบวนการพัฒนาทางการเมืองจะดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เพราะประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่เห็นคุณค่าของการพัฒนาทางการเมือง ส่วนสังคมที่ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การพัฒนาทางการเมืองจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะประชาชนตระหนักในคุณค่าของการเมืองที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้ประชาชนเป็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางการเมืองอย่างแข็งขัน ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง กล่าวคือ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในแต่ละสังคม จะเป็นดัชนีชี้ทิศทางของการพัฒนาทางการเมืองของสังคมนั้น และยังนำเสนอคุณลักษณะสำคัญที่เป็นเสมือนองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง ได้แก่ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549 : 694-697)

1. ความเสมอภาค (Equality)

- 1) ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในการใช้สิทธิทางการเมืองและในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง
- 2) ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในทางกฎหมาย
- 3) ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคที่จะได้รับโอกาสในการคัดเลือกเข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่ของรัฐ ฯ โดยคำนึงถึงความสามารถที่เหมาะสมเป็นเกณฑ์
- 4) ประชาชนจะต้องได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับบริการจากรัฐบาล ทั้งบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิภาพและสวัสดิการ

2. ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity)

- 1) ความสามารถของระบบการเมืองจะสนองตอบความต้องการของประชาชนทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- 2) ระบบการเมืองที่มีระดับการพัฒนาสูงจะสามารถผลักดันกระบวนการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จากกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม
- 3) สมรรถนะของระบบการเมืองยังมีความหมายครอบคลุมถึงการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) สมรรถนะของระบบการเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์กับความเป็นเหตุเป็นผล

ในการบริหารและกำหนดนโยบายสาธารณะ

3. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ

(Differentiation and Specialization) ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาระบบการเมืองจะต้องเสริมสร้างให้โครงสร้างทางการเมืองมีความแตกต่างตามภารกิจ และมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติการกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

1) หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ของรัฐจะต้องได้รับการจัดตั้งให้เหมาะสมกับภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบ

2) การแบ่งแยกโครงสร้างทางการเมืองการปกครองตามความชำนาญเฉพาะไม่ได้หมายความว่า เป็นการแบ่งแยกองค์กรของรัฐให้เป็นอิสระโดยไม่เกี่ยวข้องกัน แต่หมายถึงความเป็นอิสระที่มีการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกัน

4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล (Secularization of Political Culture)

1) สังคมแบบดั้งเดิมที่ปกครองแบบอำนาจนิยมมักจะปลูกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีแบบไม่มีเหตุผล ยึดถือโชคลาง ปลูกฝังให้ประชาชนเห็นว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบารมี ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองจึงมุ่งที่จะเสริมสร้างให้ประชาชนให้เหตุผลในการดำรงชีวิต

2) สังคมที่ประชาชนได้รับการศึกษาและได้รับการฝึกฝนให้รู้จักคิดแบบมีเหตุผล ซึ่งเรียกว่าเป็นความคิดเชิงวิทยาศาสตร์

ดังนั้นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง เพื่อการดำรงรักษาระบบการเมืองที่ดีให้มีเสถียรภาพมั่นคง

5. ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy)

ความเป็นอิสระของระบบย่อยได้แก่ การให้อิสระแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ระบบพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

1) ระบบการเมืองที่มีการรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) เป็นระบบการเมืองที่ระบบย่อยมีความเป็นอิสระน้อยหรือไม่มีความเป็นอิสระเลย จึงขาดความผูกพันในการสนองตอบความต้องการของประชาชน

2) ระบบการเมืองที่มีการกระจายอำนาจ (Decentralization) จะทำให้ระบบย่อยมีความเป็นอิสระ ความเป็นอิสระจะรวมถึงความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ความเป็นอิสระในการพิจารณาปัญหาและความต้องการของตน ตลอดจนความเป็นอิสระในการตัดสินใจเพื่อกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาชีวิตและชุมชนของตน

นอกจากนี้ ไมเคิล เบรชเชอร์ ได้กล่าวว่าการขาดเสถียรภาพอันเป็นลักษณะหนึ่งของการพัฒนาการเมืองมีสาเหตุ 12 ประการ ได้แก่ (จิโรโชค (บรรพต) วีระชัยและคณะ, 2542 : 429-430)

1. ประชาชนยากไร้เหลือแสน (Poverty)
 2. เคืองแค้นรัฐบาล (Antipathy to government)
 3. ต่อต้านเป็นสันดาน (Oppositionism)
 4. รัฐบาลใช้ระบบเผด็จการตลอดชาติ (Tradition of autocracy)
 5. ประชาชนขาดประสบการณ์ด้านประชาธิปไตย (Limited experience with democracy)
 6. รุนแรงเป็นนิสัย (Habits of violence)
 7. ราชการไร้คนสามารถ (Shortage of civil servants)
 8. สังคมชนชั้นกลาง (Small middle class)
 9. ขาดผู้นำตัวอย่าง (Leadership)
 10. สังคมสร้างระบบพรรคพวกพ้อง (Party)
 11. ชัดชองด้วยแบ่งแยกแตกต่างจากสังคม (Social heterogeneity)
 12. พลเมืองไม่นิยมขันติธรรม (Lack of tolerance)
- สาเหตุที่ทำให้ขาดเสถียรภาพนั้นเกี่ยวข้องกับทั้งในระดับบุคคล (จุลภาค) ระดับกลุ่มของบุคคล (มัชฌิมภาค) และระดับโครงสร้าง(มหภาค)

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะและองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองจะต้องประกอบด้วย โครงสร้างการเมืองที่มีความแตกต่างและชำนาญเฉพาะ ความเป็นอิสระใน

การบริหารจัดการโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมประเทศชาติ ยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม
สุดท้ายจะต้องเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนได้สามารถตรวจสอบได้

2.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการเมือง

ลิตทิพันธ์ พุทธหนู (2541 : 57-59) ได้อธิบายไว้ว่า ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้น
จะพบปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม บางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่
ราบรื่น หรือใช้สันติวิธี แต่ในบางสังคมกลับใช้กำลังรุนแรงเข้าปะทะกัน บางสังคมมุ่งที่จะ
เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่ในอีกสังคมกลับมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบเผด็จ
การ หลายสังคมที่มีรัฐบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชน แต่มีอีกหลายรัฐบาลที่ไม่ได้รับการยอมรับ
จากประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังได้นำเสนอแนวคิดของ ฮันติงตัน (Huntington) ไว้ 6
ประการ ดังนี้

1. ขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงของสังคม เขามองว่าในทุก ๆ สังคมจะต้องประสบกับการ
เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนหลายขั้นตอนเพื่อนำสังคมไปสู่ทันสมัย และสรุปว่าระบบการเมืองใน
สังคมที่ทันสมัยจะมีลักษณะอย่างไรรั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมในอดีต เช่น ระบบการเมืองของอังกฤษ ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างของระบบ
การเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีการพัฒนาแล้ว เพราะในอดีตอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงสังคมจาก
แบบจารีตประเพณีไปสู่สังคมที่ทันสมัยอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นไปอย่างราบรื่นไม่รวดเร็วหรือใช้
กำลังรุนแรงอย่างในแถบลาตินอเมริกา

2. สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมการเมือง และวัฒนธรรม นักวิชาการหลายท่านได้
ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองใน
ประเทศหนึ่ง ๆ เป็นอย่างยิ่ง เช่น James Davies เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปของ
การปฏิวัตินั้นจะเกิดขึ้นในช่วงที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องแล้วตามด้วย
วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างกะทันหัน เป็นเหตุให้ช่องว่างระหว่างความคาดหวังของประชาชน
กับความสามารถที่จะสนองตอบของระบบการเมืองขยายกว้างมาก ซึ่งประชาชนกับความสามารถ
ที่จะสนองตอบของระบบการเมืองขยายกว้างมาก ซึ่งประชาชนจะอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถทนต่อ
สภาพที่เป็นอยู่ได้อีกต่อไป

3. สภาพแวดล้อมภายนอกประเทศ นอกจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและสภาพแวดล้อมนอกประเทศก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองภายในเหมือนกัน อิทธิพลจากต่างประเทศนี้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของแนวความคิด ค่านิยม เทคโนโลยี รูปแบบโครงสร้างต่าง ๆ ที่นำเข้ามาผลที่ได้รับก็คือสังคมจะขาดความเป็นอิสระในตนเอง และถูกรอบงำจากความคิดแบบตะวันตกซึ่งหลายประการที่ไม่อาจนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสภาพการพัฒนาภายในได้ นอกจากนี้การแทรกแซงของต่างชาติอาจจะอยู่ในรูปของการแทรกแซงทางการเมือง การทหารหรือการเศรษฐกิจก็เป็นได้ ซึ่งเราอาจสรุปได้ว่าลักษณะของอิทธิพลจากต่างประเทศนี้มักจะเกิดขึ้นในช่วงหลังของการเปลี่ยนแปลงมากกว่าช่วงแรก ๆ

4. ระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลง ระยะเวลาที่สังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองในระยะต่อมาด้วย กล่าวคือ เชื่อกันว่าสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในระยะหลัง ๆ รัฐจะมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมมาก ในขณะที่ชนชั้นกลางไม่เข้มแข็งพอ การพัฒนาประชาธิปไตยจึงเป็นไปด้วยความลำบาก ผิดกับรัฐที่พัฒนาในระยะแรก ๆ ซึ่งค่อย ๆ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ไม่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะไร้การจ้างแรงงานหรือปัญหาทางการเมือง เช่น การเข้ามีส่วนร่วมโดยทันทีทันใด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดภาวะไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ ถ้าสถาบันทางการเมืองไม่มีประสิทธิภาพ

5. ลำดับขั้นตอนหรือทิศทางของการเปลี่ยนแปลง เราจะพบว่าบางประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นภายในสังคมก่อน แล้วจึงค่อยขยายอำนาจของรัฐบาลกลาง ยินยอมให้มีพรรคการเมือง ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในที่สุดสังคมก็จะพัฒนาสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง รัสทาว์ (Dankwart A. Rustow) อ้างในลักษณะเดียวกันนี้โดยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการเมืองจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องมีเงื่อนไขของลำดับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงคือ เริ่มต้นด้วยการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นในชาติก่อน ตามมาด้วยการสร้างอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองให้กับรัฐบาล แล้วจึงสร้างความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคทางการเมืองที่หลัง ฮันติงตัน (Huntington) ได้เสนอแนะขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาโดยมองว่าถ้ามีการขยายการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองออกไปก่อนที่สถาบันทางการเมืองจะได้รับการพัฒนาแล้ว จะมีผลให้เกิดภาวะไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้

6. อัตราการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความเร็วหรือช้าของการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนาการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจะมีผลทำให้เกิดความตึงเครียดขึ้นภายในสังคมอันจะนำไปสู่การวิกฤตทางการเมืองได้ เช่นการสร้างเมืองอย่างรวดเร็ว แต่ความจริงทางอุตสาหกรรมอยู่ในระดับต่ำจะนำมาซึ่งความวุ่นวายในระบบการเมืองได้ การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมที่รวดเร็วอาจเป็นผลให้ระบบการเมืองไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ความวุ่นวายก็อาจเกิดขึ้นได้ หรือการที่สังคมเมืองก้าวหน้าเติบโตเร็วกว่าสังคมชนบทก่อให้เกิดช่องว่างอันมหาศาล อันจะนำมาซึ่งวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้เช่นกัน ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองจะต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาเทคโนโลยีความเจริญของอุตสาหกรรม รวมถึงระบอบการปกครองของประเทศนั้น ๆ ด้วย

2.4.4 จุดวิกฤติหรือปัญหาสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง

ความสนใจในเรื่องของการพัฒนาทางการเมืองและกระบวนการเมืองในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นสามารถนำไปสู่การค้นคว้าวิจัยที่เรียกว่า การเมืองเปรียบเทียบ นอกเหนือจากความสนใจในเรื่องการพัฒนาเชิงเปรียบเทียบแล้ว ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาการเมืองเปรียบเทียบขึ้น โดยมีสภาวิจัยสังคมศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (American Social Science Research Council) เป็นตัวตั้งตัวตี คณะกรรมการนี้ได้วิจัยปัญหาที่กีดขวางการเจริญเติบโตทางการเมือง โดยเรียกว่าปัญหาสำคัญ หรือ เป็นจุดวิกฤติ (Crises) 6 จุด ได้แก่ (จิรัช (บรรพต) วีระชัยและคณะ, 2542 : 416-417)

- 1) เรื่องความสำนึกหรือความรู้สึกร่วมกันเป็นหน่วยหนึ่งของชาติ
- 2) การยอมรับว่าผู้ปกครองประเทศเป็นไปโดยชอบธรรม
- 3) การเข้าถึงประชาชน
- 4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในวงการเมือง
- 5) บุรณภาพภายในชาติ
- 6) การกระจายหรือวิภาคผลประโยชน์ต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องอย่างกลมกลืนในหลายประเด็นกับแนวคิดของ ลูเซียน ดับเบิลยู พาย (Lucian W. Pye) ซึ่งได้กล่าวถึงวิกฤติการณ์อันเนื่องมาจากระบวนการ สร้างความเป็นทันสมัยและถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมือง ไว้ 6 ประการ คือ (สิทธิ พันธุ์ พุทธนุ, 2541 : 110-115)

1. วิกฤติการณ์เรื่องของความผูกพัน (Identity Crisis) แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1) ความผูกพันต่อดินแดน ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับประเทศเกิดใหม่ ทั้งนี้เนื่องจาก เส้นแบ่งเขตแดนไม่ชัดเจน หรืออาจจะเกิดในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อน หลังจากได้เอกราชจึงเกิดเป็นปัญหาขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศต่างก็พากันอ้างสิทธิในดินแดนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ปัญหาเรื่องความผูกพันต่อชาติก็จะเกิดขึ้น

2) ความผูกพันต่อกลุ่มทางสังคมหรือชนชั้นใด ๆ ซึ่งกลุ่มทางสังคมหรือชนชั้นใด ๆ มีบทบาทที่สำคัญยิ่งที่มีผลให้คนไปผูกพันอยู่กับหน่วยทางสังคมใด ๆ มากกว่าที่จะมีความผูกพันต่อชาติ ปัญหานี้เราพบได้จากกรณีในประเทศอเมริกากลางที่คนมีความจงรักภักดีต่อท้องถิ่นมากกว่าที่จะจงรักภักดีต่อชาติ

3) ความผูกพันต่อกลุ่มเชื้อชาติ ในหลายประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติรวมกัน แต่ละเชื้อชาติต่างมีขนบธรรมเนียม ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นของตัวเอง สำหรับประเทศเกิดใหม่มักจะมีปัญหาในเรื่องนี้

4) ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิกฤตการณ์เรื่องนี้เป็นผลพวงมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และคนมีความเห็นแตกต่างกันมากขึ้น ความแตกต่างระหว่าง “ของเขา” กับ “ของเรา” จะเพิ่มมากขึ้น ความผูกพันของชาติก็就会被ทำลายลง

2. วิกฤตการณ์เรื่องของความชอบธรรม (Legitimacy Crisis) สรุปได้เป็น 4 ประการ คือ

1) มีข้อขัดแย้งกันหรือฐานที่มาในการใช้อำนาจเรื่องอำนาจไม่พอเพียง เมื่อสังคมมีการสร้างความเป็นทันสมัย คนเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความเชื่อ ค่านิยมแบบดั้งเดิมจะถูกทำลายลงตามกระบวนการ Social Mobilization ฐานที่มาของอำนาจแบบดั้งเดิมจะค่อย ๆ สลายไป

2) โครงสร้างของรัฐบาลอาจแตกแยกได้เนื่องมาจากการแข่งขันแย่งชิงอำนาจมากเกินไป และปราศจากกลุ่มสถาบันรองรับ ซึ่งวิกฤตการณ์นี้มาจากผู้นำเอง

3) ประชาชนไม่ยอมรับฐานที่มาของอำนาจแบบดั้งเดิม ตลอดจนสัญญาแบบ
โกหกปกปิดที่ผู้นำให้ไว้ และจะเป็นผลให้ผู้นำนั้นต้องถูกโค่นล้มไป

4) กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างผิดพลาด โดยมากจะเกิดในประเทศกำลัง
เปลี่ยนแปลง เด็ก ๆ จะถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังคำสั่งจากพ่อแม่โดยปราศจากการโต้แย้ง ผู้ใหญ่ถูก
อบรมให้ฟังหรือเชื่อฟังปฏิบัติตามผู้นำทางสังคมและการเมือง

3. วิฤตการณ์เรื่องของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation Crisis)
หมายถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการทางการเมือง วิฤตการณ์นี้อาจเกิดขึ้นภายใต้
สภาพการณ์ดังนี้

1) ผู้ปกครองคิดไปว่าตนเท่านั้นที่มีสิทธิในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว จึงไม่
ยินยอมที่จะให้กลุ่มทางสังคมหรือผู้นำกลุ่มอื่นเข้าไปมีส่วนร่วม จึงเกิดความคับแค้นใจ รวมตัวกัน
เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบก้าวร้าว รุนแรง

2) กลุ่มที่เรียกร้องต่อรัฐบาลให้สนองตอบต่อความต้องการของพวกเขาใน
ลักษณะใด ๆ อาจมีการจัดองค์การอยู่ในรูปของสถาบันซึ่งรัฐบาลมองว่าเป็นองค์กรที่ผิดกฎหมาย
จึงไม่สนองตอบ

3) ผู้ปกครองอาจมองว่าข้อเรียกร้องเพื่อขอเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่
ถูกต้องเพราะใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่น ใช้ความรุนแรง หรือการเดินขบวน เป็นต้น

4) ผู้ปกครองอาจมองว่าข้อเรียกร้องบางอย่างของผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
นั้นไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เช่น เรียกร้องขอแบ่งแยกดินแดน ตั้งตัวเป็นประเทศอิสระ

5) กลุ่มที่เรียกร้องขอเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต้องการที่จะร่วมใช้อำนาจกับ
ผู้นำปัจจุบัน แต่กลับต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองเสียใหม่

4. วิฤตการณ์เรื่องของความสามารถในการเข้าถึงประชาชน (Penetration Crisis) จะดู
จากโอกาสที่นโยบายของรัฐสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถูกต้องเที่ยงตรง พร้อม
ที่จะปรับตนเพื่อรับนโยบายนั้น ๆ วิฤตการณ์นี้อาจเกิดได้จากสาเหตุ 4 ประการดังนี้

1) การขยายอาณาเขตหรือได้ดินแดนเพิ่ม ทำให้รัฐบาลต้องขยายอำนาจให้ไปถึง
ถ้าดินแดนนั้น ๆ อยู่ห่างไกลจากศูนย์แห่งอำนาจมาก ปัญหาเรื่องการแบ่งแยกดินแดนก็จะตามมา

2) ความแตกต่างกันในระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของภาษา ศาสนา เชื้อชาติ ความคาดหวัง อุดมการณ์ รัฐบาลกลางต้องให้ความสำคัญในทุก ๆ ท้องถิ่นในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

3) ชุมชนมีความเป็นอิสระในตนเองสูง ซึ่งมีประเพณี ภาษา ศาสนาของตนเอง เช่น ชาวจีนในมาเลเซีย เผ่าต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นรัฐชาติในแอฟริกา วิกฤตการณ์ของการเข้าถึงประชาชนเกิดขึ้นเมื่อผู้ปกครองส่วนกลางมองว่าความเป็นอิสระในตนเองของชุมชนย่อยนี้เป็นผลเสียต่อความเป็นหนึ่งเดียวกันของชาติ

4) ชุมชนชาวนาในชนบทไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลกลางเท่าที่ควร ความแตกต่างระหว่างกับชนบทสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อมีการสร้างความเป็นทันสมัย กระบวน Social Mobilization จะเป็นตัวผลักดันให้ชาวนาไปมีส่วนร่วมเรียกร้องต่อรัฐบาลกลางในเรื่องของสวัสดิการทางสังคม การประกันราคาข้าว เป็นต้น

5. วิกฤตการณ์เรื่องของการแจกแจงทรัพยากรของสังคม (Distribution Crisis) อาจเกิดขึ้นเนื่องจากสังคมมีการสร้างความเป็นทันสมัยอันจะยังผลให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และจะเรียกร้องให้รัฐบาลสนองตอบมากขึ้น ในขณะเดียวกันรัฐบาลเองก็จำเป็นที่จะต้องหาทางเพิ่มประสิทธิภาพในการแจกแจงทรัพยากรของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในรูปของวัตถุธรรมหรือนามธรรมให้มากขึ้น เพื่อความอยู่รอดของตนเอง รัฐบาลที่มีความสามารถในการก่อให้เกิดการกระจายรายได้ สินค้าและบริการ ตลอดจนสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมอื่น ๆ เช่น อำนาจและอิทธิพล รัฐบาลนั้นก็อาจรอดพ้นจากวิกฤตการณ์นี้ไปได้

6. วิกฤตการณ์เรื่องของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration Crisis) ซึ่งเหลื่อมล้ำ และเกี่ยวเนื่องกันกับวิกฤตการณ์ของความชอบธรรม การแจกแจงทรัพยากรและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นั่นคือถ้ารัฐบาลไร้ความสามารถในการสนองตอบในรูปของการแจกแจงทรัพยากรในสังคมอย่างเป็นธรรมแล้ว คนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลจะตามมา เป็นผลให้รัฐบาลเกิดความสั่นคลอนแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐบาลสามารถให้บริการหรือสามารถเข้าถึงประชาชนแล้ว ความชอบธรรมก็จะเกิดขึ้น เป็นผลให้รัฐบาลเองมีเสถียรภาพ และจะยังผลให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติด้วย

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าอุปสรรคหรือวิกฤตการณ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองขึ้นอยู่กับความเป็นธรรมของสังคม การเข้าถึงประชาชนในทุกท้องถิ่นระดับเดียวกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน และการรับผลประโยชน์ด้วยกัน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วารุณี ล้อมลิ้ม (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายหลังการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 : ศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่และกระบวนการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ด้านรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ด้านประชาธิปไตยแบบตัวแทนอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่และกระบวนการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านความรู้ในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

กิจวิภานส์ ยศปัญญา (2547 : 61) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ประชาชนในหมู่บ้านลินธนา 1 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาทั้ง 5 กิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี การมีบทบาทในชุมชนและการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่การสื่อสารทางการเมืองและการเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า ความเข้าใจทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับปานกลาง คือด้านรัฐธรรมนูญ ด้านการเลือกตั้ง ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านนโยบายของรัฐ และด้านพรรคการเมือง อนึ่งยังพบว่า เพศ การศึกษา รายได้

และอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนอายุ และความเข้าใจทางการเมือง
ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่เป็นความสัมพันธ์ระดับสูง

สมพิศ คล้ายวงษ์ (2543 : 68-72) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อายุ 18-20 ปี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
จำแนกได้ดังนี้ ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองไม่สม่ำเสมอ ใช้โทรศัพท์ในการติดตาม
ข่าวสาร มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนาน ๆ ครั้ง ฟังคำปราศรัยของนักการเมืองติดตาม
บ้างพอสมควร เคยชักชวนญาติพี่น้องและผู้อื่น เคยตรวจดูบัญชีรายชื่อ ใช้สิทธิในการลงคะแนน
เสียงครั้งนี้เป็นครั้งแรก เกิดความเบื่อหน่ายการเมืองเป็นเหตุผลสำคัญไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้ง
เป็นหน้าที่ของพลเมืองเป็นเหตุผลสำคัญที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเมื่ออายุครบ 18 ปี
บริบูรณ์ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ๆ เพราะต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา

ภาวิณี โพธิ์มัน (2543 : 102-105) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัด
เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกันโดย
ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมากกว่าแบบไม่เป็นทางการ ส่วนสภาพทาง
เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญหรือการ
เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์
กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อนึ่งประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การ
บริหารส่วนตำบลในระดับต่ำเมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ทั้งนี้องค์การบริหาร
ส่วนตำบลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล ยังขาด
ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่นความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ
องค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจึงเสนอแนะว่าควรสร้างความเข้าใจ
ในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการ
ปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล และต้องสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมทางการเมืองกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 6-7) ศึกษาเรื่อง โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การอาศัยอยู่ในเขตเมือง-ชนบท สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และประสิทธิภาพทางการเมือง โดยที่ความรู้เข้าใจทางการเมือง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การได้รับข่าวสารและความสนใจทางการเมือง ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และประสิทธิภาพทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวได้ว่า ประชาชนที่ได้รับข่าวสาร สนใจ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ และคิดว่าพวกเขาสามารถมีอิทธิพลในทางการเมืองได้ จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย ในขณะที่ปัจจัยเกี่ยวกับความแตกต่างกันของที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าจะระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของคนเมืองจะสูงกว่าก็ตาม กล่าวคือคนที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มคนในเมือง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล การสนับสนุนต่อระบบการเมือง การอาศัยอยู่ในเมือง-ชนบท การมีค่านิยมแบบดั้งเดิม และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยที่ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลการสนับสนุนต่อระบบการเมือง ค่านิยมแบบดั้งเดิม และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ ซึ่งกล่าวได้ว่า ประชาชนที่มีความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล มีทัศนคติที่สนับสนุนต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ มีค่านิยมแบบดั้งเดิม และเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น จะทำให้มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระมากด้วย

วัชรวิ ด่านกุล (2541 : 87-89) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเน้นเฉพาะกิจกรรมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ ความสนใจข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกลึกซึ้งมีสมรรถนะทางการเมือง และความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของเยาวชน แก่ การยอมรับค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการยอมรับ
ค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องระบบอุปถัมภ์ พรรคพวก และเครือญาติ

มนัสชัย บำรุงเขต (2550 : 64-65) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วน
ตำบลระดับมาก มีความสำนึกทางการเมืองระดับปานกลาง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองระดับ
ปานกลาง และมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมระดับน้อย ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนนั้น ได้แก่ ด้านอายุ สถานภาพครอบครัว
ภูมิฐานะ อาชีพ รายได้ และเพศ ส่วนระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ระดับท้องถิ่นของประชาชน

เทิดศักดิ์ ฤทธิชัย (2543 : 127-130) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม : ศึกษาเฉพาะกรณี
นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหงมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ โดยการมีส่วนร่วมด้านการติดตาม
ข่าวสารทางการเมืองสูงสุด ส่วนการลงสมัครรับเลือกตั้ง มีระดับน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อ
กระหนบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ ภูมิ
หลังทางเพศ และศาสนาที่นับถือ ซึ่งเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง และผู้ที่นับ
ถือศาสนาอิสลามมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือผู้นับถือศาสนาพุทธและคริสต์
ตามลำดับ

มะลิวัลย์ ธนชาติบรรจง (2539 : 133-134) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม
การสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร 2 มิถุนายน 2539 ของผู้มีอายุ 18-19 ปี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 2 มิถุนายน
2539 ของผู้มีอายุ 18-19 ปี ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
เท่านั้น และยังพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการไป

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 2 มิถุนายน 2539 ของผู้มีอายุ 18-19 ปีได้ดีที่สุด

ฤทัยรัตน์ กากิง (2543 : 116-117) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะการติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองของประชาชน ขณะที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการสมัครรับสมัครเลือกตั้งหรือไม่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมีความสัมพันธ์กับรายได้

วิทยา บุญยะเวชชีวิน (254 : 3 : 87-88) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบางปู อยู่ในระดับปานกลางโดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และน้อยที่สุดคือการร่วมชุมนุมหรือเดินขบวนขับไล่สมาชิกสภาเทศบาลหรือเจ้าหน้าที่เทศบาล ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบางปู คือ การผ่านสังคมประกิตทางการเมือง การผ่านการบ่มเพาะทางการเมือง การมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย และการเข้าถึงข่าวสารทางการเมือง

นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548 : 54-56) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมจัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับสูง มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในระดับปานกลาง และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านชั้นยศ ช่วงอายุ ช่วงระยะเวลาที่รับ

ราชการ และช่วงรายได้ต่อเนื่อง ส่วนระดับการศึกษาไม่ใช่องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร

พิระศักดิ์ หินเมืองเก่า (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปางศิขณน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีผลกระทบต่อกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือต่อชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบซึ่งหมายความว่าถ้าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ไม่มีผลกระทบต่อกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือต่อชุมชนแล้ว กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะเดียวกันจากผลการศึกษาพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ถ้านักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีการแข่งขันทางการเมืองสูง

ปริญญา นวลเปียน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ขบวนการชาวนาไทย : กรณีศึกษาสมัชชาคนจน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจนเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการเป็นหลัก ได้แก่ กิจกรรมในลักษณะการเมืองของการให้รัฐรับรอง โดยให้ความสำคัญกับการกระทำรวมหมู่ด้วยการเดินขบวน และการชุมนุมเรียกร้อง ที่มีเป้าหมายเพื่อเข้ากดดันการตัดสินใจนโยบายของรัฐ ให้มีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาพร้อมกับข้อเสนอเชิงกฎหมายและนโยบายของสมัชชาคนใจ และลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมือง จากการผูกขาดความชอบธรรมในการตัดสินใจนโยบายของรัฐไปสู่การยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจน เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นอิสระ และอยู่ในระดับที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบเป็นทางการอื่น ๆ ของชาวนาโดยทั่วไป แต่กลับพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการของสมัชชาคนใจ ถือเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยสำหรับสังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะรัฐยังคงไม่ให้การยอมรับในลักษณะทางการเมืองดังกล่าวของประชาชน

ศราวุธ ศรีแสงใส (2544 : 91-96) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการครู : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเนินขามคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ผล

การศึกษาพบว่า ข้าราชการครู ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหารมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่สูง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของข้าราชการครูที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร คือ ทศนคติทางการเมืองและการเป็นผู้นำของข้าราชการครู

ปรีวัตร สิงห์แก้ว (2547 : 52-53) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากที่สุด คือ เรื่องการเมือง การปกครองในระดับชาติมีความขัดแย้งกันมาก รองลงมาคือ มีความรู้สึกโกรธ เมื่อพบเห็นการแจกเงินหรือซื้อเสียง และมีระดับน้อยที่สุดคือ การเคยเป็นผู้นำในการหาเสียงให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการร่วมชุมนุมเดินขบวนขับไล่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อายุ, คณะที่ศึกษา และชั้นปีที่ศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึง ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยต่อไป

เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์ (2544 : 97-99) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลในระดับต่ำ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมกับระดับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบลของประชาชนในจังหวัดพัทลุง พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพและระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง

ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (2540 : 114-115) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ยกเว้นประชาชนที่มีเขตที่อยู่อาศัย รายได้ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการมีตำแหน่งทางการเมืองแตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ความแตกต่างด้านเพศเท่านั้นที่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนภูมิลำเนาในด้านอื่น ๆ ได้แก่ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาไม่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน

มนัส นพรัตน์ (2541 : 112-114) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากแพรก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น การมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีความคิดเห็นต่อหลักการในการปกครองท้องถิ่นมาก ส่วนการรับรู้ข่าวสารจากการอ่านวิเคราะห์ข่าวสารรายสัปดาห์และการฟังข่าวสารจากเสียงตามสายของเทศบาลน้อย ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-82) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนรายด้านของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัย โดยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระดับอนุบาลขึ้นไป อาชีพเกษตรกร/รับจ้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ และหมู่ที่ 3 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าหมู่ที่ 2

สุชาติพิทย์ ฉั่วสกุล (2541 : 134-141) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำ
ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมผู้นำท้องถิ่นมี
ส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความ
สนใจทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตาม
ข่าวสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงสมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ
รายได้ต่อเดือน และพื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว แตกต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วน
ร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน
นอกจากนี้การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ยังพบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม
แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงสมัครรับเลือกตั้งและด้านการดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองแตกต่างกัน ในส่วนการมีบทบาทในชุมชน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทในชุมชน จะมี
ส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน
รวมถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างค่านิยมความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง พบว่า ค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า
ค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีด้านการเมือง ความเป็นผู้นำ และฐานะทางสังคม มี
ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การลงสมัคร
รับเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

สุพินดา เกิดมาลี (2547 : 58) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า สตรีมีส่วนร่วม
ทางการเมืองน้อย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ
การร่วมประชุม การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนอายุ รายได้
เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยในพื้นที่ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550 : 186-190) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพประชาชนหมู่บ้าน สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปม (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์การ เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลของอบต. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อบต. และการเป็นเพศชาย เป็นปัจจัยสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กนกนุช นากสุวรรณ (2547 : 82-84) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะสตรีในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางการเมืองในลักษณะปัจเจกบุคคลและรูปแบบของการเลือกตั้งมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

พิทักษ์พล ปรีชาชาติ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรา 170 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของประชาชนในประเทศไทย ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นนั้นอาจเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการใช้สิทธิตามขั้นตอนต่าง ๆ นับตั้งแต่การจัดทำหรือยกร่างกฎหมาย การเข้าชื่อหรือรวบรวมรายชื่อประชาชน การตรวจสอบความถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายของคำร้องขอเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย และการพิจารณาร่างกฎหมายของรัฐสภา ซึ่งอาจส่งผลให้การใช้สิทธิขอเข้ามีส่วนร่วมเสนอกฎหมายของประชาชนซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและอาจตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้โดยง่าย

จารินี รุทธะกาญจน์ (2546 : 218-222) ศึกษาเรื่อง การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาการทางการเมืองไปสู่ระบบประชาธิปไตย: ศึกษาลักษณะของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือกลุ่มการเมืองสำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และกลุ่มการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขต โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะละ 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างรองรับ กับกลุ่มการเมืองที่เป็นกลุ่มเลือกตั้งของผู้สมัครรายบุคคลประเภทหนึ่ง และกลุ่มการเมืองแบบกว้างกับกลุ่มการเมืองแบบเฉพาะพื้นที่อีกประเภทหนึ่ง กลุ่มการเมืองทั้ง 4 ประเภท มีลักษณะและแนวโน้มร่วมกันคือ เป็นการรวมตัวกันขึ้นเพื่อกิจกรรมการเลือกตั้งเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นการชั่วคราว ระยะเวลาการดำเนินงานมีระยะเวลานั้น ๆ ไม่มีการจัดองค์กรอย่างเป็นทางการ และไม่มีความต่อเนื่องเพราะมีความเป็นสถาบันต่ำ การเกิดและการสลายกลุ่มมีความเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากการเลือกตั้ง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครจึง มีแนวทางที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาการทางการเมืองระดับท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครได้มากนัก การที่จะพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ด้วยกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจึงควรเน้นการทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในประเภทที่มีโครงสร้างรองรับและมีลักษณะแบบกว้าง มีพัฒนาการของกลุ่มไปสู่ความเป็นสถาบันการเมืองระดับท้องถิ่นเช่นเดียวกับพรรคการเมืองให้ได้ เพื่อให้กลุ่มการเมืองดังกล่าวมีเสถียรภาพ เปิดกว้างมีเป้าหมายมากไปกว่าการเลือกตั้ง มีกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ สามารถที่จะเป็นที่พึ่งของประชาชนในท้องถิ่นได้ เพื่อนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยต่อไป

เชาวลิต นาสา (2548 : 53-55) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิก สภาเทศบาลและผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนจากโทรทัศน์มากที่สุด มีความรู้

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับดี นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีทัศนคติต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้แก่ อาชีพเท่านั้น

ศุภวัธ มีบุญธรรม (2547 : 73) ศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ โดยที่เพศและสาขาวิชาที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สรณะ อรุณรัตน์ (2534 : 103-104) ศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้ง ศึกษากรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 7 มกราคม พ.ศ. 2533 ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ โดยเพศชายจะเปิดรับข่าวสารมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีอายุมากจะเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ทั้งข่าวสารโดยทั่วไปและข่าวสารเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีรายได้มากจะเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยทั้งข่าวสารโดยทั่วไปและข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมากกว่าผู้ไม่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนสื่อที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ สื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้ผู้ที่เปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมากจะตัดสินใจได้เร็วกว่าผู้ที่เปิดรับข่าวสารน้อย และผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเลือกเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ และใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยยึดคุณสมบัติของตัวบุคคลมากที่สุด

วัลลภ วิบูลย์กุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ครูส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่าด้านความเคลื่อนไหวของนักการเมือง พรรคการเมือง และด้านปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองมีการรับรู้ในระดับมาก ส่วนด้านนโยบายกิจกรรมและการดำเนินงานของรัฐบาลมีการรับรู้อยู่ใน

ระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นทางการเมืองนั้น ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียงและสนับสนุนพรรคการเมือง ครูมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ ครูมีความคิดเห็นทางการเมืองในระดับมาก โดยเรียงลำดับความคิดเห็นได้ คือ การเข้าแข่งขันทางการเมือง พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการสื่อสารทางการเมือง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวมครูมีการปฏิบัติระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ด้านการสื่อสารทางการเมืองมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และด้านการรณรงค์หาเสียงและการสนับสนุนพรรคการเมือง มีการปฏิบัติในระดับน้อย และด้านการเข้าแข่งขันทางการเมือง ครูมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

เสรี ชังภัย (2541 : 84) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ครูรับทราบข่าวสารทางการเมืองผ่านรายการทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ การพูดคุยกับบุคคลอื่นและนิตยสาร ตามลำดับ ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมืองทุกวัน ครูผู้สอนรู้จักนักการเมืองในระดับท้องถิ่นโดยผ่านทางสื่อมวลชนมากที่สุด ครูผู้สอนให้ความเห็นว่ามีค่าเป็นอย่างมากที่ต้องรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในทุกระดับ โดยแสดงความเห็นว่าการเมืองเกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน และเห็นว่าประโยชน์ของการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองช่วยให้รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์มากที่สุด ส่วนความรู้ข่าวสารทางการเมืองนั้น ครูมีความรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด

พจนตร พึ่งหลวง (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง “เผด็จการรัฐนิยม” กับ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” ในช่วง พ.ศ. 2475-2490 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีความขัดแย้งในแนวทางอุดมการณ์อยู่จริง และหากพิจารณาอย่างถ่องแท้จะเห็นความเชื่อมโยงได้ว่า การต่อสู้เพื่ออุดมการณ์หรือระบบความคิดยังคงเป็นความขัดแย้งหลักประการหนึ่งในสังคมไทย ซึ่งเห็นได้จาก การต่อสู้เรียกร้องในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ในสังคม รวมไปถึงข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อเรื่องเกี่ยวกับชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

วิชัย บุญอุดมพร (2538 : บทคัดย่อ) ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนผู้มีอายุระหว่าง 18-19 ปี ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่ทำการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับดีพอสมควร เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศชาย นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น สำหรับอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มที่สามารถเรียนรู้และรับข่าวสารได้ดีกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างและเกษตรกร และกลุ่มอาชีพเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยน้อยที่สุด

บรรลือ สุกใส (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า (1) กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในด้านการให้การเรียนรู้ทางการเมือง การรวบรวมและแสดงออกถึงผลประโยชน์ การสรรหาบุคลากรเข้าสู่ระบบการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้าน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการกรุงเทพมหานคร นักการเมือง และประชาชนที่เกี่ยวข้อง (2) ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ งบประมาณในการพัฒนาทางการเมืองน้อย การให้การเรียนรู้ทางการเมืองน้อย การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่เป็นการขอความร่วมมือหรือสนับสนุนเท่านั้น ซึ่งความคิดเห็นไม่เป็นเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนางบประมาณที่ผ่านผู้นำทางการเมืองมีลักษณะเพื่อรักษาสถานะเสียง การให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองยังน้อยไม่ต่อเนื่อง รวมถึงการจัดให้มีเวทีประชาคมยังมีไม่มากพอ

ลินดา สมประสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า (1) บทบาทที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ นโยบายประชานิยม ซึ่งเป็นนโยบายที่ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (2) บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ การใช้อำนาจทางการเมืองในลักษณะอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการอำนาจนิยมมากกว่าลักษณะ

ประชาธิปไตย ในการบริหารงานของรัฐบาลมีนโยบายหลายนโยบายมีแนวทางตรงข้ามกับ
คุณธรรมและจริยธรรม เช่น การปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากโดยไม่ทราบสาเหตุและไม่เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม มีการดองตัว ส.ส.จากพรรคการเมืองอื่น
พร้อมทั้งมีการชุกหนุ่นโดยโอนให้แก่บุคคลใกล้ชิด ฯลฯ รัฐบาลได้รวมกลุ่มทุนเข้ามามีอำนาจทาง
การเมืองโดยตรง และมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลประชาชนจึงมีสิทธิเฉพาะเมื่อไป
ใช้สิทธิเลือกตั้ง (3) สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นทางการเมืองการปกครองภายใต้ผู้นำทาง
การเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีผลการวิจัยออกมาเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ต่อการ
พัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะช่วง 4 ปีแรกของการเป็นรัฐบาล พ.ต.ท.
ทักษิณ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำปกครองประเทศแบบ
รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจแต่ผู้เดียว(แบบอิตาลี) หรืออำนาจนิยม

อภิวัฒน์ วรุณปิติกุล (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์กับ
การรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา แขวงสมเด็จ
เจ้าพระยา เขตคลองสาน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์นั้นส่วนใหญ่อ่าน
หนังสือพิมพ์ทุกวัน โดยอ่านวันละฉบับใช้เวลาอ่านไม่เกิน 30 นาที อ่านในช่วงเวลาเช้า บอกรับ
หนังสือพิมพ์เป็นประจำ อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้ทันเหตุการณ์ และเชื่อกับข่าวที่อ่านพบใน
หนังสือพิมพ์เพียงครั้งเดียว ส่วนความคิดเห็นต่อหนังสือพิมพ์นั้นพบว่า ด้านการแสดงความคิดเห็น
ถึงผลดีของหนังสือพิมพ์ คือช่วยให้มีความรู้รอบตัวกว้างขวาง และเป็นความรู้ที่ทันสมัยมากที่สุด
ด้านการแสดงความคิดเห็นถึงผลเสียแก่สังคมของหนังสือพิมพ์ คือ เสนอข่าวบิดเบือนความจริง
มากที่สุด รวมถึงการรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจการเมืองที่สูงมาก ปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ มี
ความสำคัญค่อนข้างมากระหว่างข้อหนังสือพิมพ์และความถี่ในการอ่านหนังสือพิมพ์

เอกพงษ์ สารน้อย (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการทางการเมืองตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีผลกระทบต่อการเมืองไทย ผลการศึกษา
พบว่า การพัฒนาทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น เอื้อประโยชน์ต่อการ
การเมืองขนาดใหญ่ และมีผลกระทบอย่างมากต่อการเมืองขนาดเล็ก กล่าวคือ พรรค
การเมืองขนาดใหญ่จะได้รับการเลือกตั้ง ตามสัดส่วนมากขึ้น ได้รับเงินสนับสนุนมากขึ้น ตาม
สัดส่วนของสมาชิกพรรค ไม่มีการตรวจสอบจากองค์กรภายในและองค์กรภายนอก ประชาชนไม่

สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจนตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแบบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันพรรคการเมืองขนาดเล็กจะต้องยุบหรือรวมตัวกับพรรคการเมืองอื่น เพื่อความอยู่รอดในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ระบบพรรคการเมืองเป็นระบอบสองพรรค และทำให้พรรคการเมืองแบบผสมจะสลายตัวไปในอนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้มีการตรวจสอบพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมือง การจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมือง โดยองค์กรที่มีประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และชัดเจนมากขึ้น เช่น ควรให้องค์กรประชาคมหรือองค์กรประชาชน มีส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณ เงินอุดหนุนพรรคการเมือง มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและตรวจสอบทั้งภายในพรรค และภายนอกพรรคการเมือง

แดน สว่างวัฒน์ (2546 : 81-83) ศึกษาเรื่อง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลกมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนรายได้ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสภาและประสบการณ์ในการเป็นสมาชิกสภาเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ณัฐพล พุกประเสริฐ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การกล่อมเกลางานการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการเรียนรู้ทางการเมืองที่ดีในระดับหนึ่งอยู่แล้ว และหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ก็เข้าไปมีบทบาทในการกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชน ทั้งในทางบวกและทางลบแต่บางหน่วยการเรียนรู้ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับการกล่อมเกลางานเลย โดยที่การศึกษา อาชีพ และรายได้ เข้าไปมีความสัมพันธ์กับระดับการกล่อมเกลางานเพียงบางเรื่องเท่านั้น ส่วนโทรทัศน์นั้นเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด โดยประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจรับข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ และโทรทัศน์ก็มีส่วนต่อการเรียนรู้และเพิ่มความรู้ความเข้าใจของประชาชนอีกด้วย

บรรจง กลิ่นสงวน (2547 : 99-100) ศึกษาเรื่อง การกล่อมเกลางานการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า การกล่อมเกลากองการเมืองของนิสิตอยู่ในระดับสูง โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถานศึกษาเป็นสำคัญ ส่วนการรับรู้ข่าวสารการเมืองผ่านสื่อมวลชน นิสิตมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ตัวแปรจำแนกความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ภาควิชาที่สังกัด ระดับชั้นปี ภูมิภาค อาชีพมารดา และการกล่อมเกลากองการเมือง

วิศว์ รัตนโชติ (2551 : 43-46) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง พ.ศ. 2549 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เขตบางนา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ระดับสูง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในประเด็นทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับดี โดยประเทศจะไม่พัฒนา ถ้าประชาชนยังขาดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเพิกเฉย ละเลย ต่อสังคมและส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พ.ศ. 2549 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เขตบางนา กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ และทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ธนันท์ ซาโต (2549 : 39-41) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย : ศึกษากรณีปัจจัยที่ทำให้เกิดความยาวนานในการประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ ตัวแปรความรู้ในเรื่องเทคนิคการประท้วง ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ ความหลากหลายของกลุ่มสมาชิก ขอบเขตความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ปัจจัยด้านอุดมการณ์ พฤติกรรมของฝ่ายต่อต้านการประท้วงที่ผ่านมา ส่วนประชากรมีแรงจูงใจให้เข้าร่วมทำการประท้วงจากองค์การที่นำการประท้วงซึ่งควรจะมีชื่อเสียง และประสบความสำเร็จมาก่อน ร่วมด้วยมีความรู้ว่าจะประท้วงอย่างไร จะป้องกันตัวเองอย่างไร เป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันนั้นความสำเร็จที่กลุ่มนำมาเมื่อไม่สอดคล้องกันกับกลุ่มตนก็จะไม่เข้าร่วมด้วย ซึ่งปัจจัยด้านอุดมการณ์และความหลากหลายของกลุ่มสมาชิก มีผลทางลบต่อการระดมสมาชิกทั้งคู่ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อในเรื่องอุดมการณ์ร่วมกันน้อย และมีความหลากหลายของกลุ่มสมาชิกไม่มาก การมีส่วนร่วมจะน้อย

วาริรัตน์ หอมพวง (2551 : 54-55) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
ระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดทาง
การเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวมอยู่ใน
ในระดับดี และมีทัศนคติว่าประชาชนควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย
ของรัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเท่านั้นจึงจะสามารถบริหารประเทศไปตามความต้องการ
ของประชาชนได้ ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท ได้แก่
การวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลหรือนักการเมือง ปัจจัยด้านสภาพภูมิหลังด้านอายุของนักศึกษา
รวมถึงทัศนคติทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นาถฐา ตรีปัญญา (2548 : 50) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย
ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย คือ การปลูกฝังให้
เยาวชนมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถเข้าไปขับเคลื่อนการเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยให้มีความชอบธรรมได้ ซึ่งในปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน
ไทยอยู่ระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เยาวชนได้มีการสนทนากับการเมืองกันภายในครอบครัว
มากที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่า ครอบครัวที่เน้นย้ำให้เยาวชนเป็นคนกล้าแสดงออก จะมีการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองสูงกว่าครอบครัวที่เน้นย้ำให้เยาวชนเป็นคนยอมตาม ว่าง่าย และมีเมื่อมีอายุมากขึ้นจะ
ทำให้มีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมากขึ้น จึงทำให้มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น
ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้แก่
อายุ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

พิศณุ พูนเพชรพันธุ์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทยใน
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการใช้สิทธิ
เลือกตั้ง และการลงสมัครรับเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วม
ในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนจะเป็นสิทธิส่วนบุคคลว่าจะไปใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากไม่ไป
ใช้สิทธิเลือกตั้งก็ไม่ใช่ความผิดหรือถูกตัดสิทธิในด้านใด ๆ ยกเว้นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 ซึ่งได้
บัญญัติให้การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มี อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ใน
วันที่ 1 มกราคม ในปีที่มีการเลือกตั้ง ดังนั้นหากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเสียสิทธิตามที่
กฎหมายกำหนดไว้

นักศึกษาศาสน์พระปกเกล้า หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 7
กลุ่มที่ 13 (2551 : 43) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนภายใต้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ผลการศึกษาพบว่า การให้สิทธิประชาชนมี
ส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงจะทำให้ภาคประชาชนมีความตื่นตัวและสนใจในปัญหาของ
บ้านเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมายตลอดจนตรวจสอบการใช้อำนาจของ
นักการเมืองว่าถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ซึ่งเท่ากับเป็นการลดการผูกขาดอำนาจรัฐในการตัดสินใจ
ทุกอย่างแทนประชาชนและจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

รุจินทร่า สงวนพงษ์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความสนใจทางการเมืองกับการรับรู้
ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
(กกต.) ผลการศึกษาพบว่า ความสนใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร แต่ไม่มี
ความสัมพันธ์กับความเข้าใจในบทบาท และทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้านการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ความเข้าใจในบทบาท และ
ทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยด้านอายุ อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับ
การเปิดรับข่าวสาร ส่วนปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ความเข้าใจใน
บทบาท และทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อดิศร เหลาแถว (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทาง
การเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา และนักศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า
นักเรียนนักศึกษามีระดับความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจทาง
การเมืองของนักเรียนนักศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองของไทย
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลือกตั้งของไทย

คันธรส แสนวงศ์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความรู้สึกลึกซึ้งถึงผลทางการเมืองและ
ความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผล
การศึกษาพบว่า ความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอายุ มี
ความสัมพันธ์กับความรู้สึกลึกซึ้งถึงผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และความรู้สึกลึกซึ้งถึงผลทางการเมือง มี

ความสัมพันธ์กับความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปัทมาภรณ์ จันทรรณนา (2552 : 124-127) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นแตกต่างกันออกไป ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพทางการแพทย์(แพทย์และพยาบาล) พุดคุยประเด็นทางการเมืองในสถาบันครอบครัว และเพื่อนร่วมงานเป็นสำคัญ 2) กลุ่มข้าราชการและอาจารย์มหาวิทยาลัย จะพุดคุยประเด็นเกี่ยวกับการเมืองในหน่วยงาน โดยเฉพาะประเด็นทางการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสายงานของตน โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยจะใช้ช่องทางการเขียนบทความทางวิชาการด้านการเมืองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ รวมไปถึงส่งจดหมายปิดผนึก แจ้งปัญหาและเสนอแนะแนวทางให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบ 3) กลุ่มผู้ประกอบการกิจการและตัวแทนหอการค้าจังหวัดเชียงราย ใช้ช่องทางการประชุมของหอการค้า เป็นเวทีในการเสนอแนะนโยบายให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และรัฐบาล นำไปพิจารณา 4) กลุ่มผู้นำชุมชน ใช้เวทีประชาคมเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นในชุมชนอยู่เป็นประจำ ส่วนปัจจัยด้านอาชีพมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยการศึกษา ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ สาเหตุที่ปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ในลำดับรองลงมา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับและเลือกที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ตามแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร เพราะแต่ละแหล่งที่มาของข้อมูลจะมีทัศนคติเอนเอียงสนับสนุน หรือโจมตีฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น ในความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเป็นข้อมูลที่เชื่อถือยาก มิได้อยู่บนหลักข้อเท็จจริง

สุรปรีชา ลาภบุญเรือง (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกลมาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมากจนวนร้อยละ 58.1 ระดับน้อยจนวน 41.9 สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพทางสังคม และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัชชนก ศรีประภัสสร (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อศึกษากิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ซึ่งพบว่า ปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมการประท้วง การมีบทบาทในชุมชน และการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ แต่ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองและการเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง และพบว่า ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับตัวแปรทางด้านเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะที่รายได้และความเข้าใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลบราธ และ โกเอล (Milbrath และ Goel, 1977 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคนหนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนของตน และไม่ค่อยเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วงและก่อการจลาจล นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้น หากบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้ามีส่วนร่วมการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

บทที่ 3

กรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้กำหนดไว้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัยเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร

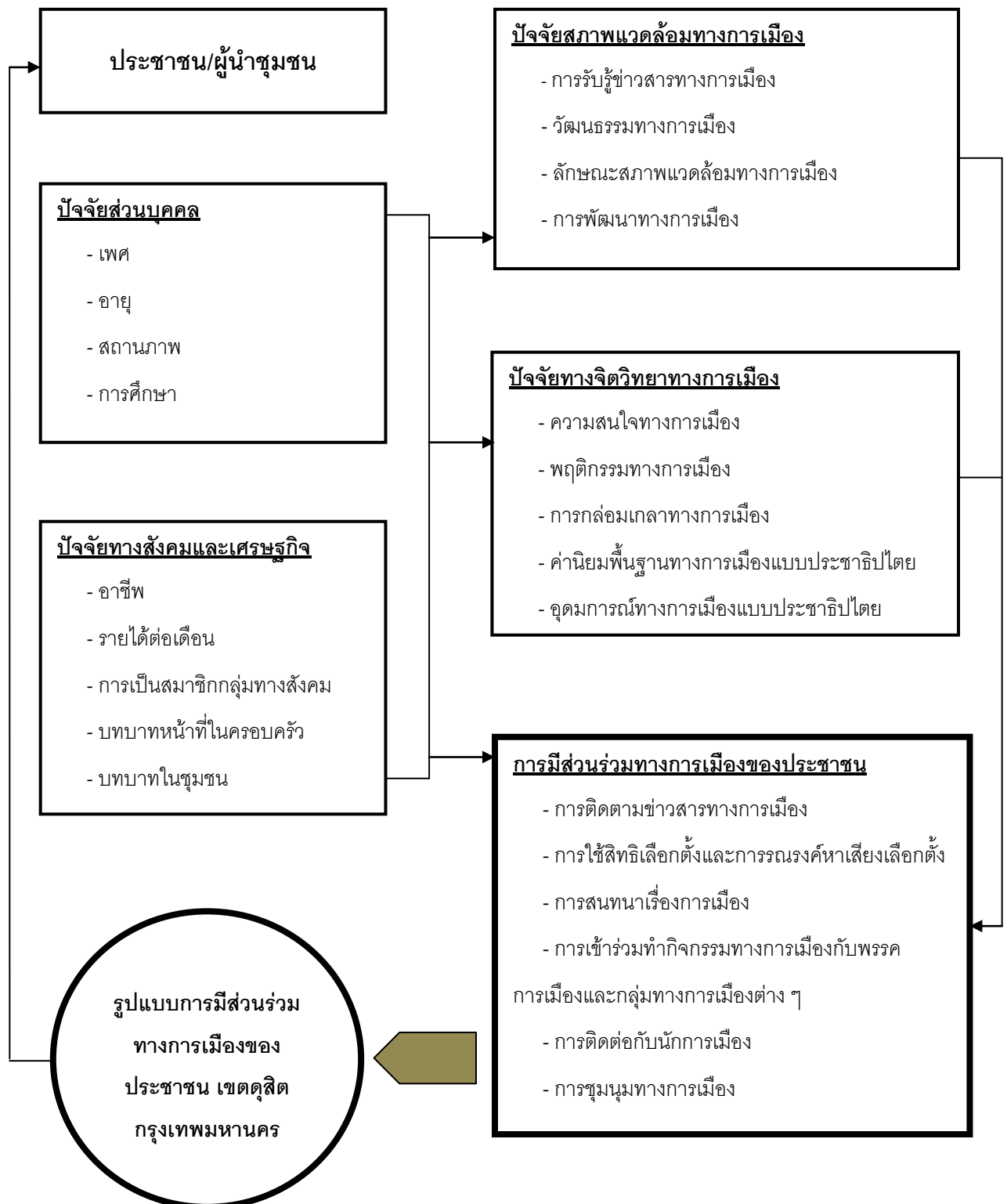
2. การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field research) โดยทำการทดสอบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่ทรงอิทธิพลของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การดำเนินการวิจัยโดยบทนี้จะนำเสนอหลักการและ แนวทางในการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไปตามลำดับ ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย
2. หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม
5. การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พิจารณาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทที่ 2 ดังกล่าวมาแล้วนั้น จึงได้สังเคราะห์แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยดังต่อไปนี้



ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3.2 หน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ คือ ประชาชนทั้งชายและหญิง อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีบัญชีรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชน 44 ชุมชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีหน่วยวิเคราะห์ คือ ประชาชนทั่วไป จำนวน 400 คน และผู้นำชุมชน 44 คน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้นำชุมชน หรือประธานกรรมการชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 44 ชุมชน (สำนักงานเขตดุสิต ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2552) ซึ่งทางเขตดุสิตได้แบ่งออกเป็น 3 โซน ได้แก่ โซนที่ 1 มี 16 ชุมชน โซนที่ 2 มี 17 ชุมชน และโซนที่ 3 มี 11 ชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดสัมภาษณ์ทั้ง 44 ชุมชน เฉพาะผู้นำชุมชน หรือประธานกรรมการชุมชน จำนวน 1 คน เป็นจำนวน 44 คน โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaires)

2. กลุ่มประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 84,869 คน แบ่งออกเป็น 5 แขวง ได้แก่ แขวงดุสิต มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 9,737 คน แขวง วชิรพยาบาล มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10,535 คน แขวงสวนจิตรลดา มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 8,705 คน แขวงสีแยกมทานาค มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 6,532 คน และแขวง ถนนนครไชยศรี มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 49,360 คน (สำนักงานเขตดุสิต ข้อมูล ณ วันที่ 11 มกราคม 2552)

ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุมทุกแขวง โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งมีวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นดังนี้

- 2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชาชน โดยมีจำนวนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 84,869 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างให้เป็น 400 คน

- 2.2 จำแนกประชาชนออกเป็นกลุ่มตามแขวงได้ 5 แขวง โดยแบ่งตามจำนวนกลุ่มประชากรแต่ละแขวง

- 2.3 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรตามขนาดแต่ละแขวง โดยได้วิธีดังนี้

รายการ	ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 84,869 คน				
	แขวงดุสิต	แขวง วชิรพยาบาล	แขวง สวนจิตรลดา	แขวงสี่แยก มหานาค	แขวงถนน นครไชยศรี
จำนวนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละแขวง	9,737 คน	10,535 คน	8,705 คน	6,532 คน	49,360 คน
จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละแขวง	<u>400 x 9737</u> 84,869 = 46 คน	<u>400 x 10535</u> 84,869 = 50 คน	<u>400 x 8705</u> 84,869 = 41 คน	<u>400 x 6532</u> 84,869 = 31 คน	<u>400 x 49360</u> 84,869 = 232 คน

ตารางที่ 3.1 จำแนกจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละแขวง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2.4 เมื่อนำขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละแขวง มารวมกัน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลโดยการกระจายไปตามสัดส่วนของประชาชนแต่ละแขวง

3 . เมื่อรวมแบบสอบถามในการเก็บทั้งหมด แล้วจะได้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 44 ชุด ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยในครั้งนี้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ทำการสำรวจวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ผลงานวิจัย และเอกสาร

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาประมวลรวมกันสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการและน่าสนใจในการทดสอบ ส่วนเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นได้กำหนดข้อคำถามด้วยการกำหนดให้ข้อคำถามให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด

2) สร้างแบบสอบถามตามรูปแบบและเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษาไว้ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา ความเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยคณะผู้วิจัยและปรีชาคณาจารย์ด้านรัฐศาสตร์เพื่อขอคำแนะนำ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขตามข้อแนะนำก่อนนำไปทดสอบจริงต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นจากการประยุกต์ใช้ตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีจำนวน 2 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaires)
2. เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)

3.3.1 เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaires) มีโครงสร้างแบบวัด แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทในชุมชน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง มี 4 ประเด็นใหญ่ ๆ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีคำถาม 10 ข้อ วัฒนธรรมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) ลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 6 ข้อ เชิงลบ 1 ข้อ) การพัฒนาทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) รวมทั้งหมด 31 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านจิตวิทยา มี 5 ประเด็นใหญ่ ๆ ได้แก่ พฤติกรรมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) การกล่อมเกลางานทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) คุณธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 2 ข้อ) และความสนใจทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ(เชิงบวก 6 ข้อ เชิงลบ 1 ข้อ) รวมทั้งหมด 35 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ การใช้สิทธิเลือกตั้ง มีคำถาม 5 ข้อ การสนทนาเรื่องการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง กับพรรคการเมืองและ กลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ มีคำถาม 5 ข้อ การติดต่อกับนักการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ และการชุมนุมทางการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับรูปแบบทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล อ้างอิงของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 64) มีจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ 1) ไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย 2) แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นรวมพูดคุยเรื่องการเมือง 3) ไปเลือกตั้ง 4) เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น 5) พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน 6) ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ 7) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง 8) บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 9) ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง 10) ช่วยรณรงค์หาเสียง 11) สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง 12) ร่วมกิจกรรมของพรรคเช่นเข้าร่วมประชุม 13) ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง 14) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง 15) ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.3.2 เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) มี จำนวน 5 ข้อคำถาม ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชุมนุมและประชาชนในชุมชนมีเพียงใด?

กลุ่มใดที่มีบทบาททางการเมืองมากกว่า และเป็นลักษณะอย่างไร?

2) ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอย่างไร?

3) ปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชุมนุมและประชาชน?

4) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เพียงใด? และลักษณะใด?

5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนมีปัญหาอุปสรรค
อย่างไร? มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขอย่างไร?

3.3.3 เกณฑ์ในการวัด

เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 1-2 จะใช้วิธีการวัดแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เป็นข้อคำถามที่มีตัวเลือกคำตอบตั้งแต่ 2 ตัวเลือกขึ้นไป

เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 3-4 จะใช้วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีการกำหนดมาตรฐานการในการวัดส่วนที่ 3 ในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีระดับมาตราส่วน 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด(ทุกวัน) มาก(บางวัน) น้อย(นาน ๆ ครั้ง) น้อยที่สุด(ไม่เคยเลย) โดยมีการให้ระดับคะแนน ดังนี้

มากที่สุด(ทุกวัน) เท่ากับ	4	คะแนน
มาก(บางวัน) เท่ากับ	3	คะแนน
น้อย(นาน ๆ ครั้ง) เท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด(ไม่เคยเลย) เท่ากับ	1	คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับ
ความคิดเห็นออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1.00$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01 – 3.00 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
ระดับน้อย

ส่วนด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง และแบบวัดส่วนที่ 4 ประกอบด้วยพฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมือง คำนิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีมาตราส่วน 4 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ไม่ค่อยจริง และไม่จริง ซึ่งข้อความเหล่านี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้ตอบแบบวัดเน้นที่ความจริง (Fact) เป็นสำคัญและเปลี่ยนระดับของคำตอบเหล่านี้ให้เป็นคะแนน โดยข้อความเชิงบวก (Positive Statement) ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด เท่ากับ	4	คะแนน
จริง เท่ากับ	3	คะแนน
ไม่ค่อยจริง เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่จริง เท่ากับ	1	คะแนน

ถ้าข้อความนั้น เป็นเชิงลบ (Negative Statement) การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

จริงที่สุด เท่ากับ	1	คะแนน
จริง เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่ค่อยจริง เท่ากับ	3	คะแนน
ไม่จริง เท่ากับ	4	คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1.00$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 หมายถึง ความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01 – 3.00 หมายถึง ความคิดเห็นทางการเมือง

ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00 หมายถึง ความคิดเห็นทางการเมืองระดับต่ำ

เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 5 จะใช้วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีการกำหนดมาตรการในการวัดระดับมาตราส่วน 4 ระดับ ได้แก่ บ่อยครั้งมาก ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยเลย โดยให้ระดับการมีส่วนร่วมทางเมืองเป็นคะแนน ได้ดังนี้

บ่อยครั้งมาก เท่ากับ	4	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย เท่ากับ	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่เคยเลย เท่ากับ	1	คะแนน

เกณฑ์ในการประเมินระดับคะแนนในแบบวัดส่วนที่ 5 นี้ จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ตัวอย่างแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางเมืองออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1.00$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.01 – 4.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01 – 3.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ ต่ำ

เกณฑ์ในการวัดของแบบวัดส่วนที่ 6 จะใช้วิธีการวัดแบบจัดอันดับ (Ranking question)

โดยมีการกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามใส่ตัวเลขเรียงลำดับคำตอบต่าง ๆ ตามพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน 15 ลำดับชั้นที่กำหนดให้ถูกต้องและเป็นจริง

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบ (Try out) โดยการเก็บข้อมูลจาก ประชาชนและนักศึกษาในเขตพื้นที่พระนครซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง มากที่สุด เช่น ต้องเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) และกระจายให้ตามภูมิ หลังทางเศรษฐกิจสังคมต่างกัน จำนวน 30 ชุด

วัตถุประสงค์สำคัญของการทดสอบแบบสอบถามเพื่อทดสอบความเป็นปรนัย (Objective) ของแบบสอบถาม ได้แก่ ความชัดเจนของข้อคำถามต่าง ๆ และความเข้าใจตรงกันของผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสามารถนำข้อแนะนำมาปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามนั้นจะทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบวัด เกี่ยวกับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง แบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา และแบบวัดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยข้อคำถามของแบบวัดที่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้และสามารถนำไปใช้ศึกษาได้นั้น ควรมีค่าความเชื่อมั่น (Alpha) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Fraenkel R. Jack & Wallen E. Norman, 1993 : 149) ซึ่งเมื่อทดสอบใช้แบบวัดดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า

แบบวัด เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8708

แบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8916

แบบวัดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9719

ซึ่งแบบวัดทั้งหมดนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพยายามแก้ไขและตัดข้อคำถามบางข้อออก เพื่อให้ค่าความเชื่อมั่นสูงขึ้น เมื่อพิจารณาทั้งหมดแล้วมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดรวม 0.9740

3.5 การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประมวลผลข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ (Editing)
- 2) ลงรหัสข้อมูลจากแบบสอบถามทุกข้อ และตรวจสอบการลงรหัส
- 3) นำข้อมูลที่ตรวจและลงรหัสแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

4) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลด้วยการลงภาคสนามโดย วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนทั้ง 44 ชุมชนเพื่อใช้เป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 3) นั้นผู้วิจัยนำแบบวัดที่เก็บรวบรวมมาได้ ลงรหัสด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package For the Social Science : SPSS) โดยวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความถี่ (Frequency) เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2) ใช้สถิติอนุมาน (Inductive Statistics) หรือ สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เพื่อทำการเปรียบเทียบและทดสอบข้อมูล ได้แก่ Independent - Samples T test (T-test), One-Way ANOVA (F-test) และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) เพื่อวิเคราะห์ระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีเกณฑ์กำหนด คือ (วัชรวิทย์ ด่านกุล, 2541: 64)

0.01 ถึง 0.30 มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน ในระดับต่ำ

0.31 ถึง 0.70 มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน ในระดับปานกลาง

0.71 ถึง 1.00 มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน ในระดับสูง

-0.01 ถึง -0.30 มีความสัมพันธ์เชิงนิเสธ ในระดับต่ำ

-0.31 ถึง -0.70 มีความสัมพันธ์เชิงนิเสธ ในระดับปานกลาง

-0.71 ถึง -1.00 มีความสัมพันธ์เชิงนิเสธ ในระดับสูง

3) ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการอธิบายปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการทีละตัว (Stepwise)

4) ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน 44 ชุมชนแล้วสรุปตามข้อคำถามทั้ง 5 เป็นภาพรวมของเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการ ศึกษา เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งในการวิจัยได้กำหนดเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ฉบับ ได้กลับคืนมาเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลได้จำนวน 381 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.25 โดยผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ
3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
 - การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
 - วัฒนธรรมทางการเมือง
 - ลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง
 - การพัฒนาทางการเมือง
4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
 - ความสนใจทางการเมือง
 - พฤติกรรมทางการเมือง
 - การกล่อมเกลางานทางการเมือง
 - ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
 - อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
5. ผลการวิเคราะห์ ระดับ การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
6. การเปรียบเทียบปัจจัย ส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ กับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง และปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองในการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

7. ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
8. ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
9. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบผลการศึกษาดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.66) และมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับเพศชาย (ร้อยละ 48.29)

อายุ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี (ร้อยละ 43.57) รองลงมา อายุอยู่ระหว่าง 18-29 ปี (ร้อยละ 26.25) และเกือบเท่ากับกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 25.98)

สถานภาพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 39.37) รองลงมา สถานภาพโสด (ร้อยละ 31.50) สถานภาพม่าย/หย่าร้าง (ร้อยละ 9.71) และสถานภาพแยกกันอยู่ (ร้อยละ 4.46)

การศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ม. 6 หรือปวช. (ร้อยละ 24.67) รองลงมา มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี (ร้อยละ 22.31) ระดับการศึกษา ม. 3 (ร้อยละ 20.47) ระดับการศึกษา ต่ำกว่า ม. 3 (ร้อยละ 12.60) ระดับการศึกษา อนุปริญญา หรือปวส. (ร้อยละ 11.55) และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 2.89) ตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	184	48.29
	หญิง	193	50.66
	ไม่ระบุ	4	1.05
	รวม	381	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
อายุ	18-29 ปี	100	26.25
	30-49 ปี	166	43.57
	50 ปีขึ้นไป	99	25.98
	ไม่ระบุ	16	4.20
	รวม	381	100
สถานภาพ	โสด	120	31.50
	สมรส	150	39.37
	ม่าย/หย่าร้าง	37	9.71
	แยกกันอยู่	17	4.46
	ไม่ระบุ	57	14.96
	รวม	381	100
การศึกษา	ต่ำกว่า ม.3	48	12.60
	ม.3	78	20.47
	ม.6 หรือ ปวช.	94	24.67
	อนุปริญญา หรือ ปวส.	44	11.55
	ปริญญาตรี	85	22.31
	สูงกว่าปริญญาตรี	11	2.89
	ไม่ระบุ	21	5.51
	รวม	381	100

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบ ผลการศึกษาดังนี้

อาชีพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 21.78) รองลงมา ประกอบอาชีพ ค้าขาย (ร้อยละ 19.69) รับราชการ (ร้อยละ 12.34) พ่อบ้าน แม่บ้าน (ร้อยละ 12.07) ลูกจ้างบริษัทเอกชน (ร้อยละ 9.97) นักศึกษา (ร้อยละ 8.92) อื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 5.51) พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 4.99) และข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ (ร้อยละ 4.20)

รายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,000-6,000 บาท (ร้อยละ 22.83) รองลงมา รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 6,001-9,000 บาท (ร้อยละ 19.42) อยู่ระหว่าง 12,001-15,000 บาท (ร้อยละ 13.65) อยู่ระหว่าง 9,001-12,000 บาท (ร้อยละ 13.12) อยู่ระหว่าง 15,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 11.55) และต่ำกว่า 3,000 บาท (ร้อยละ 7.35) ตามลำดับ

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวโดย เป็นสมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย (ร้อยละ 48.56) รองลงมา มีบทบาท หน้าที่ในครอบครัว เป็นพ่อ (หัวหน้าครอบครัว) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว (ร้อยละ 26.51) มีบทบาท หน้าที่ในครอบครัวแม่ (หัวหน้าครอบครัว) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว (ร้อยละ 15.75) และมีบทบาท หน้าที่ในครอบครัวเป็นปู่ย่า ตายาย ลูกป้า น้าอา (หัวหน้าครอบครัว) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก (ร้อยละ 7.35) ตามลำดับ

บทบาทในชุมชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีบทบาทในชุมชนโดยเป็น สมาชิกของชุมชน หรือลูกบ้าน (ร้อยละ 70.34) และมีบทบาทในชุมชนเป็น ผู้นำและกรรมการชุมชนดูแลรับผิดชอบ บริหารจัดการชุมชน (ร้อยละ 23.62)

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น สมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 53.81) ส่วนประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 43.57) ตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละข้อมูลปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ		จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ	พ่อบ้าน แม่บ้าน	46	12.07
	รับจ้าง	83	21.78
	ค้าขาย	75	19.69
	ลูกจ้างบริษัทเอกชน	38	9.97
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	19	4.99
	รับราชการ	47	12.34
	นักศึกษา	34	8.92
	ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ	16	4.20
	อื่น ๆ	21	5.51
	ไม่ระบุ	2	0.52
รวม		381	100
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 3,000 บาท	28	7.35
	3,000-6,000 บาท	87	22.83
	6,001-9,000 บาท	74	19.42
	9,001-12,000 บาท	50	13.12
	12,001-15,000 บาท	52	13.65
	15,001 บาทขึ้นไป	44	11.55
	ไม่ระบุ	46	12.07
รวม		381	100

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ		จำนวน	ร้อยละ
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	101	26.51
	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	60	15.75
	ปู่ย่า ตายาย ลูกป้า น้าอา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	28	7.35
	สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	185	48.56
	ไม่ระบุ	7	1.84
	รวม	381	100
บทบาทในชุมชน	ผู้นำและกรรมการชุมชนดูแลรับผิดชอบบริหารจัดการชุมชน	90	23.62
	สมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน	268	70.34
	ไม่ระบุ	23	6.04
	รวม	381	100
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	เป็น	166	43.57
	ไม่เป็น	205	53.81
	ไม่ระบุ	10	2.62
รวม		381	100

ทั้งนี้ผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมนั้นมีหลายคนที่ เป็นสมาชิกหลายกลุ่ม และหลายคนที่เป็นสมาชิกเพียงกลุ่มเดียว ผู้วิจัยจึงอธิบายเป็นความถี่และร้อยละ ไว้ดังนี้

ประชาชนที่เลือกเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่ได้กำหนดไว้มีความถี่ทั้งหมด 224 คน โดยเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 16.07) รองลงมา เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 15.63) กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (ร้อยละ 14.29) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ร้อยละ 12.95) กลุ่มกีฬาและการศึกษา (ร้อยละ 10.71) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตำรวจ

บ้าน (ร้อยละ 9.38) กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (ร้อยละ 8.48) ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์ครอบครัวสัมพันธ์ (ร้อยละ 3.13) ตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความถี่และร้อยละของประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

	กลุ่มทางสังคม	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มทางสังคมที่	กลุ่มอาชีพ/กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้าน	36	16.07
ประชาชนเลือกเป็น	กลุ่มออมทรัพย์	35	15.63
สมาชิก	กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ	32	14.29
	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	29	12.95
	กลุ่มกีฬาและการศึกษา	24	10.71
	กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	21	9.38
	กลุ่มตำรวจบ้าน	21	9.38
	กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	19	8.48
	อื่น ๆ	7	3.13
	รวม	224	100

4.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.3.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.42) พิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.36) โดยมีการรับรู้ในระดับมากที่สุดหรือทุกวัน (ร้อยละ 51.59) ส่วนข้อที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.88) การนำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.56) การรับรู้

ข่าวสารทางการเมืองจากการฟังวิทยุ และความกระตือรือร้นในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.49) การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง การเมืองกับบุคคลอื่น (ค่าเฉลี่ย 2.39) ความสนใจและติดตามอ่านหนังสือที่มีบทวิเคราะห์ทาง การเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.34) การอ่านบทความ บทวิเคราะห์ทางการเมืองและข่าวการเมืองจาก นิตยสารรายสัปดาห์หรือรายปักษ์ (ค่าเฉลี่ย 2.21) และข้อที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ ระดับน้อย ได้แก่ การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.84) และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีระดับต่ำที่สุด ได้แก่ การไปฟังการบรรยาย อภิปรายหรือการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสถานการณ์ บ้านเมืองในสถานที่ ต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 1.78) โดยมีการรับรู้ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่ เคยเลย (ร้อยละ 46.56) ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
	มากที่สุด (ทุกวัน)	มาก (บางวัน)	น้อย (นาน ๆ ครั้ง)	น้อยที่สุด (ไม่เคยเลย)			
1. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านหนังสือพิมพ์	102 (26.91)	162 (42.74)	83 (21.90)	32 (8.44)	2.88	0.90	ปานกลาง
2. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการฟังวิทยุ	67 (17.63)	113 (29.74)	141 (37.11)	59 (15.53)	2.49	0.96	ปานกลาง
3. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการดูโทรทัศน์	195 (51.59)	132 (34.92)	44 (11.64)	7 (1.85)	3.36	0.76	มาก
4. ท่านอ่านบทความ บทวิเคราะห์ทางการเมืองและข่าวการเมืองจากนิตยสารรายสัปดาห์หรือรายปักษ์	30 (7.94)	101 (26.72)	167 (44.18)	80 (21.16)	2.21	0.87	ปานกลาง
5. ท่านพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับบุคคลอื่น	44 (11.61)	122 (32.19)	150 (39.58)	63 (16.62)	2.39	0.90	ปานกลาง
6. ท่านไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	20 (5.32)	57 (15.16)	141 (37.50)	158 (42.02)	1.84	0.87	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
	มากที่สุด (ทุกวัน)	มาก (บางวัน)	น้อย (นาน ๆ ครั้ง)	น้อยที่สุด (ไม่เคยเลย)			
7. ท่านไปฟังการบรรยาย อภิปรายหรือการ สัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและ สถานการณ์บ้านเมืองในสถานที่ ต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น	17 (4.50)	60 (15.87)	125 (33.07)	176 (46.56)	1.78	0.87	น้อย
8. ท่านมีความกระตือรือร้นในการติดตาม ข่าวสารทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ	60 (15.87)	134 (35.45)	115 (30.42)	69 (18.25)	2.49	0.97	ปานกลาง
9. ท่านได้นำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมา วิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจทาง การเมือง	76 (20.00)	120 (31.58)	124 (32.63)	60 (15.79)	2.56	0.98	ปานกลาง
10. ท่านสนใจและติดตามอ่านหนังสือที่มี บทวิเคราะห์ทางการเมือง	46 (12.14)	112 (29.55)	144 (37.99)	77 (20.32)	2.34	0.93	ปานกลาง
รวม					2.42	0.63	ปานกลาง

4.3.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านวัฒนธรรมทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 2.94) ค่อนไปทางระดับสูง เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การ มีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย (ค่าเฉลี่ย 3.48) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 60.37) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสามารถสร้างความกลมเกลียวเหนียวแน่นให้กับคนในชาติได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.44) การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย (ค่าเฉลี่ย 3.19) ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้นถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.13) เช่นเดียวกัน ส่วนประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมือง

เมืองระดับปานกลาง ได้แก่ การ เป็นเรื่องธรรมดาที่คนรวยจะได้รับอภิสิทธิ์จากกฎหมายมากกว่าคนจน คนรากหญ้า (ค่าเฉลี่ย 2.72) ผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเราควรจะทำตามการตัดสินใจของเขา (ค่าเฉลี่ย 2.67) และกฎกติกา กฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองของไทยได้ (ค่าเฉลี่ย 2.17) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 39.89) ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ระดับความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร

ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. ท่านมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย	230 (60.37)	111 (29.13)	32 (8.40)	8 (2.10)	3.48	0.74	สูง
*2. ผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเราควรจะทำตามการตัดสินใจของเขา	52 (13.65)	100 (26.25)	151 (39.63)	78 (20.47)	2.67	0.95	ปานกลาง
3. ท่านเชื่อว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสามารถสร้างความกลมเกลียวเหนียวแน่นให้กับคนในชาติได้อย่างเหมาะสม	208 (55.61)	130 (34.76)	29 (7.75)	7 (1.87)	3.44	0.72	สูง
4. เป็นเรื่องธรรมดาที่คนรวยจะได้รับอภิสิทธิ์จากกฎหมายมากกว่าคนจน คนรากหญ้า	92 (24.47)	148 (39.36)	74 (19.68)	62 (16.49)	2.72	1.01	ปานกลาง
5. ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้นถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน	130 (34.76)	177 (47.33)	54 (14.44)	13 (3.48)	3.13	0.78	สูง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น ทางการเมือง
	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง			
6. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบ อุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกัน อยู่ในสังคมไทย	134 (35.54)	186 (49.34)	51 (13.53)	6 (1.59)	3.19	0.72	สูง
*7. กฎกติกา กฎหมายในปัจจุบันไม่ สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมือง ของไทยได้	103 (27.39)	150 (39.89)	80 (21.28)	43 (11.44)	2.17	0.96	ปานกลาง
รวม					2.94	0.40	ปานกลาง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.3.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมืองโดยโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.05) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การชุมนุมประท้วงของประชาชนในกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและเสถียรภาพของรัฐบาล โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 42.71) และการที่รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งมีพรรคร่วมหลายพรรคมักมีการต่อรองผลประโยชน์กันมากส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น ๆ โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 41.91) ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ค่าเฉลี่ย 3.29 รองลงมา ปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้องของประชาชนมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 3.16) ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 3.03) และทหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย (ค่าเฉลี่ย 3.02) ส่วนประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับปานกลาง ได้แก่ การที่เศรษฐกิจของโลกผันผวนมักจะทำให้การเมืองของประเทศไทยผันผวนไปด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.94) และการที่รัฐบาลละเลยการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ก็ไม่ได้ส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 2.61) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 30.93) ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. ปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้องของประชาชนมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล	140 (37.14)	177 (46.95)	42 (11.14)	18 (4.77)	3.16	0.81	สูง
*2. ถ้าหากรัฐบาลลดเลิกการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ก็ไม่ได้ส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาล	68 (18.13)	116 (30.93)	86 (22.93)	105 (28.00)	2.61	1.08	ปานกลาง
3. เมื่อเศรษฐกิจของโลกผันผวนมักจะทำให้การเมืองของประเทศไทยผันผวนไปด้วย	106 (28.27)	167 (44.53)	76 (20.27)	26 (6.93)	2.94	0.87	ปานกลาง
4. ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล	118 (31.38)	167 (44.41)	74 (19.68)	17 (4.52)	3.03	0.83	สูง
5. เมื่อรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งมีพรรคร่วมหลายพรรคมักมีการต่อรองผลประโยชน์กันมากส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น ๆ	158 (41.91)	178 (47.21)	32 (8.49)	9 (2.39)	3.29	0.72	สูง
6. การชุมนุมประท้วงของประชาชนในกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล	161 (42.71)	171 (45.36)	37 (9.81)	8 (2.12)	3.29	0.73	สูง
7. ทหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย	133 (35.85)	143 (38.54)	64 (17.25)	31 (8.36)	3.02	0.93	สูง
รวม					3.05	0.47	สูง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.3.4 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านการพัฒนาทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้าน การพัฒนาทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.01) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.30) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง สูงสุด (ร้อยละ 51.84) รองลงมา การส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการเมืองให้ประชาชน เป็นแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.22) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและถูกต้อง ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ค่าเฉลี่ย 3.12) กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารในทุก ๆ เรื่องเสมอไป และการที่กรร มการชุมชนหรือตัวแทนของประชาชนต้องเพิ่มการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และกรุงเทพมหานคร (ค่าเฉลี่ย 3.07) ส่วนประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีความต้องการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและไม่จำกัดขอบเขต (ค่าเฉลี่ย 2.90) และการที่ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองว่าเป็นเรื่องของผู้นำทางการเมืองและนักการเมือง หรือชนชั้นสูงเท่านั้น ยากที่ประชาชนจะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.30) ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 45.53) ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนาทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น	151 (39.74)	197 (51.84)	28 (7.37)	4 (1.05)	3.30	0.65	สูง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
*2. การที่ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองว่า เป็นเรื่องของผู้นำทางการเมืองและนักการเมือง หรือชนชั้นสูงเท่านั้น ยากที่ประชาชนจะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมือง	75 (19.74)	173 (45.53)	74 (19.47)	58 (15.26)	2.30	0.96	ปานกลาง
3. ความต้องการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและไม่จำกัดขอบเขต	89 (23.42)	180 (47.37)	94 (24.74)	17 (4.47)	2.90	0.81	ปานกลาง
4. การส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการเมืองให้ประชาชน เป็นแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง	141 (37.60)	180 (48.00)	51 (13.60)	3 (0.80)	3.22	0.70	สูง
5. กระบวนการชุมชนหรือตัวแทนของประชาชนต้องเพิ่มการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และกรุงเทพมหานคร	113 (29.82)	191 (50.40)	62 (16.36)	13 (3.43)	3.07	0.77	สูง
*6. กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารในทุก ๆ เรื่องเสมอไป	28 (7.37)	81 (21.32)	109 (28.68)	162 (42.63)	3.07	0.97	สูง
7. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย	126 (33.51)	184 (48.94)	52 (13.83)	14 (3.72)	3.12	0.78	สูง
รวม					3.01	0.41	สูง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.3.5 ภาพรวมปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มี ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง รวมถึง ความคิดเห็นทางการเมือง ด้านต่าง ๆ อีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง และด้านการพัฒนาทางการเมือง ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับสูง มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.05) และด้านการพัฒนาทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.01) ส่วนความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านเช่นกัน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.94) และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.42) ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลรวมปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	Mean	S.D.	ระดับการรับรู้และ ความคิดเห็น
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	2.42	0.63	ปานกลาง
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	2.94	0.40	ปานกลาง
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	3.05	0.47	สูง
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	3.01	0.41	สูง
รวม	2.86	0.33	ปานกลาง

4.4 ผลการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.4.1 ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านความสนใจทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ เหตุการณ์ทางการเมืองไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยมีความคิดเห็นในระดับไม่ค่อยจริง (ร้อยละ 39.84) ส่วนประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ ได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุก ๆ วันได้กระตุ้นให้ท่านสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.84) เมื่อมีการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติมีการเฝ้าติดตามข่าวสารผลการเลือกตั้งเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.81) มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความวิชาการเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 2.80) การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัวเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.65) และการมีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การฟังปราศรัยของนักการเมือง การไปเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง รวมถึงการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่าง ๆ ท่านจะเข้าร่วมเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.38) ส่วนประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองในระดับต่ำ คือ มีการติดตามรายการ "เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์" เป็นประจำทุกสัปดาห์ (ค่าเฉลี่ย 1.91) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่จริง (ร้อยละ 39.21) ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ระดับความสนใจทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านความสนใจทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความสนใจทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัวเสมอ	58 (15.30)	166 (43.80)	120 (31.66)	35 (9.23)	2.65	0.85	ปานกลาง
2. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความวิชาการเป็นประจำ	83 (21.84)	164 (43.16)	107 (28.16)	26 (6.84)	2.80	0.86	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ด้านความสนใจทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความสนใจทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
*3. เหตุการณ์ทางการเมืองไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของท่าน	15 (3.96)	82 (21.64)	151 (39.84)	131 (34.56)	3.05	0.85	สูง
4. ท่านติดตามรายการ "เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์" เป็นประจำทุกสัปดาห์	17 (4.47)	79 (20.79)	135 (35.53)	149 (39.21)	1.91	0.88	ต่ำ
5. เมื่อมีการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติ ท่านเฝ้าติดตามข่าวสารผลการเลือกตั้งเสมอ	81 (21.32)	173 (45.53)	100 (26.32)	26 (6.84)	2.81	0.85	ปานกลาง
6. สื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ ได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทุก ๆ วันได้กระตุ้นให้ท่านสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองเพิ่มขึ้น	92 (24.21)	168 (44.21)	89 (23.42)	31 (8.16)	2.84	0.88	ปานกลาง
7. หากท่านมีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เช่น การณรงค์ประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้ง การฟังปราศรัยของนักการเมือง การไปเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง รวมถึงการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่าง ๆ ท่านจะเข้าร่วมเสมอ	42 (11.08)	141 (37.20)	116 (30.61)	80 (21.11)	2.38	0.94	ปานกลาง
รวม					2.64	0.55	ปานกลาง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.4.2 ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านพฤติกรรมทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นทางการเมืองด้านพฤติกรรมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.03) เมื่อพิจารณาตามรายละเอียด พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมืองระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติทำให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมทาง

การเมืองออกมา (ค่าเฉลี่ย 3.24) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 43.27) การเคลื่อนไหว ชุมชนทางการเมืองของกลุ่มองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมมีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่ กับเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ๆ เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.17) การแสดงออกซึ่งความไม่เป็นธรรม หรือการมี 2 มาตรฐานในสังคมไทยก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนออกมาเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.15) ปัจจุบันคนไทยยังมีค่านิยมเคารพนับถือคนที่มีเงินฐานะชนชั้นสูงทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงอย่างเช่นเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.10) และการที่ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองให้กับเยาวชนที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในอนาคต (ค่าเฉลี่ย 3.09) ส่วนประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมืองระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่เรื่องปากท้องของประชาชน ไม่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.85) และการมีความเชื่อที่ว่าการเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้นนำ ทหาร นักธุรกิจ ผู้มีการศึกษาสูงเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 2.62) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 30.08) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
*1. ท่านมีความเชื่อว่าการเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้นนำ ทหาร นักธุรกิจ ผู้มีการศึกษาสูงเท่านั้น	61 (16.09)	114 (30.08)	111 (29.29)	93 (24.54)	2.62	1.02	ปานกลาง
2. ท่านคิดว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองให้กับเยาวชนที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในอนาคต	121 (31.84)	181 (47.63)	70 (18.42)	8 (2.11)	3.09	0.76	สูง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
3. ท่านคิดว่าปัจจุบันคนไทยยังมีค่านิยมเคารพนับถือคนที่มีเงินฐานะชั้นสูงทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงอย่างเช่นเดิม	124 (32.72)	186 (49.08)	53 (13.98)	16 (4.22)	3.10	0.79	สูง
*4. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่เรื่องปากท้องของประชาชนไม่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน	49 (12.89)	89 (23.42)	112 (29.47)	130 (34.21)	2.85	1.04	ปานกลาง
5. การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติทำให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกมา	159 (41.95)	164 (43.27)	44 (11.61)	12 (3.17)	3.24	0.78	สูง
6. การแสดงออกซึ่งความไม่เป็นธรรม หรือการมี 2 มาตรฐานในสังคมไทย ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนออกมาเสมอ	134 (35.26)	181 (47.63)	54 (14.21)	11 (2.89)	3.15	0.77	สูง
7. ท่านคิดว่าการเคลื่อนไหว ชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมมีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่ กับเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ๆ เสมอ	148 (38.85)	170 (44.62)	41 (10.76)	22 (5.77)	3.17	0.84	สูง
รวม					3.03	0.40	สูง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.4.3 ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนที่มี

การกล่อมเกลາทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ได้แก่ เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่านได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง ท่านมักจะแสดงความไม่พอใจ (ค่าเฉลี่ย 3.10) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่จริง (ร้อยละ 38.42) และประชาชนส่วนใหญ่มีการกล่อมเกลາทางการเมืองในระดับปานกลาง ได้แก่ เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่านได้ดำเนินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ท่านได้มีโอกาสชี้แจงเหตุผลเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.83) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่สำคัญบางอย่างในครอบครัว เช่น การวางแผนครอบครัว การไปเที่ยว การทานอาหาร เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 2.81) การมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการตัดสินใจของท่านคนเดียว (ค่าเฉลี่ย 2.77) การที่ท่านกับคนในครอบครัว หรือเพื่อน ๆ ได้เคยร่วมกันวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.65) การมีความเชื่อในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมาะสมกับประเทศไทย และเมื่อมีโอกาสสนทนากับกลุ่มเพื่อน ๆ เกี่ยวกับการเมือง ท่านได้ถ่ายทอดความรู้นี้ (ค่าเฉลี่ย 2.63) และการมีโอกาส ท่านจะพูดคุยปัญหาทางการเมืองร่วมกันภายในครอบครัวอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.59) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่ค่อยจริง (ร้อยละ 37.27) ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นด้านการกล่อมเกลາทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการกล่อมเกล่าทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. เมื่อท่านมีโอกาส ท่านจะพูดคุยปัญหาทางการเมืองร่วมกันภายในครอบครัวอยู่เสมอ	60 (15.75)	141 (37.01)	142 (37.27)	38 (9.97)	2.59	0.87	ปานกลาง
*2. เมื่อท่านมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการตัดสินใจของท่านคนเดียว	33 (8.73)	111 (29.37)	145 (38.36)	89 (23.54)	2.77	0.91	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่สำคัญบางอย่างในครอบครัว เช่น การวางแผนครอบครัว การไปเที่ยว การทานอาหาร เป็นต้น	67 (17.63)	194 (51.05)	99 (26.05)	20 (5.26)	2.81	0.78	ปานกลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการ กล่อมเกลางานการเมือง
	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง			
4. เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่าน ได้ตำหนิเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ท่านได้มี โอกาสชี้แจงเหตุผลเสมอ	70 (18.52)	196 (51.85)	88 (23.28)	24 (6.35)	2.83	0.80	ปานกลาง
5. ท่านกับคนในครอบครัว หรือเพื่อน ๆ ได้ เคยร่วมกันวิจารณ์การทำงานของ รัฐบาล รวมถึงสถานการณ์ทางการเมือง เสมอ	67 (17.68)	148 (39.05)	130 (34.30)	34 (8.97)	2.65	0.87	ปานกลาง
6. ท่านมีความเชื่อในระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยเหมาะสมกับประเทศ ไทย และเมื่อมีโอกาสสนทนากับกลุ่ม เพื่อน ๆ เกี่ยวกับการเมือง ท่านได้ ถ่ายทอดความรู้นี้	62 (16.27)	160 (41.99)	115 (30.18)	44 (11.55)	2.63	0.89	ปานกลาง
*7. เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่าน ได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง ท่านมักจะ แสดงความไม่พอใจ	14 (3.68)	79 (20.79)	141 (37.11)	146 (38.42)	3.10	0.85	สูง
รวม					2.77	0.41	ปานกลาง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.4.4 ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มี ค่านิยม พื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับ สูง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณาตามรายละเอียดพบว่า ประชาชนที่มีค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง คือ การเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 3.44) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 52.89) รองลงมา ได้แก่ การที่ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะแตกต่างกันอย่างไร (ค่าเฉลี่ย 3.32) การยึดหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.21) และการยอมรับฟังความคิดเห็นของคน

อื่น ๆ เสมอแม้ว่าจะแตกต่างจากตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.15) ส่วนประชาชนส่วนใหญ่มีค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความ เชื่อในหลักการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนยึดมั่นในเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.92) ปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนหรือพวกของตน (ค่าเฉลี่ย 2.89) และการปฏิบัติตัวตามกฎหมายของสังคมทำให้มีความยุ่งยาก และบ่อยครั้งทำให้ท่านอึดอัดใจ (ค่าเฉลี่ย 2.70) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 31.84) ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับความคิดเห็นด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง			
1. การเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่นนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง	201 (52.89)	151 (39.74)	24 (6.32)	4 (1.05)	3.44	0.66	สูง
*2. ท่านปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนหรือพวกของตน	38 (10.05)	80 (21.16)	147 (38.89)	113 (29.89)	2.89	0.95	ปานกลาง
3. ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะแตกต่างกันอย่างไร	175 (46.05)	161 (42.37)	33 (8.68)	11 (2.89)	3.32	0.75	สูง
4. ท่านยึดหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น	133 (35.00)	200 (52.63)	39 (10.26)	8 (2.11)	3.21	0.70	สูง
5. ท่านเชื่อในหลักการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนยึดมั่นในเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย	109 (28.68)	175 (46.05)	53 (13.95)	43 (11.32)	2.92	0.94	ปานกลาง
6. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ เสมอแม้ว่าจะแตกต่างจากตนเอง	122 (32.11)	202 (53.16)	46 (12.11)	10 (2.63)	3.15	0.73	สูง
*7. การปฏิบัติตัวตามกฎหมายของสังคมทำให้มีความยุ่งยาก และบ่อยครั้งทำให้ท่านอึดอัดใจ	47 (12.37)	121 (31.84)	111 (29.21)	101 (26.58)	2.70	1.00	ปานกลาง
รวม					3.09	0.46	สูง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.4.5 ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ สูง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง คือ การที่รัฐบาลมีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.47) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 56.73) รองลงมา ได้แก่ ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของประชาชน อันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.30) และการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.28) ส่วนประชาชนส่วนใหญ่มี อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในระดับปานกลาง ได้แก่ หลักเสรีภาพเป็นการที่บุคคลกระทำการใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 2.80) การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 2.70) และการที่นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 2.67) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่จริง(ร้อยละ 31.48) และมีสัดส่วนใกล้เคียงกับความคิดเห็นในระดับจริง (ร้อยละ 29.37) ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ระดับความคิดเห็นด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความ คิดเห็นทางการเมือง
	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง			
1. อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของ ประชาชน อันเป็นหัวใจของ ประชาธิปไตย	180 (47.49)	148 (39.05)	35 (9.23)	16 (4.22)	3.30	0.81	สูง
*2. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำ สิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองไม่ จำเป็นต้องคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิด ผู้อื่น	47 (12.37)	102 (26.84)	111 (29.21)	120 (31.58)	2.80	1.02	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับความ คิดเห็นทางการเมือง
	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง			
3. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหา บ้านเมืองในปัจจุบัน	94 (24.74)	140 (36.84)	85 (22.37)	61 (16.05)	2.70	1.01	ปานกลาง
4. การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของ ประชาธิปไตย	160 (42.22)	172 (45.38)	39 (10.29)	8 (2.11)	3.28	0.73	สูง
5. ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วน ใหญ่ของประชาชนทั้งนี้เพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด	203 (53.42)	137 (36.05)	33 (8.68)	7 (1.84)	3.41	0.73	สูง
6. รัฐบาลที่มีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบ ประชาธิปไตย	215 (56.73)	133 (35.09)	25 (6.60)	6 (1.58)	3.47	0.69	สูง
*7. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้ อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อ ระบอบประชาธิปไตย	66 (17.46)	111 (29.37)	82 (21.69)	119 (31.48)	2.67	1.10	ปานกลาง
รวม					3.09	0.42	สูง

* ข้อคำถามเชิงลบ

4.4.6 ภาพรวมปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ระดับความคิดเห็นทางการเมืองของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองโดยภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.92) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า รายด้านของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองที่มีระดับความคิดเห็นทางการเมืองสูง ได้แก่ ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.09) และด้านพฤติกรรมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.03) ส่วนรายด้านของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองที่มีระดับความคิดเห็นทางการเมืองปานกลาง 2

ด้าน ได้แก่ ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.77) และด้านความสนใจทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.64) ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ผลรวมปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็นทางการเมือง
ด้านความสนใจทางการเมือง	2.64	0.55	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	3.03	0.40	สูง
ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง	2.77	0.41	ปานกลาง
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.09	0.46	สูง
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.09	0.42	สูง
รวม	2.92	0.34	ปานกลาง

4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.99) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ส่วนรายด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.72) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.44) และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.32) ส่วนรายด้านที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับต่ำ คือ ด้านการชุมนุมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย

1.57) ด้านการติดต่อกับนักการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.56) และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.36) ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองรายด้าน	Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	2.44	0.59	ปานกลาง
การใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.72	0.74	ปานกลาง
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	2.32	0.74	ปานกลาง
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	1.36	0.61	ต่ำ
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	1.56	0.64	ต่ำ
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	1.57	0.69	ต่ำ
รวม	1.99	0.52	ต่ำ

4.5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานครด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.44) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.01) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับค่อนข้างบ่อย (ร้อยละ 47.49) ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง ได้แก่ การติดตามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองผ่านทางหนังสือพิมพ์ และวารสารอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.77) รองลงมา คือการติดตามข่าวสารทางการเมือง การปกครองกับบุคคลอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.28)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองผ่านทางเสียงตามสายของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.11) และการเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียง ของกรรมการชุมชนหรือสมาชิกสภาเขตดุสิต หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.) (ค่าเฉลี่ย 2.01) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 41.69) ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย			
1. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ	107 (28.23)	180 (47.49)	82 (21.64)	10 (2.64)	3.01	0.78	สูง
2. ท่านติดตามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองผ่านทางหนังสือพิมพ์ และวารสารอื่น ๆ	62 (16.36)	189 (49.87)	107 (28.23)	21 (5.54)	2.77	0.79	ปานกลาง
3. ท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียง ของกรรมการชุมชนหรือสมาชิกสภาเขตดุสิต หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.)	24 (6.33)	77 (20.32)	158 (41.69)	120 (31.66)	2.01	0.88	ปานกลาง
4. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมือง การปกครองกับบุคคลอื่น ๆ	29 (7.69)	120 (31.83)	154 (40.85)	74 (19.63)	2.28	0.86	ปานกลาง
5. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองผ่านทางเสียงตามสายของชุมชน	27 (7.20)	84 (22.40)	167 (44.53)	97 (25.87)	2.11	0.87	ปานกลาง
รวม					2.44	0.59	ปานกลาง

4.5.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และ(ส.ว.) (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับบ่อยครั้งมาก (ร้อยละ 50.93) และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น(กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) (ค่าเฉลี่ย 3.18) ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง ได้แก่ การชักชวนเพื่อนบ้านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.72) การประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.31) และการ เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.09) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 38.89) ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	บ่อยครั้งมาก	ค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย			
1. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น(กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร)	178 (47.21)	123 (32.63)	41 (10.88)	35 (9.28)	3.18	0.96	สูง
2. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และ(ส.ว.)	192 (50.93)	123 (32.63)	42 (11.14)	20 (5.31)	3.29	0.87	สูง

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย			
3. ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านไปลงคะแนน เสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ	99 (26.05)	134 (35.26)	89 (23.42)	58 (15.26)	2.72	1.01	ปานกลาง
4. ท่านเคยเข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหา เสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ	47 (12.43)	87 (23.02)	97 (25.66)	147 (38.89)	2.09	1.05	ปานกลาง
5. ท่านประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ	57 (15.04)	106 (27.97)	115 (30.34)	101 (26.65)	2.31	1.03	ปานกลาง
รวม					2.72	0.74	ปานกลาง

4.5.4 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครด้านการสนทนาเรื่องการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนทนาเรื่องการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ระดับปานกลาง ได้แก่ การพูดคุยเรื่องการเมืองการปกครอง ปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 2.60) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 40.05) รองลงมา คือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเมืองกับกลุ่มเพื่อน และเพื่อนบ้านใกล้ชิด รวมทั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและปัญหาสังคม (ค่าเฉลี่ย 2.41) และการร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ และการตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่ทุจริต (ค่าเฉลี่ย 2.22) ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ระดับต่ำ ได้แก่ การได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของ

ทางการเมืองการปกครอง การได้ส่งไปให้แก่กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ด้วยจดหมาย และด้วยสื่ออื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 1.95) โดยมีความคิดเห็นอยู่ระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 37.67) ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง

ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย			
1. ท่านพูดคุยเรื่องการเมืองการปกครอง ปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัว ญาติ พี่น้อง	79 (20.95)	108 (28.65)	151 (40.05)	39 (10.34)	2.60	0.93	ปานกลาง
2. ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลทาง การเมืองกับกลุ่มเพื่อน และเพื่อนบ้าน ใกล้ชิด	38 (10.08)	129 (34.22)	158 (41.91)	52 (13.79)	2.41	0.85	ปานกลาง
3. ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทาง การเมืองและปัญหาสังคม	47 (12.53)	113 (30.13)	160 (42.67)	55 (14.67)	2.41	0.89	ปานกลาง
4. เมื่อท่านได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของ ทางการเมืองการปกครอง ท่านได้ส่งไป ให้แก่กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ด้วย จดหมาย และด้วยสื่ออื่น ๆ	19 (5.04)	85 (22.55)	131 (34.75)	142 (37.67)	1.95	0.90	ต่ำ
5. ท่านเคยร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ เพื่อนบ้านเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ และการตรวจสอบการทำงานของ นักการเมืองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการ ที่ทุจริต	39 (10.34)	102 (27.06)	140 (37.14)	96 (25.46)	2.22	0.94	ปานกลาง
รวม					2.32	0.74	ปานกลาง

4.5.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.36) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ระดับต่ำ ได้แก่ การสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง เช่น กลุ่ม พธม.(กลุ่มเสื้อเหลือง) หรือกลุ่ม นปช.(กลุ่มเสื้อแดง)หรือกลุ่ม อื่น ๆ การชุมนุมประท้วง (ค่าเฉลี่ย 1.48) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 72.56) รองลงมา คือการร่วมหาเสียงให้กับนักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติด้วยการติดป้ายหาเสียง ติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.41) การ เข้าร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.35) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคใด พรรคการเมืองหนึ่งในช่วงระหว่างการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.30) และการ บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.24) โดยมีความคิดเห็น อยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 84.66) ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง
ต่าง ๆ

ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับ พรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมี ส่วนร่วม ทางการเมือง
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย			
1. ท่านสมัครเป็นสมาชิกพรรคใด พรรค การเมืองหนึ่งในช่วงระหว่างการรณรงค์หา เสียงของนักการเมืองท้องถิ่นและ ระดับชาติ	17 (4.49)	15 (3.96)	32 (8.44)	315 (83.11)	1.30	0.75	ต่ำ
2. ท่านสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง เช่น กลุ่ม พวม.(กลุ่มเสื้อเหลือง) หรือกลุ่ม นปช.(กลุ่มเสื้อแดง)หรือกลุ่ม อื่น ๆ การ ชุมนุมประท้วง	18 (4.75)	41 (10.82)	45 (11.87)	275 (72.56)	1.48	0.87	ต่ำ
3. ท่านเคยร่วมหาเสียงให้กับนักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นและ การเมืองระดับชาติด้วยการติดป้ายหา เสียง ติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น	9 (2.37)	25 (6.60)	78 (20.58)	267 (70.45)	1.41	0.72	ต่ำ
4. ท่านบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง	5 (1.32)	22 (5.82)	31 (8.20)	320 (84.66)	1.24	0.61	ต่ำ
5. ท่านเข้าร่วมประชุมทางการเมืองของพรรค การเมืองและกลุ่มทางการเมือง	11 (2.92)	24 (6.37)	50 (13.26)	292 (77.45)	1.35	0.73	ต่ำ
รวม					1.36	0.61	ต่ำ

4.5.6 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครด้านการติดต่อกับนักการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน
การติดต่อกับนักการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.56) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่
ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน การติดต่อกับนักการเมือง ระดับต่ำ ได้แก่

การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมืองท้องถิ่นในการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ (ค่าเฉลี่ย 1.86) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 47.49) รองลงมา คือ การมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกรรมการชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นเสมอ (ค่าเฉลี่ย 1.75) การโทรศัพท์ติดต่อกับกรรมการชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเสนอปัญหาภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.44) ติดต่อประสานงานไปยังพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งเพื่อเสนอปัญหา หรือร้องทุกข์ในการแก้ปัญหาและขอความช่วยเหลือ (ค่าเฉลี่ย 1.38) และการเขียนเรื่องร้องทุกข์ เสนอปัญหาไปยังนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 1.36) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 74.41) ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ด้านการติดต่อนักการเมือง

ด้านการติดต่อนักการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวนร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	บ่อยครั้งมาก	ค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย			
1. ท่านเขียนเรื่องร้องทุกข์ เสนอปัญหาไปยังนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ	8 (2.11)	23 (6.07)	66 (17.41)	282 (74.41)	1.36	0.69	ต่ำ
2. ท่านโทรศัพท์ติดต่อกับกรรมการชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเสนอปัญหาภายในชุมชน	9 (2.37)	34 (8.97)	72 (19.00)	264 (69.66)	1.44	0.75	ต่ำ
3. ท่านติดต่อประสานงานไปยังพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งเพื่อเสนอปัญหา หรือร้องทุกข์ในการแก้ปัญหาและขอความช่วยเหลือ	8 2.11	23 6.07	73 19.26	275 72.56	1.38	0.70	ต่ำ
4. ท่านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมืองท้องถิ่นในการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ	29 (7.65)	69 (18.21)	101 (26.65)	180 (47.49)	1.86	0.97	ต่ำ

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ด้านการติดต่อนักการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง
	บ่อยครั้ง	ค่อนข้าง	นาน ๆ	ไม่เคย			
	มาก	บ่อย	ครั้ง	เลย			
5. ท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกรรมการ ชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นเสมอ	17 (4.49)	57 (15.04)	121 (31.93)	184 (48.55)	1.75	0.87	ต่ำ
รวม					1.56	0.64	ต่ำ

4.5.7 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครด้านการชุมนุมทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.57) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการชุมนุมทางการเมืองระดับต่ำ ได้แก่ ท่านกับกลุ่มเพื่อนนัดพูดคุยกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสังคมเสมอ(สภาภาพ) (ค่าเฉลี่ย 1.97) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 38.52) รองลงมา คือ การเข้าร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมืองระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.60) การเข้าร่วมชุมนุม เดินขบวน ประท้วงขับไล่รัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 1.45) การเข้าร่วมลงชื่อขับไล่การทำงานของนักการเมืองระดับชาติ หรือคณะรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 1.43) และการ เข้าร่วมชุมนุม ประท้วงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ทุจริต รวมถึงกรรมการชุมชน สมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) (ค่าเฉลี่ย 1.40) โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 74.14) ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ด้านการชุมนุมทางการเมือง

ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระดับคุณภาพ(จำนวน/ร้อยละ)				Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย			
1. ท่านกับกลุ่มเพื่อนนัดพูดคุยกันเกี่ยวกับ สถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสังคม เสมอ(สภากาแฟ)	35 (9.23)	65 (17.15)	133 (35.09)	146 (38.52)	1.97	0.96	ต่ำ
2. ท่านเข้าร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยของ นักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมือง ระดับชาติ	17 (4.50)	34 (8.99)	106 (28.04)	221 (58.47)	1.60	0.83	ต่ำ
3. ท่านเข้าร่วมชุมนุมประท้วงเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานภาครัฐที่ทุจริต รวมถึงกรรมการ ชุมชน สมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ข.) และ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.)	12 (3.17)	28 (7.39)	58 (15.30)	281 (74.14)	1.40	0.76	ต่ำ
4. ท่านเข้าร่วมลงชื่อขับไล่การทำงานของ นักการเมืองระดับชาติ หรือคณะรัฐบาล	18 (4.75)	26 (6.86)	56 (14.78)	279 (73.61)	1.43	0.82	ต่ำ
5. ท่านเข้าร่วมชุมนุม เดินขบวน ประท้วงขับ ไล่รัฐบาล	22 (5.88)	22 (5.88)	59 (15.78)	271 (72.46)	1.45	0.85	ต่ำ
รวม					1.57	0.69	ต่ำ

4.6 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง และปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.1.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามเพศมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ เพศชาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 และเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่าด้านการติดต่อนักการเมืองนั้นเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลกับการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	2.47	0.62	2.40	0.56	1.068	0.286
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.77	0.74	2.67	0.75	1.271	0.205
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	2.35	0.76	2.30	0.72	0.638	0.524
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	1.41	0.66	1.30	0.56	1.880	0.061
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	1.64	0.68	1.48	0.59	2.362	0.019*
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	1.63	0.69	1.50	0.67	1.892	0.059
รวม	2.05	0.54	1.94	0.49	1.973	0.049*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6.1.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง
จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่าง
กันมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนทนาเรื่องการเมือง และด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.606	2	0.803	2.314	0.100
	ภายในกลุ่ม	124.914	360	0.347		
	รวม	126.520	362			
การใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	10.229	2	5.114	9.732	0.000**
	ภายในกลุ่ม	189.707	361	0.526		
	รวม	199.935	363			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.683	2	2.841	5.445	0.005**
	ภายในกลุ่ม	186.809	358	0.522		
	รวม	192.491	360			
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	0.239	2	0.119	0.325	0.723
	ภายในกลุ่ม	132.306	360	0.368		
	รวม	132.545	362			
ด้านการติดต่อนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.819	2	0.409	1.018	0.362
	ภายในกลุ่ม	144.721	360	0.402		
	รวม	145.540	362			
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.895	2	0.448	0.942	0.391
	ภายในกลุ่ม	171.024	360	0.475		
	รวม	171.920	362			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.729	2	0.865	3.315	0.037*
	ภายในกลุ่ม	94.165	361	0.261		
	รวม	95.894	363			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายละเอียดด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็น

รายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.24-4.26

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		1.90	1.99	2.09
18-29 ปี	1.90	-	0.083	0.186*
30-49 ปี	1.99		-	0.104
50 ปีขึ้นไป	2.09			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 1 คู่
ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.45	2.77	2.88
18-29 ปี	2.45		0.323**	0.430**
30-49 ปี	2.77			0.107
50 ปีขึ้นไป	2.88			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.25 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปีมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี และประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.45	2.77	2.88
18-29 ปี	2.20		0.083	0.324**
30-49 ปี	2.28			0.241**
50 ปีขึ้นไป	2.52			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.26 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี และอายุ 30-49 ปี

4.6.1.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม

สถานภาพ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.620	3	0.873	2.657	0.048*
	ภายในกลุ่ม	104.533	318	0.329		
	รวม	107.153	321			
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	9.272	3	3.091	5.640	0.001**
	ภายในกลุ่ม	174.816	319	0.548		
	รวม	184.088	322			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	6.152	3	2.051	3.841	0.010**
	ภายในกลุ่ม	168.714	316	0.534		
	รวม	174.866	319			
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	1.271	3	0.424	1.059	0.366
	ภายในกลุ่ม	127.113	318	0.400		
	รวม	128.383	321			
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.642	3	1.214	2.947	0.033*
	ภายในกลุ่ม	130.997	318	0.412		
	รวม	134.639	321			

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.009	3	0.670	1.386	0.247
	ภายในกลุ่ม	153.665	318	0.483		
	รวม	155.674	321			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.321	3	1.107	4.155	0.007**
	ภายในกลุ่ม	84.982	319	0.266		
	รวม	88.303	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและราย ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง และด้านการติดต่อกับนักการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.28-4.32

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		1.89	2.09	2.11	1.92
โสด	1.89	-	0.206**	0.222**	0.036
สมรส	2.09		-	0.016	-0.170
ม่าย/หย่าร้าง	2.11			-	-0.186
แยกกันอยู่	1.92				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.28 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกัน อยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี สถานภาพโสดและประชาชนที่มีสถานภาพม่าย/หย่าร้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด เช่นกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม สถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.33	2.52	2.50	2.38
โสด	2.33	-	0.191*	0.170	0.046
สมรส	2.52		-	-0.021	-0.145
ม่าย/หย่าร้าง	2.50			-	-0.124
แยกกันอยู่	2.38				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามสถานภาพเป็นราย
คู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.51	2.88	2.68	2.68
โสด	2.51	-	0.372**	0.166	0.169
สมรส	2.88		-	-0.205	-0.203
ม่าย/หย่าร้าง	2.68			-	0.003
แยกกันอยู่	2.68				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.30 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตาม สถานภาพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่
แตกต่างกันอยู่ 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชน
ที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามสถานภาพ
เป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.17	2.46	2.49	2.29
โสด	2.17	-	0.283**	0.316**	0.118
สมรส	2.46		-	0.033	-0.165
ม่าย/หย่าร้าง	2.49			-	-0.198
แยกกันอยู่	2.29				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.31 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่ พบว่ามีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสดและประชาชนที่มีสถานภาพม่าย/หย่าร้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด เช่นกัน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		1.46	1.64	1.76	1.51
โสด	1.46	-	0.187*	0.301*	0.051
สมรส	1.64		-	0.114	-0.136
ม่าย/หย่าร้าง	1.76			-	-0.250
แยกกันอยู่	1.51				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่ พบว่ามีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสดและประชาชนที่มีสถานภาพม่าย/หย่าร้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด เช่นกัน

4.6.1.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่าทุกด้านของประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษา

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.885	5	0.577	1.598	0.160
	ภายในกลุ่ม	127.110	352	0.361		
	รวม	129.994	357			
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	0.924	5	0.185	0.329	0.895
	ภายในกลุ่ม	198.204	353	0.561		
	รวม	199.128	358			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.491	5	1.098	2.047	0.072
	ภายในกลุ่ม	188.293	351	0.536		
	รวม	193.784	356			
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	0.816	5	0.163	0.441	0.820
	ภายในกลุ่ม	130.199	352	0.370		
	รวม	131.015	357			
ด้านการติดต่อนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.412	5	0.282	0.718	0.610
	ภายในกลุ่ม	138.442	352	0.393		
	รวม	139.855	357			

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.450	5	0.090	0.180	0.970
	ภายในกลุ่ม	176.199	352	0.501		
	รวม	176.649	357			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.000	5	0.200	0.744	0.591
	ภายในกลุ่ม	94.927	353	0.269		
	รวม	95.927	358			

4.6.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.2.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	2.45	0.68	2.38	0.57	1.218	0.224
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	2.93	0.43	2.95	0.37	-0.543	0.588
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	3.06	0.48	3.03	0.47	0.561	0.575
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	3.00	0.42	2.98	0.41	0.536	0.592
รวม	2.86	0.36	2.83	0.29	0.686	0.493

4.6.2.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองจำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
อายุ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	7.666	2	3.833	10.172	0.000**
	ภายในกลุ่ม	136.402	362	0.377		
	รวม	144.068	364			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.351	2	0.175	1.093	0.336
	ภายในกลุ่ม	58.049	362	0.160		
	รวม	58.400	364			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.498	2	0.249	1.126	0.325
	ภายในกลุ่ม	79.337	359	0.221		
	รวม	79.835	361			
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.331	2	0.665	3.931	0.020*
	ภายในกลุ่ม	61.099	361	0.169		
	รวม	62.429	363			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.635	2	0.818	8.064	0.000**
	ภายในกลุ่ม	36.707	362	0.101		
	รวม	38.342	364			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.36-4.38

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.76	2.86	2.94
18-29 ปี	2.76	-	0.105**	0.180**
30-49 ปี	2.86		-	0.075
50 ปีขึ้นไป	2.94			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.36 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่าง
กันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนก
ตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.21	2.45	2.60
18-29 ปี	2.21	-	0.237**	0.388**
30-49 ปี	2.45		-	0.151
50 ปีขึ้นไป	2.60			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.37 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี และประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.90	3.02	3.06
18-29 ปี	2.90	-	0.118*	0.153*
30-49 ปี	3.02		-	0.035
50 ปีขึ้นไป	3.06			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.38 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตาม อายุเป็นรายคู่พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี และประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

4.6.2.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองจำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
สถานภาพ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.993	3	1.998	5.473	0.001**
	ภายในกลุ่ม	116.810	320	0.365		
	รวม	122.803	323			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.539	3	0.180	1.057	0.368
	ภายในกลุ่ม	54.424	320	0.170		
	รวม	54.964	323			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.454	3	0.151	0.689	0.559
	ภายในกลุ่ม	69.650	317	0.220		
	รวม	70.104	320			
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.338	3	0.446	2.668	0.048*
	ภายในกลุ่ม	53.343	319	0.167		
	รวม	54.681	322			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.393	3	0.464	4.401	0.005**
	ภายในกลุ่ม	33.764	320	0.106		
	รวม	35.157	323			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและราย ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.40-4.42

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.77	2.91	2.87	2.93
โสด	2.77	-	0.139**	0.097	0.158
สมรส	2.91		-	-0.042	0.019
ม่าย/หย่าร้าง	2.87			-	0.061
แยกกันอยู่	2.93				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.40 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม สถานภาพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง มากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม
สถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.25	2.53	2.43	2.58
โสด	2.25		0.287**	0.184	0.337**
สมรส	2.53			-0.103	0.050
ม่าย/หย่าร้าง	2.43				0.153
แยกกันอยู่	2.58				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.41 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็น
รายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีปัจจัยสภาพแวดล้อม
ทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด และประชาชนที่มีสถานภาพแยกกันอยู่มีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตาม
สถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.93	3.06	3.02	3.13
โสด	2.93	-	0.128*	0.088	0.195*
สมรส	3.06		-	-0.040	0.067
ม่าย/หย่าร้าง	3.02			-	0.107
แยกกันอยู่	3.13				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.42 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นราย
คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด และประชาชนที่มีสถานภาพแยกกันอยู่มีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

4.6.2.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษากับปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมือง จำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมือง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้าน ลักษณะ
สภาพแวดล้อมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมี
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนก
ตามการศึกษา

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	6.795	5	1.359	3.599	0.003**
	ภายในกลุ่ม	133.692	354	0.378		
	รวม	140.488	359			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.059	5	0.212	1.291	0.267
	ภายในกลุ่ม	58.097	354	0.164		
	รวม	59.156	359			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.136	5	0.627	2.828	0.016*
	ภายในกลุ่ม	77.606	350	0.222		
	รวม	80.742	355			
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.390	5	0.278	1.685	0.137
	ภายในกลุ่ม	58.241	353	0.165		
	รวม	59.631	358			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.438	5	0.288	2.758	0.018*
	ภายในกลุ่ม	36.933	354	0.104		
	รวม	38.371	359			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายละเอียด ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.44-4.46

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ม.3	ม.3	ม.6 หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.70	2.81	2.88	2.88	2.88	2.87
ต่ำกว่า ม.3	2.70	-	0.112	0.179*	0.184*	0.188*	0.175*
ม.3	2.81		-	0.067	0.072	0.076	0.063
ม.6 หรือ ปวช.	2.88			-	0.005	0.009	-0.004
อนุปริญญา หรือ ปวส.	2.88				-	0.004	-0.009
ปริญญาตรี	2.88					-	-0.013
สูงกว่าปริญญาตรี	2.87						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.44 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม การศึกษา เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่
แตกต่างกันอยู่ 4 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.6 หรือ ปวช., อนุปริญญา หรือ ปวส. ,
ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
การศึกษาระดับต่ำกว่า ม.3

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนก
ตามการศึกษาเป็นรายคู่

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ม.3	ม.3	ม.6 หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.05	2.47	2.43	2.41	2.47	2.47
ต่ำกว่า ม.3	2.05	-	0.421**	0.378**	0.359**	0.419**	0.421**
ม.3	2.47		-	-0.043	-0.062	-0.002	0.000
ม.6 หรือ ปวช.	2.43			-	-0.018	0.041	0.043
อนุปริญญา หรือ ปวส.	2.41				-	0.059	0.061
ปริญญาตรี	2.47					-	0.002
สูงกว่าปริญญาตรี	2.47						-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.45 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามการศึกษาเป็น
รายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 5 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับม. 3, ม.6 หรือ ปวช.,
อนุปริญญา หรือ ปวส. , ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง
มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า ม.3

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ทางการเมือง
จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ม.3	ม.3	ม.6 หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.89	2.97	3.10	3.17	3.10	2.87
ต่ำกว่า ม.3	2.89	-	0.077	0.211*	0.280*	0.205*	-0.020
ม.3	2.97		-	0.134	0.203*	0.128	-0.097
ม.6 หรือ ปวช.	3.10			-	0.069	-0.006	-0.232
อนุปริญญา หรือ ปวส.	3.17				-	-0.075	-0.300
ปริญญาตรี	3.10					-	-0.225
สูงกว่าปริญญาตรี	2.87						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ทางการเมือง จำแนกตาม
การศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 4 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.6 หรือ
ปวช., อนุปริญญา หรือ ปวส., ปริญญาตรี มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชน
ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า ม.3 และประชาชนที่มีการศึกษาระดับ อนุปริญญา หรือ ปวส. มีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.3

4.6.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.3.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีเพศแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.47 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความสนใจทางการเมือง	2.67	0.58	2.61	0.53	1.080	0.281
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	3.03	0.41	3.03	0.39	0.021	0.983
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	2.79	0.43	2.75	0.39	0.719	0.473
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.09	0.50	3.09	0.43	-0.019	0.985
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.10	0.42	3.08	0.43	0.644	0.520
รวม	2.93	0.37	2.91	0.32	0.682	0.496

4.6.3.2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง แตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองด้านการกล่อมเกลางานการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่วนประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.48

ตารางที่ 4.48 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	9.239	2	4.620	16.277	0.000**
	ภายในกลุ่ม	102.739	362	0.284		
	รวม	111.978	364			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.326	2	0.163	1.057	0.349
	ภายในกลุ่ม	55.920	362	0.154		
	รวม	56.246	364			
ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	4.288	2	2.144	13.203	0.000**
	ภายในกลุ่ม	58.790	362	0.162		
	รวม	63.078	364			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.329	2	0.664	3.150	0.044*
	ภายในกลุ่ม	76.358	362	0.211		
	รวม	77.687	364			

ตารางที่ 4.48 (ต่อ)

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	2.284	2	1.142	6.491	0.002**
	ภายในกลุ่ม	63.523	361	0.176		
	รวม	65.807	363			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.754	2	1.377	12.341	0.000**
	ภายในกลุ่ม	40.388	362	0.112		
	รวม	43.141	364			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.49-4.53

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.80	2.95	3.03
18-29 ปี	2.80	-	0.152**	0.230**
30-49 ปี	2.95		-	0.078
50 ปีขึ้นไป	3.03			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.49 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่าง กันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการ เมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.41	2.67	2.83
18-29 ปี	2.41	-	0.265**	0.425**
30-49 ปี	2.67		-	0.159**
50 ปีขึ้นไป	2.83			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.50 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจ ทางการเมือง จำแนกตาม อายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยทาง จิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี และประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง จำแนกตาม
อายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.60	2.81	2.89
18-29 ปี	2.60	-	0.202**	0.281**
30-49 ปี	2.81			0.080
50 ปีขึ้นไป	2.89			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.51 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง จำแนกตามอายุเป็นรายคู่
พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยทาง
จิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.52 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		3.00	3.12	3.16
18-29 ปี	3.00	-	0.119*	0.153*
30-49 ปี	3.12			0.034
50 ปีขึ้นไป	3.16			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.52 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	Mean	18-29 ปี	30-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.98	3.10	3.19
18-29 ปี	2.98	-	0.127**	0.213**
30-49 ปี	3.10			0.086
50 ปีขึ้นไป	3.19			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.53 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 30-49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไปมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

4.6.3.3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า

ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.54

ตารางที่ 4.54 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	8.569	3	2.856	10.043	0.000**
	ภายในกลุ่ม	91.006	320	0.284		
	รวม	99.575	323			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.893	3	0.298	1.777	0.151
	ภายในกลุ่ม	53.582	320	0.167		
	รวม	54.475	323			
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.615	3	1.205	7.594	0.000**
	ภายในกลุ่ม	50.780	320	0.159		
	รวม	54.395	323			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	2.072	3	0.691	3.211	0.023*
	ภายในกลุ่ม	68.847	320	0.215		
	รวม	70.919	323			

ตารางที่ 4.54 (ต่อ)

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	2.556	3	0.852	4.735	0.003**
	ภายในกลุ่ม	57.414	319	0.180		
	รวม	59.970	322			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.860	3	0.953	8.184	0.000**
	ภายในกลุ่ม	37.274	320	0.116		
	รวม	40.134	323			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและ ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.55-4.59

ตารางที่ 4.55 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.82	3.02	3.00	2.99
โสด	2.82	-	0.199**	0.182**	0.173
สมรส	3.02		-	-0.017	-0.026
ม่าย/หย่าร้าง	3.00			-	-0.009
แยกกันอยู่	2.99				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.55 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม สถานภาพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่ แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสและสถานภาพม่ายหรือหย่าร้างมีปัจจัย ทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตาม สถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.46	2.81	2.71	2.77
โสด	2.46	-	0.352**	0.250**	0.317**
สมรส	2.81		-	-0.102	-0.035
ม่าย/หย่าร้าง	2.71			-	0.067
แยกกันอยู่	2.77				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.56 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็นราย คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส, ม่าย/หย่าร้าง และแยกกัน อยู่ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.57 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตาม
สถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.65	2.87	2.84	2.89
โสด	2.65	-	0.222**	0.191**	0.241**
สมรส	2.87		-	-0.031	0.019
ม่าย/หย่าร้าง	2.84			-	0.050
แยกกันอยู่	2.89				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.57 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามสถานภาพเป็น
รายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส, ม่าย/หย่าร้าง และ
แยกกันอยู่ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.58 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		2.99	3.16	3.14	3.17
โสด	2.99	-	0.169*	0.146	0.172*
สมรส	3.16		-	-0.023	0.003
ม่าย/หย่าร้าง	3.14			-	0.026
แยกกันอยู่	3.17				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.58 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนก ตามสถานภาพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และ แยกกันอยู่มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

ตารางที่ 4.59 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพเป็นรายคู่

สถานภาพ	Mean	โสด	สมรส	ม่าย/หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		3.01	3.18	3.21	2.98
โสด	3.01	-	0.168**	0.204**	-0.027
สมรส	3.18		-	0.036	-0.195
ม่าย/หย่าร้าง	3.21			-	-0.231
แยกกันอยู่	2.98				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.59 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตาม สถานภาพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และ ม่าย/หย่าร้าง มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

4.6.3.4 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษากับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีปัจจัยทาง จิตวิทยาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมี

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษา

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.126	5	1.025	3.387	0.005**
	ภายในกลุ่ม	107.146	354	0.303		
	รวม	112.272	359			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.162	5	0.232	1.438	0.210
	ภายในกลุ่ม	57.208	354	0.162		
	รวม	58.370	359			
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.702	5	0.340	2.012	0.076
	ภายในกลุ่ม	59.871	354	0.169		
	รวม	61.573	359			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.432	5	0.286	1.324	0.253
	ภายในกลุ่ม	76.551	354	0.216		
	รวม	77.983	359			
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.123	5	0.225	1.249	0.286
	ภายในกลุ่ม	63.444	353	0.180		
	รวม	64.567	358			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.179	5	0.236	2.003	0.078
	ภายในกลุ่ม	41.667	354	0.118		
	รวม	42.846	359			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำด้านความสนใจทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.61

ตารางที่ 4.61 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ม.3	ม.3	ม.6 หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.47	2.63	2.81	2.60	2.54	2.65
ต่ำกว่า ม.3	2.47	-	0.159	0.345**	0.137	0.072	0.182
ม.3	2.63		-	0.186**	-0.022	-0.087	0.023
ม.6 หรือ ปวช.	2.81			-	-0.208**	-0.273**	-0.163
อนุปริญญา หรือ ปวส.	2.60				-	-0.064	0.045
ปริญญาตรี	2.54					-	0.110
สูงกว่าปริญญาตรี	2.65						-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.61 เมื่อทดสอบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 4 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.6 หรือ ปวช. มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.3 และต่ำกว่า ม.3 และประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. และปริญญาตรี มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ม.6 หรือ ปวช.

4.6.4 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.4.1 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านอาชีพกับการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.62

ตารางที่ 4.62 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	10.188	8	1.274	3.810	0.000**
	ภายในกลุ่ม	122.991	368	0.334		
	รวม	133.179	376			
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	22.051	8	2.756	5.448	0.000**
	ภายในกลุ่ม	186.699	369	0.506		
	รวม	208.751	377			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	17.971	8	2.246	4.365	0.000**
	ภายในกลุ่ม	188.354	366	0.515		
	รวม	206.324	374			

ตารางที่ 4.62 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	3.602	8	0.450	1.216	0.288
	ภายในกลุ่ม	136.260	368	0.370		
	รวม	139.861	376			
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	11.526	8	1.441	3.760	0.000**
	ภายในกลุ่ม	141.004	368	0.383		
	รวม	152.531	376			
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	9.152	8	1.144	2.457	0.013*
	ภายในกลุ่ม	171.347	368	0.466		
	รวม	180.499	376			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	10.333	8	1.292	5.267	0.000**
	ภายในกลุ่ม	90.491	369	0.245		
	รวม	100.824	377			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายละเอียดด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการชุมนุมทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.63-4.68

ตารางที่ 4.63 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.00	2.01	2.09	2.09	1.74	2.09	1.63	2.34	1.75
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.00	-	0.010	0.086	0.085	-0.265	0.093	-0.367**	0.341**	-0.253
รับจ้าง	2.01		-	0.075	0.074	-0.276**	0.083	-0.378**	0.330**	-0.263**
ค้าขาย	2.09			-	-0.001	-0.351**	0.008	-0.453**	0.255	-0.338**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.09				-	-0.350**	0.009	-0.452**	0.256	-0.337**
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1.74					-	0.359**	-0.102	0.606**	0.013
รับราชการ	2.09						-	-0.460**	0.247	-0.346**
นักศึกษา	1.63							-	0.708**	0.114
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.34								-	-0.593**
อื่น ๆ	1.75									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.63 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 18
คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้าง ค้าขาย และลูกจ้างบริษัทเอกชน

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน
แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมือง
มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน รับราชการและข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.64 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.35	2.49	2.57	2.41	2.33	2.47	2.14	2.90	2.16
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.35	-	0.138	0.213	0.060	-0.021	0.119	-0.219	0.546**	-0.190
รับจ้าง	2.49		-	0.075	-0.078	-0.159	-0.019	-0.357**	0.408**	-0.328**
ค้าขาย	2.57			-	-0.153	-0.234	-0.094	-0.432**	0.332**	-0.403**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.41				-	-0.081	0.059	-0.279**	0.486**	-0.250
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.33					-	0.140	-0.198	0.567**	-0.169
รับราชการ	2.47						-	-0.338**	0.427**	-0.309**
นักศึกษา	2.14							-	0.765**	0.029
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.90								-	-0.736**
อื่น ๆ	2.16									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.64 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม อาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 15 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับราชการและนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการและข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.65 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.86	2.69	2.84	2.81	2.38	2.91	2.16	3.11	2.37
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.86	-	-0.166	-0.016	-0.051	-0.481**	0.054	-0.698**	0.256	-0.491**
รับจ้าง	2.69		-	0.150	0.114	-0.316	0.220	-0.532**	0.422**	-0.326
ค้าขาย	2.84			-	-0.035	-0.465**	0.070	-0.682**	0.272	-0.475**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.81				-	-0.430**	0.105	-0.646**	0.307	-0.440**
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.38					-	0.535**	-0.217	0.737**	-0.010
รับราชการ	2.91						-	-0.752**	0.202	-0.546**
นักศึกษา	2.16							-	0.954**	0.206
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.11								-	-0.747**
อื่น ๆ	2.37									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.65 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตาม อาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 17 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย และลูกจ้างบริษัทเอกชน

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน

แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมือง

มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่

มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน รับราชการและ ข้าราชการบำนาญ/

เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.66 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็น

รายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.34	2.37	2.39	2.49	1.86	2.49	1.89	2.70	1.98
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.34	-	0.027	0.050	0.153	-0.476**	0.152	-0.451**	0.358	-0.358
รับจ้าง	2.37		-	0.023	0.126	-0.503**	0.126	-0.477**	0.331	-0.385**
ค้าขาย	2.39			-	0.103	-0.526**	0.102	-0.501**	0.308	-0.408**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.49				-	-0.629**	-0.001	-0.604**	0.205	-0.511**
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1.86					-	0.628**	0.025	0.834**	0.118
รับราชการ	2.49						-	-0.603**	0.206	-0.510**
นักศึกษา	1.89							-	0.809**	0.093
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.70								-	-0.716**
อื่น ๆ	1.98									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.66 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่ แตกต่างกันอยู่ 17 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี อาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย และลูกจ้างบริษัทเอกชน

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่ มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน รับราชการและ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุ ราชการ

ตารางที่ 4.67 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็น
รายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		1.56	1.58	1.63	1.54	1.29	1.69	1.22	2.08	1.37
พ่อบ้าน แม่บ้าน	1.56	-	0.015	0.072	-0.019	-0.266	0.130	-0.343**	0.514**	-0.189
รับจ้าง	1.58		-	0.057	-0.034	-0.281	0.115	-0.358**	0.499**	-0.204
ค้าขาย	1.63			-	-0.090	-0.338**	0.059	-0.415**	0.443**	-0.261
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	1.54				-	-0.247	0.149	-0.324**	0.533**	-0.171
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1.29					-	0.397**	-0.077	0.780**	0.077
รับราชการ	1.69						-	-0.474**	0.384**	-0.320
นักศึกษา	1.22							-	0.857**	0.154
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.08								-	-0.704**
อื่น ๆ	1.37									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.67 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่
แตกต่างกันอยู่ 15 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพค้าขาย

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน
แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับราชการและนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.68 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการชุมนุมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		1.52	1.56	1.67	1.85	1.48	1.56	1.23	1.71	1.38
พ่อบ้าน แม่บ้าน	1.52	-	0.042	0.156	0.331*	-0.033	0.043	-0.291	0.195	-0.141
รับจ้าง	1.56		-	0.115	0.290*	-0.075	0.002	-0.333*	0.153	-0.183
ค้าขาย	1.67			-	0.175	-0.189	-0.113	-0.447*	0.039	-0.297
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	1.85				-	-0.364	-0.288	-0.622*	-0.136	-0.472*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1.48					-	0.077	-0.258	0.228	-0.108
รับราชการ	1.56						-	-0.334*	0.152	-0.185
นักศึกษา	1.23							-	0.486*	0.150
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	1.71								-	-0.336
อื่น ๆ	1.38									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.68 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการชุมนุมทางการเมือง จำแนกตาม อาชีพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 8 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน และรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง
ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมือง
มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่
มีอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน

4.6.4.2 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม
ทางสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทาง
สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87 เมื่อ
ทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมี ส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 ส่วนรายด้าน พบว่าทุกด้าน ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิ
เลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมือง
และกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ด้านการติดต่อนักการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง เมื่อ
ทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมี ส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 เช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 4.69

ตารางที่ 4.69 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เป็นสมาชิกกลุ่ม		ไม่เป็นสมาชิก		t	Sig.
	ทางสังคม		กลุ่มทางสังคม			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	2.56	0.55	2.34	0.61	3.571	0.000**
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.86	0.68	2.61	0.76	3.304	0.001**
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	2.54	0.69	2.14	0.72	5.358	0.000**
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	1.49	0.68	1.25	0.51	3.797	0.000**
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	1.76	0.68	1.40	0.54	5.478	0.000**
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	1.70	0.73	1.47	0.65	3.183	0.002**
รวม	2.15	0.51	1.87	0.48	5.536	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.4.3 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านรายได้ต่อเดือนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้านของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.70

ตารางที่ 4.70 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.280	5	0.056	0.157	0.978
	ภายในกลุ่ม	116.623	327	0.357		
	รวม	116.903	332			
การใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	4.104	5	0.821	1.611	0.156
	ภายในกลุ่ม	167.105	328	0.509		
	รวม	171.209	333			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.378	5	0.476	0.898	0.483
	ภายในกลุ่ม	172.701	326	0.530		
	รวม	175.079	331			
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	2.142	5	0.428	1.126	0.346
	ภายในกลุ่ม	124.421	327	0.380		
	รวม	126.563	332			
ด้านการติดต่อนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.594	5	0.519	1.263	0.280
	ภายในกลุ่ม	134.362	327	0.411		
	รวม	136.957	332			
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.568	5	0.514	1.031	0.399
	ภายในกลุ่ม	162.966	327	0.498		
	รวม	165.535	332			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.468	5	0.294	1.121	0.349
	ภายในกลุ่ม	85.968	328	0.262		
	รวม	87.437	333			

4.6.4.4 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.71

ตารางที่ 4.71 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.398	3	1.799	5.179	0.002**
	ภายในกลุ่ม	127.867	368	0.347		
	รวม	133.266	371			
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	10.026	3	3.342	6.317	0.000**
	ภายในกลุ่ม	195.208	369	0.529		
	รวม	205.234	372			
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.727	3	1.909	3.567	0.014*
	ภายในกลุ่ม	196.405	367	0.535		
	รวม	202.132	370			
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	1.608	3	0.536	1.466	0.223
	ภายในกลุ่ม	134.520	368	0.366		
	รวม	136.127	371			

ตารางที่ 4.71 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.890	3	1.297	3.269	0.021*
	ภายในกลุ่ม	145.976	368	0.397		
	รวม	149.866	371			
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.282	3	0.094	0.193	0.901
	ภายในกลุ่ม	179.822	368	0.489		
	รวม	180.105	371			
ผลรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.542	3	1.181	4.539	0.004**
	ภายในกลุ่ม	95.980	369	0.260		
	รวม	99.522	372			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและรายละเอียดด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง และด้านการติดต่อกับนักการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.72-4.76

ตารางที่ 4.72 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว
เป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้าอา(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.08	2.06	2.15	1.89
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.08	-	-0.025	0.066	-0.189**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.06		-	0.091	-0.164**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.15			-	-0.255**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	1.89				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.72 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มี
คู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ สมาชิกใน
ครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวใน
ฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบ
หลัก

ตารางที่ 4.73 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม

บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย
		ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลัก	
		2.55	2.46	2.69	2.33
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.55	-	-0.096	0.133	-0.228**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.46		-	0.228	-0.132**
ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.69			-	-0.360**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.33				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.73 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะสมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.74 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.88	2.88	2.86	2.55
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.88	-	-0.005	-0.026	-0.333**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.88		-	-0.021	-0.328**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.86			-	-0.307**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.55				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.74 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว เป็นราย
คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ สมาชิก
ในครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวใน
ฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบ
หลัก

ตารางที่ 4.75 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามบทบาท
หน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.42	2.38	2.56	2.19
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.42	-	-0.038	0.139	-0.226*
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.38		-	0.177	-0.188
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.56			-	-0.365*
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.19				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.75 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว
เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวในฐานะพ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า
น้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.76 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามบทบาท

หน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย
		ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลัก	
		1.64	1.58	1.79	1.46
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	1.64	-	-0.057	0.146	-0.179*
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว					
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	1.58		-	0.202	-0.122
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว					
ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	1.79			-	-0.325*
ผู้รับผิดชอบหลัก					
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	1.46				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.76 เมื่อทดสอบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการติดต่อกับนักการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะสมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะพ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

4.6.4.5 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทในชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามบทบาทในชุมชน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้านของประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4.77

ตารางที่ 4.77 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ผู้นำและกรรมการ ชุมชนดูแล รับผิดชอบบริหาร จัดการชุมชน		สมาชิกของชุมชน หรือลูกบ้าน		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	2.64	0.49	2.38	0.61	4.013	0.000**
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.93	0.69	2.64	0.76	3.191	0.002**
ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	2.64	0.61	2.22	0.73	4.852	0.000**
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรค การเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ	1.56	0.71	1.28	0.54	3.368	0.001**
ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	1.86	0.72	1.46	0.56	4.898	0.000**
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	1.77	0.66	1.51	0.69	3.126	0.002**
ผลรวม	2.23	0.50	1.92	0.49	5.274	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.5 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.5.1 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านอาชีพกับปัจจัย สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองจำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชน ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน
พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสาร
ทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมี
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.78

ตารางที่ 4.78 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
อาชีพ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	16.660	8	2.083	5.781	0.000**
	ภายในกลุ่ม	133.284	370	0.360		
	รวม	149.944	378			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.422	8	0.178	1.102	0.361
	ภายในกลุ่ม	59.679	370	0.161		
	รวม	61.101	378			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	4.028	8	0.504	2.298	0.021*
	ภายในกลุ่ม	80.189	366	0.219		
	รวม	84.217	374			

ตารางที่ 4.78 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.529	8	0.316	1.894	0.060
	ภายในกลุ่ม	61.567	369	0.167		
	รวม	64.096	377			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.563	8	0.445	4.475	0.000**
	ภายในกลุ่ม	36.817	370	0.100		
	รวม	40.380	378			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวม ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.79-4.81

ตารางที่ 4.79 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.89	2.77	2.88	2.93	2.81	2.95	2.72	3.06	2.65
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.89	-	-0.119**	-0.007	0.038	-0.078	0.062	-0.172**	0.173	-0.237
รับจ้าง	2.77		-	0.112**	0.158**	0.042	0.181**	-0.053	0.292**	-0.118
ค้าขาย	2.88			-	0.046	-0.070	0.069	-0.165**	0.181**	-0.230**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.93				-	-0.116	0.024	-0.211**	0.135	-0.275**
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.81					-	0.140	-0.095	0.251**	-0.159
รับราชการ	2.95						-	-0.234**	0.111	-0.299**
นักศึกษา	2.72							-	0.346**	-0.065
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.06								-	-0.410**
อื่น ๆ	2.65									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.79 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม อาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 16 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชนมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพรับ ราชการมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา มี ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มี ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน รับราชการและ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.80 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.49	2.32	2.55	2.54	2.27	2.46	2.17	2.98	1.88
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.49	-	-0.172	0.063	0.053	-0.218	-0.027	-0.321**	0.484**	-0.610**
รับจ้าง	2.32		-	0.235**	0.225	-0.046	0.145	-0.149	0.656**	-0.438**
ค้าขาย	2.55			-	-0.010	-0.281	-0.091	-0.384**	0.420**	-0.674**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.54				-	-0.271	-0.081	-0.374**	0.430**	-0.664**
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.27					-	0.190	-0.103	0.701**	-0.393**
รับราชการ	2.46						-	-0.293**	0.511**	-0.583**
นักศึกษา	2.17							-	0.804**	-0.290
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.98								-	-1.094**
อื่น ๆ	1.88									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.80 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นราย คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 19 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมี ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา มี ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี อาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยสภาพแวดล้อม ทาง การเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้างค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับราชการ และนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มี ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางการเมืองน้อย กว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้างค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับราชการ และข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.81 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง
จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		3.07	2.95	3.03	3.12	2.99	3.21	3.06	3.24	2.81
พ่อบ้าน แม่บ้าน	3.07	-	-0.119	-0.044	0.042	-0.081	0.136	-0.017	0.168	-0.264*
รับจ้าง	2.95			0.075	0.161	0.038	0.255*	0.102	0.286*	-0.145
ค้าขาย	3.03				0.086	-0.037	0.180*	0.027	0.211	-0.220
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	3.12					-0.123	0.094	-0.060	0.125	-0.306*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.99						0.217	0.064	0.249	-0.183
รับราชการ	3.21							-0.153	0.031	-0.400*
นักศึกษา	3.06								0.185	-0.247
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.24									-0.432*
อื่น ๆ	2.81									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.81 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ
เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 7 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้าง และค้าขาย

ประชาชนที่มีอาชีพ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยสภาพแวดล้อม ทาง
การเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ลูกจ้างบริษัทเอกชน รับราชการและ ข้าราชการบำนาญ/
เกษียณอายุราชการ

4.6.5.2 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่าด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการพัฒนาทางการเมือง เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.82

ตารางที่ 4.82 การเปรียบเทียบ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	2.56	0.61	2.29	0.62	4.298	0.000**
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	2.95	0.40	2.93	0.40	0.496	0.620
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	3.10	0.54	3.01	0.42	1.750	0.081
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	3.04	0.44	2.95	0.39	2.079	0.038*
รวม	2.91	0.35	2.79	0.30	3.349	0.001**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.5.3 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านรายได้ต่อเดือนกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองจำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้านของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.83

ตารางที่ 4.83 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.092	5	0.618	1.624	0.153
	ภายในกลุ่ม	125.260	329	0.381		
	รวม	128.352	334			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.561	5	0.312	2.039	0.073
	ภายในกลุ่ม	50.382	329	0.153		
	รวม	51.943	334			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.986	5	0.197	0.881	0.494
	ภายในกลุ่ม	72.747	325	0.224		
	รวม	73.733	330			
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.573	5	0.115	0.688	0.633
	ภายในกลุ่ม	54.646	328	0.167		
	รวม	55.219	333			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.620	5	0.124	1.215	0.302
	ภายในกลุ่ม	33.592	329	0.102		
	รวม	34.213	334			

4.6.5.4 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองจำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีปัจจัย
สภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4.84

ตารางที่ 4.84 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	6.290	3	2.097	5.421	0.001**
	ภายในกลุ่ม	143.111	370	0.387		
	รวม	149.401	373			
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.464	3	0.155	0.957	0.413
	ภายในกลุ่ม	59.803	370	0.162		
	รวม	60.267	373			
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.060	3	0.353	1.590	0.191
	ภายในกลุ่ม	81.343	366	0.222		
	รวม	82.403	369			

ตารางที่ 4.84 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.302	3	0.434	2.574	0.054
	ภายในกลุ่ม	62.230	369	0.169		
	รวม	63.532	372			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.374	3	0.458	4.376	0.005**
	ภายในกลุ่ม	38.712	370	0.105		
	รวม	40.085	373			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวมและด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.85-4.86

ตารางที่ 4.85 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.88	2.88	2.99	2.79
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.88	-	-0.004	0.106	-0.094**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.88		-	0.110	-0.090**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.99			-	-0.200**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.79				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.85 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว เป็นราย
คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ สมาชิก
ในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวในฐานะพ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว, แม่(หัวหน้าครอบครัว)
เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น
ผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.86 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม
บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย
		ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	ผู้รับผิดชอบหลัก	
		2.49	2.38	2.79	2.32
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	2.49	-	-0.114	0.304**	-0.169**
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว					
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น	2.38		-	0.418**	-0.054
ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว					
ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.79			-	-0.472**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.32				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.86 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำแนกตาม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 4 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ก็มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และแม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว ส่วนประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

4.6.5.5 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทในชุมชนกับ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง จำแนกตามบทบาทในชุมชนมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ ผู้นำและกรรมการชุมชนดูแลรับผิดชอบบริหารจัดการชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านวัฒนธรรมทางการเมือง เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.87

ตารางที่ 4.87 การเปรียบเทียบ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	ผู้นำและกรรมการ ชุมชนดูแลรับผิดชอบ บริหารจัดการชุมชน		สมาชิกของชุมชน หรือลูกบ้าน		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	2.64	0.61	2.37	0.62	3.633	0.000**
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง	3.02	0.45	2.91	0.39	2.246	0.025*
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง	3.22	0.56	2.99	0.43	3.513	0.001**
ด้านการพัฒนาทางการเมือง	3.11	0.43	2.95	0.40	3.151	0.002**
รวม	2.99	0.36	2.80	0.31	4.688	0.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.6 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยา ทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.6.1 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านอาชีพกับ ปัจจัยทาง จิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง และด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง และด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.88

ตารางที่ 4.88 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัย
ทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
อาชีพ

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	13.330	8	1.666	5.961	0.000**
	ภายในกลุ่ม	103.432	370	0.280		
	รวม	116.762	378			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	2.745	8	0.343	2.179	0.028*
	ภายในกลุ่ม	58.250	370	0.157		
	รวม	60.995	378			
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	7.352	8	0.919	5.961	0.000**
	ภายในกลุ่ม	57.045	370	0.154		
	รวม	64.397	378			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	3.712	8	0.464	2.204	0.027*
	ภายในกลุ่ม	77.896	370	0.211		
	รวม	81.608	378			
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	2.521	8	0.315	1.789	0.078
	ภายในกลุ่ม	64.982	369	0.176		
	รวม	67.503	377			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.240	8	0.530	4.832	0.000**
	ภายในกลุ่ม	40.578	370	0.110		
	รวม	44.818	378			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวม ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง และด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีความแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.89-4.93

ตารางที่ 4.89 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.99	2.85	2.96	2.90	2.78	3.10	2.79	3.09	2.77
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.99	-	-0.141**	-0.024	-0.086	-0.208**	0.113	-0.198**	0.107	-0.215**
รับจ้าง	2.85		-	0.117**	0.055	-0.067	0.254**	-0.057	0.248**	-0.074
ค้าขาย	2.96			-	-0.063	-0.184**	0.136**	-0.175**	0.130	-0.192**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.90				-	-0.121	0.199**	-0.112	0.193	-0.129
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.78					-	0.320**	0.009	0.314**	-0.008
รับราชการ	3.10						-	-0.311**	-0.006	-0.328**
นักศึกษา	2.79							-	0.305**	-0.017
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.09								-	-0.322**
อื่น ๆ	2.77									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.89 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตาม อาชีพ เป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่
แตกต่างกันอยู่ 18 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
พ่อบ้าน แม่บ้าน

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
รับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน และค้าขาย

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย และรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง
เมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย รับราชการและ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุ
ราชการ

ตารางที่ 4.90 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตาม
อาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.80	2.61	2.71	2.53	2.30	2.86	2.31	2.95	2.38
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.80	-	-0.198**	-0.092	-0.274**	-0.504**	0.056	-0.498**	0.142	-0.423**
รับจ้าง	2.61		-	0.106	-0.077	-0.306**	0.253**	-0.300**	0.340**	-0.226
ค้าขาย	2.71			-	-0.182	-0.412**	0.148	-0.406**	0.234	-0.331**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.53				-	-0.229	0.330**	-0.223	0.416**	-0.149
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.30					-	0.559**	0.006	0.646**	0.080
รับราชการ	2.86						-	-0.553**	0.086	-0.479**
นักศึกษา	2.31							-	0.640**	0.074
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.95								-	-0.565**
อื่น ๆ	2.38									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.90 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตาม อาชีพเป็นรายคู่
พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 20 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
พ่อบ้าน แม่บ้าน

ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชนมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง และค้าขาย

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชนและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขายและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง
เมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย รับราชการ และข้าราชการ บำนาญ/เกษียณอายุ
ราชการ

ตารางที่ 4.91 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตาม
อาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		3.02	2.95	3.02	3.01	3.08	3.23	3.04	3.07	2.93
พ่อบ้าน แม่บ้าน	3.02	-	-0.064	0.003	-0.007	0.057	0.215*	0.019	0.053	-0.093
รับจ้าง	2.95		-	0.067	0.056	0.120	0.279*	0.083	0.116	-0.030
ค้าขาย	3.02			-	-0.010	0.054	0.212*	0.016	0.050	-0.096
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	3.01				-	0.064	0.223*	0.027	0.060	-0.086
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.08					-	0.159	-0.037	-0.004	-0.150
รับราชการ	3.23						-	-0.196*	-0.163	-0.309*
นักศึกษา	3.04							-	0.034	-0.113
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.07								-	-0.146
อื่น ๆ	2.93									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.91 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตาม อาชีพเป็นรายคู่
พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 6 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
อาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย และลูกจ้างบริษัทเอกชน

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษามีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ

ตารางที่ 4.92 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		2.85	2.71	2.84	2.74	2.56	2.96	2.54	2.99	2.54
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2.85	-	-0.142	-0.007	-0.106	-0.294**	0.113	-0.308**	0.141	-0.313**
รับจ้าง	2.71		-	0.135**	0.036	-0.152	0.255**	-0.167**	0.282**	-0.171
ค้าขาย	2.84			-	-0.099	-0.287**	0.120	-0.302**	0.147	-0.306**
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	2.74				-	-0.188	0.219**	-0.202**	0.247**	-0.207
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.56					-	0.407**	-0.014	0.435**	-0.019
รับราชการ	2.96						-	-0.422**	0.028	-0.426**
นักศึกษา	2.54							-	0.449**	-0.005
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	2.99								-	-0.454**
อื่น ๆ	2.54									-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.92 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่
พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 19 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ
รับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน และค้าขาย

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชนและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพนักศึกษา มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย ลูกจ้างบริษัทเอกชนและรับราชการ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักศึกษา

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้าน ค้าขาย รับราชการ และข้าราชการ บำนาญ/เกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 4.93 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างการปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	พ่อบ้าน แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	รับ ราชการ	นักศึกษา	ข้าราชการ บำนาญ/ เกษียณอายุ ราชการ	อื่น ๆ
		3.15	2.97	3.13	3.05	2.99	3.26	3.07	3.22	2.94
พ่อบ้าน แม่บ้าน	3.15	-	-0.175*	-0.017	-0.095	-0.157	0.106	-0.082	0.074	-0.210
รับจ้าง	2.97		-	0.159*	0.081	0.019	0.282*	0.094	0.250*	-0.035
ค้าขาย	3.13			-	-0.078	-0.140	0.123	-0.065	0.091	-0.194
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	3.05				-	-0.062	0.201*	0.013	0.169	-0.116
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.99					-	0.263*	0.075	0.231	-0.054
รับราชการ	3.26						-	-0.188	-0.032	-0.317*
นักศึกษา	3.07							-	0.156	-0.128
ข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ	3.22								-	-0.284
อื่น ๆ	2.94									-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.93 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนก ตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 7 คู่ ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพ พ่อบ้าน แม่บ้าน

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ รับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี อาชีพรับจ้าง ลูกจ้างบริษัทเอกชน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง

ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า ประชาชนที่มีรับราชการ

4.6.6.2 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางสังคมกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ เป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 เมื่อ ทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีปัจจัยทาง จิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกลมเกลียวทาง การเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตย เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคมแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านพฤติกรรมทางการเมือง เมื่อทดสอบ

โดยใช้สถิติ t-test แล้วพบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.94

ตารางที่ 4.94 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความสนใจทางการเมือง	2.83	0.56	2.48	0.50	6.353	0.000**
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	3.08	0.40	3.00	0.40	2.019	0.044*
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	2.89	0.43	2.68	0.37	5.120	0.000**
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.20	0.47	3.00	0.45	4.294	0.000**
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.16	0.42	3.02	0.42	3.236	0.001**
รวม	3.03	0.35	2.84	0.31	5.676	0.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.6.3 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านรายได้ต่อเดือนกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุก ๆ ด้านของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.95

ตารางที่ 4.95 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.641	5	0.128	0.419	0.835
	ภายในกลุ่ม	100.625	329	0.306		
	รวม	101.266	334			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.303	5	0.261	1.574	0.167
	ภายในกลุ่ม	54.495	329	0.166		
	รวม	55.798	334			
ด้านการกล่อมเกลางทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	0.605	5	0.121	0.746	0.589
	ภายในกลุ่ม	53.346	329	0.162		
	รวม	53.951	334			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.099	5	0.220	0.996	0.420
	ภายในกลุ่ม	72.577	329	0.221		
	รวม	73.676	334			
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.282	5	0.256	1.384	0.230
	ภายในกลุ่ม	60.767	328	0.185		
	รวม	62.049	333			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.480	5	0.096	0.793	0.555
	ภายในกลุ่ม	39.803	329	0.121		
	รวม	40.283	334			

4.6.6.4 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัวกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองจำแนกตาม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ในครอบครัว แตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.96

ตารางที่ 4.96 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัว

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสนใจทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	11.985	3	3.995	14.241	0.000**
	ภายในกลุ่ม	103.795	370	0.281		
	รวม	115.780	373			
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	1.086	3	0.362	2.251	0.082
	ภายในกลุ่ม	59.492	370	0.161		
	รวม	60.578	373			
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3.832	3	1.277	7.921	0.000**
	ภายในกลุ่ม	59.661	370	0.161		
	รวม	63.492	373			
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.856	3	0.619	2.915	0.034*
	ภายในกลุ่ม	78.543	370	0.212		
	รวม	80.400	373			

ตารางที่ 4.96 (ต่อ)

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	3.242	3	1.081	6.252	0.000**
	ภายในกลุ่ม	63.780	369	0.173		
	รวม	67.021	372			
ผลรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.379	3	1.126	10.146	0.000**
	ภายในกลุ่ม	41.068	370	0.111		
	รวม	44.447	373			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำภาพรวม ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มาทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.97-4.101

ตารางที่ 4.97 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		3.00	3.00	3.08	2.83
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.00	-	-0.004	0.074	-0.176**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.00		-	0.078	-0.173**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	3.08			-	-0.250**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.83				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.97 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นราย
คู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะสมาชิก
ในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวในฐานะพ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)
เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น
ผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.98 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตาม
บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.80	2.76	2.91	2.45
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.80	-	-0.039	0.105	-0.349**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.76		-	0.144	-0.310**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.91			-	-0.454**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.45				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.98 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านความสนใจทางการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัว
ในฐานะ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะพ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่
(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า
ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.99 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตาม
บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		2.86	2.84	2.91	2.66
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.86	-	-0.028	0.050	-0.201**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	2.84		-	0.078	-0.173**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	2.91			-	-0.251**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	2.66				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.99 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง จำแนกตามบทบาทหน้าที่
ในครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ใน
ครอบครัว ในฐานะ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่า
ประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะที่มีบทบาทใน ครอบครัว ในฐานะ พ่อ(หัวหน้า
ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักใน
ครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.100 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
 ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบ
 ประชาธิปไตย จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		3.16	3.13	3.21	3.02
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.16	-	-0.029	0.053	-0.137*
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.13		-	0.082	-0.108
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	3.21			-	-0.191*
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	3.02				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.100 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
 ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนก
 ตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มี
 บทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะสมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง
 น้อยกว่าประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะที่มีบทบาทใน ครอบครัว ในฐานะ พ่อ
 (หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า
 ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ตารางที่ 4.101 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ

ประชาธิปไตย จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่

บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	Mean	พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบ หลักใน ครอบครัว	ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลัก	สมาชิกใน ครอบครัว/ผู้ อาศัย
		3.11	3.15	3.35	3.01
พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.11	-	0.037	0.234**	-0.101**
แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว	3.15		-	0.197**	-0.138**
ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้า ครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก	3.35			-	-0.335**
สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย	3.01				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตารางที่ 4.101 เมื่อทดสอบความแตกต่าง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกตาม
บทบาทหน้าที่ในครอบครัวเป็นรายคู่ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอยู่ 5 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีบทบาท
หน้าที่ในครอบครัวในฐานะ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ก็มี
ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มี บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะที่มี
บทบาทใน ครอบครัว ในฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และแม่
(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว ส่วนประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัว
ในฐานะ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มี
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ในฐานะที่มีบทบาทใน ครอบครัว ในฐานะ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็น

ผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว และปู่ย่า ตายาย ลูกป้า น้าอา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

4.6.6.5 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทในชุมชนกับ ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง จำแนกตามบทบาทในชุมชนมี 2 กลุ่ม โดยภาพรวม ได้แก่ ผู้นำและกรรมการชุมชนดูแลรับผิดชอบบริหารจัดการชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่าทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4.102

ตารางที่ 4.102 การเปรียบเทียบ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทในชุมชน

ปัจจัยจิตวิทยาทางการเมือง	ผู้นำและกรรมการ ชุมชนดูแลรับผิดชอบ บริหารจัดการชุมชน		สมาชิกของชุมชน หรือลูกบ้าน		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความสนใจทางการเมือง	3.02	0.52	2.51	0.51	8.085	0.000**
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	3.14	0.39	3.00	0.40	2.965	0.003**
ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง	3.03	0.38	2.70	0.38	7.102	0.000**
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.31	0.44	3.01	0.45	5.496	0.000**
ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.35	0.40	3.00	0.40	7.054	0.000**
ผลรวม	3.17	0.34	2.84	0.31	8.360	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.6.7.1 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.205$ sig. = .000)

2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.149$ sig. = .007)

3) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.165$ sig. = .002) ดังตารางที่ 4.103

ตารางที่ 4.103 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทาง การเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	0.036	0.205**	0.149**	0.165**
เพศ	-	-0.045	-0.013	-0.073
อายุ		-	0.528**	-0.280**
สถานภาพ			-	-0.206**
การศึกษา				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.2 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์ เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกว่าปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.247$ sig. = .000)

2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกว่าปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.199$ sig. = .000) ดังตารางที่ 4.104

ตารางที่ 4.104 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยา
ทางการเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา
ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	0.035	0.247**	0.199**	0.070
เพศ	-	-0.045	-0.013	-0.073
อายุ		-	0.528**	-0.280**
สถานภาพ			-	-0.206**
การศึกษา				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.3 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน (Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับ การมีส่วนร่วม ทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.102$ sig. = .049)
- 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.134$ sig. = .011)
- 3) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.111$ sig. = .047) ดังตารางที่ 4.105

ตารางที่ 4.105 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.102*	0.134*	0.111*	0.004
เพศ	-	-0.045	-0.013	-0.073
อายุ		-	0.528**	-0.280**
สถานภาพ			-	-0.206**
การศึกษา				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.4 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.174$ sig. = .001)

2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านรายได้ต่อเดือน ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.111$ sig. = .042)

3) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงลบ(Negative Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -0.126$ sig. = .014)

4) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านบทบาทในชุมชน ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.241$ sig. = .000) ดังตารางที่ 4.106

ตารางที่ 4.106 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตัวแปร	อาชีพ	การเป็นสมาชิก กลุ่มทางสังคม	รายได้ต่อ เดือน	บทบาทหน้าที่ ในครอบครัว	บทบาทใน ชุมชน
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง	-0.022	0.174**	0.111*	-0.126*	0.241**
อาชีพ	-	0.145**	0.262**	0.122*	0.057
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		-	-0.020	0.235**	0.406**
รายได้ต่อเดือน			-	-0.175**	0.104
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว				-	0.255**
บทบาทในชุมชน					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.5 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.287$ sig. = .000)

2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -0.231$ sig. = .000)

3) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทในชุมชน ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน (Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -0.405$ sig. = .000) ดังตารางที่ 4.107

ตารางที่ 4.107 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตัวแปร	อาชีวะ	การเป็นสมาชิก กลุ่มทางสังคม	รายได้ต่อ เดือน	บทบาทหน้าที่ ในครอบครัว	บทบาทใน ชุมชน
ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง	-0.012	0.287**	0.053	-0.231**	0.405**
อาชีวะ	-	0.145**	0.262**	0.122*	0.057
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		-	-0.020	0.235**	0.406**
รายได้ต่อเดือน			-	-0.175**	0.104
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว				-	0.255**
บทบาทในชุมชน					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.6 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.277$ sig. = .000)

2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงลบ(Negative Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -0.161$ sig. = .002)

3) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านบทบาทในชุมชน ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.270$ sig. = .000) ดังตารางที่ 4.108

ตารางที่ 4.108 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตัวแปร	อาชีพ	การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	รายได้ต่อเดือน	บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	บทบาทในชุมชน
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	-0.101	0.277**	0.102	-0.161**	0.270**
อาชีพ	-	0.145**	0.262**	0.122*	0.057
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		-	-0.020	0.235**	0.406**
รายได้ต่อเดือน			-	-0.175**	0.104
บทบาทหน้าที่ในครอบครัว				-	0.255**
บทบาทในชุมชน					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.7 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อม
ทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนเขต
ดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลาง
กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.518$ sig. = .000)

2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต
กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วน
ร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.136$ sig. = .008)

3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยภาพรวม ของประชาชนเขตดุสิต
กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.321$ sig. = .000) ดังตารางที่

4.109

ตารางที่ 4.109 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

	ด้านการรับรู้	ด้าน	ด้าน	ด้านการ	ปัจจัย
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง (รายด้าน)	ข่าวสารทาง การเมือง	วัฒนธรรม ทางการเมือง	สภาพแวดล้อม ทางการเมือง	พัฒนาทาง การเมือง	สภาพแวดล้อม ทางการเมือง (ภาพรวม)
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.518**	0.008	0.085	0.136**	0.321**
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	-	0.108*	0.218**	0.221**	0.666**
ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง		-	0.435**	0.273**	0.627**
ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง			-	0.401**	0.735**
ด้านการพัฒนาทางการเมือง				-	0.653**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.8 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.515 \text{ sig.} = .000$)
- 2) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.115 \text{ sig.} = .025$)

3) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลารวมของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.348$ sig. = .000)

4) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองโดยภาพรวมของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.303$ sig. = .000)ดังตารางที่ 4.110

ตารางที่ 4.110 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง (รายด้าน)	ด้านความ สนใจทาง การเมือง	ด้าน พฤติกรรม ทาง การเมือง	ด้านการ กล่อม เกลารวม การเมือง	ด้านค่านิยม พื้นฐานทาง การเมืองแบบ ประชาธิปไตย	ด้าน อุดมการณ์ ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย	ปัจจัยทาง จิตวิทยา ทางการเมือง (ภาพรวม)
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.515**	0.115*	0.348**	0.064	0.040	0.303**
ด้านความสนใจทางการเมือง	-	0.327**	0.553**	0.424**	0.393**	0.743**
ด้านพฤติกรรมทางการเมือง		-	0.434**	0.497**	0.533**	0.708**
ด้านการกล่อมเกลารวมการเมือง			-	0.524**	0.429**	0.767**
ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมือง แบบประชาธิปไตย				-	0.663**	0.812**
ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตย					-	0.779**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.9 การแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คาดว่าจะทรงอิทธิพล

ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง และด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ดังตารางที่ 4.111

ตารางที่ 4.111 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คาดว่าจะทรงอิทธิพลต่อการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ทรงอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างปัจจัยที่ ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	0.518**
วัฒนธรรมทางการเมือง	0.008
สภาพแวดล้อมทางการเมือง	0.085
การพัฒนาทางการเมือง	0.136**
ความสนใจทางการเมือง	0.515**
พฤติกรรมทางการเมือง	0.115*
การกล่อมเกลางานทางการเมือง	0.348**
ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	0.064
อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	0.040

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6.7.10 ผลการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่คาดว่าจะทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ในการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่คาดว่าจะทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยได้คัดเลือกปัจจัยทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลารวมทางการเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เข้าสู่สมการแบบมีขั้นตอน (Stepwise method) ดังตารางที่ 4.112

ตารางที่ 4.112 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis : Stepwise Method)

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	AR ²	B	BE	Sig. T
ความสนใจทางการเมือง	0.5168	0.2671	0.2652	0.440	0.475	0.000**
การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	0.6117	0.3741	0.3708	0.304	0.373	0.000**
ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	0.6386	0.4078	0.4030	-0.187	-0.168	0.000**
สภาพแวดล้อมทางการเมือง	0.6460	0.4173	0.4110	-0.121	-0.112	0.014*

ผลรวม: n = 375, SS: 41.411, df: 4, MS: 10.353, F: 66.427, Sig. : 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่คาดว่าจะทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า จากปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระทั้ง 9 ด้าน เมื่อทำการทดสอบและวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนแล้วได้ตัวแปรที่เข้าสู่การ

วิเคราะห์เป็นอันดับแรก คือ ความสนใจทางการเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($R = 0.5168$) และทดสอบสมมติฐานการทำนาย(R^2)โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26.71 ($R^2 = 0.2671$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ($BE = 0.475$) ซึ่งอธิบายได้ว่า ความสนใจทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถพยากรณ์ได้ว่า ประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองสูง จะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นตามไปด้วย

ลำดับถัดมาคือตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการในลำดับต่อมา คือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง โดยทำให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้น ($R = 0.6117$) และทดสอบสมมติฐานการทำนาย(R^2)โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 37.41 ($R^2 = 0.3741$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ($BE = 0.373$) สามารถพยากรณ์ให้เห็นได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ของประชาชนสูง จะมีแนวโน้มต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสูงขึ้นด้วยในลำดับที่สอง โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.41 ($AR^2 = 0.3741$)

ลำดับต่อมาเป็นปัจจัยด้าน ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้น ($R = 0.6386$) และทดสอบสมมติฐานการทำนาย(R^2)โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 40.78 ($R^2 = 0.4078$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ($BE = -0.168$) สามารถพยากรณ์ให้เห็นว่า ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชนสูง จะมีแนวโน้มต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสูงขึ้นตามด้วยในลำดับที่สาม โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 40.30 ($AR^2 = 0.4030$)

สุดท้ายคือปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้น ($R = 0.6460$) และทดสอบสมมติฐานการทำนาย(R^2)โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 41.73 ($R^2 = 0.4173$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ($BE = -0.112$) สามารถพยากรณ์ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเมือง ของประชาชนสูง จะมีแนวโน้มต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองของประชาชนสูงลำดับสุดท้าย โดยมีความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 41.10 ($AR^2 = 0.4110$)

ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัย ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้าน การพัฒนาทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.7 ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบผลการศึกษาดังนี้

จากการตอบแบบสอบถามของจำนวนประชาชนทั้งสิ้น 381 คนได้มีบทบาทในรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. มีความถี่สูงสุด (คิดเป็นร้อยละ 75.07) รองลงมา 5 ลำดับแรกที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ไม่สนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย (คิดเป็นร้อยละ 35.96) แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นรวมพูดคุยเรื่องการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 30.71) เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้ผู้อื่น (คิดเป็นร้อยละ 17.85) พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุนและร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 14.44) และร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ และช่วยรณรงค์หาเสียง (คิดเป็นร้อยละ 11.81) ดังตารางที่ 4.113

ตารางที่ 4.113 แสดงความถี่และร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต
กรุงเทพมหานครตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร	ความถี่	ร้อยละ
ไม่สนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย	137	35.96
แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นร่วมพูดคุยเรื่องการเมือง	117	30.71
ไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว.	286	75.07
เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้คนอื่น	68	17.85
พยายามพูดเชิญชวนให้คนอื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน	55	14.44
ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่ รถยนต์	45	11.81
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง	32	8.40
บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	18	4.72
ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทาง การเมือง	55	14.44
ช่วยรณรงค์หาเสียง	45	11.81
สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	16	4.20
ร่วมกิจกรรมของพรรคเช่นเข้าร่วมประชุม	18	4.72
ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง	6	1.57
เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง	2	0.52
ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง	35	9.19

เมื่อนำค่าความถี่และค่าร้อยละไปประยุกต์เข้ากับ ลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากลตามแนวคิดของถวิลวดี บุรีกุล (2543 : 15) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของ Milbrath (1965) และ Roth และ Wilson (1980) ได้ดังภาพที่ 4.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงความถี่และร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครจัดเรียงลำดับชั้นตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล

ลำดับชั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล	ความถี่	ร้อยละ	
14. ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง	35	9.19	สนใจและมีส่วนร่วมมาก
13. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง	2	0.52	
12. ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง	6	1.57	
11. ร่วมกิจกรรมของพรรคเช่นเข้าร่วมประชุม	18	4.72	
10. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	16	4.20	สนใจและมีส่วนร่วมปานกลาง
9. ช่วยรณรงค์หาเสียง	45	11.81	
8. ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง	55	14.44	
7. บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	18	4.72	
6. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง	32	8.40	
5. ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์	45	11.81	สนใจและมีส่วนร่วมน้อย
4. พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน	55	14.44	
3. เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น	68	17.85	
2. ไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว.	286	75.07	
1. แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นรวมพูดคุยเรื่องการเมือง	117	30.71	
0. ไม่สนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย	137	35.96	ไม่มีส่วนร่วม

จากภาพที่ 4.1 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ ร้อยละ 10 ขึ้นไปพบว่า โดยภาพรวมแล้วชี้ให้เห็นว่าประชาชนสนใจ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในช่วงต้น คือ สนใจและมีส่วนร่วมน้อย ตลอดถึงการแสดงความไม่สนใจและไม่มีส่วนร่วมเลย ถัดมาอยู่ในช่วงกลาง ๆ คือสนใจและมีส่วนร่วมปานกลาง

ส่วนประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานครให้ความสนใจและความสำคัญกับมีส่วนร่วมทางการเมืองใน รูปแบบของการไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส.

หรือส.ว.มากที่สุด รองลงมา มีการแสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นร่วมพูดคุยเรื่องการเมือง, เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น, พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน, ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง, ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์, ช่วยรณรงค์หาเสียง, ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง และติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง ซึ่งรูปแบบหรือกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของประชาชนและสามารถมีส่วนร่วมได้ไม่ได้ก่อปัญหาให้กับประชาชนอีกด้วยยังเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือเป็นทางที่ดีด้วย

เมื่อพิจารณาอย่างแยกแยะแล้วพบว่า ประชาชนจะตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เป็นไปตามกฎหมายก่อน รองลงมาอาศัยความง่ายและความสนใจของกิจกรรมทางการเมืองนั้น ๆ รวมถึงตัดสินใจเลือกมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ไม่มีผลเชิงลบต่อชีวิต และทรัพย์สินมากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยนำผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาจัดเรียงลำดับไปโดยการจัดลำดับตามความง่ายในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 แสดงลำดับขั้นฐานเจตีย์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร ตามบริบทของความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมือง



4.8 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 5 ประเด็นคำถามใหญ่ ๆ ได้แก่

- 1) ลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน และกลุ่มที่มีบทบาททางการเมือง
- 2) รูปแบบของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชน
- 4) ระดับและลักษณะของหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- 5) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน ภายในชุมชนและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

โดยทำการประมวลผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งพบผลการวิจัยที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ มีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน หรือตัวแทนผู้นำชุมชนมีทั้งหมดจำนวน 44 คน 44 ชุมชน (ร้อยละ 100) โดยมีข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 70.45) และเพศหญิง (ร้อยละ 29.55) มีอายุไม่เกิน 49 ปี (ร้อยละ 59.09) ส่วนอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 40.91) มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.45) ส่วนสถานภาพม่าย/หย่าร้าง (ร้อยละ 4.55) ผู้นำชุมชนทุกคนนับถือพุทธศาสนา (ร้อยละ 100) มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 40.91) รองลงมาอาชีพ พ่อบ้านแม่บ้าน อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 20.45) อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 15.91) อาชีพข้าราชการบำนาญ/ เกษียณอายุราชการ (ร้อยละ 2.27) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาม.6/ปวช. (ร้อยละ 52.27) รองลงมา มีระดับการศึกษา ปวส. (ร้อยละ 25.00) ระดับการศึกษา ม.3 (ร้อยละ 11.36) มีระดับการศึกษา ต่ำกว่า ม. 3 (ร้อยละ 9.09) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 2.27) ส่วนผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 72.73) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 20.45) และรายได้ต่อเดือน 15,001 ขึ้นไป (ร้อยละ 2.27) ดังตารางที่ 4.114

ตารางที่ 4.114 แสดงร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ (ผู้นำชุมชน)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	31	70.45
	หญิง	13	29.55
	รวม	44	100.00
อายุ	ไม่เกินอายุ 49 ปี	26	59.09
	อายุ 50 ปีขึ้นไป	18	40.91
	รวม	44	100.00
สถานภาพ	สมรส	42	95.45
	ม่าย/หย่าร้าง	2	4.55
	รวม	44	100.00
ศาสนา	ศาสนาพุทธ	44	100.00
	รวม	44	100.00
อาชีพ	พ่อบ้านแม่บ้าน	9	20.45
	รับจ้าง	7	15.91
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	18	40.91
	รับราชการ	9	20.45
	ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ	1	2.27
	รวม	44	100.00
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า ม.3	4	9.09
	ม.3	5	11.36
	ม.6/ปวช.	23	52.27
	ปวส.	11	25.00
	ปริญญาตรี	1	2.27
	รวม	44	100.00

ตารางที่ 4.114 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 5,000 บาท	9	20.45
	5,001-10,000 บาท	32	72.73
	15,001 ขึ้นไป	1	2.27
	ไม่ระบุ	2	4.55
รวม		44	100.00

1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ลักษณะและกลุ่มที่มีบทบาททางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชน ได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ถึงมากที่สุด ประกอบด้วยบางชุมชน เช่น ชุมชนริมทางรถไฟสายแปดริ้ว, ชุมชนราชพฤกษ์ ชุมชนสวนอ้อยและชุมชนพิชัย ส่วนกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากที่สุด คือ กลุ่มผู้สูงอายุ พ่อค้า แม่ค้า พ่อบ้าน และแม่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาชีพที่เป็นวินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เช่น ชุมชนวัดญวน-คลองลำปัก ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ชุมชนบางกระบือ 14 และชุมชนซอยโศดา โดยส่วนใหญ่ผู้นำและประชาชนจะแสดงออกทางการเมืองในลักษณะการไปเลือกตั้งมากที่สุด พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การรับฟังข่าวสารทางการเมือง และที่สำคัญการที่ประชาชนไปแสดงออกทางการเมืองในลักษณะร่วมชุมนุมประท้วง ซึ่งมีชุมชนวัดราชา ชุมชนศรียานซอย 3 ชุมชนถนนสุคันธาราม ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 1 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 3 ชุมชนวัดประหาระปือธรรม 4 และชุมชนบางกระบือ 14

2) รูปแบบของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชน โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจนในลักษณะการไปเลือกตั้งผู้นำชุมชน เลือกตั้งท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รองลงมาเป็นรูปแบบของการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รูปแบบการรับฟังข่าวสารทางการเมือง และที่สำคัญมีหลายชุมชนที่แสดงออกทางการเมืองในรูปแบบการไปร่วมแสดงออกในการชุมนุมประท้วง

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชน

พบผลการวิจัยว่า ผู้นำชุมชน ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคือ การรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เป็นสถานการณ์ของบ้านเมือง รองลงมา คือความไม่เป็นธรรม การปฏิบัติ 2 มาตรฐาน (ชุมชนพระยาประสิทธิ์) และปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้อง รวมถึงความเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์บ้านเมือง (ชุมชนพิชัย)

4) ระดับและลักษณะของหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

พบผลการวิจัยว่า หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์การเลือกตั้ง รองลงมาคือการเป็นส่วนหนึ่งในการหาเสียงของนักการเมือง ส่วนชุมชนที่หน่วยงานภาครัฐไม่มีการสนับสนุนทางการเมือง ได้แก่ ชุมชนสะพานเกษะโกมล ชุมชนวัดราชา ชุมชน ม.พัน 3 รอ. ชุมชนยานเกราะ ชุมชนถนนสุคันธาราม และชุมชนมิตรอนันต์

5) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน ภายในชุมชนและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

พบผลการวิจัยว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรง แบ่งฝ่ายแบ่งสีขาดความสามัคคีในชุมชน

4.9 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้วยวิธีการหาความถี่และร้อยละ จำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

4.9.1 ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สะท้อนจากความคิดเห็นของประชาชนมีความถี่ทั้งหมด 137 (คิดเป็นร้อยละ 100) ซึ่งพบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาอุปสรรคที่

มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ประชาชนมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น ทะเลาะวิวาทกัน แบ่งสีแบ่งฝ่าย แบ่งพรรคแบ่งพวกกันภายในชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 26.28) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนขาดข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียว คนเดียวสื่อเดียว (คิดเป็นร้อยละ 18.25) เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองในปัจจุบัน (คิดเป็นร้อยละ 16.06) ประชาชนไม่มีเวลามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการทำงาน (คิดเป็นร้อยละ 6.57) ประชาชนบางกลุ่ม/กลุ่มผู้นำไม่ค่อยเกรงกลัวต่ออำนาจของรัฐบาล (คิดเป็นร้อยละ 5.84) ความไม่สะดวกในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนมีความรู้สึกเครียดกับปัญหาการเมือง และประชาชนไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เลย (คิดเป็นร้อยละ 5.11) ประชาชนและชุมชนถูกละเลยจากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 4.38) ประชาชนขาดความสามัคคีในชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 3.65) ประชาชนเกิดความหวาดระแวงระหว่างกันภายในชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 2.19) ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ประชาชนมีการพูดคุยเรื่องการเมืองเฉพาะภายในครอบครัวเท่านั้น (คิดเป็นร้อยละ 1.46) ดังตารางที่ 4.115

ตารางที่ 4.115 แสดงค่าความถี่และร้อยละปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

สภาพปัญหาและอุปสรรค	ความถี่	ร้อยละ
1. ประชาชนมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น ทะเลาะวิวาทกัน แบ่งสีแบ่งฝ่าย แบ่งพรรคแบ่งพวกกันภายในชุมชน	36	26.28
2. ประชาชนขาดข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียว คนเดียวสื่อเดียว	25	18.25
3. เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองในปัจจุบัน	22	16.06
4. ความไม่สะดวกในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมทางการเมือง	7	5.11
5. ประชาชนบางกลุ่ม/กลุ่มผู้นำไม่ค่อยเกรงกลัวต่ออำนาจของรัฐบาล	8	5.84
6. ประชาชนเกิดความหวาดระแวงระหว่างกันภายในชุมชน	3	2.19
7. ประชาชนมีการพูดคุยเรื่องการเมืองเฉพาะภายในครอบครัวเท่านั้น	2	1.46
8. ประชาชนขาดความสามัคคีในชุมชน	5	3.65
9. ประชาชนไม่มีเวลามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการทำงาน	9	6.57
10. ประชาชนมีความรู้สึกเครียดกับปัญหาการเมือง	7	5.11

ตารางที่ 4.115 (ต่อ)

สภาพปัญหาและอุปสรรค	ความถี่	ร้อยละ
11. ประชาชนและชุมชนถูกละเลยจากนักการเมืองและหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง	6	4.38
12. ประชาชนไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ เลย	7	5.11
รวม	137	100.00

4.9.2 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะที่ได้รับจากประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการสะท้อนจากความคิดเห็นของประชาชนมีความถี่ทั้งหมด 105 (คิดเป็นร้อยละ 100) ซึ่งพบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครได้เสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรมีการสื่อสารกับประชาชนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (คิดเป็นร้อยละ 14.29) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนควรมีวิจรรณญาณในการรับสื่อและติดตามข่าวสารอย่างรอบด้าน (คิดเป็นร้อยละ 13.33) หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และจริงจัง (คิดเป็นร้อยละ 12.38) ประชาชนควรใช้การพูดคุย สนทนากันอย่างเป็นมิตร ฟังกันให้มากขึ้น (คิดเป็นร้อยละ 9.52) ยุติความรุนแรง หยุดทะเลาะกันโดยทันที, ประชาชนควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด และผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง (คิดเป็นร้อยละ 8.57) หยุดใส่ร้ายป้ายสีกันและแบ่งฝ่ายกัน (คิดเป็นร้อยละ 7.62) หน่วยงานภาครัฐในชุมชนไม่ควรปฏิบัติ 2 มาตรฐาน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ควรปลูกฝังอุดมการณ์ ค่านิยมที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชนและเยาวชน (คิดเป็นร้อยละ 5.71) และรู้จักสามัคคี (คิดเป็นร้อยละ 4.76) ดังตารางที่ 4.116

ตารางที่ 4.116 แสดงค่าความถี่และร้อยละข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
1. ยุติความรุนแรง หยุดทะเลาะกันโดยทันที	9	8.57
2. ประชาชนควรใช้การพูดคุย สันทนากันอย่างเป็นมิตร พึ่งกันให้มากขึ้น	10	9.52
3. หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และจริงจัง	13	12.38
4. หน่วยงานภาครัฐในชุมชนไม่ควรปฏิบัติ 2 มาตรฐาน	7	6.67
5. ประชาชนควรมีวิจารณ์งานในการรับสื่อและติดตามข่าวสารอย่างรอบด้าน	14	13.33
6. หยุดใส่ร้ายป้ายสีกันและแบ่งฝ่ายกัน	8	7.62
7. ประชาชนควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด	9	8.57
8. รัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรมีการสื่อสารกับประชาชนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง	15	14.29
9. ผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง	9	8.57
10. รู้รักสามัคคี	5	4.76
11. ควรปลูกฝังอุดมการณ์ ค่านิยมที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชนและเยาวชน	6	5.71
รวม	105	100.00

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ

1. เพื่อค้นหาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.66) และมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับเพศชาย (ร้อยละ 48.29) อายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี (ร้อยละ 43.57) เป็นส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 39.37) อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 21.78) รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 19.69) ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม นั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น สมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 53.81) แต่ส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 43.57) ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมนั้นมีหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่มีความถี่สูงสุด คือการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ/กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 16.07) รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 15.63) กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (ร้อยละ 14.29) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ร้อยละ 12.95) เป็นต้น

ประชาชนมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม. 6 หรือปวช. (ร้อยละ 24.67) รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 22.31) ส่วนใหญ่มี รายได้ต่อเดือน ระหว่าง 3,000-6,000 บาท (ร้อยละ 22.83) รองลงมา รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 6,001-9,000 บาท (ร้อยละ 19.42) การแสดง บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวโดยเป็น

สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย (ร้อยละ 48.56) รองลงมา มีบทบาท หน้าที่ในครอบครัว เป็นพ่อ (หัวหน้าครอบครัว) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว (ร้อยละ 26.51) ส่วนบทบาทในชุมชน ส่วนใหญ่มีบทบาทในชุมชนโดยเป็นสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน (ร้อยละ 70.34)

ส่วนผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 70.45) มีอายุไม่เกิน 49 ปี (ร้อยละ 59.09) ส่วนอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 40.91) มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.45) ผู้นำชุมชนทุกคนนับถือพุทธศาสนา (ร้อยละ 100) มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 40.91) รองลงมา อาชีพ พ่อบ้านแม่บ้าน อาชีพ รับราชการ (ร้อยละ 20.45) ระดับ การศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ม.6/ปวช. (ร้อยละ 52.27) รองลงมา มีระดับการศึกษา ปวส. (ร้อยละ 25.00) ส่วนรายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 72.73)

5.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมี ส่วนร่วมทางการเมืองใน ภาพรวมอยู่ในระดับ ต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.99) ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ได้แก่ รายด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.72) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.44) และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.32) ทั้งนี้รายด้านที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.57) ด้านการติดต่อกับนักการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.56) และ ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 1.36)

5.1.2.1 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.44) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.01) โดยมีความคิดเห็นในการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ระดับค่อนข้างบ่อย (ร้อยละ 47.49)

5.1.2.2 ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ(ส.ส.) และ(ส.ว.) (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยมีความคิดเห็นในการใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ระดับบ่อยครั้งมาก (ร้อยละ 50.93) และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น (กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) (ค่าเฉลี่ย 3.18)

5.1.2.3 ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน การสนทนาเรื่องการเมืองโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ ปานกลาง ได้แก่ การพูดคุยเรื่องการเมืองการปกครอง ปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัวญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 2.60) โดยมีความคิดเห็นในการสนทนาเรื่องการเมืองอยู่ระดับนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 40.05) และประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ ต่ำ ได้แก่ ได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของทางการเมืองการปกครอง ท่านได้ส่งไปให้แก่กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ด้วยจดหมาย และด้วยสื่ออื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 1.95) โดยมีความคิดเห็นในการสนทนาเรื่องการเมืองอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 37.67)

5.1.2.4 ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.36) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่ำ ได้แก่ การสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง เช่น กลุ่ม พวม.(กลุ่มเสื้อเหลือง) หรือกลุ่ม นปช.(กลุ่มเสื้อแดง)หรือกลุ่ม อื่น ๆ การชุมนุมประท้วง (ค่าเฉลี่ย 1.48) โดยมีความคิดเห็นในการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ อยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 72.56) รองลงมา คือการร่วมหาเสียงให้กับนักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติด้วยการติดป้ายหาเสียง ติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.41) การ

เข้าร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.35) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคใด พรรคการเมืองหนึ่งในช่วงระหว่างการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.30) และการบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 1.24) โดยมีความคิดเห็นในการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ อยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 84.66)

5.1.2.5 ด้านการติดต่อกับนักการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อกับนักการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.56) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่ำ ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมืองท้องถิ่นในการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ (ค่าเฉลี่ย 1.86) โดยมีความคิดเห็นในการ ติดต่อกับนักการเมือง อยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 47.49) รองลงมา คือ การ มีโอกาสพบปะพูดคุยกับกรรมการชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นเสมอ (ค่าเฉลี่ย 1.75) การโทรศัพท์ติดต่อกับกรรมการชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเสนอปัญหาภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.44) ติดต่อประสานงานไปยังพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งเพื่อเสนอปัญหา หรือร้องทุกข์ในการแก้ปัญหาและขอความช่วยเหลือ (ค่าเฉลี่ย 1.38) และการเขียนเรื่องร้องทุกข์ เสนอปัญหาไปยังนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 1.36) โดยมีความคิดเห็นในการ ติดต่อกับนักการเมือง อยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 74.41)

5.1.2.6 ด้านการชุมนุมทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.57) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับต่ำ ได้แก่ การนัดพูดคุยกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสังคมเสมอ(สภาคณา) (ค่าเฉลี่ย 1.97) โดยมีความคิดเห็นในการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 38.52) รองลงมา คือ การเข้าร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมืองระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.60) การเข้าร่วมชุมนุม เดินขบวนประท้วงขับไล่รัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 1.45) การเข้าร่วมลงชื่อขับไล่การทำงานของนักการเมืองระดับชาติ หรือคณะรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 1.43) และการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่

ทุจริต รวมถึงกรรมการชุมชน สมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) (ค่าเฉลี่ย 1.40) โดยมีความคิดเห็นในการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับไม่เคยเลย (ร้อยละ 74.14)

5.1.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

5.1.3.1 ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.42) พิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.36) โดยมีการรับรู้ข่าวสารทุกวัน (ร้อยละ 51.59) ส่วนข้อที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.88) และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ระดับน้อย ได้แก่ การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.84) และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีระดับต่ำที่สุด ได้แก่ การไปฟังการบรรยายอภิปรายหรือการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสถานการณ์บ้านเมืองในสถานที่ ต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 1.78) ซึ่งรับรู้ข่าวสารทางการเมืองน้อยที่สุดหรือไม่เคยเลย (ร้อยละ 46.56)

5.1.3.2 ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้าน วัฒนธรรมทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 2.94) ค่อนไปทางระดับสูง เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การ มีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย (ค่าเฉลี่ย 3.48) โดยมีความคิดทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 60.37) ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสามารถสร้างความกลมเกลียวเหนียวแน่นให้กับคนในชาติได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.44) การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบอบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย (ค่าเฉลี่ย 3.19) ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้นถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.13) เช่นเดียวกัน

5.1.3.3 ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.05) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การชุมชนประจักษ์ของประชาชนในกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและเสถียรภาพของรัฐบาล โดยมีระดับความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 42.71) และการที่รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งมีพรรคร่วมหลายพรรคมักมีการต่อรองผลประโยชน์กันมากส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น ๆ โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 41.91) ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.29) รองลงมา ปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้องของประชาชนมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 3.16) ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 3.03) และทหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย (ค่าเฉลี่ย 3.02)

5.1.3.4 ด้านการพัฒนาทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นด้าน การพัฒนาทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.01) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.30) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริง สูงสุด (ร้อยละ 51.84) รองลงมา คือการส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการเมืองให้ประชาชน มีแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.22) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและถูกต้อง ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.12) กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารในทุก ๆ เรื่องเสมอไป และการที่กรร มการชุมชนหรือตัวแทนของประชาชนต้องเพิ่มการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และกรุงเทพมหานคร (ค่าเฉลี่ย 3.07)

5.1.4 ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

5.1.4.1 ด้านความสนใจทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า

ประชาชนที่มีความสนใจทางการเมืองระดับสูง ได้แก่ เหตุการณ์ทางการเมืองไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองในระดับ ไม่ค่อยจริง (ร้อยละ 39.84) ส่วนประชาชนที่มีความ สนใจทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ คือ มีการติดตามรายการ "เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์" เป็นประจำทุกสัปดาห์ (ค่าเฉลี่ย 1.91) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับไม่จริง (ร้อยละ 39.21)

5.1.4.2 ด้านพฤติกรรมทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นทางการเมืองด้านพฤติกรรมทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.03) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีพฤติกรรมทางการเมืองระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติทำให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกมา (ค่าเฉลี่ย 3.24) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริง (ร้อยละ 43.27) การเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมมีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่กับเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ๆ เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.17) การแสดงออกซึ่งความไม่เป็นธรรม หรือการมี 2 มาตรฐานในสังคมไทยก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนออกมาเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.15) ปัจจุบันคนไทยยังมีความนิยมเคารพนับถือคนที่มีเงิน ฐานะชั้นสูงทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงอย่างเช่นเดิม (ค่าเฉลี่ย 3.10) และการที่ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองให้กับเยาวชนที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในอนาคต (ค่าเฉลี่ย 3.09)

5.1.4.3 ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีการกล่อมเกลາทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ได้แก่ เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่านได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง ท่านมักจะแสดงความไม่พอใจ (ค่าเฉลี่ย 3.10) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับไม่จริง (ร้อยละ 38.42)

5.1.4.4 ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ประชาชนที่

มีค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง คือ การเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 3.44) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 52.89) รองลงมา ได้แก่ การที่ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะแตกต่างกันอย่างไร (ค่าเฉลี่ย 3.32) การยึดหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.21) และการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ เสมอแม้ว่าจะแตกต่างจากตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.15)

5.1.4.5 ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ประชาชนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง คือ การที่รัฐบาลมีการบริหารประเทศที่โปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.47) โดยมีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับจริงที่สุด (ร้อยละ 56.73) รองลงมา ได้แก่ ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจอสูงสุดของประชาชน อันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.30) และการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.28)

5.1.5 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง และ ปัจจัย ทางจิตวิทยาทางการเมืองในการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

5.1.5.1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(1) ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่าเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อกับนักการเมือง มากกว่าเพศหญิง

(2) ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนทนาเรื่องการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งโดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี

(3) ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพม่าย/หย่าร้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

(4) ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมี ส่วนร่วมทางการเมือง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่าทุกด้านของประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

5.1.5.2 การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(1) ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการและข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพนักศึกษา

(2) ประชาชน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้านของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

(3) ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่าทุก ๆ ด้านของประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม แตกต่างกันมี ส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

(4) ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะพ่อ แม่ และปู่ย่า ตายาย ลูกป้า น้าอา

(5) ประชาชน ที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งกลุ่ม ผู้นำและกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน

5.1.5.3 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(1) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพ ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.5.4 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงลบ(Negative Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้านบทบาทในชุมชน ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.5.5 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองด้านการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยภาพรวม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.5.6 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทาง

จิตวิทยาทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร

(1) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(4) ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง โดยภาพรวม ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlations) อยู่ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.5.7 การแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คาดว่าจะทรง

อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้าน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง และด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง

เมื่อนำปัจจัยทั้งหมด 9 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้าน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านการพัฒนาทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis : Stepwise Method) กลับพบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีจำนวน 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ค่านิยม

พื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ร้อยละ 41.10

เมื่อสรุปผลการวิจัยทั้งหมดพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ

ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง

ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลางทางการเมือง

ส่วนปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีจำนวน 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสภาพแวดล้อมทางการเมือง

5.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร

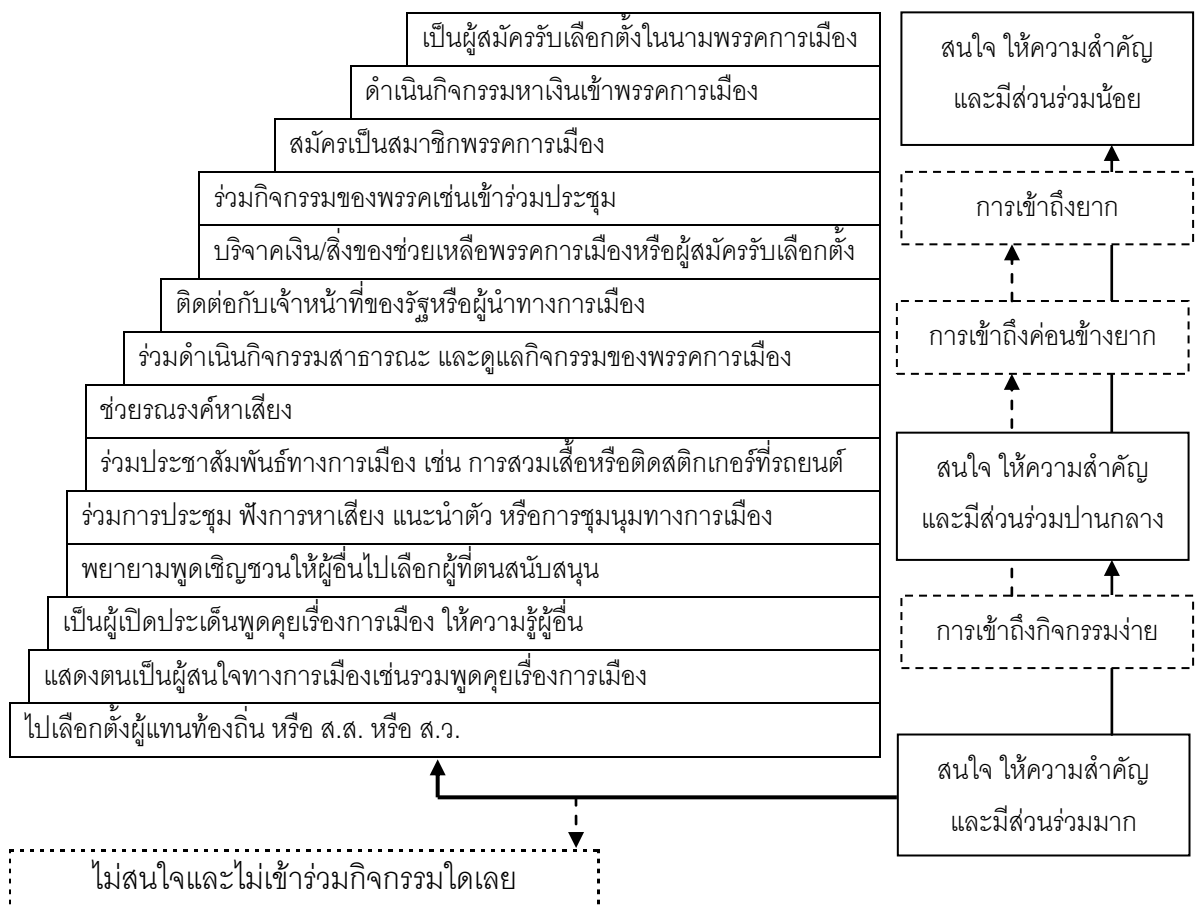
5.2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล

ประชาชนมีการแสดงบทบาทในกิจกรรมทางการเมืองที่มากกว่า ร้อยละ 10 ขึ้นไป ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย ไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. มีความถี่สูงสุด (คิดเป็นร้อยละ 75.07) รองลงมา รูปแบบการ แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมือง เช่น ร่วมพูดคุยเรื่องการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 30.71) การเป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้ผู้อื่น (คิดเป็นร้อยละ 17.85) การพยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุนและร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง (คิดเป็นร้อยละ 14.44) และการเข้าร่วมประชาสัมพันธทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ และช่วยรณรงค์หาเสียง (คิดเป็นร้อยละ 11.81) เป็นต้น

มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่ประชาชนตัดสินใจว่า ตนเอง ไม่สนใจและ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย (คิดเป็นร้อยละ 35.96) ซึ่งรองจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย ไป

เลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. นั่นเอง ซึ่งผู้วิจัยยืนยันว่า ประชาชนเริ่มเบื่อหน่ายการเมืองไทยและพร้อมที่จะหันหลังให้การเมืองได้ทุกครั้ง หากกิจกรรมทางการเมืองนั้นไม่มีการบังคับโดยกฎหมาย สืบเนื่องจากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการที่ประชาชนเลือกที่จะไปแสดงออกในการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. นั้นหมายความว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการยอมรับและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นไปโดยกฎหมายนั่นเอง นอกจากนี้ยังบ่งชี้ถึงความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมการเมืองด้วย ซึ่งประชาชนจะเริ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่มีรูปแบบง่าย ๆ ก่อนจึงค่อย ๆ สู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมรูปแบบที่ยากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ ทำให้ผู้วิจัยนำมาประยุกต์เป็น ลำดับขั้นบันไดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามบริบทของความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมือง ดังภาพที่ 5.1 (อ้างอิง จากภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 5.1 แสดง ลำดับขั้นฐานเจดีย์ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามบริบทของความยากง่ายในการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมือง

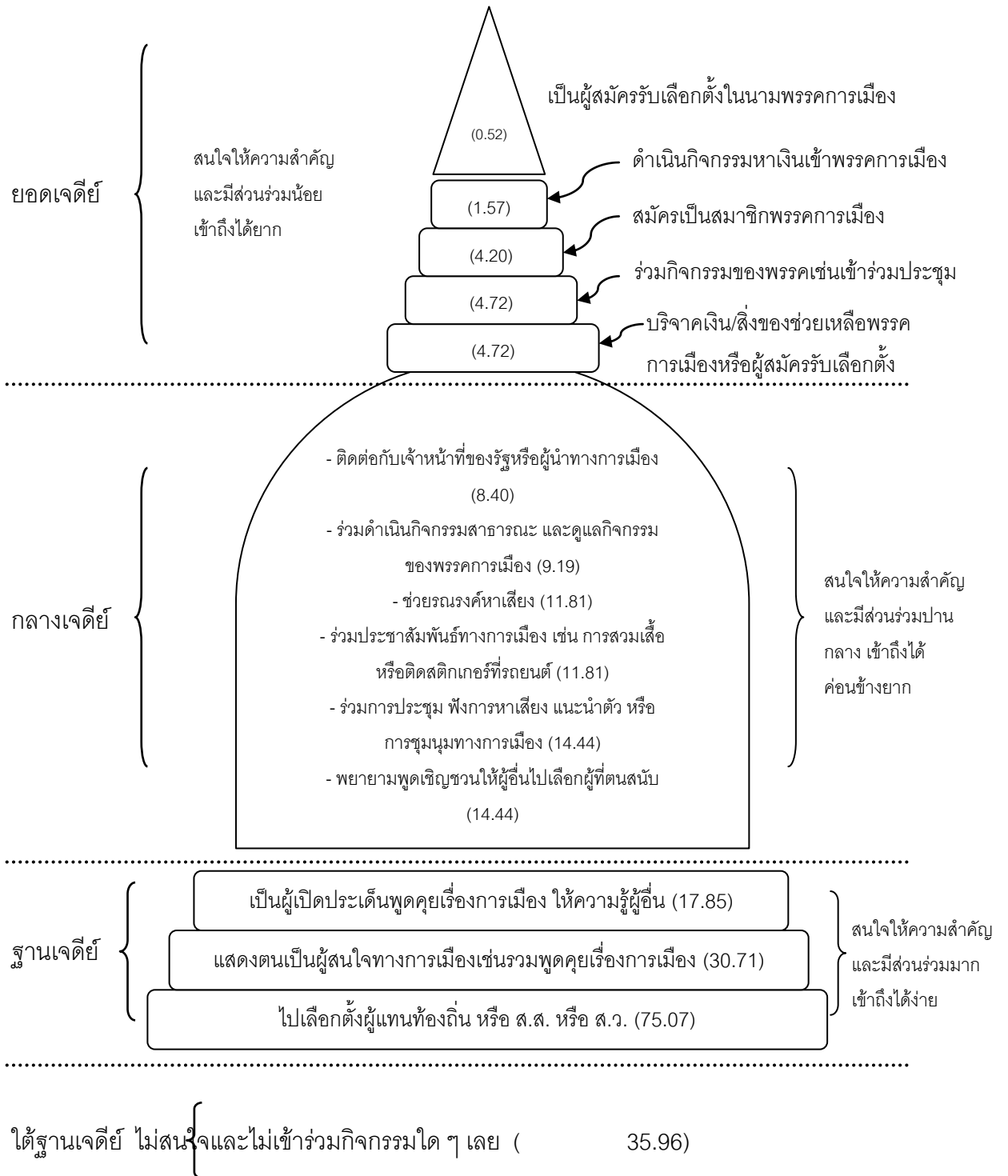


5.2.2 แผนภูมิแสดงปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

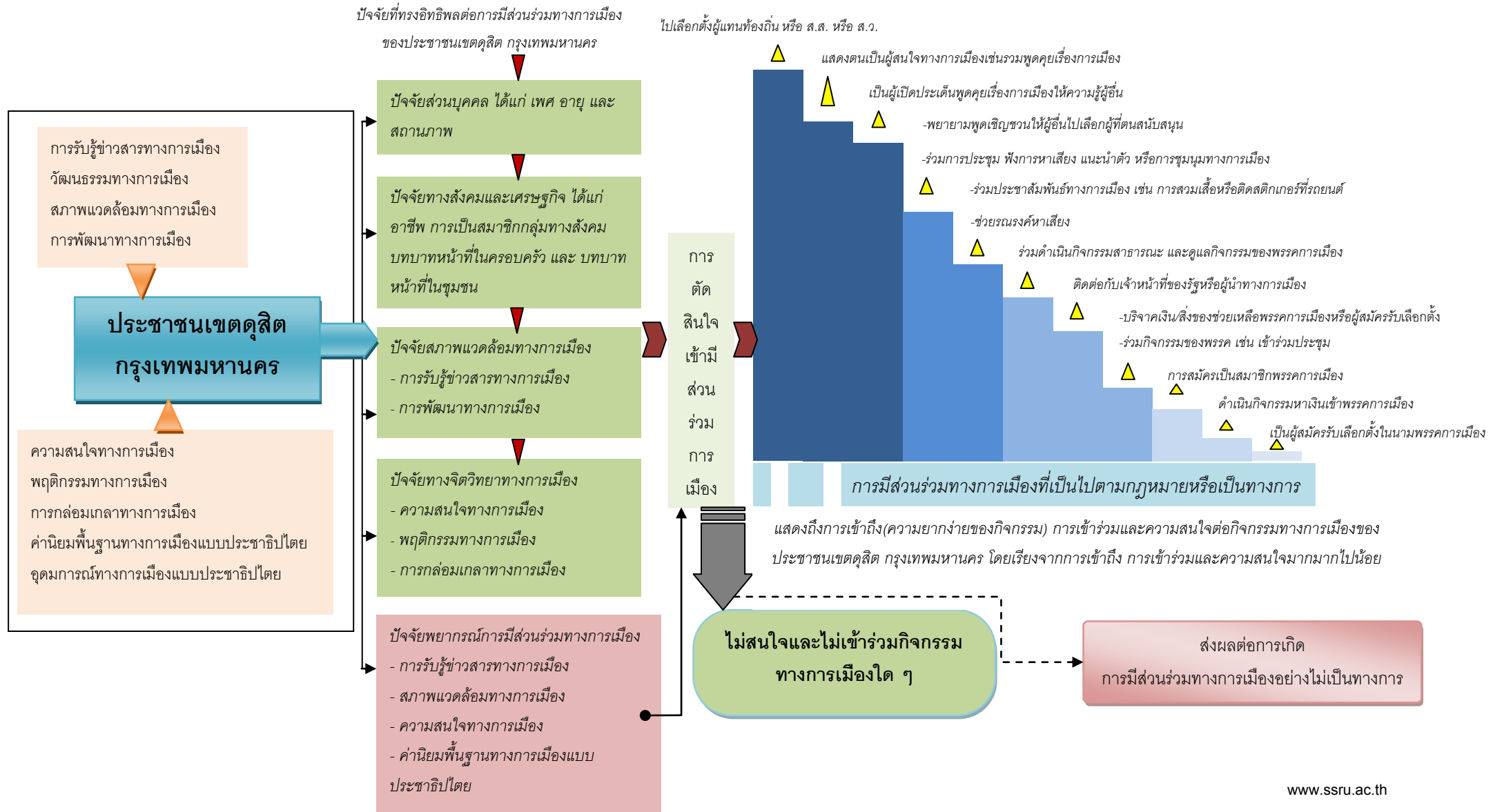
รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความสำคัญ สนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือส.ส. หรือส.ว. มากกว่า กิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ทุกประการ ส่วนปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น จึงจะนำเสนอเป็นแผนภูมิต่าง ๆ ไว้ดังนี้

แบบจำลองแนวคิดการสร้างเจตียกับลำดับขั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

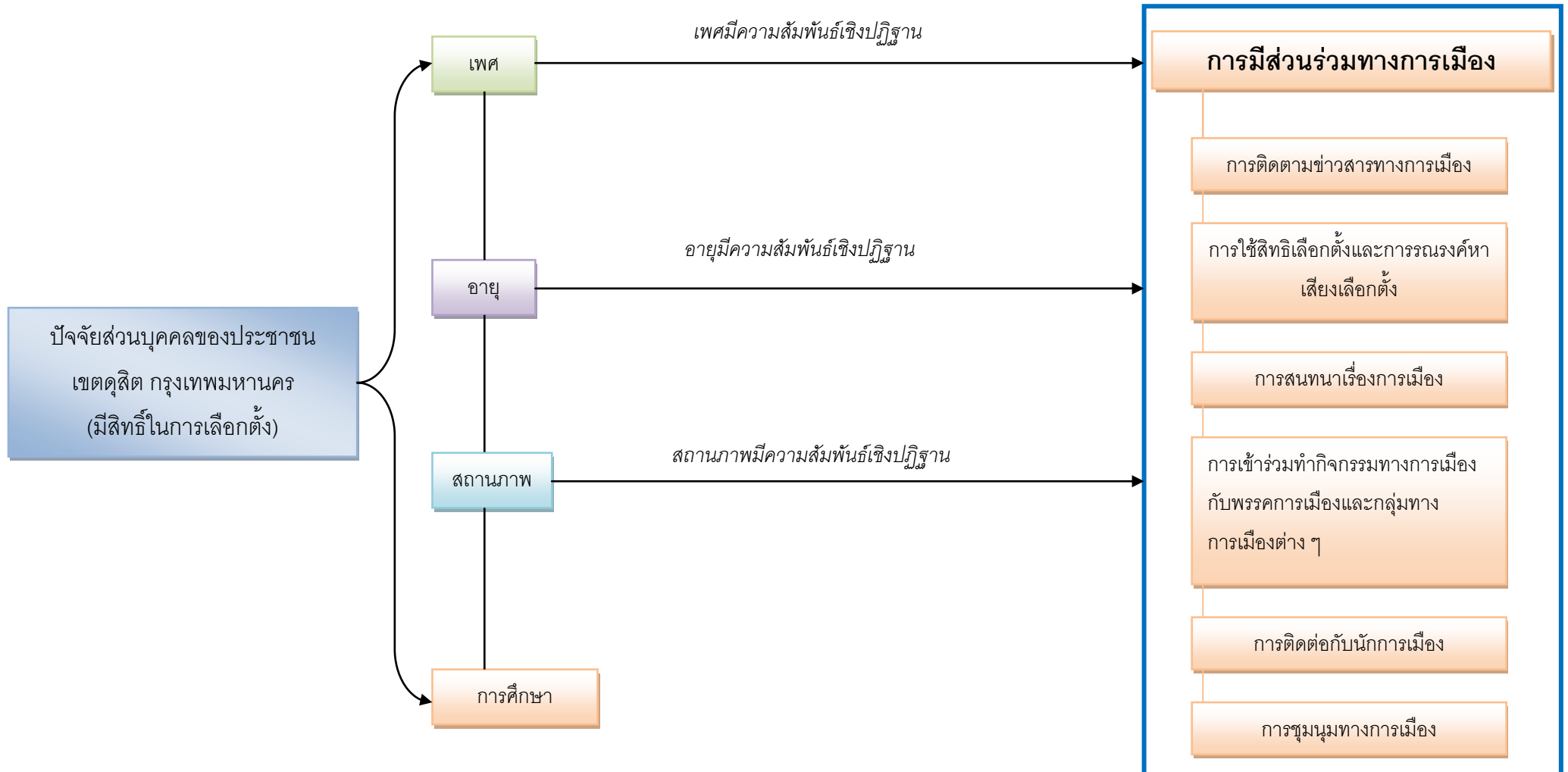
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร



แผนภูมิที่ 5.1 แสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

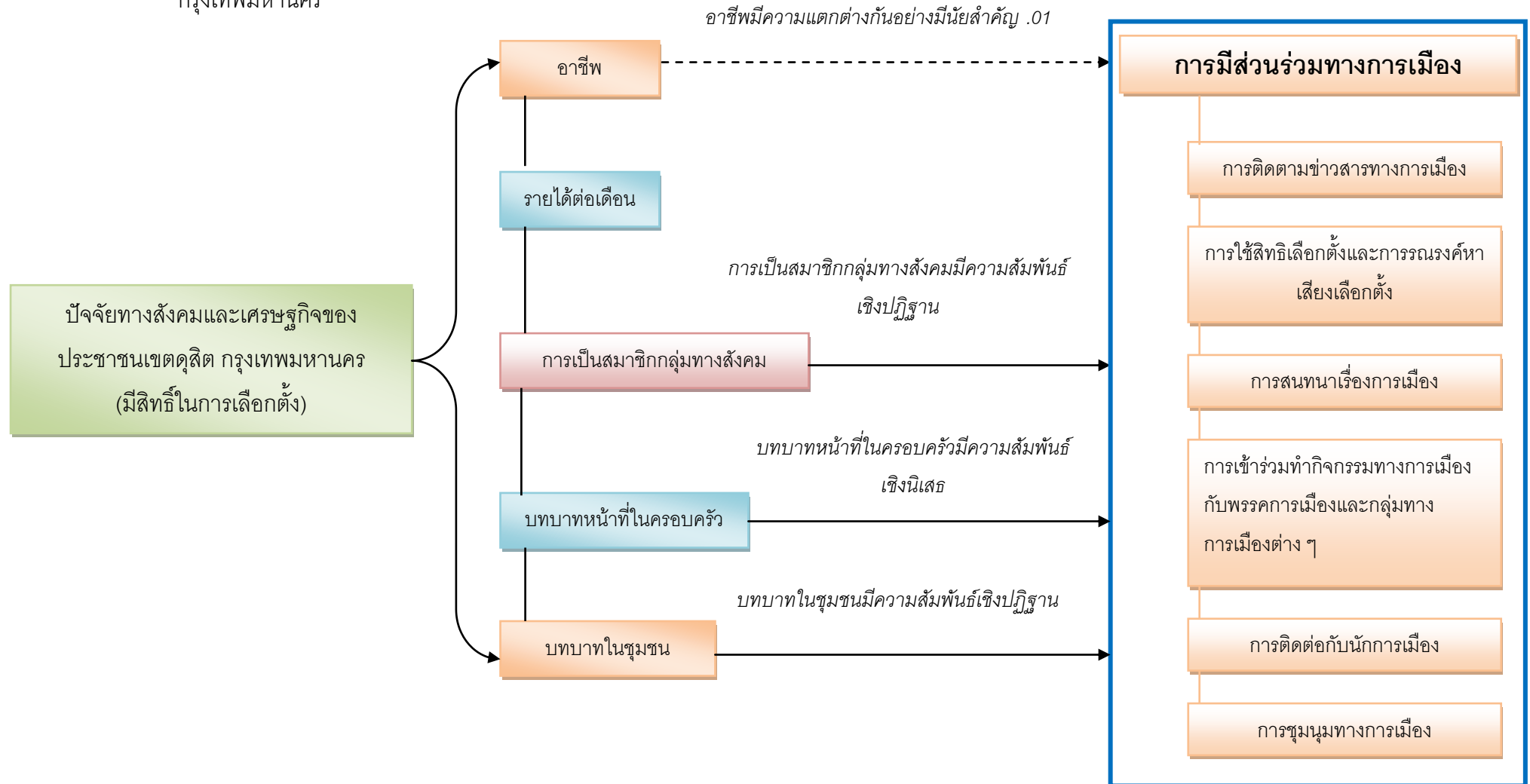


แผนภูมิที่ 5.2 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร



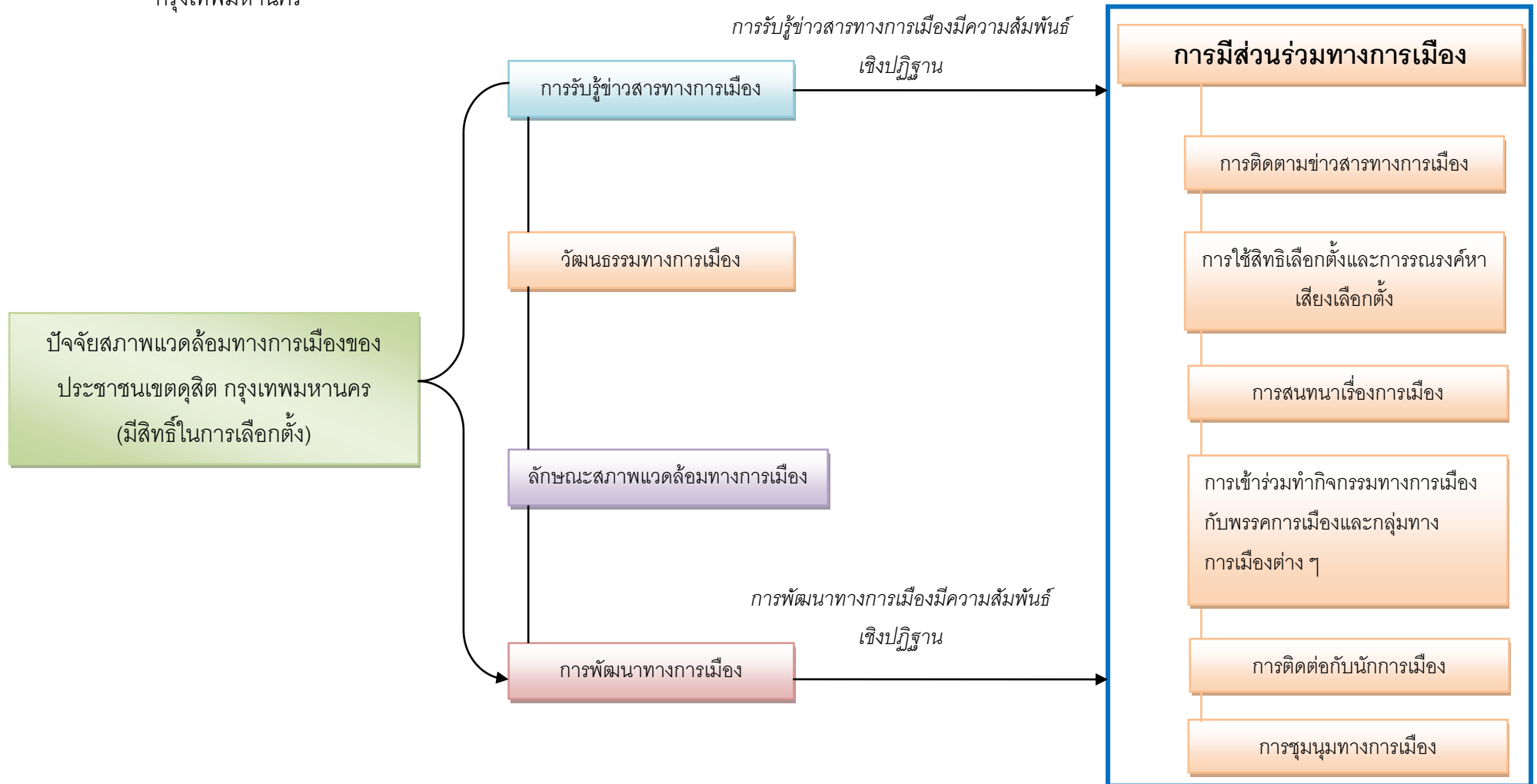
แผนภูมิที่ 5.3 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร



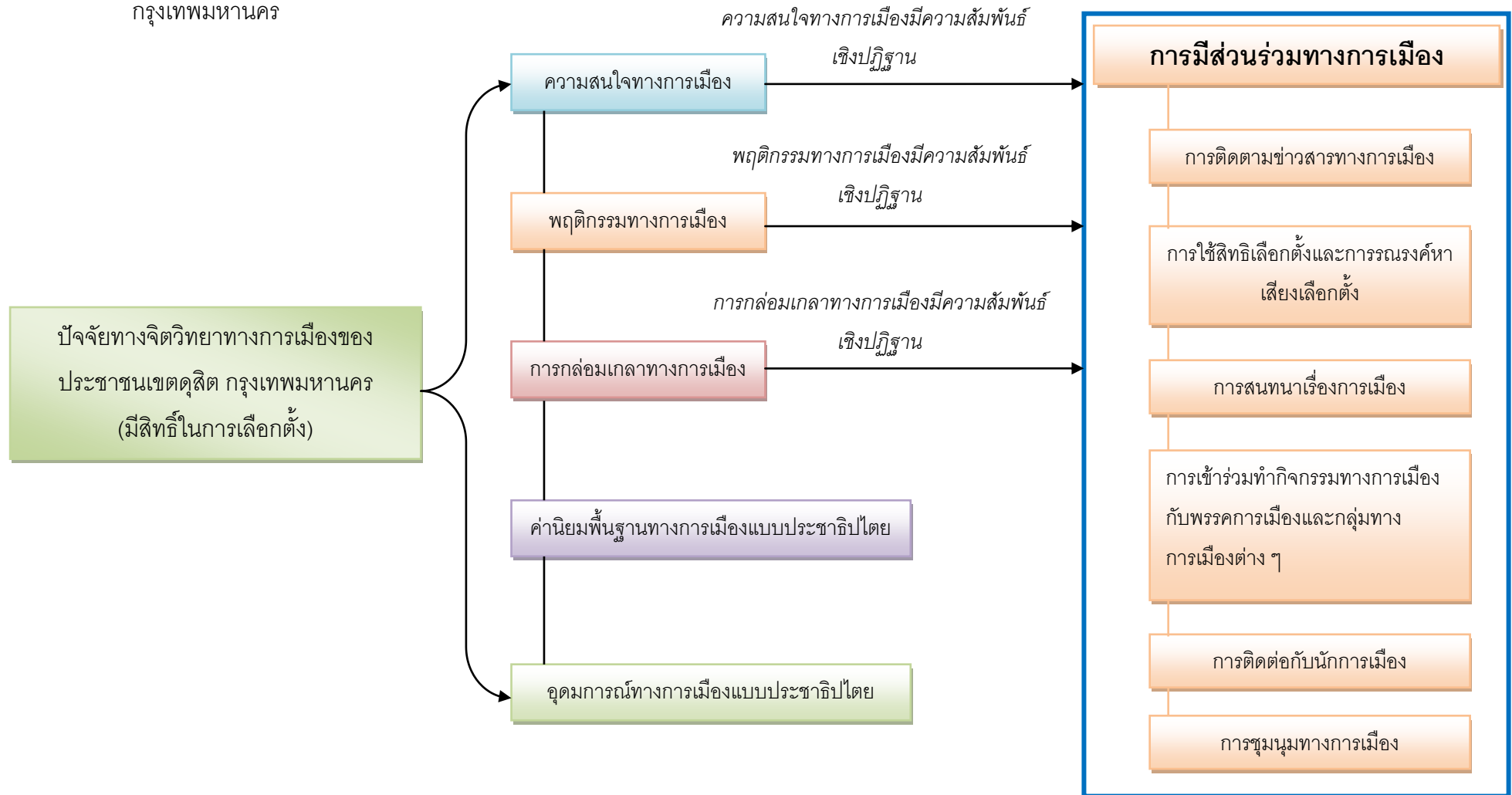
แผนภูมิที่ 5.4 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร



แผนภูมิที่ 5.5 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร



5.2.3 บทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 70.45) มีอายุไม่เกิน 49 ปี (ร้อยละ 59.09) มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.45) ผู้นำชุมชนทุกคนนับถือพุทธศาสนา (ร้อยละ 100) มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 40.91) รองลงมาอาชีพ พ่อบ้านแม่บ้าน อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 20.45) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาม.6/ปวช. (ร้อยละ 52.27) รองลงมา มีระดับการศึกษาปวส. ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 72.73) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 20.45)

สรุปผลประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ลักษณะและกลุ่มที่มีบทบาททางการเมือง พบว่า ผู้นำชุมชน ได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ถึงมากที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากที่สุด คือ กลุ่มผู้สูงอายุ พ่อค้า แม่ค้า พ่อบ้าน และแม่บ้าน โดยแสดงออกทางการเมืองในลักษณะการไปเลือกตั้งมากที่สุด พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การรับฟังข่าวสารทางการเมือง และที่สำคัญการที่ประชาชนไปแสดงออกทางการเมืองในลักษณะร่วมชุมนุมประท้วง ซึ่งมีชุมชน วัดราชา ชุมชนศรียานซอย 3 ชุมชนถนนสุคันธาราม ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 1 ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 3 ชุมชนวัดประหารระบือธรรม 4 และชุมชนบางกระบือ 14

2) รูปแบบของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้นำชุมชน โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจนในลักษณะการไปเลือกตั้งผู้นำชุมชน เลือกตั้งท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รองลงมาเป็นรูปแบบของการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รูปแบบการรับฟังข่าวสารทางการเมือง และที่สำคัญมีหลายชุมชนที่แสดงออกทางการเมืองในรูปแบบการไปร่วมแสดงออกในการชุมนุมประท้วง

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคือ การรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เป็นสถานการณ์ของบ้านเมือง รองลงมา คือความไม่เป็นธรรม การปฏิบัติ 2 มาตรฐาน (ชุมชนพระยาประสิทธิ์) และปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้อง รวมถึงความเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์บ้านเมือง (ชุมชนพิชัย)

4) ระดับและลักษณะของหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์การเลือกตั้ง รองลงมาคือการเป็นส่วนหนึ่งในการหาเสียงของนักการเมือง ส่วนชุมชนที่หน่วยงานภาครัฐไม่มีการสนับสนุนทาง

การเมือง ได้แก่ ชุมชนสะพานเกษะโกมล ชุมชนวัดราชา ชุมชน ม.พัน 3 รอ. ชุมชนยานเกราะ ชุมชนถนนสุคันธาราม และชุมชนมิตรอนันต์

5) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน ภายในชุมชนและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข พบว่าผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรง แบ่งฝ่ายแบ่งสี ขาดความสามัคคีในชุมชน

5.2.4 ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาอุปสรรคที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ประชาชนมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น ทะเลาะวิวาทกัน แบ่งสีแบ่งฝ่าย แบ่งพรรคแบ่งพวกกันภายในชุมชน (คิดเป็นร้อยละ 26.28) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนขาดข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียว คนเดียวสื่อเดียว (คิดเป็นร้อยละ 18.25) เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองในปัจจุบัน (คิดเป็นร้อยละ 16.06) ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ประชาชนมีการพูดคุยเรื่องการเมืองเฉพาะภายในครอบครัวเท่านั้น (คิดเป็นร้อยละ 1.46)

5.2.5 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครได้เสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรมีการสื่อสารกับประชาชนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (คิดเป็นร้อยละ 14.29) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนควรมีวิจารณ์ญานในการรับสื่อและติดตามข่าวสารอย่างรอบด้าน (คิดเป็นร้อยละ 13.33) หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และจริงจัง (คิดเป็นร้อยละ 12.38) ประชาชนควรใช้การพูดคุยสนทนากันอย่างเป็นมิตร ฟังกันให้มากขึ้น (คิดเป็นร้อยละ 9.52) ยุติความรุนแรง หยุดทะเลาะกันโดยทันที, ประชาชนควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด และผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง (คิดเป็นร้อยละ 8.57) หยุดใส่ร้ายป้ายสีกันและแบ่งฝ่ายกัน (คิดเป็นร้อยละ 7.62) หน่วยงานภาครัฐในชุมชนไม่ควรปฏิบัติ 2 มาตรฐาน (คิดเป็นร้อยละ 6.67) ควรปลูกฝังอุดมการณ์ ค่านิยมที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชนและเยาวชน (คิดเป็นร้อยละ 5.71) และรู้จักสามัคคี (คิดเป็นร้อยละ 4.76)

5.3 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาไว้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วม ทางเมือง ของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาจากรายด้าน 6 ด้าน มีเพียง 2 ระดับเท่านั้น คือระดับปานกลางและระดับต่ำ ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 โดยเฉพาะในเรื่องการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ(ส.ส.) และ(ส.ว.) รวมถึงการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น(กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) นั้นเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีโอกาสดูแสดงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองที่ง่าย นับว่าเป็นทางการเมืองที่ดีที่สุดและใช้เวลาน้อย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการเป็นหลัก จึงไม่ค่อยมีเวลาให้กับกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ ซึ่งตรงกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชี้ให้เห็นว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเขียนเรื่องร้องทุกข์ เสนอปัญหาไปยังนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการเมือง และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ รวมถึงการชุมนุมทางการเมือง การฟังปราศรัยหาเสียง และการติดต่อกับนักการเมือง นั้นมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำทุกข้อ เนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับเรื่องการเมืองน้อยกว่าการประกอบอาชีพ หรือเรื่องปากท้อง และคิดว่าเรื่องการเมืองนั้นไม่ใช่เรื่องของตนเองที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องเพราะว่าตนเองเป็นเพียงลูกบ้านชาวบ้านทั่วไปในชุมชนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ที่ว่า “ประชาชนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์ทางการเมือง จึงทำให้ประชาชนลดระดับความสนใจทางการเมืองลงมาก” (สามารถ อัมพันธ์, 2553 : สัมภาษณ์) และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิชาย รัตนดิลล ฅ ฎเกิต (2541 : 143) กล่าวว่า การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกในลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่แทบไม่ต้องลงทุน ด้านแรงงานหรือกำลังทรัพย์แต่การที่คนไม่ออกไปใช้สิทธินั้นอาจเกิดจากความเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์บ้านเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยความขัดแย้ง แย่งชิงผลประโยชน์และแตกแยกกันเองของนักการเมือง จึงไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพของเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งตรงกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ.

2552 พบว่า เขตดุสิตมีสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขต น้อยที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิจกัณท์ ศปัญญา (2547 : 61) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ประชาชนในหมู่บ้านดินนา 1 เขตปิงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ และวัชรีย์ ด้านกุล (2541 : 87-88) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเน้นเฉพาะกิจกรรมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมถึงผลการวิจัยของมนัสชัย บำรุงเขต (2550 : 64) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมระดับน้อย และผลการวิจัยของ เทิดศักดิ์ ฤทธิ์ชัย (2543 : 128) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงผลการวิจัยของศุภวัธ มีบุญธรรม (2547 : 73) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ

2. ปัจจัยที่ ทรง อิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลางทางการเมือง

2.1 ปัจจัยด้านเพศ ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่าเพศชายมี ส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดต่อกับนักการเมือง มากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยรัตน์ กากิ่ง (2543 : 116-117) ศึกษาเรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะการติดตามข่าวสารทางการเมือง

2.2 ปัจจัยด้านอายุ ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งประชาชนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18-29 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมนัสชัย บำรุงเขต (2550 : 65) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ของประชาชนมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 ปัจจัยด้านสถานภาพ ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพฝ่าย/หย่าร้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติพิทย์ ฉั่วสกุล (2541 : 139) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภูมิหลังด้านสถานภาพสมรส ของผู้นำท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการติดตามข่าวสารทางการเมืองมีความแตกต่างกัน

2.4 ปัจจัยด้านอาชีพ ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนที่มีอาชีพรับราชการและข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุราชการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพนักศึกษา ทั้งในด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์ (2544 : 98) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง

2.5 ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมี ส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐาน(Positive Correlation) กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพินดา เกิดมาลี (2547 : 58) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และผลการวิจัยของสุรปริชา ลาภบุญเรือง (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกลมาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.6 ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะสมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัยมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวในฐานะ พ่อ แม่ และปู่ย่า ตายาย ลูกป้า น้าอา ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนวัดประหาระปิธรรม 4 ที่กล่าวว่า “กลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากที่สุดคือ แม่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน” (สมบุญธน์ แก้วอนุรักษ, 2553 : สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับผลการสัมภาษณ์กรรมการชุมชนราชพัสดุ ที่กล่าวว่า “แม่บ้าน และผู้สูงอายุมีบทบาทมากในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน” (สามารถ อำพันหอม, 2553 : สัมภาษณ์) รวมถึงผลการสัมภาษณ์ประชาชนของชุมชนพิชัย ที่กล่าวว่า “กลุ่มที่มีบทบาทมากในการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือเกือบทั้งหมดเป็นเด็ก วัยรุ่น คนทำงาน ผู้สูงอายุ” (สัญญา แสงทอง, 2553 : สัมภาษณ์)

2.7 ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ในชุมชน ผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้นำและกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวิณี โพธิ์มัน (2543 : 104) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา

พบว่า การดำรงตำแหน่งที่สำคัญหรือการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของคณะกรรมการชุมชนที่กล่าวว่า “กลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองมากที่สุดในชุมชน คือ กลุ่มผู้นำชุมชน” (ละออง เมืองเกษม, 2553 : สัมภาษณ์)

2.8 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกล่าทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2546 : 6-7) ศึกษาเรื่อง โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง โดยที่การได้รับข่าวสารและความสนใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผลการวิจัยของวิทยา บุญยะเวชชีวิน (2543 : 87-88) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบางปู คือ การผ่านสังคมประเพณีทางการเมือง การผ่านการบ่มเพาะทางการเมือง การมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย และการเข้าถึงข่าวสารทางการเมือง รวมถึงผลการวิจัยของวัชรวิ์ ด่านกุล (2541 : 87-89) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสนใจข่าวสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาครัฐทุกหน่วยงาน และพรรคการเมืองควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ รัฐ หรือพรรคการเมือง ผู้นำชุมชน ควรตระหนักถึงกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญที่สุดเนื่องจากมีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่จะให้กับประชาชนว่ามีความต่อเนื่องและเข้าถึงประชาชนทุกพื้นที่ชุมชนด้วย

2. ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ควรมุ่งส่งเสริมไปยังกลุ่มเยาวชน นักศึกษา วัยทำงาน ที่มีอายุ 18-29 ปี เนื่องจากมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด โดยต้องเปิดพื้นที่ทางการเมืองของชุมชน ให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ได้มีโอกาสดแสดงบทบาทของตนเองเพิ่มมากขึ้น

3. นักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนควรตระหนักในการเข้ารับฟังปัญหาของประชาชน อย่างทั่วถึงและนำไปปฏิบัติจริง มิใช่รับแล้วไม่ปฏิบัติให้บรรลุผล ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย การเมืองเพิ่มขึ้น เนื่องจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชน ได้พบว่า นักการเมืองจะมาก็ค ต่อเมื่อมาหาเสียงเท่านั้น ไม่เคยมารับฟังปัญหาของชาวบ้านจริง ๆ และไม่เคยทำให้สำเร็จได้เลย จึงส่งผลต่อการไม่ยอมมีส่วนร่วมทางการเมืองและทำให้เสียเวลาด้วย

4. หน่วยงานของรัฐ หรือผู้นำชุมชนควรตระหนักเสมอว่า การจัดกิจกรรมใด ๆ ควรเปิด โอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกอาชีพ ทุกตำแหน่งทางสังคมมีความเสมอภาค ยุติธรรม และไม่ควรร ปฏิบัติต่อประชาชนเป็น 2 มาตรฐาน เนื่องจากประชาชนในหลายชุมชนได้สะท้อนออกให้เห็นว่า ยินดีไปชุมนุมประท้วงทันทีเมื่อภาครัฐและหน่วยงานของรัฐแสดงถึงความไม่เป็นธรรม

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมุ่งศึกษาวิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวันของชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. ควรวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร)
3. ควรศึกษาผลกระทบของประชาชนทั้งบ้าน-วัด-โรงเรียน ภายใต้วิถีประชาธิปไตยแบบ ไทย
4. ควรวิจัยเรื่องการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- กนกนุช นากสุวรรณ. 2547. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะสตรีในเขต
ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมือง
การปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- กระมล ทองธรรมชาติ. 2515. **การเมืองและประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร :**
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- กันยา สุวรรณแสง. 2532. **จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น.**
- กิจวิภินันต์ ยศปัญญา. 2547. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
ประชาชนในหมู่บ้านสินธนา 1 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. 2552. **การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.**
- เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์. 2544. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล
จตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.**
- ชัตติยา กรรณสูต. 2535. **“สตรีกับการเมือง” บทควมวิชาการพัฒนาสังคม : แนวคิดและ
การปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.**
- คมเพชร ชัตรศุกกุล. 2521. **บริการสนเทศ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.**
- คันธรส แสงวงศ์. 2539. **ความรู้สึกร่วมกันทางการเมืองและความสนใจทางการเมือง
ของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. รายงานการวิจัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.**
- จัญญ สุภาพ. 2514. **หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.**
- _____. 2527. **หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.**

- จักร์ พันธุ์เพชร. 2549. การเมืองการปกครองไทย "จากยุคสุขุขัยสู่สมัยทักษิณ". พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : พันธ์ กรุ๊ป(Punch Group).
- จันทนา สุทธิจารี. 2544. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินต์.
- จารินี รุทธะกาญจน์. 2546. การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาการทางการเมืองไปสู่ระบบประชาธิปไตย: ศึกษาลักษณะของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรัช (บรรพต) วีระชัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, สุรพันธ์ ทับสุวรรณ. 2542. รัฐศาสตร์ทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยพร วิชาวេช. 2525. มุขสารจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2523. อุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ดวงดีการพิมพ์.
- _____. 2519. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ชูเกียรติ ภัยดี. 2536. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชาวลิต นาสา. 2548. การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิก สภาเทศบาลและผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. 2518. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____. 2522. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____. 2527. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพล ชันธิไชย. 2519. "อุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ณัฐพล พุกประเสริฐ. 2545. การกล่อมเกลางานการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แดน สว่างวัฒน์. 2546. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. 2543. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. 2546. โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ทรรศิน สุขโต. 2533. ค่านิยมของนิสิตนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิเคราะห์สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทินกร เงินอ่อน. 2547. การรับรู้และความต้องการของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสรคบุรี จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. 2517. “ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ.” ในวารสารธรรมศาสตร์ 3 : 16-18.
- _____. 2543. ประชาธิปไตยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. 2521. พัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทิดศักดิ์ ฤทธิชัย. 2543. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธนนันท์ ซาโต. 2549. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย : ศึกษากรณีปัจจัยที่ทำให้เกิดความยาวนานในการประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย**. เอกสารวิชาการทางการศึกษาหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 10 สถาบันพระปกเกล้า.
- ธัชชนก ศรีประสงค์. 2540. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร**. ภาควิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2518. **ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : กรมยุทธการทหาร.
- นที วีระโรจนพงษ์. 2551. **ความสนใจทางการเมืองไทยของกลุ่มชายรักชาย(เกย์)ในอำเภอเมืองเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล รัตนากิบาล. 2540. **บทบาทของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต่อการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 7 กลุ่มที่ 13. 2551. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. เอกสารวิชาการทางการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 7 สถาบันพระปกเกล้า.
- นันทนา วรรณะภูติ. 2539. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์. 2548. **การมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาถญา ตรีปัญญาศิลป์. 2548. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย**. เอกสารวิชาการทางการศึกษาหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 9 สถาบันพระปกเกล้า.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2550. **เอกสารประกอบการแสดงปาฐกถาพิเศษ “วัฒนธรรมทางการเมืองไทย” ในเอกสารการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 เรื่อง วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.

- บรรจง กลิ่นสงวน. 2547. **การกล่อมเกลாதทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- บรรลือ สุกใส. 2549. **บทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. 2548. **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.**
- บุญเสริม นาคสาร. 2549. **“ผลในทางปฏิบัติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน” ในเอกสารประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 7 เรื่อง การเมืองฐานประชาชน : ความยั่งยืนของประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.**
- ประจิต มหาหง. 2529. **สังคมวิทยาการเมือง: แนวคิดทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. ปัตตานี : โครงการจัดตั้งสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.**
- ประทีป สยามชัย. 2526. **สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.**
- ปริญญา นวลเปียน. 2543. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย : กรณีศึกษาสมัชชาคนจน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- ปวิวัตร สิงห์แก้ว. 2547. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยกรุง วิทยาเขตรังสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ปฟ้าณี ฐิติวัฒนา. 2541. **มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ปัทมาภรณ์ จันทรรณนา. 2552. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. 2540. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. 2530. **พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

พรณราย ททรัพย์ะประภา. 2532. **จิตวิทยาสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : วีชั่น อาร์ท คอร์ปอเรชั่น.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุดดีพันธ์. 2526. **การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคม
ประกิตทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2523. กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง. **วารสารสังคมศาสตร์**, 17,1 (มีนาคม) : 8.

_____. 2526. **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

พฤทธิสถาน ชุมพล. 2540. **ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนนตรี พึ่งหลวง. 2544. **ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง “เผด็จการรัฐนิยม”
กับ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” ในช่วง พ.ศ. 2475-2490**. วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. 2541. **ชนชั้นกับการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา.

_____. 2550. “วัฒนธรรมการเมือง : โครงสร้างความคิดเชิงปฏิบัติการเลือกตั้ง” ใน
**เอกสารการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 เรื่อง วัฒนธรรม
การเมือง จริยธรรม และการปกครอง**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.

พิทักษ์พล ปรีชาชาติ. 2548. **ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง :
ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรา 170 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

พิศณุ พูนเพชรพันธุ์. 2547. **วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทยในด้านการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน**. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พีระศักดิ์ หินเมืองเก่า. 2537. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษา
เฉพาะกรณีอำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ**. การศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พุทธทาสภิกขุ. 2546. **ธรรมะกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

- ภาวณีย์ โพธิ์มัน. 2543. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส นพรัตน์. 2541. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากแพรก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนัสชัย บำรุงเขต. 2550. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มะลิวัลย์ ธนชาติบรรจง. 2539. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 2 มิถุนายน 2539 ของผู้มีอายุ 18-19 ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์ บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มานะ อ่อนท้วม. 2542. การรับรู้ในบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุจินทรา สงวนพงษ์. 2543. ความสนใจทางการเมืองกับการรับรู้ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- ฤทัยรัตน์ กากิ่ง. 2543. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลักขณา สิริวัฒน์. 2544. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ลิขิต ธีรเวคิน. 2529. ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สามศาสตร์.
- _____. 2541. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2548. การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลินดา สมประสงค์. 2549. บทบาทผู้นำทางการเมืองของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กับการ

พัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร

มหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. 2530. **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ.**

กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาชลิต. 2547. **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมี**

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพมหานคร : จำไทยเพรส.

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. 2544. **วัฒนธรรมทางการเมือง การเมืองการปกครองไทยตาม**

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิ.เจ.พรินติ้ง.

วัชรီ ด่านกุล. 2541. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-**

20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์พัฒนศาสตร์

มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัชรီ ทรัพย์มี. 2523. **การแนะแนวอาชีพ.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัลลภ ลำพาย. 2534. **ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของ**

ข้าราชการไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : ข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์(ส่วนกลาง).

สารนิพนธ์ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัลลภ วิบูลย์กุล. 2544. **การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัด**

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วาริรัตน์ หอมพวง. 2551. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท**

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เอกสารวิชาการทางการศึกษาหลักสูตร

ประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 7 สถาบัน

พระปกเกล้า.

วารุณี ล้อมลิ้ม. 2540. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายหลัง**

การปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 : ศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตการปกครองของ

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการ

ปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วาสนา สุวรรณศรี. 2548. การรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรในฝ่ายวางแผนและพัฒนาของวิทยาเขตสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ต่อบรรณกการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิชัย ต้นศิริ. 2548. วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย บุญอุดมพร. 2538. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนผู้มีอายุระหว่าง 18-19 ปี ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยา บุญยะเวชชีวิน. 2543. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไลพร ดำสะอาด. 2542. การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสนใจในวิธีการสอนภาษาไทย ท 401 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา ที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอน. เพชรบุรี : โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. 2540. ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิศว์ รัตนโชติ. 2551. การมีส่วนร่วมทางการเมือง พ.ศ. 2549 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เขตบางนา กรุงเทพมหานคร. เอกสารวิชาการทางการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 7 สถาบันพระปกเกล้า.
- วิสุทธิ โปธิแท่น. 2524. ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศราวุธ ศรีแสงใส. 2544. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการครู : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริชัย ไตรสารศรี. 2539. การรับรู้บทบาทของผู้นำ ท้องถิ่นในการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคลองหลวง
อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีรฟิล์ม และ
ไซเท็กซ์ จำกัด.

ศุภวัธ มีบุญธรรม. 2547. การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
นิสิตนักศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐ
ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สนั่น วงศ์พัฑฒ์. 2529. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการวางแผนพัฒนา
เทศบาล” ในเอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุมใหญ่ สันนิบาต
เทศบาลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 27. 25 มิถุนายน.

สนิท สมัครการ. 2538. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม =
Cultural change and societal development. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมเกียรติ วันทะนะ. 2544. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. นครปฐม : ศูนย์ส่งเสริมและ
ฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ วิทยาเขตกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. 2542. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร :
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สมบัติ อารังญ์วงศ์. 2549. การเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.

สมพิศ คล้ายวงศ์. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อายุ
18-20 ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สรณะ อรุณรัตน์. 2534. การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้ง ศึกษากรณี:
การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร 7 มกราคม พ.ศ. 2533. สารนิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สรารุณี แซ่เตี่ยว. 2546. **บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาการเมือง:**

กรณีศึกษา “หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์”. การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สวัสดิ์ เรืองฉาย. 2518. “แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ”. **วารสารแนะแนว**. 9(40): 16-20.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2532. **สังคมวิทยาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

เจ้าพระยาการพิมพ์.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2524. “การวัดทัศนคติและความสนใจ”. **วารสารการวัดผลการศึกษา**. 3

(กันยายน-ธันวาคม 2524): 7-13

สิทธิพันธ์ พุทธหนู. 2541. **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิริพัฒน์ ลาภจิตร. 2550. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการ**

สนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัด

อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ

ประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. 2543. **การเมืองและการปกครองไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุจิต บุญบงการ. 2542. **การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร**

สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2547. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง**. นนทบุรี :

สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุชา จันทร์เอม. 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2541. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุธาทิพย์ ฉั่วสกุล. 2541. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี**

อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุพินดา เกิดมาลี. 2547. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุภาวค์ จันทวานิช. 2549. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรปรีชา ลาภบุญเรือง. 2530. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีมลาลาย จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรพงษ์ ไสธนเสถียร. 2533. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี ช้างภัย. 2541. **การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อดิศร เหลาแถว. 2547. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ. 2520. **พฤติกรรมทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิวัฒน์ วรุณปิติกุล. 2549. **พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์กับการรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน**. งานนิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- อมร รักษาสัตย์ และคณะ. 2543. **ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกพงษ์ สารน้อย. 2547. **พัฒนาการทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Adorno, T.W. and associates. 1964. **The Authoritarian Personality**. New York : John Wiley and sons.

Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell. 1976. **Comparative Political Today**. Boston : Little Brown and Company.

Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell. 1980. **Comparative Political Today : A View** . Boston : Little Brown and Company.

Almond, Gabriel A. 1956. "Comparative Political System". **Journal of Political**. 18 (August) : 398.

Almond, Gabriel A. and Sidney Verba. 1965. **The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nation**. Boston : Little, Brown and Company.

Angus Campbell. 1968. Political Efficacy. In **measure of political attitudes**. The Institute for Social Research. New York : Knopf.

Barber J. David. 1972. **Citizen Politics**. Chicago : Markham.

David Easton and Jack Dennis. 1969. **Children in the political system : Origin of political legitimacy**. New York : Mc Graw Hill.

David F. Roth and Frank L. Wilson. 1980. **The comparative study of Politics**. 2nd ed. Engle Wood Cliffs, New York : Prentice-Hall.

Dean Jaros. 1973. **Socialization of politics**. New York : Praeger Publisher, Inc.

Fraenkel R. Jack and Wallen E. Norman. 1993. **How to Design and Evaluate in Education**. 2nd ed. USA : McGraw-Hill.

Geoffrey K. Robert. 1971. **A dictionary of political analysis**. Great Britain : Longman.

Herbert Mc Closky. 1968. "Political Participation" in **International Encyclopedia of the Social Science**. Vol. 12, New York : McMillan and Free Press.

James R. Townsend. 1967. **Political Participation in Communist China**. Berkley and Los Angeles : University of California Press.

- Jarol B. Manheim. 1975. **The Politics Within**. New Jersey : Prentice Hall.
- John D. Montgomery and William J. Siffin. 1966. **Approaches to Development : politics, Adminisstration and Change**. New York : McGrew Hill Book Company.
- Kagan, Jerome and Segal, Julius. 1992. **Psychology and Introduction**. 7th . Ec. Florida : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Lester W. Milbrath and M. L. Goal. 1977. **Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics**. Chicago : Rand McNally College Publishing Company.
- Lester W. Milbrath. 1965. **Political participation; how and why do people get involved in politics?**, Chicago : Rand McNally political science series .
- _____. 1971. **Political Participation**. New York : University of buffalo Press.
- Lucian W. Pye. 1966. **Aspects of Political Development**. Boston : Little, Brown.
- _____. 1968. "Political Culture" in *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York : Mac Millan and the Free Aress, Vol. 12 : 218
- Michael Rush and Phillip Athoff. 1971. **Introduction to Political Sociology**. London : Western Printing Service Press.
- Milton Yinger. 1962. **Religion, Society and the Individual**. New York : the Macmillan Co.
- Myron Wiener. 1971. "Political Participation : Crisis of the Political Process" in **Crisis on Sequences in Political Development**. Princeton: Princeton University Press.
- Norman H. Nie and Sidney Verba. 1975. **Political Participation : in Handbook of Political Science**. V. 4. edited by Fred I. Greenstein and Nelson W. Polsby : 9-12
Massachusetts : Addison Wesley.
- Norman H. Nie and Sidney Verba. 1975. **Political Participation : in Handbook Political Sciences : Non Government Politic Reading by Greentein, I. Fred and Polsby**.
W. Nelson. Massachusett Adison Wesley.
- Robert A. Dahl. 1966. **A Political opposition in Western Democracies**. New Haven : Yale University Press.
- Samuel Huntington and Joan Nelson. 1982. **Participation and Political Study**.
Cambridge : Cambridge University Press.

- Samuel Huntington and Jorge I. Dominguez. 1975. **Political Development : in the handbook of the political science : Macvopolitical theory**, ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby. Reading, Mass : Addison- Wesley.
- Samuel P. Huntington and Jorge I. Dominguez. 1975. Political Development in F. Greenstein and N. Polsby eds. **Macropolitical Theory. Handbook of Political Science** Vol.3. Mass : Addison Wesley.
- Samuel P. Huntington.1968. **Political Order in Changing Societies**. New Haven : Yale University Press.
- Samuel P. Huntington.1969. **Political Order in Changing Societies**. Second edition. Connecticut : Yale University Press.
- Schramm Wilbur. 1969. "The Mass Media as Source of Public Affairs, Science and Health Knowledge". **Public Opinion Quarterly** 33(Summer 1969).
- Sidney Verba. 1965. "**Comparative Political Culture.**" In Lucian W. Pye and Sidney Verba, ed., **Political Culture and Political Development**. New Jersey : Princeton University Press.
- Walter A. Rosenbaum. 1975. **Political Culture**. London : Thomas Nelson and Sons.

เอกสารอ้างอิงจากออนไลน์

- ราชกิจจานุเบกษา. 2550. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. [Online] accessed 8 October 2009. Available from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/047/1.PDF>
- หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์. 2552. **สรุปคนกรุงใช้สิทธิเลือกผู้ว่าฯกทม.51.10% (ทวีวัฒนา มากสุด-ดุสิตน้อยสุด) วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552**. [Online] accessed 8 October 2009. Available from <http://www.matichon.co.th>
- วิโรจน์ วงษ์ทน. 2553. **จุดอ่อนของระบอบประชาธิปไตยในไทย**. [Online] accessed 15 January 2010. Available from http://www.thaigoodgovernance.org/webpage/news_activity.php?id=991

ฉัตรเฉลิม เฉลิมชัยวัฒน์. เส้นทางประชาธิปไตย : อนาคตการเมืองไทย. [Online] accessed 1

February 2010. Available from <http://www.thaindc.org/files/51187.pdf>.

อุดมเดช สืตบุตร. แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัด

กาญจนบุรี. [Online] accessed 1 February 2010. Available from

<http://www.thaindc.org/files/51173.pdf>

ภาพ 14 ตุลาคม 2516. 2553. [Online] accessed 1 February 2010. Available from

http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/705/8705/images/2D5_14TULA.jpg

วิรัช วิวัชนิภาวรรณ. 2553. ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และ

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา. [Online] accessed 20 January 2010. Available

from http://www.wiruch.com/articles_for_article/article_meaning_and_basic

[concept of dev.pdf](http://www.wiruch.com/articles_for_article/article_meaning_and_basic)

ปฐม มณีโรจน์. 2553. ปัญหาพรรคการเมืองไทย(2): บทปริทัศน์. [Online] accessed 16

January 2010. Available from

<http://www.rsunews.net/ThinkTank/TT58/PoliticalPartyProblemII.htm>

ดำรงศักดิ์ สุานดี. 2553. วัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมืองของเกาหลีใต้.

[Online] accessed 10 January 2010. Available from

<http://www.ru.ac.th/korea/article1/article23.pdf>

ประพฤติกกรมทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. 2553.

[Online] accessed 10 January 2010. Available from

<http://econ.tu.ac.th/class/archan/RANGSUN/งานวิจัย/เศรษฐศาสตร์รัฐธรรมนูญ/8.>

[Political Conduct under the 1997 Constitution.pdf](http://econ.tu.ac.th/class/archan/RANGSUN/งานวิจัย/เศรษฐศาสตร์รัฐธรรมนูญ/8.)

พฤติกรรมทางการเมืองของเกาหลีใต้. 2553. [Online] accessed 10 January 2010.

Available from <http://www.ru.ac.th/korea/article1/article22.pdf>

ศิริกุล ลือกิติไกร. 2553. ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา. [Online] accessed 10 January

2010. Available from

http://ssde.nida.ac.th/ResearchSD/Ex.SD_Research/40/SiriLuek.pdf

สุทธิ กล้ารักษ์. 2553. **ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตยของกำนัน**

ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษากรณีอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [Online]

accessed 10 January 2010. Available from

http://ssde.nida.ac.th/ResearchSD/Ex.SD_Research/38/SuttKrum.pdf

ลิขิต ธีรเวคิน. **หลักการประชาธิปไตย 12 ประการ ที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ.**

[Online] accessed 10 January 2010. Available from

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=170952>

อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

นายสุวรรณ อุดมธัญชัย(หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดราชา เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2553.

นางพจนา นาคเจริญ(คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2553.

นายละออง เมืองเกษม(คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนริมทางรถไฟสายแปดริ้ว เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2553.

นางสมบุญ แก้วอนุรักษ์ (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 4 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2553.

นายอุดร ศรีมงคล (เลขาฯชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 1 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2553.

นางสาว จิรฐา นุชพ่วง (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 3 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2553.

ส.ช.มนัส สุวรรณพานิช (ที่ปรึกษาหัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคม 2 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2553.

ร้อยเอก เชยสิทธิ์ ศิริวัฒน์ (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชน พล ปตอ. พื้นที่เกียกกาย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2553.

นายสำรวย ฤาไชยคาม (เลขาฯชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนบางกระบือ 14 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2553.

นายสามารถ อัมพันหอม (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนราชพัสดุ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2553.

นางสาว กัลยา สุขอร่าม (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนพัฒนาซอยระนองกลาง เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2553.

นายสมเดช กิตติมาลัยวรรณ (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนถนนสุคันธาราม เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553.

นายสุพันธ์ เเด่นอุดมทรัพย์ (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนสวนอ้อย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553.

นางยุทอน อ่อนศรี (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนศรีย่านซอย 3 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553.

จำลองเอก ประพัฒน์ เสนะเวส (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนสรรพาวุธนิเวศน์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553.

ร้อยตรี สุชาติ จันทอ่ารุง (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนทหารรักษาวัง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553.

นายยินยล พรหมสุภา (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนซอยเสริมสุข (พักไข่) เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553.

นายสัญญา แสงทอง (ประชาชนทั่วไป), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนสถานที่ชุมชนพิชัย (ไม่มีหัวหน้าชุมชนและคณะกรรมการชุมชน) เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553.

นางจินตามณี สุขศิริ (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนซอยโชดา เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553.

นางยุพิน บัวศรี (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดโบสถ์ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2553.

นางสาว สันติณี แซ่หลี (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนทำน้าสามเสน เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2553.

นายธัญยา ปรารักษ์มณี (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนซอยสันติสุข เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2553.

จำลองเอก พรชัย บุญสืบมา (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนข่าวกรองทางทหาร เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553.

นายอุทิศ บุรณเสน (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดเทวราชกุญชร เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553.

นายสายันท์ ไข่สงวน (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนราชผาติภิมร่วมใจ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553.

นายฉัฐพล จันทน์พรรัตน์ (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนท่าวาสูกรี เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2553.

จำสืบตรี พลภัทร ปลุกอร่าม (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนม.พัน 3 รอ. เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2553.

นางเกษสุดา ยศโต (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนตรอกต้นโพธิ์ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2553.

นายเฉลียว โมฬี (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนข้างวัดสุคันธาราม เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2553.

นายอรรถนพ ดุริยชีวิน (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนสุขโขทัยซอย 1 (9) เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2553.

นายสมภพ พ่วงประทุม (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดญวน-คลองลำปัก เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553.

นายสมโภชน์ คณาวุฒิ (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนหลังบ้านมนังคศิลา เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553.

ร้อยตรี ประเทือง รอดศาสตรา (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนพัฒนาซอยสินทรัพย์ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553.

นางสถาพร บุณนาค (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดน้อยนพคุณ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

ร้อยโท มนต์รี เครือแยม (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนยานเกราะ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

นายมารุต ทองทิพย์ (เลขาชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนนครไชยศรี เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

นายเจริงชัย สังข์อินทวรรัตน์ (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

ร้อยโท สมศักดิ์ บุญวรรณ (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนสะพานเกษะโกมล เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

นางศิลาพรรณ โค้วหวด (เลขาฯชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนปิ่น 1 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2553.

นายวิชัย สมบูรณ์ (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนเขียวไข่กา เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2553.

นายวรยุทธ แซ่เอ็ง (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนซอยสี่คาม เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2553.

น.ส. ดรุณี แซ่เจ็ง (คณะกรรมการชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนบ้านพักองค์การทอผ้า เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2553.

นายดิเรก สิริโสมะ (หัวหน้าชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนซอยมิตรอนันต์ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553.

นางปราณี คุ่มกลัด (เลขาฯชุมชน), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายภูสิทธิ์ ชันติกุลและทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชุมชนวัดสวัสดิวารีสีมาราม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย



แบบสอบถามชุดที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะรับรู้รูปแบบ ปัจจัย และระดับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการเมืองของประชาชนอีกด้วย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ค้นพบจากการวิจัย ไปใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษา และนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนต่อไป คำถามแบ่งออกเป็น 7 ส่วน และโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือ ☐ ตามข้อความที่เป็นจริง หรือ เติมข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของท่าน ในช่องว่างที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ภูสิทธิ์ ชันติกุล)

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม/ ผู้วิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง	
2. อายุ	☐ 18-29 ปี	☐ 30-49 ปี	☐ 50 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ	☐ โสด	☐ สมรส	☐ ม่าย/หย่าร้าง
	☐ แยกกันอยู่		

4. การศึกษา (ตอบระดับการศึกษาสูงสุดเพียง 1 ระดับ)

- ☐ ต่ำกว่า ม. 3 ☐ ม.3 ☐ ม.6 หรือ ปวช.
☐ อนุปริญญา หรือ ปวส. ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ

1. อาชีพ (ตอบอาชีพหลักเพียง 1 อาชีพ)

- ☐ พ่อบ้าน แม่บ้าน ☐ รับจ้าง ☐ ค้าขาย
☐ ลูกจ้างบริษัทเอกชน ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ รับราชการ
☐ นักศึกษา ☐ ข้าราชการบำนาญ/เกษียณราชการ
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

2. รายได้ต่อเดือน

- ☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท ☐ 3,000 – 6,000 บาท ☐ 6,001 – 9,000 บาท
☐ 9,001 – 12,000 บาท ☐ 12,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 บาทขึ้นไป

3. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ภายในชุมชนหรือนอกชุมชนหรือไม่

- ☐ เป็น ได้แก่
 ☐ กลุ่มอาชีพ/กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้าน
 ☐ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 ☐ กลุ่มออมทรัพย์
 ☐ กลุ่มกีฬาและการศึกษา
 ☐ กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ
 ☐ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข
 ☐ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
 ☐ กลุ่มตำรวจบ้าน
 ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
☐ ไม่เป็น

4. บทบาทหน้าที่ในครอบครัว

- ☐ พ่อ(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว
- ☐ แม่(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว
- ☐ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา(หัวหน้าครอบครัว)เป็นผู้รับผิดชอบหลักในครอบครัว
- ☐ สมาชิกในครอบครัว/ผู้อาศัย

5. บทบาทในชุมชน

- ☐ ผู้นำและกรรมการชุมชนดูแลรับผิดชอบบริหารจัดการชุมชน
- ☐ สมาชิกของชุมชนหรือลูกบ้าน

ส่วนที่ 3 แบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน

ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีคำถาม 10 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	มากที่สุด (ทุกวัน)	มาก (บางวัน)	น้อย (นาน ๆ ครั้ง)	น้อยที่สุด (ไม่เคยเลย)
1. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านหนังสือพิมพ์				
2. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการฟังวิทยุ				
3. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการดูโทรทัศน์				
4. ท่านอ่านบทความ บทวิเคราะห์ทางการเมืองและข่าวการเมืองจากนิตยสารรายสัปดาห์หรือรายปักษ์				
5. ท่านพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับบุคคลอื่น				
6. ท่านไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ				
7. ท่านไปฟังการบรรยาย อภิปรายหรือการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสถานการณ์บ้านเมืองในสถานที่ ต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น				
8. ท่านมีความกระตือรือร้นในการติดตามข่าวสารทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ				

9. ท่านได้นำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเมือง				
10. ท่านสนใจและติดตามอ่านหนังสือที่มีบทวิเคราะห์ทางการเมือง				

ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. ท่านมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย				
2. ผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ ฉะนั้นเราควรจะทำตามการตัดสินใจของเขา				
3. ท่านเชื่อว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสามารถสร้างความกลมเกลียวเหนียวแน่นให้กับคนในชาติได้อย่างเหมาะสม				
4. เป็นเรื่องธรรมดาที่คนรวยจะได้รับอภิสิทธิ์จากกฎหมายมากกว่าคนจน คนรากหญ้า				
5. ระบบพรรคพวก เครือญาตินั้นถือเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน				
6. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย				
7. กฎกติกา กฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองของไทยได้				

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. ปัญหาเศรษฐกิจเรื่องปากท้องของประชาชนมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล				
2. ถ้าหากรัฐบาลละเลยการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ก็ไม่ได้ส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาล				
3. เมื่อเศรษฐกิจของโลกผันผวนมักจะทำให้การเมืองของประเทศไทยผันผวนไปด้วย				
4. ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ที่เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล				
5. เมื่อรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งมีพรรคร่วมหลายพรรคมักมีการต่อรองผลประโยชน์กันมากส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น ๆ				
6. การชุมนุมประท้วงของประชาชนในกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีผลกระทบต่อนโยบายและเสถียรภาพของรัฐบาล				
7. ทหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย				

ด้านการพัฒนาทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น				
2. การที่ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองว่า เป็นเรื่องของผู้นำทางการเมืองและนักการเมือง หรือชนชั้นสูงเท่านั้น ยากที่ประชาชนจะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมือง				
3. ความต้องการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและไม่จำกัดขอบเขต				
4. การส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการเมืองให้ประชาชนเป็นแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง				

5. กรรมการชุมชนหรือตัวแทนของประชาชนต้องเพิ่มการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และกรุงเทพมหานคร				
6. กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารในทุก ๆ เรื่องเสมอไป				
7. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและถูกต้องทำหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย				

ส่วนที่ 4 แบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยา

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน

ด้านพฤติกรรมทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. ท่านมีความเชื่อที่ว่าการเมืองไทยเป็นเรื่องของชนชั้นนำทหาร นักธุรกิจ ผู้มีการศึกษาสูงเท่านั้น				
2. ท่านคิดว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองให้กับเยาวชนที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในอนาคต				
3. ท่านคิดว่าปัจจุบันคนไทยยังมีค่านิยมเคารพนับถือคนที่มีเงินฐานะชนชั้นสูงทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงอย่างเช่นเดิม				
4. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่เรื่องปากท้องของประชาชนไม่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน				
5. การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองทุกระดับท้องถิ่นและระดับชาติทำให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกมา				

6. การแสดงออกซึ่งความไม่เป็นธรรม หรือการมี 2 มาตรฐานในสังคมไทยก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมทาง การเมืองของประชาชนออกมาเสมอ				
7. ท่านคิดว่าการเคลื่อนไหว ชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมมีผลประโยชน์แอบแฝง อยู่กับเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง นั้น ๆ เสมอ				

ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. เมื่อท่านมีโอกาส ท่านจะพูดคุยปัญหาทางการเมือง ร่วมกันภายในครอบครัวอยู่เสมอ				
2. เมื่อท่านมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วน หนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการตัดสินใจของท่านคนเดียว				
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่ สำคัญบางอย่างในครอบครัว เช่น การวางแผนครอบครัว การไปเที่ยว การทานอาหาร เป็นต้น				
4. เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่านได้ตำหนิเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ท่านได้มีโอกาสชี้แจงเหตุผลเสมอ				
5. ท่านกับคนในครอบครัว หรือเพื่อน ๆ ได้เคยร่วมกัน วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล รวมถึงสถานการณ์ทาง การเมืองเสมอ				
6. ท่านมีความเชื่อในระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยเหมาะสมกับประเทศไทย และเมื่อมีโอกาส สนทนากับกลุ่มเพื่อน ๆ เกี่ยวกับการเมือง ท่านได้ ถ่ายทอดความรู้นี้				
7. เมื่อบิดา มารดา หรือเพื่อน ๆ ของท่านได้แสดงความ คิดเห็นขัดแย้ง ท่านมักจะแสดงความไม่พอใจ				

ด้านค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. การเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง				
2. ท่านปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นถึงที่แตกต่างจากตนหรือพวกของตน				
3. ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะแตกต่างกันอย่างไร				
4. ท่านยึดหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น				
5. ท่านเชื่อในหลักการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนยึดมั่นในเสียงส่วนใหญ่เคารพเสียงส่วนน้อย				
6. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เสมอแม้ว่าจะแตกต่างจากตนเอง				
7. การปฏิบัติตัวตามกฎหมายของสังคมทำให้มีความยุ่งยาก และบ่อยครั้งทำให้ท่านอึดอัดใจ				

ด้านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของประชาชน อันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย				
2. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำการใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น				
3. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน				
4. การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย				

5. ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด				
6. รัฐบาลที่มีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย				
7. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่ เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย				

ด้านความสนใจทางการเมือง มีคำถาม 7 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับคุณภาพ			
	จริงที่สุด	จริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริง
1. ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายใน ครอบครัวเสมอ				
2. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความวิชาการเป็นประจำ				
3. เหตุการณ์ทางการเมืองไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำรง ชีวิตประจำวันของท่าน				
4. ท่านติดตามรายการ “เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์” เป็นประจำทุกสัปดาห์				
5. เมื่อมีการเลือกตั้งท้องถิ่น หรือระดับชาติท่านเฝ้าติดตาม ข่าวสารผลการเลือกตั้งเสมอ				
6. สื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ ได้นำเสนอ ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุก ๆ วันได้กระตุ้นให้ท่าน สนใจเหตุการณ์บ้านเมืองเพิ่มขึ้น				
7. หากท่านมีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เช่น การ รณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การฟังปราศรัยของ นักการเมือง การไปเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง รวมถึง การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่าง ๆ ท่านจะเข้าร่วมเสมอ				

ส่วนที่ 5 แบบวัดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ				
2. ท่านติดตามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองผ่านทางหนังสือพิมพ์ และวารสารอื่น ๆ				
3. ท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียง ของกรรมการชุมชนหรือสมาชิกสภาเขตดุสิต หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.)				
4. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมือง การปกครองกับบุคคลอื่น ๆ				
5. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองผ่านทางเสียงตามสายของชุมชน				

การใช้สิทธิเลือกตั้ง มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น (กรรมการชุมชนสมาชิกสภาเขตดุสิต(ส.ช.) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.) และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร)				
2. ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ(ส.ส.) และ(ส.ว.)				
3. ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ				

4. ท่านเคยเข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ				
5. ท่านประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ				

ด้านการสนทนาเรื่องการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านพูดคุยเรื่องการเมืองการปกครอง ปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง				
2. ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเมืองกับกลุ่มเพื่อน และเพื่อนบ้านใกล้ชิด				
3. ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและปัญหาสังคม				
4. เมื่อท่านได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของทางการเมืองการปกครอง ท่านได้ส่งไปให้แก่กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ด้วยจดหมาย และด้วยสื่ออื่น ๆ				
5. ท่านเคยร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ และการตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่ทุจริต				

ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง

ต่าง ๆ มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านสมัครเป็นสมาชิกพรรคใด พรรคการเมืองหนึ่งในช่วงระหว่างรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ				
2. ท่านสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง เช่น กลุ่ม พธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) หรือกลุ่ม นปช.(กลุ่มเสื้อแดง)หรือกลุ่มอื่น ๆ การชุมนุมประท้วง				
3. ท่านเคยร่วมหาเสียงให้กับนักการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติด้วยการติดป้ายหาเสียง ติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น				
4. ท่านบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง				
5. ท่านเข้าร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง				

การติดต่อกับนักการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านเขียนเรื่องร้องทุกข์ เสนอปัญหาไปยังนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ				
2. ท่านโทรศัพท์ติดต่อกับกรรมการชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเสนอปัญหาภายในชุมชน				

3. ท่านติดต่อประสานงานไปยังพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งเพื่อเสนอปัญหา หรือร้องทุกข์ในแก้ปัญหา และขอความช่วยเหลือ				
4. ท่านให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมืองท้องถิ่นในการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ				
5. ท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกรรมการชุมชน หรือนักการเมืองท้องถิ่นเสมอ				

ด้านการชุมนุมทางการเมือง มีคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	บ่อยครั้ง มาก	ค่อนข้าง บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านกับกลุ่มเพื่อนนัดพูดคุยกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาสังคมเสมอ(สภากาแฟ)				
2. ท่านเข้าร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมืองระดับชาติ				
3. ท่านเข้าร่วมชุมนุมประท้วงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ทุจริต รวมถึงกรรมการชุมชน สมาชิกสภาเขตดุสิต (ส.ช.) และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร(ส.ก.)				
4. ท่านเข้าร่วมลงชื่อขับไล่การทำงานของนักการเมืองระดับชาติ หรือคณะรัฐบาล				
5. ท่านเข้าร่วมชุมนุม เดินขบวน ประท้วงขับไล่รัฐบาล				

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับรูปแบบทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่าน ท่านได้กระทำกิจกรรมทางการเมืองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติในรูปแบบใดบ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย
- ☐ แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นร่วมพูดคุยเรื่องการเมือง
- ☐ ไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว.
- ☐ เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้ผู้อื่น
- ☐ พยายามพูดคุยชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน
- ☐ ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์
- ☐ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง
- ☐ บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ☐ ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการประชุมทางการเมือง
- ☐ ช่วยรณรงค์หาเสียง
- ☐ สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- ☐ ร่วมกิจกรรมของพรรคเช่นเข้าร่วมประชุม
- ☐ ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง
- ☐ เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง
- ☐ ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

7.1 สภาพปัญหา อุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

.....

.....

.....

7.2 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

.....

.....

.....

---ขอขอบคุณทุกท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้---



แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(สำหรับผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน)

แนะนำก่อนสัมภาษณ์: สวัสดีครับ/ค่ะ ผม/ดิฉันมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในวันนี้ ผม/ดิฉัน มาทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในเขตดุสิต

ชื่อ-สกุลผู้สัมภาษณ์.....วันเดือนปีที่สัมภาษณ์...../...../.....

เวลา.....สถานที่(ชุมชน).....

สถานภาพทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุลผู้ถูกสัมภาษณ์.....

เพศ.....อายุ.....ปี สถานภาพสมรส.....ศาสนา.....

อาชีพ.....ระดับการศึกษา.....รายได้ต่อเดือน.....บาท

ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) จำนวน 5 ข้อคำถาม รายละเอียดมีดังนี้

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนมีเพียงใด?.....

กลุ่มใดที่มีบทบาททางการเมืองมากกว่า?.....

และเป็นลักษณะอย่างไร?.....

2) ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอย่างไร?

3) ปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชน?

4) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เพียงใด?..... และลักษณะใด?

5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร?

มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขอย่างไร?

---ขอขอบคุณท่านที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้---

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นายภูสิทธิ์ ขันติกุล
Mr. Phusit Khantikul

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail – address: phu_sit@hotmail.com

ที่อยู่ 4/78 หมู่บ้านสำเร็จวิลล์ 4 ตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย
จังหวัดนนทบุรี 11130 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2996-5590

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า)
ปริญญาตรี การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

- การพัฒนาสังคม
- การวิเคราะห์นโยบาย และนโยบายสาธารณะ
- การบริหารศึกษาและการประชาสัมพันธ์

ภาระงานในปัจจุบันงานประจำ

- อาจารย์ ประจำสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลงานวิจัย

- ปีงบประมาณ 2552 ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้รับทุนสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปีงบประมาณ 2552 ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดประจักษ์ศิลปาคมเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภายใต้ชุดโครงการวิจัยชีวิตชุมชนดุสิต “กรุงเทพมหานครได้พระบรมโพธิ์สมภาร”) (ทุนสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

- ปีงบประมาณ 2552 ศึกษาเรื่อง ชุมชนพัฒนาซอยระนองกลาง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (ภายใต้ชุดโครงการวิถีชีวิตชุมชนดุสิต “กรุงเทพมหานครใต้พระบรมโพธิ์สมภาร”) (ทุนสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

บทความ

- บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2553.

- บทความเรื่อง “วิถีชีวิตชุมชนวัดประสาระปิอธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ในงานประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา “วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” วันที่ 14-15 มิถุนายน 2553